

Mesto Turany, Osloboditeľ'ov č. 83/91, 038 53 Turany

Územný plán mesta Turany

SPRÁVA O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU
vypracovaná podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov
na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Vypracoval: ENPRO Consult, s. r. o., Martinengova 4, 811 05 Bratislava

Bratislava, október 2018

OBSAH

OBSAH.....	1
A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE.....	3
I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI.....	3
1. Označenie	3
2. Sídlo.....	3
3. Kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o územnoplánovacej dokumentácii a miesto na konzultácie.....	3
II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCII	4
1. Názov	4
2. Územie (kraj, okres, obec, katastrálne územie)	4
3. Dotknutá obec.....	4
4. Dotknutý samosprávny kraj	5
5. Dotknutý orgán.....	5
(orgán verejnej správy, ktorého vyjadrenie sa vyžaduje pred schválením strategického dokumentu)	5
6. Schvaľujúci orgán.....	5
7. Rezortný orgán	5
8. Vyjadrenie o vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie presahujúcich štátne hranice	5
B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA.....	6
I. ÚDAJE O VSTUPOCH	8
1. Pôda	8
2. Voda	14
3. Suroviny	16
4. Energetické zdroje.....	17
5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru.....	20
II. ÚDAJE O VÝSTUPOCH.....	29
1. Ovzdušie	29
2. Odpadové vody.....	30
3. Odpady.....	32
4. Hluk a vibrácie	33
5. Žiarenie a iné fyzikálne polia	35
6. Doplnujúce údaje	35
C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA.....	40
I. VYMEDZENIE HRANÍC DOTKNUTÉHO ÚZEMIA	40
II. CHARAKTERISTIKA SÚČASNÉHO STAVU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA	40
1. Horninové prostredie	40
2. Klimatické pomery	44
3. Ovzdušie	45
Zdroj: NEIS	46
4. Hydrologické pomery	46
5. Pôdne pomery	48
6. Fauna a flóra	52

7. Krajina	61
8. Chránené územia a ich ochranné pásma	63
9. Obyvateľstvo	75
10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti	87
11. Archeologické náleziská	88
12. Paleontologické náleziská	89
13. Iné zdroje znečistenia	89
14. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov	89
III. HODNOTENIE PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV ÚZEMNO-PLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA A ODHAD ICH VÝZNAMNOSTI	91
1. Vplyvy na obyvateľstvo	92
2. Vplyvy na horninové prostredie a geomorfologické pomery	95
3. Vplyvy na klimatické pomery	96
4. Vplyvy na ovzdušie	97
5. Vplyvy na vodné pomery	97
6. Vplyvy na pôdu	99
7. Vplyvy na faunu flóru a ich biotopy	99
8. Vplyvy na krajinu	101
9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma	102
10. Vplyvy na územný systém ekologickej stability	104
11. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky	105
12. Vplyvy na archeologické náleziská	105
13. Vplyvy na paleontologické náleziská	106
14. Iné vplyvy	106
15. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi	106
IV. NAVRHOVANÉ OPATRENIA NA PREVENCIU, ELIMINÁCIU, MINIMALIZÁCIU A KOMPENZÁCIU VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE.....	110
V. POROVNANIE VARIANTOV	113
1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu	113
2. Porovnanie variantov	114
VI. METODY POUŽITÉ V PROCESSE HODNOTENIA VPLYVOV ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE A SPOSOB A ZDROJE ZÍSKAVANIA ÚDAJOV O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA	115
VII. NEDOSTATKY A NEURČITOSTI V POZNATKOCH, KTORÉ SA VYSKYTLI PRI VYPRACOVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ.....	115
VIII. VŠEOBECNE ZROZUMITEĽNÉ ZÁVEREČNÉ ZHRNUTIE.....	116
IX. ZOZNAM RIEŠITEĽOV A ORGANIZÁCIÍ, KTORÉ SA NA VYPRACOVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ PODIEĽALI.....	117
X. ZOZNAM DOPLŇUJÚCICH ANALYTICKÝCH SPRÁV A ŠTÚDIÍ, KTORÉ SÚ K DISPOZÍCIÍ U OBSTARÁVATEĽA A KTORÉ BOLI PODKLADOM NA VYPRACOVANIE SPRÁVY O HODNOTENÍ	117
XI. DÁTUM A POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV PODPISOM A PEČIATKOU OPRÁVNENÉHO ZÁSTUPCU SPRACOVATEĽA SPRÁVY O HODNOTENÍ A OPRÁVNENÉHO ZÁSTUPCU OBSTARÁVATEĽA	120

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Kapitola obsahuje základné údaje o obstarávateľovi a základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii.

I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI

1. Označenie

Mesto Turany

2. Sídlo

Mestský úrad Turany, Osloboditeľov 83/91, 038 53 Turany

3. Kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o územnoplánovacej dokumentácii a miesto na konzultácie

Ing. Miroslav Blahušiak
primátor mesta Turany
Mestský úrad Turany, Osloboditeľov 83/91, 038 53 Turany
Tel. č: 043 42 92 400
E-mail: turany@turany.sk

Ing. arch. Ján Burian – URBION
odborne spôsobilá osoba na obstarávanie ÚPP a ÚPD
ul. A. Kmeťa 305/40
010 01 Žilina
mobil: 0905 362 046
E-mail: urbionsksro@gmail.com

Miesto na konzultácie:

Mestský úrad Turany, Osloboditeľov 83/91, 038 53 Turany

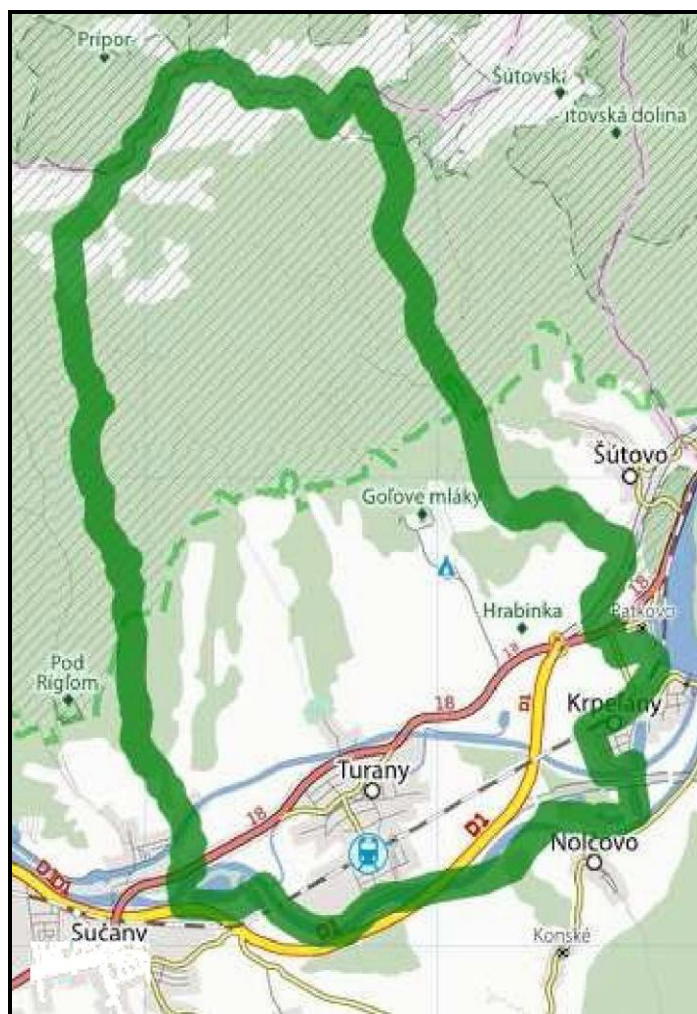
II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O UZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCII

1. Názov

Územný plán mesta Turany

2. Územie (kraj, okres, obec, katastrálne územie)

Kraj	Žilinský
Okres	Martin
Obec	Turany
Katastrálne územie	Turany

3. Dotknutá obec

(obec, ktorej územia sa týka navrhovaný strategický dokument, alebo ktorej územie môže byť zasiahnuté prijatím navrhovaného strategického dokumentu)

- Obec Sučany, obecný úrad, 038 52 Sučany
- Obec Turčianska Štiavnička, obecný úrad, 038 51 Turčianska Štiavnička
- Obec Podhradie, obecný úrad, 038 52 Sučany
- Obec Nalčovo, obecný úrad, 038 54 Krpeľany
- Obec Krpeľany, obecný úrad, 038 54 Krpeľany

- Obec Ratkovo, obecny úrad, 038 54 Krpel'any
- Obec Šútovo, obecny úrad, 038 54 Krpel'any
- Obec Belá, obecny úrad, 013 05 Belá
- Obec Terchová, obecny úrad, 013 06 Terchová

4. Dotknutý samosprávny kraj

- Žilinský samosprávny kraj, Komenského 48, 011 09 Žilina

5. Dotknutý orgán

(orgán verejnej správy, ktorého vyjadrenie sa vyžaduje pred schválením strategického dokumentu)

- Ministerstvo obrany SR, Agentúra správy majetku, detašované pracovisko, ČSA 7, 974 31 Banská Bystrica
- Ministerstvo životného prostredia SR, odbor štátnej geologickej správy, Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava
- Okresný úrad Žilina, odbor starostlivosti o životné prostredie, Námestie M.R. Štefánika 1, 010 01 Žilina
- Okresný úrad Žilina, odbor výstavby a BP, Ul. A. Kmeťa 17, 010 01 Žilina
- Okresný úrad Žilina, odbor opravných prostriedkov, ref. pôdohospodárstva, Ul. A. Kmeťa 17, Žilina
- Okresný úrad Žilina, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, ul. Predmestská 1613, 010 01 Žilina
- Okresný úrad Martin, odbor starostlivosti o životné prostredie, Námestie S. H. Vajanského 1, 036 58 Martin
- Okresný úrad Martin, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, Námestie S. H. Vajanského 1, 036 58 Martin
- Okresný úrad Martin, pozemkový a lesný odbor, P. Mudroňa 45, 036 01 Martin
- Okresný úrad Martin, odbor krízového riadenia, Námestie S. H. Vajanského 1, 036 58 Martin
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, Kuzmányho 27, 036 80 Martin
- Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Martine, Viliama Žingora 30, 036 01 Martin
- Krajský pamiatkový úrad Žilina, Mariánske námestie č.19, 010 01 Žilina
- Obvodný banský úrad v Prievidzi, Matice slovenskej 10, 971 22 Prievidza

6. Schvaľujúci orgán

(orgán verejnej správy príslušný na schválenie strategického dokumentu)

- Mesto Turany, mestské zastupiteľstvo, Osloboditeľov 83/91, 038 53 Turany

7. Rezortný orgán

(ústredný orgán štátnej správy do pôsobnosti ktorého strategický dokument patrí)

- Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Námestie slobody č. 6, 810 05 Bratislava

8. Vyjadrenie o vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie presahujúcich štátne hranice

Mesto Turany nesusedí priamo s hranicami žiadneho susedného štátu. Najbližšia hranica s Poľskou republikou sa nachádza cca 30 km severne od zastavaného územia mesta Turany. V územnom pláne mesta Turany sa nevymedzujú územia na také nové činnosti, ktoré by svojim vplyvom presahovali štátne hranice Slovenskej republiky.

B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

Kapitola obsahuje údaje o vstupoch (pôda, voda, suroviny, energetické zdroje, nároky na dopravu a inú infraštruktúru) údaje o výstupoch (ovzdušie, odpadová voda, odpady, hluk a vibrácie, žiarenie a iné fyzikálne polia, doplňujúce údaje).

Predmetom posudzovania nie je prvý územný plán, ktorý rieši využívanie územia mesta Turany.

Mesto Turany má v súčasnosti platnú územnoplánovaciu dokumentáciu, Územný plán sídelného útvaru Turany (ďalej len „ÚPN-SÚ Turany“), vypracovaný v roku 1994 a schválený uznesením obecného zastupiteľstva v Turanoch č. 1/14/1994 zo 14. 11. 1994.

Návrhový rok ÚPN-SÚ Turany bol stanovený v dvoch etapách, do roku 2005 a do roku 2020. V roku 2010 bol vypracovaný ÚPN-SÚ Turany - Zmeny a doplnky č. 1 (ďalej len „ÚPN-SÚ Turany ZaD č. 1“) schválený uznesením obecného zastupiteľstva v Turanoch č. A/1 z 28. 04. 2010.

V súčasnosti platný ÚPN-SÚ Turany nezodpovedá požiadavkám platných všeobecne záväzných právnych predpisov na úseku územného plánovania. Predovšetkým nie je spracovaný pre celé územie mesta tak, ako je to ustanovené v § 11 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 50/1976 Zb.“ alebo „stavebný zákon“) a vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 55/2001 Z. z.“). Okrem iného od doby vypracovania a schválenia ÚPN-SÚ Turany bola napr. upresnená trasa a dopravné riešenie diaľnice D1, ktorá vedie cez územie mesta Turany.

Na základe uvedených skutočností vrátane toho, že od schválenia ÚPN-SÚ v roku 1994 uplynulo 22 rokov, pristúpilo mesto Turany k obstaraniu nového územného plánu mesta.

Dôvodom pre obstarávanie nového Územného plánu mesta Turany (ďalej len „ÚPN-M Turany“), je zosúladenie územnoplánovacej dokumentácie s platnými všeobecne záväznými predpismi v oblasti územného plánovania najmä zákona č. 50/1976 Zb. a vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z. z. a so skutočným stavom a ďalším rozvojom územia mesta Turany.

Hlavným cieľom ÚPN-M Turany je riešiť optimálne možnosti rozvoja územia mesta Turany a jeho koordinovaného funkčného usporiadania na základe zhodnotenia súčasného stavu územia a známych výhľadov, požiadaviek a rozvojových tendencií z hľadiska urbanistického, krajinného, a z hľadiska ochrany a tvorby životného prostredia, vrátane priemetu legislatívnej ochrany.

Vo všeobecnej rovine sú v ÚPN-M Turany stanovené tieto ciele rozvoja územia:

- optimálny spôsob využitia a usporiadania územia v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja a únosnosti územia;
- odstránenie funkčných a priestorových disproporcií;
- koordinovanie záujmov v území;
- regulovanie a koordinovanie investičných činností a záujmov;
- skvalitnenie životného prostredia mesta;
- ochrana kultúrneho dedičstva a prírodných hodnôt;
- optimalizácia sociálneho zloženia obyvateľstva;
- dobudovanie verejnej dopravnej, občianskej a technickej vybavenosti mesta;
- stanovenie plochy pre verejnoprospešné stavby.

Okrem uvedených cieľov je v riešenom ÚPN-M Turany potrebné vytvoriť:

- predpoklady a podmienky pre rozvoj občianskeho vybavenia, budovanie verejných priestranstiev a realizáciu nových plôch verejnej zelene;
- predpoklady a stanoviť podmienky pre rozvoj výroby, intenzifikáciou existujúcich a návrhom nových plôch pre rozvoj uvedenej funkcie;
- predpoklady a podmienky pre rozvoj individuálnej bytovej výstavby (ďalej len „IBV“) intenzifikáciou zastavaného územia stanoveného k 1. 1. 1990, ako aj návrhom nových plôch mimo zastavaného územia mesta, vhodných pre rozvoj uvedenej funkcie, pri zohľadnení záujmov poľnohospodárskej výroby a ochrany poľnohospodárskej pôdy;
- predpoklady a podmienky pre rozvoj hromadnej bytovej výstavby návrhom nových plôch pre rozvoj uvedenej funkcie;
- predpoklady a podmienky pre rozvoj rekreácie a vytvoriť predpoklady pre využitie rekreačného potenciálu mesta;
- podmienky pre komplexné dobudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry v návrhovom období;
- podmienky pre fungovanie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva;
- podmienky pre komplexné dobudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry v návrhovom období.

Návrhové obdobie územného plánu je stanovené do roku 2035.

Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou pre územný rozvoj mesta Turany (územnoplánovacou dokumentáciou vyššieho stupňa) je Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja (ďalej len „ÚPN VÚC Žilinského kraja“).

Nový ÚPN-M Turany bude základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie mesta Turany, v ktorom sa bude komplexne riešiť priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia obce, súlad záujmov a činnosti ovplyvňujúcich územný rozvoj obce, životné prostredie a ekologickú stabilitu a ktorým sa stanovujú záväzné regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia.

Do nového ÚPN-M Turany budú okrem iného prevzaté a rešpektované:

- z ÚPN VÚC Žilinského kraja – súvisiace väzby a požiadavky vyplývajúce z riešenia a zo záväzných častí územného plánu regiónu, vrátane rešpektovania tras dopravnej infraštruktúry (napr. diaľnica D1, cesta I/18, trať č. 180) a ostatnej infraštruktúry (ZVN 400 kV vedenie V494 Sučany – Medzibrod) – táto povinnosť vyplýva z platných predpisov (§ 25 ods. 6 stavebného zákona). ÚPN-M Turany musí byť v súlade so záväznou časťou ÚPN VÚC Žilinského kraja;
- z ÚPN-SÚ Turany – existujúce a schválené rozvojové plochy pre obytné územie (najmä IBV), plochy pre šport, rekreáciu, cestovný ruch, priemysel a služby.

Pri obstarávaní ÚPN-M Turany sa postupuje podľa § 19a stavebného zákona a vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z. z. V rámci obstarávania boli doteraz vykonané a vypracované:

- prípravné práce (zverejnenie oznámenia o začatí obstarávania ÚPN-M Turany, sústredenie podkladov, určenie účelu a hraníc riešenia);
- prieskumy a rozbor (ako samostatný elaborát prieskumov a rozborov, vypracovanie Krajinno-ekologického plánu Turany (ďalej len „KEP Turany“);
- zadanie pre ÚPN-M Turany (schválené uznesením mestského zastupiteľstva mesta Turany - uznesenie č. 05/2017 z 08. 02. 2017);
- koncept riešenia ÚPN-M Turany (ďalej len „koncept“), ktorý je predmetom posudzovania.

Strategický dokument, ktorým je ÚPN-M Turany, podlieha podľa § 4 ods. 1 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 24/2006 Z. z.“) posudzovaniu vplyvov na životné prostredie podľa tohto zákona.

Posudzovanie vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie sa vykonáva podľa § 9 zákona č. 24/2006 Z. z., prílohy č. 5 k tomuto zákonu a rozsahu hodnotenia určeného

Okresným úradom Martin podľa § 8 zákona č. 24/2006 Z. z. (OU-MT-OSZP-2016/013552-EIA-Va zo 07. 11. 2016).

Podľa určeného rozsahu hodnotenia sa vo veci variantov pre ďalšie hodnotenie uvádza „Správa o hodnotení územného plánu mesta Turany sa vypracuje v etape návrhu územného plánu mesta podľa § 22 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „stavebný zákon“), pričom sa návrh riešenia posudzuje v jednom variante s uvedením odôvodnenia výberu optimálneho variantu v správe o hodnotení územnoplánovacej dokumentácie a porovnáva sa s nulovým variantom, t. j. nerozvojovým návrhom územného plánu.“.

Aj napriek požiadavke z určeného rozsahu hodnotenia obstarávateľ predložil na posúdenie strategický dokument, ktorým je v tomto prípade ÚPN-M Turany v etape vypracovania konceptu (nie návrhu), tak ako je ustanovené v § 9 ods. 6 písm. a) zákona č. 24/2006 Z. z. Územnoplánovacia dokumentácia v etape návrhu sa posudzuje len v prípade malých území na miestnej úrovni v rámci prípravy ktorých sa koncept nevypracováva.

Hodnotenie vplyvov strategického dokumentu ÚPN-M Turany na životné prostredie sa vykonáva v etape vypracovania konceptu ÚPN-M Turany.

Koncept ÚPN-M Turany, ktorý bol predložený na posúdenie, bol vypracovaný podľa schváleného zadania so zohľadnením pripomienok zo stanovísk predložených k oznámeniu.

Aj napriek tomu, že to nebolo požadované v určenom rozsahu hodnotenia v koncepte ÚPN-M Turany, ktorý je predmetom posudzovania sa variantne rieši rozsah rozvoja:

- bývania - s väčším a menším rozvojom plôch bývania v m. č. Dielec (územie v kontakte s k. ú. Krpel'any spadajúce do urbanistického priestoru B - Urbanizované plochy);
- občianskej vybavenosti - s väčším a menším rozvojom plôch občianskej vybavenosti, resp. pri menšom rozvoji sa pripúšťa využívanie časti územia ako polyfunkčné v m. č. Mesto I. (sever) v lokalite Malé Ziemky (územie spadajúce do urbanistického priestoru A - Jadrová časť mesta);
- výroby a skladového hospodárstva - s väčším a menším rozvojom navrhovaných plôch v m. č. Pod Mancovom v lokalite Hrabiny (územie spadajúce do urbanistického priestoru B - Urbanizované plochy).

Obidva varianty sú v súlade so zadaním pre ÚPN-M Turany. Z polohy hlavného riešiteľa je v koncepte odporúčaný variant A - základné riešenie, ktorý, podľa jeho názoru, nastavuje v optimálnom a dostatočnom počte možný rozvoj mesta v polohe návrhu bytov (IBV), občianskej vybavenosti a výroby a skladového hospodárstva. Varianty riešenia sú v Koncepte ÚPN-M Turany spracované a dokumentované v grafickej časti posudzovaného konceptu (vo výrezoch v rámci jednotlivých výkresov).

I. ÚDAJE O VSTUPOCH

1. Pôda

Realizácia ÚPN-M Turany si vyžiada trvalý záber poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely. Záber lesných pozemkov sa nepredpokladá.

1.1. Zábery poľnohospodárskej pôdy

Návrh použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely je v koncepte ÚPN-M Turany spracovaný podľa zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o IPKZ a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Požiadavka použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely sa v koncepte uvádza v dvoch variantoch, ktoré sa navzájom líšia veľkosťou záberu poľnohospodárskej pôdy. Rozdiely vo výmere použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely sa dotýkajú dvoch lokalít (lokality č. 19, 20 a 47).

Tabuľka č. 1: Záber poľnohospodárskej pôdy- rozsah a účel (navrhované plochy)

Kategória	Záber v ha		Účel záberu
	Variant A	Variant B	
Poľnohospodárska pôda celkom	64,32	74,32	IBV, komunikácie, individuálna chatová rekreácia (ICHR), priemysel, zeleň
z toho najkvalitnejšia pôda v k. ú. Turany	60,02	68,66	Na lokalitách č.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14, 15, 16, 17 a 18.

Prehľad použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodársky účely podľa lokalít a variantov sú uvedené v tabuľke č. 2 a č. 3.

Tabuľka č. 2: Prehľad o výmere použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely (nové navrhované zábery)

Číslo lokality/ alternatíva záberu	Funkčné využitie	Výmera lokality v ha	Výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohosp. pôdy
			Celkom v ha	z toho		
				Kód, skupina BPEJ/stupeň kvality	Výmera lokality v ha	
1 A,B	IBV	1,52	0,73	0705041/5	0,12	súkr.
				0811015/6	0,18	
				0889415/8	0,43	
2 A,B	IBV, komunikácie	1,68	0,84	0705041/5	0,10	súkr.
				0889415/8	0,74	
3 A,B	IBV, komunikácie	0,86	0,23	0889415/8	0,23	súkr.
4 A,B	IBV, komunikácie	1,36	0,68	0705041/5	0,38	súkr.
				0789412/8	0,20	
				0889415/8	0,10	
5 A,B	ICHR + komunikácie	1,92	0,48	0889215/7	0,58	AFG
6 A,B	ICHR, komunikácie	1,04	0,26	0889215/7	0,26	AFG
7 A,B	ICHR, komunikácie	2,40	0,60	0889012/7	0,60	AFG
8 A,B	IBV, šport, komunikácie	4,44	2,22	0714062/7	1,02	súkr. AFG
				0789015/7	1,17	
				0789415/8	0,03	
9 A,B	priemysel, zeleň, komunikácie	38,55	37,10	0714065/7	36,30	AFG
				0789212/7	0,80	
10 A,B	IBV, komunikácie	1,20	0,60	0705041/5	0,36	súkr.
				0706005/5	0,24	
11 A,B	IBV, zeleň, komunikácie	3,70	1,85	0706005/5	1,85	súkr.
12 A,B	IBV, zeleň, komunikácie, šport	15,62	7,81	0702005/6	7,81	súkr. AFG

13 A,B	IBV	2,64	1,29	0706005/5	1,29	súkr.
14 A,B	IBV, komunikácie, šport	1,32	0,65	0705041/5	0,37	AFG
				0701041/6	0,28	
15 A,B	IBV, komunikácie	2,70	1,35	0706005/5	1,35	súkr.
16 A,B	IBV, komunikácie	3,42	1,72	0706005/5	1,36	súkr.
				0705041/5	0,36	
17 A,B	Rekreácia, zeleň, komunikácie	6,60	5,05	0705041/5	0,20	AFG
				0706002/5	4,85	
18 A,B	komunikácie, zeleň	2,72	0,86	0702005/6	0,86	AFG
19 B	IBV, komunikácie	2,72	1,36	0789215/7	1,20	súkr.
				0789415/8	0,16	
20 B	priemysel + zeleň	8,94	8,64	0714065/7	8,64	AFG
Spolu Variant A Variant B	x	93,69 105,35	64,32 74,32	x	60,02 68,66	x

Tabuľka č. 3: Prehľad o výmere použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely
(vydaný súhlas v rámci pôvodného ÚPN-SÚ Turany)

Číslo lokality/ alternatíva záberu	Funkčné využitie	Výmera lokality v ha	Výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohosp. pôdy
			Celkom v ha	z toho		
				Kód, skupina BPEJ/stupeň kvality	Výmera lokality v ha	
21 A,B	priemysel, polyfunkcia, zeleň	2,00	1,50	0706035/5	1,50	súkr.
22 A,B	OV, polyfunkcia, zeleň, komunikácie	1,76	1,32	0702005/6	1,32	súkr.
23 A,B	zeleň, polyfunkcia, komunikácie	0,08	0,08	0702005/6	0,08	súkr.
24 A,B	priemysel, OV, zeleň, komunikácie	5,38	4,25	0706005/5	4,25	súkr.
25 A,B	OV, zeleň	0,09	0,09	0889212/7	0,01	súkr.
				0889412/8	0,08	
26 A,B	priemysel, zeleň	0,22	0,22	0705041/5	0,17	súkr.
				0889412/8	0,05	
27 A,B	IBV, zeleň	0,46	0,46	0705041/5	0,46	súkr.
28 A,B	priemysel, zeleň	0,17	0,17	0705041/5	0,17	súkr.

29 A,B	priemysel, IBV, komunikácie	1,78	1,66	0705041/5	1,66	súkr.
30 A,B	priemysel, polyfunkcia	0,42	0,42	0705041/5	0,30	súkr.
				0789412/8	0,12	
31 A,B	priemysel, polyfunkcia	0,37	0,37	0705041/5	0,37	súkr.
32 A,B	zeleň, IBV, komunikácie	0,20	0,15	0705041/5	0,15	súkr.
33 A,B	priemysel, IBV, šport, zeleň, komunikácie	2,86	1,40	0706005/5	1,40	súkr.
34 A,B	priemysel, cintorín	2,72	1,52	0706005/5	1,52	AFG
35 A,B	priemysel, IBV komunikácie	0,54	0,30	0706005/5	0,30	súkr.
36 A,B	OV, polyfunkcia	0,18	0,18	0702005/6	0,18	súkr.
37 A,B	OV, IBV, komunikácie	0,34	0,00	0701001/6	0,00	súkr.
38 A,B	priemysel, zeleň	0,10	0,10	0705041/5	0,10	súkr.
39 A,B	priemysel, IBV, komunikácie	0,14	0,12	0705041/5	0,12	súkr.
40 A,B	šport, IBV	0,10	0,00	0705041/5	0,00	súkr.
41 A,B	šport, IBV	0,10	0,05	0705041/5	0,05	súkr.
42 A,B	OV, IBV	0,40	0,18	0705041/5	0,18	súkr.
43 A,B	HBV, IBV	1,96	0,98	0705041/5	0,24	súkr. AFG
				0701001/5	0,46	
				0705041/6	0,28	
44 A,B	HBV, IBV, komunikácie	1,40	0,70	0701041/5	0,24	AFG
				0701041/6	0,46	
45 A,B	HBV, IBV	0,60	0,30	0701041/5	0,30	súkr.
46 A,B	priemysel, IBV, komunikácie	0,46	0,23	0701041/5	0,23	súkr.
47 B	OV. polyfunkcia	2,18	1,60	0702005/6	1,60	súkr.
Spolu Variant A Variant B	x	24,37 27,01	16,71 18,54	x	12,46 12,46	x
Celkom Variant A Variant B	x	128,06 132,36	82,86 92,86	x	72,48 81,12	x

Časť poľnohospodárskej pôdy navrhovanej na nepoľnohospodárske účely (Variant A – 82,86 ha, Variant B – 92,86 ha) je zaradená podľa prílohy č. 2 NV SR č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy medzi najkvalitnejšie pozemky na k. ú. Turany (Variant A – 72,48 ha, Variant B – 81,12 ha). Z hľadiska kvality sú to pozemky zaradené do 5. – 7. stupňa kvality.

Najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy na k. ú. Turany navrhované na nepoľnohospodárske účely sú v tabuľkách č. 2 a č. 3 vyznačené tučným písmom.

Pozemky, ktoré sa navrhujú na nepoľnohospodárske účely sú v prevažnej miere malé parcely, ktoré sa nachádzajú v priamej nadväznosti na zastavané územie mesta Turany, okrem lokality č. 9, ktorá má výmeru 37,10 ha (priemysel, zeleň, komunikácie). Z celkovej výmery lokality 36,30 ha patrí medzi najkvalitnejšie pôdy na k. ú. Turany a ktoré sú zaradené do 7. stupňa kvality.

Návrh použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely musí byť pred schválením ÚPN-M Turany podľa stavebného zákona odsúhlasený orgánom ochrany poľnohospodárskej pôdy (Okresný úrad Žilina). Časť použitá poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely bola už odsúhlasená v rámci pôvodného ÚPN-SÚ Turany, tak ako je uvedené v tabuľke č. 3.

1.1.1. Dôvod záberov poľnohospodárskej pôdy

Mesto Turany má výhodnú polohu z hľadiska dopravných koridorov (diaľnica D1, cesta I/18, žel. trať č. 180) ktoré vedú územím mesta, čo má veľký význam z hľadiska dostupnosti a logistických predpokladov v území.

V štruktúre osídlenia bude mesto plniť predovšetkým funkciu bývania, rekreácie celoštátneho významu, priemyselného a logistického centra s úzkou väzbou na okresné mesto Martin. Mesto Turany v poslednom období, po období stagnácie súvisiacej s zrušením prevádzky Dreviny, opätovne zaznamenáva rast populácie.

Jedným z cieľov územného plánu je zabezpečenie územných a technických podmienok pre ďalší rozvoj mesta, s čím súvisí vysoký záujem o bytovú výstavbu. Rozhodujúcim cieľom ÚPN-M Turany je zabezpečiť stabilný prírastok obyvateľstva k návrhovému roku 2035 na stav v priemere cca 4 525 obyvateľov, nastaviť medziročne stúpajúci počet obyvateľstva na cca 8,75 obyvateľa ročne, čo vyžaduje v priemere tri nové bytové jednotky najmä v rámci IBV. V ÚPN-M Turany sa vytvárajú v návrhovom období podmienky pre výstavbu cca 255 - 260 bytov, predovšetkým v rámci IBV.

V rámci nového ÚPN-M Turany sa rieši ďalší rozvoj a potreby obce v komplexnom funkčnom zložení vyplývajúceho z analýzy vyhodnotených potrieb.

Budúce použitie PP na stavebné a iné zámery vrátane najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v k. ú. Turany je navrhované z týchto dôvodov:

1. Absencia schválených extenzívnych plôch na dlhodobý a trvalo udržateľný rozvoj bytovej výstavby.

Súčasný dynamický rozvoj mesta vyvoláva potreby riešenia súvisiacich problémov pre zabezpečenie stabilizácie obyvateľstva a vytvorenie podmienok pre predpokladanú migráciu obyvateľov do mesta, vyplývajúcu z nárastu pracovných príležitostí v službách či priemysle a s tým súvisiacu nevyhnutnú potrebu riešiť IBV. Súčasný stav nastavený v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany neumožňuje pokryť potreby súvisiace s rozvojom bytovej výstavby intenzifikáciou výstavby v súčasnom zastavanom území.

V miestnej časti Mesto, ako rozhodujúcej urbanistickej časti sídla sa rieši len potreba pre umiestnenie IBV prevažne vo forme izolovaných rodinných domov o ktorých výstavbu je v riešenom území výrazný záujem. Táto výstavba sa nadviaže na obdobne využívané obytné plochy. V lokalitách je navrhovaný rozvoj v priamej väzbe na súčasné zastavané územie.

2. Absencia schválených extenzívnych plôch na dlhodobý a trvalo udržateľný rozvoj priemyselnej výroby a skladového hospodárstva s väčšími plošnými nárokmi na pozemok

S rozvojom bývania, rekreácie, služieb a priemyslu a súvisiacou zamestnanosťou úzko súvisí riešenie priemyselnej výroby a skladového hospodárstva predovšetkým na väčších a ucelených plochách s optimálnou dostupnosťou dopravnej obsluhy.

Pre mesto Turany, ako rozvojové sídlo a spádové sídlo mikroregiónu severovýchodného Turca je nevyhnutné vytvárať podmienky hospodárskeho rozvoja v priemysle aj pre takýto druh výstavby, ktorá v súčasnosti v meste absentuje a tiež ju nie je možné umiestniť, vzhľadom na absenciu vhodných plôch v zastavanom území mesta. Existujúce plochy priemyslu (Drevina) sú opätovne využívané na nové priemyselné prevádzky. Menšia navrhovaná plocha v m. č. Mesto I. prevzatá z pôvodného ÚPN-SÚ nevytvára dostatočné predpoklady pre požadovaný a predpokladaný rozvoj. Lokality Dolné Mancovo a Hrabiny sú pre umiestnenie nových plôch priemyslu a skladového hospodárstva urbanistickou polohou najvhodnejšie. Ležia pri ceste I/18, v blízkosti križovatky D1 - I/18, mimo prístupu dopravnej obsluhy cez obytné územie mesta.

Uvedená výstavba bude mať pozitívny vplyv na stabilizáciu obyvateľstva, ekonomickú činnosť v meste i v mikroregióne v I. sektore, a tiež na riešenie hospodárskej základne v oblasti priemyselnej výroby a skladového hospodárstva v meste. Mesto má značne limitované možnosti rozvoja, nakoľko najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy priamo nadväzujú na zastavané územie v rozhodujúcej miestnej časti obce Mesto I. a Mesto II. Ak sa má mesto Turany dlhodobo rozvíjať ako významné „spádové“ sídlo v mikroregióne severovýchodného Turca, je žiaľ nevyhnutné pre rozvojové plochy použiť aj najkvalitnejšie pôdy, ktoré sa nachádzajú na k. ú. Turany.

Odôvodnenie nových zatiaľ neodsúhlasených záberov v jednotlivých lokalitách (v zátvorke je uvedená plocha najkvalitnejšej pôdy v k. ú. Turany)

Lokalita č. 1 (0,12 + 0,18 ha), lokalita č. 2 (0,10 ha), lokalita č. 4 (0,38 ha), lokalita č. 8 (1,02 ha), lokalita č. 10 (0,60 ha), lokalita č. 11 (1,85 ha), lokalita č. 12 (7,81 ha), lokalita č. 13 (1,29 ha), lokalita č. 14 (0,37 + 0,28 ha), lokalita č. 15 (1,35 ha), lokalita č. 16 (1,36 + 0,36 ha) - sú určené pre rozvoj IBV v rozptyle mesta, ako súbor plôch na okraji súčasného zastavaného územia.

Tieto prevažne drobné rozvojové plochy mesta z hľadiska celkovej urbanistickej koncepcie:

- sú to malé plochy vhodné len pre umiestnenie IBV (okrem plochy č. 12, kde by bolo možné umiestniť aj hromadnú bytovú výstavbu a občianske vybavenie) a vytvoria možnosť pre trvalo udržateľný rozvoj bytovej výstavby pre stabilizáciu občanov v meste. Absentujúce byty znemožňujú migráciu obyvateľov do mesta;
- predstavujú malý podiel najkvalitnejšej pôdy v k. ú. Turany spolu v 11 lokalitách 8,96 ha a iba na lokalite č. 12 - 7,81 ha, rozhodujúca najkvalitnejšia poľnohospodárska pôda pozostáva v nadväzujúcom území zo scelených plôch obhospodarovných AFG Turčianske Teplice;
- zábery pôdy pomáhajú v riešení skompaktovania sídla;
- lokality č. 2, č. 10, č. 11, č. 13 a č. 15, sa nachádzajú v zastavanom území mesta a lokalita č. 8 sa nachádza čiastočne v zastavanom území mesta.

Lokalita č. 5 (0,48 ha), lokalita č. 6 (0,28 ha) a lokalita č. 7 (0,60 ha) - sú určené pre rozvoj rekreácie vo viazanom cestovnom ruchu

- v súčasnosti sú to okrajové plochy poľnohospodárskej pôdy, ktoré majú čiastočne nevhodnú polohu pre poľnohospodárske využívanie;
- podpora rozvoja strediska cestovného ruchu a turizmu celoštátneho významu Trusalová;
- lokality sa nachádzajú v nadväznosti na zastavané územie.

Lokalita č. 17 (0,20 + 6,40 ha) - je určená pre rozvoj rekreácie vo voľnom a viazanom cestovnom ruchu

- do rekreačného územia sú zaradené plochy na brehoch - po obvode jazier vzniknutých pri ťažbe štrkov po výstavbe D1;
- v lokalite sa po ťažbe štrkov nachádzajú aj tzv. zostatkové plochy poľnohospodárskej pôdy nevhodné pre veľkoplošné využívanie;
- lokalita č. 17 sa nachádza na okraji sceleného lánu.

Lokalita č. 9 (36,30 ha) a lokalita č. 20 (8,64 ha) - sú určené pre priemyselnú výstavbu a skladové hospodárstvo

- s touto plochou súvisí riešenie absentujúcich podmienok pre rozvoj hospodárskej základne v meste a mikroregiónu severovýchodného Turca a súvisiacich pracovných príležitostí, ktoré riešia problematiku nezamestnanosti;
- pozemky majú výhodnú polohu s prístupom na nadradenú dopravnú infraštruktúru - cesta I/18 a diaľnica D1.

Lokality navrhované na využitie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely sú podrobne zdokumentované a odôvodnené v textovej časti posudzovaného strategického dokumentu (kapitola B.16 konceptu).

1.2. Zábery lesných pozemkov

Lesné pozemky sa v riešenom území nachádzajú mimo lokalít navrhovaných na zastavanie. So záberom lesných pozemkov sa v posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany neuvažuje.

2. Voda

2.1. Zásobovanie pitnou vodou

Súčasný stav

Mesto Turany je v súčasnosti zásobovaná pitnou vodou z Martinského skupinového vodovodu, ktorý je v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a. s., Martin. Zdrojom pitnej vody je prameň Dolina pri obci Podhradie s kapacitou 23,0 l. s. Z tohto zdroja je voda privádzaná prírodným potrubím DN 300 do vodojemu Čapík v Sučanoch. V km 3,912 je na prívodnom potrubí umiestnená rozdeľovacia šachta, v ktorej je pripojené prírodné potrubie DN 150, ktorým sa voda privádza do vodojemu Turany s objemom 650 m³. Z vodojemu vedie zásobné potrubie DN 250, ktoré je pripojené na rozvodnú sieť v meste Turany. Vodovodná sieť je zokruhovaná, celé mesto sa nachádza v jednom tlakovom pásme.

Miestna časť Trusalová je zásobovaná pitnou vodou z individuálnych studní, resp. z prameňa v doline Studenec, neverejným vodovodom vybudovaným najmä pre rekreačné zariadenia v tejto lokalite.

Vzhľadom na existujúce kapacity vodárenských zdrojov a predpokladaný demografický vývoj v meste Turany sa nepredpokladajú problémy so zásobovaním mesta Turany pitnou vodou.

Napriek tomu bolo zrealizované ďalšie prepojenie rozvodnej siete na prívod vody z Krpelian, z vodného zdroja Teplička, ktorý sa nachádza na k. ú. Krpel'any s kapacitou 20,0 l/s.

Zastavaným územím mesta Turany vedie zásobné potrubie DN 200 z Krpelian do Martina. Mesto Turany je na toto zásobné potrubie pripojené cez redukčnú šachtu prírodným potrubím DN 150. V súčasnosti sa odber vody z tohto vodárenského zdroja nevyužíva, slúži iba ako rezervná možnosť v prípade potreby.

V roku 2015 bolo na verejný vodovod pripojených 4 275 obyvateľov, tzn. 100 % obyvateľov mesta. Kapacita vodárenských zdrojov ako aj akumulácia je pre potreby súčasného stavu dostatočná, v prípade akumulácie hraničná.

Potreba pitnej vody pre mesto Turany bola vypočítaná podľa vyhlášky MŽP SR č. 684/2006 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a verejných kanalizácií.

Tabuľka č. 4: Potreba pitnej vody pre mesto Turany

Miestna časť	Variant	Ukazovateľ	Potreba vody (l. s ⁻¹)	
			Q _h _{max}	Q _d _{max}
Mesto I a II. (Sever a Juh)	A, B	186 bytových jednotiek	1,14	2,07
Športové centrum	A, B	400 návštevníkov	0,13	0,24
Záblatie (rekreácia)	A, B	400 lôžok 80 stoličiek	0,03	0,95
Zábrehy	A, B	3 bytové jednotky	0,03	0,06
Černík	A, B	23 bytových jednotiek	0,15	0,28
Priemysel pod Mancovom	A	240 pracovníkov	0,89	1,58
	B	300 pracovníkov	0,89	1,98
Dielec	A	12 bytových jednotiek	0,085	0,154
	B	20 bytových jednotiek	0,13	0,28
ICHR Trusalová Pod stráňami	A, B	30 lôžok	0,07	0,13
ICHR Trusalová Stráne I. II	A, B	60 lôžok	0,14	0,26
Spolu	A	x	2,635	3,924
	B	x	2,68	6,25

Predpokladá sa, že v roku 2035 bude na skupinový vodovod Turany pripojených cca 5 100 obyvateľov s príslušnou občianskou vybavenosťou, plochy priemyslu a rekreácie:

- maximálna denná potreba $Q_{d_{max}} = 1\,635 \text{ m}^3 \cdot \text{d}^{-1} = 18,9 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$
- maximálna hodinová potreba $Q_h = 42,1 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Z hľadiska širších vzťahov je potrebné rešpektovať: systém zásobovania pitnou vodou prostredníctvom Martinského skupinového vodovodu; vodné zdroje - prameň Dolina v k. ú. Podhradie a alternatívne prameň Teplička pre zásobovanie mesta pitnou vodou; prírodné diaľkovodné potrubie DN 300 z vodárenského zdroja Dolina; vodojem Čapík v Sučanoch s objemom 650 m³, do ktorého je voda privádzaná a zabezpečiť jeho rozšírenie o ďalšiu nádrž s objemom 650 m³; prírodné diaľkovodné potrubie DN 200 z Krpelian do Martina, ktoré vedie zastavaným územím mesta Turany; existujúce zásobné potrubie a rozvodnú sieť v meste Turany; rozšírenie verejného vodovodu do lokalít územného rozvoja v rámci centra mesta a miestnych častí Záblatie, Černík, Pod Mancovom, Trusalová - ICHR Stráne I, II Lokalitu Dielec sa navrhuje zásobovať rozšírením vodovodu Krpel'any; rozvojové lokality mimo dosahu verejného vodovodu Zábrehy a ICHR Pod Stráňami sa navrhuje zásobovať pitnou vodou z lokálnych zdrojov. V prípade zvýšenej potreby vody sa navrhuje mesto zásobovať z prírodného potrubia DN 200 do obce Nolčovo. Nové rozvodné vodovodné potrubia situovať do verejných priestranstiev resp. miestnych komunikácií a zelených pásov s možnosťou ich zokruhovania.

Potreba vody pre rekreačnú oblasť Trusalová - ICHR Stráne I, II bude oproti súčasnej potrebe zvýšená o potrebu vody pre 60 lôžok a bude ju možné pripojiť na navrhované vodovodné potrubie profilu DN 150. Do doby vybudovania prívodu vody zo skupinového vodovodu bude zásobovanie vodou riešené z neverejného vodovodu, resp. individuálne ICHR Pod Stráňami je zásobovaná z individuálnych zdrojov a tento spôsob zásobovania bude zachovaný aj v návrhovom období.

Zásady a regulatívy

- Akceptovať koncepciu zásobovania pitnou vodou, ktorá vychádza z „Programu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“.
- Rešpektovať systém zásobovania pitnou vodou prostredníctvom SKV Martin v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, Martin, a. s.
- Rešpektovať vodárenský zdroj Dolina v k. ú. Podhradie s kapacitou 23 l.s⁻¹ s rezervným vodárenským zdrojom (doplnením) z prameňa Teplička v Krpeľanoch.
- Rešpektovať vodojem s objemom 650 m³ na kóte 452,0 m n. m. a navrhuje jeho rozšírenie o ďalšiu nádrž s objemom 650 m³.
- Rešpektovať prívodné potrubie DN 200 (z Krpelian do Martina), ktoré vedie zastavaným územím mesta.
- Rešpektovať existujúce zásobné potrubie a rozvodnú sieť v meste profilu DN 225, DN 200, DN 150, DN 125 a DN 100.
- Rozšíriť verejný vodovod potrubiami DN 100 – DN 200 do lokalít územného rozvoja v rámci centra mesta a miestnych častí Záblatie, Černík, Pod Mancovom.
- Lokalitu Dielec zásobovať rozšírením vodovodu Krpeľany vetvou DN 100, ktorým sa privádza voda zo zdroja Teplička do obce Krpeľany a ďalej do obce Ratkovo a Šútovo.
- Rozvojové lokality mimo dosahu verejného vodovodu (nad rámec ekonomickej výhodnosti budovania verejného vodovodu) lokality Zábrehy a Trusalová - ICHR Pod Strážami zásobovať pitnou vodou z lokálnych zdrojov.
- Rozvojovú lokalitu Trusalová - ICHR Stráne I, II zásobovať z rozšíreného skupinového vodovodu mesta Turany vetvou DN 150, do jeho vybudovania z individuálnych zdrojov. Realizovať rekonštrukciu kapacitne nevyhovujúcej vodovodnej siete aj pre potreby vody na hasenie požiarov podľa vyhlášky MV SR č. 699/2004 Z. z.
- Akceptovať príslušné ustanovenia zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a príslušné platné technické normy (STN 73 6822, STN 75 2102 atď.).

2.2. Zásobovanie úžitkovou vodou

Zásobovanie úžitkovou vodou sa v ÚPN-M Turany osobitne nerieši. Zdrojom úžitkovej vody môžu byť miestne vodné toky na základe povolenia št. orgánu vodnej správy a verejný vodovod.

2.3. Zásobovanie vodou na hasenie požiarov

Zdrojom vody na hasenie požiarov je verejný vodovod a povrchová voda z vodných tokov. Potreba vody na hasenie požiarov bude vypočítaná podľa vyhlášky MV SR č. 699/2004 Z. z. o zabezpečení vodou na hasenie požiarov

3. Suroviny

Realizácia ÚPN-M Turany nebude mať osobitné nároky na suroviny. Pri realizácii nových objektov a zariadení navrhovaných v ÚPN-M Turany bude potrebné zabezpečiť rôzne bežné suroviny a stavebné výrobky (napr. štrk, piesok, kamenivo, cement, keramické výrobky, betónové dlažby, betónové keramické výrobky, železo, strešné krytiny, izolácie, drevo, plastové výrobky, sklo, elektrické vedenia a káble a iné stavebné hmoty a materiály).

Zdroj ani množstvo potrebných surovín a výrobkov nie je možné v etape vypracovania strategického dokumentu jednoznačne stanoviť. Zdrojmi potrebných surovín a materiálov budú pravdepodobne zdroje, ktoré sa nachádzajú v prijateľnom dosahu riešeného územia.

4. Energetické zdroje

4.1. Zásobovanie elektrickou energiou

Súčasný stav

Územím mesta Turany vedú vonkajšie nadzemné VVN 110 kV elektrické vedenia:

- 2 x 110 kV č. 7735 a 7736 VE Sučany - Kraľovany - Istebné,
- 2 x 110 kV č. 7856-7857 VE Sučany - Krpeľany,
- 2 x 110 kV č. 7808 (110 kV rozvod je zrekonštruovaný na 22 kV systém – ako posilňovacie VN vedenie zaústené do 22 kV linky č. 210).

Riešené územie mesta Turany je zásobované elektrickou energiou z linky 22 kV vedením č. 210 vyvedeným z transformovne 110/22 kV ŽOS Vrútky s prepojením na TR Kraľovany prostredníctvom transformačných staníc.

V riešenom území je vybudovaných 36 trafostaníc (jadrová zástavba mesta - 26 TS, rekreačná zóna Trusalová - 5 TS, areál bývalej Dreviny – 5 TS) 22/0,4 kV.

V meste je vybudované verejné osvetlenie. Sekundárna sieť obce je v prevažnej miere prevedená vzdušným rozvodom.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Zariadenia veľmi vysokého napätia (VVN)

V návrhovom období do roku 2035 rešpektovať existujúce elektrické VVN zariadenia s ich ochranné pásma.

Zariadenia vysokého napätia (VN) a trafostanice

Pre jadrovú časť mesta „A“ a ostatné urbanizované plochy „B“ sa navrhuje demontáž, úpravy a nová výstavba VN káblového vedenia:

- demontáž VN vedenia v miestnej časti 1 a 14 na uvoľnenie územia pre navrhovanú výstavbu bytov a športového areálu, jeho náhrada VN káblom v trase VN - T34 - T35 - T37 - T2 - T17;
- demontáž VN v miestnej časti 12 pre navrhovaný objekt Obchodné centrum, jeho náhrada VN káblom v trase VN – T36 – T5 - vyústenie na VN s pokračovaním do T2;
- demontáž VN v miestnej časti 5, 6. a jeho náhrada VN káblom, demontáž VN prípojky k T7 - jeho náhrada VN káblom, výstavba VN káblového prepojenia v trase T1(stav) - T18 - T21 - T3 a VN káblový prepoj v trase T3 - T10 - T26 - T25 s vyústením na VN vedení (stav).

V rekreačnom území Trusalová sa preberá do ÚPN-M Turany návrh elektrických zariadení podľa pôvodnej ÚPN-O Turany, Zmeny a Doplnky č. 1 (časť Trusalová).

Trafostanice

Jadrová časť mesta – navrhuje sa výstavba T17, T18, T20, T21, T22, T25, T26 (všetky v prevedení kiosk), T22 (2-stĺpová), trafostanice T1, T3, T4, T5 sa navrhujú osadiť s väčšími transformačnými jednotkami, stožiarová trafostanica T7 bude zrušená a nahradená novou T21.

Ostatné plochy - T23, T39, T24, T40, T41 a T42 (var. "B").

Trusalová - trafostanice TS1 až TS7 sú prevzaté z pôvodného ÚPN-O Turany ZaD č.1.

Rozvody nízkeho napätia (NN)

- elektrické NN rozvody v navrhovanej zástavbe sa budú realizovať zemnými káblami, v rozptýlenej zástavbe na okrajových územiach vzdušnou sieťou po betónových stĺpoch, čo je pre daný charakter rozptýlenej IBV zástavby vyhovujúce;
- existujúcu vzdušnú NN sieť v jadrovom území postupne prebudovať na jednoduchú mrežovú kábllovú sieť;
- rozvod pre verejné osvetlenie s kábllovou NN sieťou budovať káblovým rozvodom s výmenou za úsporne osvetľovacie telesa, v okrajových častiach územia budovať vzdušnou sieťou po betónových stĺpoch NN;
- z navrhovaných TS je potrebné riešiť vývody do existujúcej NN siete.

Požiadavky na transformačný výkon (v kVA) podľa jednotlivých miest odberu sú uvedené v tabuľke č. 5.

Tabuľka č. 5: Požiadavky na transformačný výkon

Územie odberu	Existujúci stav		Návrh podľa ÚPN-M	
	Inštalovaný výkon (kVA)	Potreba územia (kVA)	Inštalovaný výkon (v kVA)	Potreba územia (kVA)
Jadrové územie mesta	4 470	3 590	7 840	4 675
Ostatné urbanizované plochy	720	680	3 780	2 180
Trusalová	1 130	655	1 740	705
Spolu	6 320	4 925	6 400	7 560

Zásady a regulatívy

- Rešpektovať existujúce trasy 110 kV a 22 kV vedení, vrátane ochranných pásiem.
- Akceptovať navrhované výmeny stožiarových trafostaníc za kioskové, resp. kompaktné, výmeny vzdušných VN rozvodov v jadrovom území mesta a VN prípojk za VN káble zemou.
- Súčasnú vzdušnú sekundárnu sieť v jadrovom území postupne prebudovať na jednoduchú mrežovú sieť, pri verejnom osvetlení riešiť rekonštrukciu s úspornými osvetľovacími telesami.
- Neuvažovať s ďalším nárastom počtu elektrických vykurovaných bytov.
- Elektromerové rozvádzače plánovanej zástavby riešiť na verejne prístupnom mieste, napr. v oplotení.
- V súlade s ustanoveniami § 4 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny pri rekonštrukcii a výstavbe vzdušných VN vedení také technické riešenia, a vykonať technické opatrenia zabraňujúce usmrcovaniu vtákov.
- Dodržať ochranné pásma elektrických vedení a zariadení podľa zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

4.2. Zásobovanie zemným plynom a teplom

Zásobovanie zemným plynom

Súčasný stav

Území mesta Turany vedie distribučná plynárenská sieť - VTL plynovod DN 150 PN 2,5 MPa, VTL prípojka pre RS Železničná DN 150 PN 2,5 MPa, STL plynovod - prepoj do obce Krpel'any, Nolčovo DN 160 PN 0,4 MPa.

Mesto Turany je zásobované zemným plynom z dvoch regulačných staníc RS1 3000 Železničná a RS2 Sadová prepojené STL sieťou o prevádzkovom tlaku do 100 kPa. Miestne rozvody plynu sú budované z lineárneho polyetylénu.

V súčasnosti je na zemný plyn pripojených cca 1 073 bytov, čo je cca 76 % z celkového počtu bytov a cca 80 % objektov občianskej vybavenosti a miestnych prevádzok.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Návrh plynifikácie rešpektuje vybudované plynárenské zariadenia mesta s STL sieťou do 0,1 MPa, dve regulačné stanice plynu RS I. a RS II. ktoré sú navzájom prepojené do miestnej plynárenskej siete STL 0,1 MPa. STL plynovod DN 160 PN 0,4 MPa vedený z RS Sadová pre obce Krpel'any, Nolčovo, Ratkovo a Šútovo bude zachovaný.

Využitie zemného plynu sa navrhuje komplexne, tzn. na vykurovanie, prípravu teplej úžitkovej vody a na varenie. Súčasne objekty v zástavbe budú plynifikované (cca 80 %), nová

výstavba bytov (cca 85 %) a vybavenosť (cca 100 %). Body pripojenia nových vetiev plynu na existujúce rozvody a technické parametre budú určené pri začatí výstavby v danej lokalite. Nové rozvody zemného plynu sa navrhujú rozširovať do lokalít s plánovanou výstavbou bytov a občianskej vybavenosti. Navrhované rekreačné areály Trusalová a Záblatie sa neuvažujú na plynofikáciu, nenachádzajú sa v efektívnom dosahu miestnych rozvodov plynu. Priemyselný areál v lokalitách Pod Mancovom a Hrabiny sa navrhuje prepojiť na STL sieť 0,4 MPa smerujúci do obcí Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo a Sútovo.

Bilancia potreby zemného plynu podľa miesta odberu je uvedená v tabuľke č. 6.

Tabuľka č. 6: Potreba zemného plynu

Miesto potreby	Variant	Potreba zemného plynu			
		Existujúci stav		Návrh r. 2035	
		m ³ /h	tis.m ³ /rok	m ³ /h	tis.m ³ /rok
Byty	A	1 148	2 296	1 554	2 386
	B	1 148	2 296	1 568	3 213
Občianska vybavenosť		170	345	230	475
Výroba	A	15	20	75	150
	B	15	20	85	170
Spolu	A	1 333	2 661	1 859	3 811
	B	1 333	2 661	1 883	3 858

Zásady a regulatívy

- Zásobovanie Jadrového územia a miestnej časti Černík riešiť z STL siete do 0,1 MPa. Priemyselne lokality Pod Mancovom a Hrabiny prepojiť na STL sieť 0,4 MPa, ktorá vedie v smere do obcí Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo a Sútovo.
- Zemný plyn naftový sa bude využívať v riešenom území komplexne tzn. na vykurovanie a varenie.
- Z dôvodu nárastu odberov zemného plynu naftového do roku 2035 prehodnotiť integrovanú STL plynárenskú sústavu 0,1 a 0,3 MPa.
- Potrebu tepla riešiť decentralizovaným systémom domovými zdrojmi tepla s palivovou základňou zemný plyn naftový, v okrajových častiach použiť iné dostupné paliva (napr. na báze dreva).
- Pri získavaní energie využívať aj slnečnú energiu a netradičné druhy (napr. tepelné čerpadlo).

Zásobovanie teplom

Súčasný stav

Zásobovanie mesta Turany teplom sa realizuje decentralizovaným spôsobom, tzn. z blokových kotolní objektových zdrojov tepla a domových zdroj UK (bytová zástavba RD).

Najväčší zdroj tepla s palivovou základňou ZPN je umiestnený v objekte SSOŠ o tepelnom výkone 2,30 + 1,86 MWt, ostatné zdroje sú umiestnené v objektoch vybavenosti (MŠ, ZŠ, MsÚ, Jednota, Zdravotné stredisko, Dom služieb) s kotolňami o tepelnom výkone od cca 50 do 550 kW, slúžiace len pre vlastnú potrebu objektov.

V rekreačnom území Trusalová s ICHR zástavbou je potreba tepla riešená na báze elektrickej energie a biomasou (drewný odpad). Potreba tepla pre objekty občianskej vybavenosti v tomto území sa zabezpečuje na báze tekutých palív + čiastočne na báze elektriny.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Zásobovanie mesta Turany teplom sa navrhuje ponechať decentralizovaným systémom z blokových kotolní, ktoré riešia potrebu zástavby HBV a občianskej vybavenosti, objektových zdrojov tepla a domových kotolní UK IBV zástavby.

Hlavným vykurovacím médiom pre výrobu tepla v jadrovej časti mesta a u ostatnej zástavby priliehajúcej k jadrovému územiu bude zemný plyn a dostupné doplnkové paliva (napr. drewný odpad – resp. pelety, elektrina). Dostupné environmentálne prijateľné palivá (napr. drewný odpad, slnečná energia, teplo zeme - tepelné čerpadla, elektrická energia), ako vykurovacie médium, sa budú používať na ploche rekreačného areálu Záblatie a rekreačného územia Trusalová. Nové plynové kotolne budú inštalované v navrhovanej občianskej vybavenosti v jadrovej časti mesta a priemyselnom areáli Hrabiny a Pod Mancovom. V prevádzkach kde bude výroba zameraná na spracovanie dreva, sa odporúča pri riešení potrieb tepla využiť drewný odpad z výroby.

Na prípravu teplej vody sa odporúča využívanie slnečnej energie, navrhuje sa podporovať i ďalšie obnoviteľné zdroje energie (napr. biomasa, slnečná energia, teplo zeme), čo bude mať priaznivý dopad na kvalitu ovzdušia najmä v zimnom období.

Z celkovej potreby tepla v etape do roku 2035 cca 200,6 tis. GJ sa navrhuje riešiť na 83 % zemným plynom a ostatná potreba cca 17 % - drevom (odpadové drevo, resp. priemyselné upravené) a elektrickou energiou.

Rozvoj využívania elektriny ako zdroja tepla sa nenavrhuje v bytovej zástavbe a občianskej vybavenosti, kde sú dostupne rozvody plynárenskej siete. S rozšírením využitia elektrickej energie pre potreby tepla sa navrhuje len v rekreačných priestoroch (ICHR).

Tabuľka č. 7: Potreba tepla podľa miesta potreby

Miesto potreby	Variant	Potreba tepla			
		Existujúci stav	Návrh r. 2035	Existujúci stav	Návrh r. 2035
		MW	GJ	MW	GJ
Byty	A	20,57	148,56	23,68	170,87
	B	20,57	148,56	21,90	170,51
Občianska vybavenosť	A,B	2,93	17,70	4,45	19,02
Výroba	A	0,19	1,35	0,79	5,67
	B	0,19	1,35	0,81	7,12
Trusalová	A,B	0,8	2,86	1,43	3,56
Spolu	A	24,49	170,47	30,35	199,12
	B	24,49	170,47	28,59	200,21

Zásady a regulatívy

- Potrebu tepla riešiť decentralizovaným systémom domovými zdrojmi tepla s palivovou základňou zemný plyn, v okrajových častiach použiť iné dostupne paliva (napr. na báze dreva).
- Pri získavaní energie využívať aj slnečnú energiu a netradičné druhy (napr. teplo zeme - tepelné čerpadlo).

5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru

5.1. Doprava

Mesto Turany leží na dopravnej sieti krajín EÚ ktorú tvoria: Multimodálny paneuróposky koridor, (vetva č. Va: Bratislava – Žilina – Užhorod); Transeurópska dopravná sieť (*Trans European Transport Networks - TEN-T*); Transeurópska magistrála – TEM 7, ktorej súčasťou je cesta I/18 (E50). Súčasťou týchto sietí sú i komunikácie, ktoré vedú územím mesta Turany: diaľnica D1, cesta I/18, železničná trať č. 180. Na železničnej trati č. 180 je ako strategický cieľ ŽSR plánovaná modernizácia na traťovú rýchlosť 160 km/hod, ako súčasť prioritného záujmu EÚ 23 podľa schválenej Koncepcie rozvoja železničných ciest č. 963/2001.

5.1.1. Cestná doprava

Súčasný stav

Územím mesta Turany vedú tieto cestné komunikácie:

- diaľnica D1 Bratislava – Trnava – Trenčín – Žilina – Košice – Prešov – št. hranica SR/UA (územím mesta Turany vedie úsek D1 Dubná skala – Turany)
Celková dĺžka úseku diaľnice D1, ktorý vedie riešeným územím je 16,405 km. Na tomto úseku sú štyri mimoúrovňové križovatky – (Dubná skala s cestou I/18, Martin 1 s privádzačom Martin (rýchlostná cesta R3) a Turany s cestou I/18) a odpočívadlo Turčianska Štiavnička. Pokračovanie vedenia diaľnice D1 v úseku Turany – Hubová, ktorý nadväzuje na vybudovaný úsek, D1 Dubná skala – Turany nie je stále definitívne doriešené. V súčasnosti bolo ukončené opakované posudzovanie úseku D1 Turany – Hubová podľa zákona č. 24/2006 Z. z. voči ktorému boli podané odvolania a žaloba.
- cesty I. triedy
 - I/18 Žilina – Ružomberok – Poprad – Prešov - Michalovce. Cesta je súčasťou európskej cesty E50 Francúzsko – Nemecko – Česko – Slovensko – Ukrajina – Rusko, transeurópskej magistrály (TEM) a multimodálneho koridoru (TINA).
Úsek cestnej komunikácie I. triedy I/18, ktorý vedie zastavaným územím mesta Turany má charakter miestnej zbernej komunikácie funkčnej triedy B1.
- cesty III. triedy
 - III/2138 križovatka s I/18 - Turany
 - III/2133 Turany – železničná stanica
 - III/2135 Ratkovo – KrpeľanyKomunikácie III. triedy majú na riešenom území charakter miestnej komunikácie zbernej, funkčnej triedy B3.
- obslužné komunikácie - funkčnej triedy C3, ktorými je umožnená priama obsluha objektov na území mesta Turany. Tieto komunikácie sú prevažne jednopruhové obojsmerné alebo jednosmerné (ulica Robotnícka a časť ulice Riečna) s nespevneným povrchom (štrk) alebo so spevneným povrchom (živica, panely), šírky cca 3,00 - 3,50 m, bez výhybní alebo dvojpruhové obojsmerné so spevneným povrchom (živica), šírky cca 5 – 6 m;
- účelové komunikácie - poľné alebo lesné cesty, ktorými je sprístupnené nezastavané územie mesta Turany.

Dopravný systém obsluhy územia týmito komunikáciami sa v maximálnej miere prispôbil existujúcej zástavbe.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

V ÚPN-M Turany sa rešpektuje územný koridor existujúcej a navrhovanej trasy diaľnice D1 v úseku Turany - Hubová vrátane ochranného pásma, rešpektuje trasu cesty I/18 a trasy ciest III/2138, III/2133 a III/2135.

Pri ceste I/18 sa navrhuje mimo zastavaného územia mesta výhľadové šírkové usporiadanie v kategórii C 11,5/80 a v zastavanom území mesta sa navrhuje rešpektovať existujúce šírkové usporiadanie.

Pri cestách III. triedy sa navrhuje mimo zastavaného územia s výhľadovou kategóriou C 7,5/70 a v zastavanom území s výhľadovou kategóriou MZ 8,5(8,0)/50, vo funkčnej triede B3.

Existujúce miestne komunikácie, sa v koncepte navrhujú ako jednopruhové prípadne obojsmerné s výhybnami.

Obslužné komunikácie so živičnou úpravou sú v koncepte ÚPN-M Turany zaradené medzi verejnoprospešné cesty, ktoré bude potrebné na poškodených úsekoch opraviť alebo obnoviť.

V rozvojových územiach sa navrhuje systém miestnych komunikácií v príslušnej funkčnej triede a kategórii (miestna komunikácia zberná, funkčnej triedy B3 a miestne komunikácie obslužné, funkčnej triedy C3).

V koncepte ÚPN-M Turany sa navrhuje nové mimoúrovňové križovanie medzi m. č. Mesto I (sever) a Mesto II (juh) pri priemyselnom areáli bývalej Dreviny, v ktorej sa etabluje nová priemyselná výstavba. Navrhované riešenie s novým mimoúrovňovým križovaním trate č. 180 a navrhované a výhľadové komunikácie umiestnené v m. č. mesta umožní pripojenie areálu s priemyselnou výstavbou na území bývalej Dreviny nezaťažujú prejazdovú dopravu centrum mesta.

Vzhľadom na viacero dopravných vetiev a ich uhlov kríženia, sa na ceste I/18 navrhujú tri okružné križovatky, čím sa umožní bezpečná a plynulá premávka na križovatkách a ich ramenách. Ide o križovatky pri vjazdoch do mesta západ a východ, križovatky Trusalová (prístup k rekreačnému územiu) a navrhovanému priemyselnému územiu.

Vzhľadom na záujmové územie obce Krpeľany, ktoré sa nachádza na západnej strane obce Krpeľany v priamom dotyku s riešeným územím mesta Turany (lokalita m. č. Dielec), v ÚPN-M Turany sa rešpektuje navrhované vzájomné prepojenie oboch k. ú. (Krpeľany a Turany) ako pokračovanie ulíc Štefánikova, Železničná a Osloboditeľov do k. ú. Turany.

Smerom na územie obce Krpeľany je navrhnutý jeden z variantov vedenia úseku diaľnice D1 Turany – Hubová s tunelom Korbeľka, v dôsledku čoho sa v ÚPN-M Turany rešpektuje územná rezerva v súlade s aktuálnym ÚPN VÚC Žilinského kraja. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry, do doby vydania územného rozhodnutia pre vedenie úseku diaľnice D1 Turany – Kral'ovany – Hubová, sa v ÚPN-M Turany musí počítať s územnou rezervou diaľnice D1 (v trase multimodálneho koridoru č. Va./hlavná sieť TINA/, v kategórii D26/5/120 -100) v úseku Turany - tunel Korbeľka – Hubová – Ivachnová - (existujúci úsek D1), sieť AGR č. E50, trasa TEM 4 v úseku, ktorý vedie územím mesta Turany.

Poznámka: MŽP SR zabezpečilo nové posudzovanie vplyvov trasovania diaľnice D1 v úseku Turany - Hubová na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. Záverečné stanovisko vydalo MŽP SR 18. 05. 2017 v ktorom odporučil realizáciu trasy D1 úseku Turany – Hubová podľa variantu V2 s tunelom Korbeľka a Havran. Voči záverečnému stanovisku podali rozklad: obce Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo, mesto Turany, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Turčianska vodárenská spoločnosť, Milan Sajdák (Krpeľany), Mgr. Renáta Tvarožná (Krpeľany). Minister životného prostredia László Sólymos rozhodnutím č. 8769/2017-1.7.1 (41/2017-rozkl.) z 15. 12. 2017 nevyhlásil odkladný účinok podaných rozkladov a zamietol podané rozklady. Záverečné stanovisko z procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie nadobudlo právoplatnosť 09. 02. 2018.

V riešenom území sa uvažuje s vybudovaním rekreačno-športového areálu Turany v lokalite Záblatie pre rekreačný areál Turany - jazerá. V súvislosti s vybudovaním tohto areálu bude treba vybudovať nové dopravné pripojenie na cestu I/18, na ktoré bude nadväzovať sieť komunikácií zabezpečujúcich dopravnú obsluhu uvažovaného areálu (cestné komunikácie, parkoviská, cyklotrasy, chodníky).

Zásady a regulatívy

- V návrhovom období rezervovať koridor pre dobudovanie úseku diaľnice D1, do doby definitívneho rozhodnutia chrániť územný koridor v k. ú Turany pre realizáciu úseku Turany – Hubová v tzv. úžinovom variante resp. v alternovanom tunelovom variante (tunel Korbeľka).
- V návrhovom období rezervovať mimo zastavaného územia mesta koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie cesty I/18 v kategórii C 11,5/80 a v zastavanom území rezervovať koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie vo funkčnej triede B1 v kategórii MZ 14/60.
- V návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej cestnej infraštruktúry diaľnic a ciest I., II, a III. triedy - definovanú pasportom SSC „Miestopisný priebeh cestných komunikácií“ - ohraničenú jej ochrannými pásmami mimo zastavaného územia a cestnými pozemkami v rámci zastavaného územia obce.
- Navrhované obslužné komunikácie riešiť ako dvojpruhové, obojsmerné, vzájomne zokruhované komunikácie, alebo ako komunikácie slepé s obrátiskom. V prípade stiesnených priestorových pomerov komunikácie riešiť ako jednopruhé, obojsmerné s

- výhybňami alebo jednopruhovú, jednosmernú.
- Súbežné chodníky realizovať okolo hlavných obslužných komunikácií, umiestňovať ich hlavne popri komunikáciách so zvýšeným pohybom vozidiel (cesty I/18, B3). Šírkové usporiadanie chodníkov navrhnuť podľa aktuálnej STN 73 6110.
 - Pokiaľ je v grafickej časti naznačený vnútorný skelet obslužných komunikácií v rámci navrhovaných rozvojových plôch, považovať ho za smerný.
 - Pri projektovej príprave nových komunikácií a pri ich rekonštrukcií postupovať v súlade s vyhláškou MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a požiadavkách na objektivizácii hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MV SR č. 237/2009 Z. z.
 - V prípade nevyhnutnosti umiestniť výstavbu objektov na územiach ohrozených hlukom z automobilovej dopravy navrhnuť a realizovať príslušné protihlukové opatrenia na náklady investora navrhovanej výstavby.
 - V prípade návrhu výstavby v ochrannom pásme ciest I. triedy požiadať v etape povolenia konania príslušný okresný úrad, odbor dopravy a pozemných komunikácií o výnimku podľa § 11, ods. 2) zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov.

5.1.2. Železničná doprava

Súčasný stav

Územím mesta Turany vedie dvojkoľajová elektrifikovaná železničná trať

- č. 180 Žilina – Košice - dvojkoľajová elektrifikovaná železničná trať, ktorá je súčasťou multimodálneho koridoru Va, je zároveň prevádzkovaná podľa dohody AGTC ako európska trať kombinovanej dopravy č. C-E63.

Na území mesta sa nachádza železničná stanica Turany a železničná zástavka Krpeľany.

Železničnú trať križujú v dvoch miestach miestne cestne komunikácie, vo východnej časti mimoúrovňovo nadjazdom a v západnej časti úrovňovo železničným priecestím.

Pešie prepojenie severnej a južnej časti mesta cez železničnú trať je riešené mimoúrovňovo podchodom, využíva sa aj úrovňové menej bezpečné pešie prepojenie cez koľaje železničnej trate v smere ulíc Mohylka – Generála Fraňu/Červenej armády.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Z hľadiska rozvojových zámerov Železníc Slovenskej republiky (ďalej len „ŽSR“) je plánovaná modernizácia železničnej trate č. 180, aj v úseku ktorý vedie cez územie mesta Turany na rýchlosť 160 km/hod.

ŽSR žiada zachovať existujúce objekty a zariadenia ŽSR, ako aj dostupnosť a prepojenie na infraštruktúru mesta a všetky nové križenia komunikácií s traťou č. 180, riešiť ako mimoúrovňové. Táto požiadavka sa podľa konceptu ÚPN-M akceptuje.

Navrhované rozvojové plochy priemyselnej, občianskej a technickej vybavenosti sú situované v dostatočnej vzdialenosti od železničnej trate, tak aby boli umiestnené za hranicou najvyššej prípustnosti hodnoty hladiny hluku, spôsobenej prevádzkou železničnej dopravy, platné pre príslušné objekty, stavby a územia, podľa príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov. Rozvojové plochy priemyselnej, občianskej a technickej vybavenosti sú situované mimo ochranného pásma dráhy čím sú pre budúcu možnú výstavbu vytvorené podmienky pre zabezpečenie opatrení na elimináciu nepriaznivých účinkov železničnej prevádzky z hľadiska hluku a vibrácií podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a požiadavkách na objektivizácii hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MV SR č. 237/2009 Z. z. a požiadavky príslušného orgánu ochrany zdravia (RÚVZ).

V oblasti rozvoja nadradenej infraštruktúry železničnej dopravy sa v koncepte ÚPN-M Turany akceptujú ustanovenia ÚPN VÚC Žilinského v znení zmien a doplnkov a v návrhovom i výhľadovom období sa rešpektuje lokalizácia existujúcej železničnej infraštruktúry (trate, plochy a zariadenia) umiestnenej na pozemkoch ŽSR. V návrhovom i výhľadovom období sa v ÚPN-M Turany chráni územný koridor a vo výhľadovom tak umožní realizovať modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť do 160 km/h. v trase multimodálneho koridoru č. Va, koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E) v existujúcom koridore trate v úsekoch technicky vynútených lokálnych úprav smerového vedenia trate a tak v ÚPN-M Turany v návrhovom a výhľadovom období sa zabezpečuje územná rezerva pre modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40v úseku Žilina - Vrútky - Kral'ovany - Ružomberok – Liptovské Vlachy, jej úsek, ktorý vedie územím mesta Turany.

Zásady a regulatívy

- V návrhovom a výhľadovom období zabezpečiť územnú rezervu pre modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40.
- V prípade umiestnenia nových objektov priemyselnej, občianskej a technickej vybavenosti v území s vyššou ako je najvyššia prípustná hodnoty hladiny hluku spôsobenej prevádzkou železničnej dopravy, platnej pre príslušné objekty, stavby a územia a tiež v prípade ich umiestnenia v ochrannom pásme dráhy, zaväzuje investorov na vlastné náklady zabezpečiť opatrenia na elimináciu nepriaznivých účinkov železničnej prevádzky z hľadiska hluku a vibrácií podľa zákona č. 335/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a akceptovať podmienky vyplývajúce z vyjadrenia príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva.
- Stavby v obvode dráhy a v ochrannom pásme dráhy podliehajú dodržiavaniu príslušných ustanovení zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.

5.1.3. Vodná doprava

Súčasný stav

Územím mesta Turany v súčasnosti nevedie žiadna vodná cesta.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Podľa ÚPN VÚC Žilinského kraja sa uvažuje vo výhľade s trasovaním úseku Vážskej vodnej cesty. Jej výhľadové vedenie je vyznačené v grafickej časti ÚPN-M Turany.

Zásady a regulatívy

- Nenavrhujú sa.

5.1.4. Letecká doprava

Súčasný stav

Na území mesta Turany sa nenachádza žiadne letisko. Najbližšie letisko je verejné medzinárodné Letisko Žilina Dolný Hričov, ktoré sa využíva pre leteckú dopravu slovenských a zahraničných leteckých spoločností, lety firemných a súkromných lietadiel, letecký výcvik a športové lietanie, sanitné lety, špeciálne letecké práce a činnosť letectva Armády SR. Letisko Žilina Dolný Hričov je vzdialené od mesta cca 52,5 km.

Západne vo vzdialenosti cca 13 km sa nachádza regionálne letisko miestneho významu Martin - Tomčany.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Nenavrhuje sa.

5.1.5. Cyklistická doprava

Súčasný stav

Územím mesta Turany a v jeho blízkosti vedú (<http://www.za.cykloportal.sk/>) tieto vyznačené cykloturistické trasy:

- 032 Turčianska cyklomagistrála – 87,8 km (červená trasa)
- 2412 Sučany – Turčianska Štiavnička – 18,2 km (modrá trasa),
- 8424 Podhradie – Tiesňavy (žltá trasa) – 3,4 km,
- 5420 Nolčovo – Nolčovská dolina – 5,3 km (zelená trasa).

Na cyklistickú dopravu obyvateľov slúžia miestne komunikácie mesta Turany.

Navrhované riešenie

Navrhuje sa vybudovať cyklotrasu ako prepojenie mesta Turany popri ceste I/18 okolo motorestu Autoalles s obcou Ratkovo. Tiež sa navrhuje rozšírenie cyklotrasy v meste Turany o cyklotrasu Nolčovo - Ráztoka - Turany Juh, Turany - Trusalová, Turany- Podhradie - Turčianska Štiavnička (popod diaľnicu) a v súvislosti s vybudovaním rekreačno-športového areálu Turany v lokalite Záblatie, bude medzi cyklistické trasy zaradená navrhovaná cyklotrasa spájajúca rekreačno-športový areál s mestom Turany.

Zásady a regulatívy

- Cyklotrasy neumiestňovať na cestu I. triedy. V prípade súbežnej trasy ich viesť po samostatnom cyklochodníku v súbehu s cestou I. triedy.

5.1.6. Statická doprava

Súčasný stav

Odstavovanie vozidiel v územiach s IBV je zabezpečené na vlastných pozemkoch v garážach alebo na spevnených plochách pod prístreškom alebo bez prístrešku. Odstavenie vozidiel bytových domov je riešené formou spevnených plôch, ktoré sú súčasťou uličného priestoru alebo formou radových garáží. Parkovanie vozidiel pri objektoch občianskeho vybavenia je riešená formou spevnených plôch parkovísk alebo spevnených plôch, ktoré sú súčasťou uličného priestoru.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Na presné určenie počtu parkovacích stojísk treba uskutočniť dopravný prieskum, kde sa vymedzia plochy určené pre statickú dopravu, zistí sa skutočná potreba stojísk pre jednotlivé funkcie (bývanie, občianska vybavenosť, výroba, služby, ...) a navrhne sa riešenie ako a kde doplniť chýbajúce počty stojísk.

V súvislosti s vybudovaním rekreačno-športového areálu Turany v lokalite Záblatie pre rekreačný areál Turany - jazerá, budú súčasťou areálov navrhované spevnené plochy zabezpečujúce centrálné parkovanie v potrebnej rozsahu.

Zásady a regulatívy

- Potrebné výpočty a umiestnenie statickej dopravy (odstavných a parkovacích stojísk) pre objekty vybavenosti riešiť v rámci projektové dokumentácie pre konkrétne objekty. Potrebné počty stojísk vypočítavať podľa STN 73 6110 Projektovanie miestnych komunikácií v aktuálnom znení pre výhľadový stupeň automobilizácie 1 : 2,5.
- Na plochách statickej dopravy riešiť parkovacie stojiska pre bicykle v počte min. 20 % kapacity parkoviska pre motorové vozidlá (STN 73 6110).

5.1.7. Chodníky a verejné priestranstva

Súčasný stav

Chodníky na území mesta sú vybudované popri cestách III. triedy ako jednostranné alebo obojstranné chodníky a popri niektorých obslužných komunikáciách.

V centrálnej časti mesta sa nachádza rozptylová plocha (námestie) a chodníky prepájajúce objekty občianskeho vybavenia (obecný úrad, pošta, predajne, kostoly, trhovisko) cez vodný tok Studenec.

Navrhované riešenie

V návrhu riešenia dopravy v ÚPN - M Turany sa uvažuje, že pre pohyb chodcov bude možné využívať málo zaťažené obslužné komunikácie.

5.1.8. Hromadná doprava

Súčasný stav

Hromadná doprava v meste Turany je zabezpečená autobusovou a železničnou dopravou. Autobusová doprava je riešená ako diaľková a prímestská. Na autobusových zastávkach sú umiestnené prístrešky pre cestujúcich. Prímestskú autobusovú dopravu osôb v rámci mesta zabezpečujú autobusy po cestách I. triedy (cesta I/18) a III. triedy (cesty III/2138 - ulica Osloboditeľov, III/2133 - ulica Komenského). Izochróna pešej dostupnosti od existujúcich autobusových zastávok s polomerom 500 m pokrýva dostupnosť autobusových zastávok v rámci zastavaného územia mesta.

Linky diaľkovej dopravy, ktoré vedú územím mesta:

- linka č. 507514: Rabča - Námestovo - Dolný Kubín - Martin - Prievidza – Nitra,
- linka č. 507513: Oravská Polhora - Námestovo - Dolný Kubín - Terchová/Vrútky - Žilina - Bratislava,
- linka č. 507503: Námestovo - Dolný Kubín - Vrútky - Žilina,
- linka č. 506502: Martin - Ružomberok - Liptovský Mikuláš - Poprad – Prešov,
- linka č. 102508: Bratislava - Bánovce nad Bebravou - Martin - Poprad - Svidník.

Linky prímestskej dopravy vedú územím mesta na smery: Martin, Šútovo, Krpeľany, Nolčovo, Dolný Kubín a Ružomberok.

Osobná železničná doprava je riešená prostredníctvom železničnej trate č. 180 Žilina - Košice. Priamo v meste Turany sa nachádza železničná stanica, z ktorej premávajú osobné vlaky v smeroch Žilina a Kľačany. V k. ú. Turany sa nachádza ešte železničná zastávka Krpeľany.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Nové riešenie sa nenavrhuje. V návrhu riešenia dopravy v ÚPN-M Turany poloha zastávok hromadnej dopravy sa rešpektuje a ostáva bez zmeny.

Zásady a regulatívy

- Rešpektovať súčasnú a navrhovanú polohu autobusových zastávok na území mesta a zriadiť zastavovacie pruhy autobusových zastávok.

5.1.9. Turistické trasy

Súčasný stav

Územím mesta Turany vedú značené turistické trasy (<http://www.freemap.sk/>):

- modrá trasa č. 2737: Sučany - Pod Rígl'om - Za dolinou - Rypaj - Meškalka - Malý Kriváň,
- žltá trasa č. 8640: I/18 Hrabiny - končí na zelenej ev. č. 5636a,
- zelená trasa č. 5636a: Šútovo železničná zastávka - Pod Chlebom - Snilovské sedlo,
- červená trasa č. 0802a, E3: Nezbudská Lúčka - Podhradské - Javorina - Príslop pod Suchým - Suchý - Biele skaly - Stratenec - sedlo Priehyb - Malý Kriváň - sedlo Bublen - Pekelník - hrana Veľkého Kriváňa - Veľký Kriváň - hrana Veľkého Kriváňa - Snilovské sedlo - Chleb - sedlo Za hromovým - sedlo V stenách - Steny severný vrchol - Poludňový Grúň - Stohové sedlo - Chrbát stohu - Stoh - sedlo Medziholie - Rozsutec ...
- zelená trasa č. 3565: Bránica rázcestie - sedlo Na koni - sedlo Bublen,
- žltá trasa č. 8661: sedlo Na koni - Chrapáky - sedlo Bublen,
- modrá trasa č. 2753: Štefanová - chata Na Grúni - Starý dvor - sedlo Príslop - Baraniarky - Žitné - Kraviarske - sedlo Za Kraviarskym - Chrapáky - lanovka Chleb, horná stanica,
- zelená trasa č. 5636b: Snilovské sedlo - lanovka Chleb, horná stanica - chata Vrátna,
- žltá trasa č. 8670: Pod Chlebom - Kopiská - sedlo Za hromovým.

V ÚPN-O Nolčovo sa navrhuje vybudovať náučný chodník prepájajúci k. ú. Nolčovo - Turany - Krpeľany (hasičská zbrojnica - Lašteľ - studnička v lokalite Sihot' - ponad rybníky Horná a Dolná kaluž - Koštiansky potok - ZO Ráztoky - lávka do k. ú. Turany - rybník, lužný les - lávka do Nolčova).

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

- V ÚPN-M Turany sa pripúšťa vyznačenie náučného chodníka z k. ú. Nolčovo.
- V súvislosti s vybudovaním rekreačno-športového areálu Turany v lokalite Záblatie pre rekreačný areál Turany Záblatie bude medzi turistické trasy zaradený uvažovaný areál vyznačením trás.

Zásady a regulatívy

- Akceptovať umiestnenie a vedenie vychádzkových trás, lyžiarskych turistických trás a cyklotrás predovšetkým v polohách poľných a lesných ciest.
- Vybudovať, resp. vyznačiť, letné turisticko-vychádzkové a turistické zimné turistické bežecko-lyžiarske udržiavané trasy a trate.

5.1.10. Značené bežecko-lyžiarske trate

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Na území mesta Turany sa navrhuje areál lyžiarskych bežeckých tratí, v juhovýchodnom podhorí Krivánskej Fatry v rekreačnej lokalite Trusalová, ktorá je súčasťou Malej Fatry - stredne vysokej vysočiny jadrového pásma. Areál sa navrhuje v ochrannom pásme NP Malá Fatra. V tomto priestore platí druhý stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Trasy lyžiarskych tratí sú navrhované v extenzívne využívanom území najmä na lúkach a čistiniach podhoria a v malej miere na lesných a poľných cestách spájajúcich uvedené plochy.

Areál budú tvoriť dve trate:

- západná „modrá trať“ (9,5 km), vo výškovom rozmedzí 490 až 580 m n. m.
- východná „fialová trať“ (5 km) vo výškovom rozmedzí 500 až 670 m n. m.

Východiskové body tratí sú od seba vzdialené vzdušnou čiarou 820 m.

Kratšia východná (fialová) trať bude mať štart a cieľ pri autokempingu Trusalová. Dlhšia západná (modrá) trať bude mať štart a cieľ pri budove rekreačného zariadenia Trusalová, ku ktorému vedie udržiavaná komunikácia. Okrem toho sa na túto trať bude možné dostať z juhu prostredníctvom troch samostatných prístupových tratí: červenej, žltej a zelenej.

Základná informačná tabuľa o celom bežecko-lyžiarskom areáli bude umiestnená v mieste štartu a cieľa západnej (modrej) trate. Pri tejto trati bude v dôležitých terénnych bodoch umiestnených ďalších 18 smerových tabúľ. Pri východnej (fialovej) trati bude umiestnených 8 smerových tabúľ a v mieste jej štartu a cieľa bude informačná tabuľa o parametroch trate. Podrobne pozri. „Návrh lyžiarskych bežeckých tratí Turany - Trusalová, INSL Martin, 12/2010“.

Zásady a regulatívy

Nenavrhujú sa.

5.2. Telekomunikácie

Súčasný stav

V meste Turany je zriadený MTO s hlavnou digitálnou ústredňou RSU, situovanou na ul. Komenského na ktorú sú pripojené ďalšie sídla spadajúce do telekomunikačného obvodu cez vedľajšie digitálne ústredne - Sučany, Krpeľany vrátane Ratkova, Šútovo, Nolčovo a Konské, v celom obvode MTO platí miestna telefónna prevádzka.

Riešeným územím vedú dvoma smermi trasy telekomunikačných káblov, jedna trasa vedie v súbehu s kanálom Váhu (DOK Vrútky - Sučany - Ružomberok a DK Vrútky Ružomberok), druhá trasa vedie v súbehu s cestou I/18 (DK Martin - Turany a OK Globtel Martin - Ružomberok).

Príjem internetu je zabezpečený telekomunikačnou sieťou T-COM a ostatnými poskytovateľmi mobilnej telefónnej siete. V prevádzke je aj mikrovlnná sieť internet GAYA s vysielačom na komíne Dreviny.

Poštová prevádzka v meste Turany patrí pod Regionálne poštové centrum RPC Prievidza, ktorá neuvažuje v blízkej budúcnosti s realizáciou významnejších poštových objektov v riešenom území. Prepravu poštových zásielok zabezpečuje zberný uzol Martin cez okresný prepravný uzol Vrútky automobilovou poštou a železničnými kurzami do uzla Žilina 2. Podávanie a donáška zásielok pre mesto sú zabezpečované prevádzkou, ktorá je umiestnená na ulici Osloboditeľov. Donáška poštových zásielok v jej spádovom území je riešená poštovými doručovateľmi.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Pre zabezpečenie telefonizácie riešeného územia v roku 2035 s predpokladaným počtom cca 375 HTS pre novú výstavbu bytov, občianske vybavenie priemyselných areálov je potrebné riešiť:

- Rozšírenie kapacity digitálnej ústredne RSU Turany, o predpokladaný nárast zriaďovania telefónnych staníc cca 375 HTS, z toho bytových staníc 290 a nebytových staníc 85.
- Súčasný miestny telefónny rozvod riešený závesným káblovým vedením postupne nahradzovať káblovou telekomunikačnou sieťou.

Rozšírenie miestnej telekomunikačnej káblovej siete do rozvojových miestnych častí s navrhovanou výstavbou mesta s cca počtom prípojných párov:

A - Jadrová časť mesta:

IBV Krátke - 115 Pp, IBV Pri ceste I. - 10 Pp, IBV Pri ceste II.- 10 Pp, IBV Pri Agropodniku 10 Pp, IBV Záhrady - Brodzany - 10 Pp, IBV Blažovo - 10 Pp, IBV Pri trati I. - 15 Pp, IBV Pri trati II. - 10 Pp, IBV Záhrady - 10 Pp, IBV Prostredné Hony - 20 Pp,

B - Ostatné urbanizované plochy:

IBV Černík - 30 Pp, IBV Dielce - 20 Pp, do plôch výrobných areálov Hrabiny a Pod Mancovom – 50 Pp

C. Rekreačne priestory - do týchto priestorov sa neuvažuje s rozšírením káblovej telekomunikačnej siete, hovorovú službu bude zabezpečovať sieť mobilných operátorov.

Pripojovanie telefónnych účastníkov v sústredenej zástavbe IBV a objekty vybavenosti pripájať cez káblové prípojkové skrine, bytovú zástavbu v rozptyle z účastníckych stĺpových rozvádzačov závesným káblovým vedením.

Rešpektovať zámer ST, a. s. na rozšírenie portfólia služieb o dátové služby, ktoré budú určené hlavne pre podnikateľský segment a pre domácnosti, ktoré budú využívať pripojenie na internet.

V ÚPN-M Turany sa navrhuje budovať verejnú elektronickú komunikačnú sieť VEKS zemnými káblovými rozvodmi. Samotné body pripojenia na sieť VEKS budú určené na požiadanie, samotné budovanie tejto siete v meste bude závisieť od počtu zákazníkov. Celá sieť bude riešená optickými káblami nafúknuté do HDPE rúr.

Navrhuje sa modernizácia miestneho rozhlasu, resp. kompletná výmena vzdušného rozvodu rádiovým signálom s osadením reproduktorov na samostatných oceľových sadových stožiaroch.

Je potrebné rešpektovať trasu diaľkových káblov, ktoré vedú riešeným územím.

Pre poštovú prevádzku v meste Turany nie sú známe žiadne rozvojové zámery, v poskytovaní poštových služieb sa zamerať na zvyšovanie ich kvality. Rozvoj poštovej prevádzky je plne v kompetencií Slovenská pošta, a. s., a Regionálne poštové centrum RPC Prievidza

Zásady a regulatívy

- Zabezpečiť zvýšenie kapacity RSU mesta Turany o predpokladaný nárast o cca 355 vývodných párov pre riešené územie a rozšírenie portfólia služieb o dátové služby v území.
- Budovať verejnú elektronickú komunikačnú sieť zemnými káblovými rozvodmi.

5.3. Televízia internet a miestny rozhlas

Súčasný stav

Príjem televíznych programov (STV1, STV2, Markíza, JOJ, DOMA, TA3) je zabezpečený televíznym vykryvačom TVV Krížava. V jadrovom území mesta sú čiastočne riešené i káblové TV rozvody, ktorými je daná možnosť rozšíreného príjmu satelitných programov.

Služby mobilnej telefónnej siete sú v riešenom území zabezpečované operátormi ORANGE, T-COM, Telefonika, O2 s vykryvačmi GLOBTEL (Spojená škola), EUROTEL (Trusalová).

Sieť miestneho rozhlasu je riešená vzdušným a káblovým vedením, signál MR je zabezpečený z rozhlasovej ústredne situovanej v objekte mestského úradu.

Príjem internetu je zabezpečený telekomunikačnou sieťou T-COM a ostatnými poskytovateľmi mobilnej telefónnej siete. V prevádzke je aj mikrovlnná sieť internet GAYA s vysielacom na komíne Dreviny.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Výstavba nových sietí, prestavba existujúcich sietí, prestavba miestneho rozhlasu.

Zásady a regulatívy

- Rešpektovať navrhované trasy siete m. t. s., výstavbu optickej siete, prestavbu závesnej káblvej siete za úložne káble zemou. Rozšíriť m.t.s. do navrhovaných rozvojových území.
- Riešiť náhradu súčasného rozvodu miestneho rozhlasu za šírenie signálu rádiovou sieťou.
- Rešpektovať trasy káblov diaľkovej a miestnej siete vrátane ich ochranných pásiem. Pri križovaní a v súbehu s inými podzemnými vedeniami rešpektovať STN 73 6005.

II. ÚDAJE O VÝSTUPOCH

1. Ovzdušie

Na území mesta Turany sa nenachádzajú veľké zdroje znečisťovania ovzdušia, kvalitu ovzdušia na území mesta ovplyvňujú diaľkové prenosy znečisťujúcich látok zo vzdialených zdrojov v regióne vrátane cezhraničných. Malými stacionárnymi zdrojmi znečisťovania ovzdušia sú lokálne kúreniska, ktoré zabezpečujú dodávku tepla najmä pre priemysel a občiansku vybavenosť. Malé zdroje znečisťovania ovzdušia na riešenom území predstavujú lokálne kúreniska. Na kvalite ovzdušia v meste sa významne podieľajú mobilné zdroje.

Mobilným zdrojom znečisťovania ovzdušia na území obce je automobilová doprava predovšetkým tranzitná automobilová doprava, ktorá vedie cez územie mesta a spôsobuje zvyšovanie množstva plynných emisií z výfukových plynov a sekundárnu prašnosť.

Územie mesta Turany aj napriek tomu nie je zaradené medzi oblasti riadenia kvality ovzdušia. V širšom okolí je medzi oblasti riadenia kvality ovzdušia zaradené územie mesta Martin s rozlohou 68 km² pre znečisťujúcu látku PM₁₀. Ide o priemyselnú oblasť, so zastúpením strojárnej výroby, existenciou teplárne a intenzívnou automobilovou dopravou. Hranica tejto oblasti riadenia kvality ovzdušia končí na hranici s katastrom obce Sučany, na územie k. ú. Turany nezasahuje.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

- dodržať lesné hospodárske plány (program starostlivosti o lesy);
- realizovať opatrenia na znižovanie emisií od stredných a malých zdrojov znečisťovania ovzdušia;
- zabezpečiť pravidelnú údržbu komunikácií, hlavne po zimnom období odstrániť zostatkový posypový materiál.

Zásady a regulatívy

- V riešenom území neuvažovať s budovaním stredných a veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia.
- Uvažovať so zemným plynom, ako hlavným vykurovacím médiom v meste Turany.

- Všetky existujúce a navrhované komunikácie v zastavanom území riešiť so spevneným, bezprašným povrchom.
- Na území mesta Turany neumiestňovať také prevádzky, ktoré by prašnosťou a produkciou škodlivých látok mohli nevhodne ovplyvniť kvalitu ovzdušia.
- Rešpektovať vplyv emisnej záťaže dopravy na okolitú obytnú a rekreačnú výstavbu, vplyv emisnej záťaže z dopravy korigovať výsadbou zelene na plochách izolačnej zelene pozdĺž týchto komunikácií v obytnom a rekreačnom území.
- Rešpektovať ustanovenia zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov a súvisiacich predpisov.
- Pri umiestňovaní výrobných prevádzok, vrátane nových prevádzok v areáli pôvodnej Dreviny, dôsledne dodržiavať príslušné ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany ovzdušia čím sa zabezpečí ochrana okolitej obytnej zóny.

2. Odpadové vody

Na území mesta Turany vznikajú najmä:

- splaškové odpadové vody
- vody z povrchového odtoku (zrážkové vody)

Predpokladaný prírastok produkcie splaškových odpadových vôd

Variant A – 167,42 m³/deň

Variant B – 187,19 m³/deň

Súčasný stav

Odpadové vody v meste Turany sú odvádzané spoločnou verejnou kanalizáciou mesta, ktorá je v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a. s., Martin. Kanalizačná sieť profilu DN 300 bola vybudovaná v rámci projektu ISPA „Kanalizácia a ČOV v meste Martin a regióne Dolný Turiec“. Splaškové odpadové vody sú prečerpávané do Sučian a odtiaľ do ČOV Vrútky. ČOV Vrútky bola zrekonštruovaná a dobudovaná po technologickej stránke tak, aby kapacitne zvládala prijať a vyčistiť všetky splaškové odpadové vody. Zastarala ČOV v Sučanoch bola zrušená a prebudovaná na čerpaciu stanicu. Potrubia stôk sú umiestnené v miestnych komunikáciách, cestnej sieti a zelených pásoch.

Celková dĺžka kanalizačnej siete je 15,4 km, z toho 2,5 km je výtlačné potrubie s 11 čerpacími stanicami. Gravitačná kanalizačná sieť je profilu DN 300. V roku 2015 bolo na kanalizáciu napojených 3 933 obyvateľov, z celkového počtu 4 275 obyvateľov, tzn. cca 92 % obyvateľov mesta.

Odvádzanie vody z povrchového odtoku (zrážkových vôd) je riešené vsakovaním, resp. sú tieto vody odvádzané rigolmi do vodných tokov, ktoré pretekajú riešeným územím.

Splaškové odpadové vody sú v ostatných častiach obce zneškodňované individuálne prostredníctvom žump a septikov, resp. často bez zdržania vyústené do miestnych tokov.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

V návrhu odkanalizovania ÚPN-M Turany sú zohľadnené vodohospodárske zámery ÚPN VÚC Žilinského kraja a vodohospodárska koncepcia odvádzania splaškových odpadových vôd mesta - splaškové odpadové vody z mesta sú prečerpávané do Sučian a odtiaľ odvedené do ČOV Vrútky, ktorá je pre navrhovaný územný rozvoj postačujúca, navrhuje sa rozšírenie existujúcej splaškovej kanalizácie vo väzbe na uvažovaný územný rozvoj mesta v častiach Záblatie, Černík, Pod Mancovom, navrhuje sa splaškové odpadové vody z miestnych častí Zábrehy a Trusalová - ICHR Pod Strážami zneškodňovať v samostatných ČOV, resp. individuálne vo vlastných zariadeniach, lokalita Dielec sa navrhuje pripojiť na kanalizáciu obce Krpeľany DN 300, lokalitu Trusalová – ICHR Stráne I. a II sa navrhuje riešiť rozšírením kanalizácie DN 300 a do jej vybudovania individuálne, navrhuje pri nedostatočnej kapacite čerpacích staníc (po reálnom stanovení množstva splaškových odpadových vôd) vykonať ich

rekonštrukciu, odvádzanie vôd z povrchového odtoku riešiť samostatnou kanalizáciou, vsakovaním, resp. vsakovaním do vodných tokov, v prípade potreby riešiť prečistenie na čistiacich zariadeniach.

Tabuľka č. 8: Spôsob odvádzania splaškových odpadových vôd z mesta Turany

Miestna časť	Variant	Spôsob odvádzania a zneškodňovania splaškových odpadových vôd	
		v súčasnosti	v návrhovom období
Mesto I a II	A,B	Verejnou kanalizáciou DN 300	Rozšírením existujúcej kanalizácie DN 300
Športové centrum	A	Verejnou kanalizáciou DN 300	Rozšírením existujúcej kanalizácie DN 300
	B		Rozšírením existujúcej kanalizácie DN 300
Zábrehy	A,B	Individuálne (žumpy)	Individuálne (žumpy, malé ČOV)
Černík	A,B	Verejnou kanalizáciou DN 300	Rozšírením existujúcej kanalizácie DN 300
Priemysel -Pod Mancovom	A,B	Verejnou kanalizáciou DN 300	Rozšírením existujúcej kanalizácie DN 300
Dielec	A	Individuálne	Rozšírením kanalizácie Krpeľany DN 300
	B	Individuálne	Individuálne (žumpy, malé ČOV)
ICHR Pod Strážami	A,B	Individuálne	Individuálne
ICHR Stráne I,II	A,B	Neverejná kanalizácia a malá ČOV rekreačného zariadenia, žumpy	Rozšírením existujúcej verejnej kanalizácie profilu DN 300, resp. individuálne do doby vybudovania kanalizácie

Zásady a regulatívy

- Rešpektovať súčasný systém odvádzania odpadových vôd verejnou kanalizáciou s čistením v ČOV Vrútky, ktorá je pre navrhovaný územný rozvoj postačujúca.
- Rozšíriť existujúcu splaškovú kanalizáciu vo väzbe na uvažovaný územný rozvoj v centre mesta, v častiach Záblatie, Černík, Pod Mancovom.
- Splaškové odpadové vody z miestnych častí Zábrehy a ICHR Pod Strážami čistiť v samostatných ČOV resp. individuálne vo vlastných zariadeniach.
- Lokalitu Dielec pripojiť na kanalizáciu obce Krpeľany profilu DN 300, ktorá podľa spracovanej dokumentácie pre územné rozhodnutie „Šútovo kanalizácia“ rieši aj odkanalizovanie obce Ratkovo.
- ICHR Stráne I, II riešiť rozšírením navrhovanej kanalizácie profilu DN 300, do jej vybudovania individuálne.
- Pri nedostatočnej kapacite čerpacích staníc (po reálnom stanovení množstva splaškových odpadových vôd) vykonať ich rekonštrukciu.
- Odvádzanie vôd z povrchového odtoku riešiť delenou kanalizáciou, vsakovaním, resp. zaústením do vodných tokov, v prípade potreby prečistiť na čistiacich zariadeniach.
- Zrážkové vody zo striech a spevnených plôch v maximálne možnej miere zadržať v území napr. akumuláciou v zberných nádržiach a následne vodu využívať na závlahy, resp. ich kontrolovane vypúšťať do recipientu po odznení prívalovej zrážky.
- Rešpektovať trasy existujúcich potrubí verejnej kanalizácie a príslušných vodohospodárskych objektov, vrátane ich ochranných pásiem podľa zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných

vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 267/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov.

- Pri odvádzaní a čistení odpadových vôd zohľadňovať príslušné ustanovenia zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a NV SR č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd, STN 75 2102 Úprava riek a potokov a STN 73 6822 Križovanie a súbegy vedení a komunikácií s vodnými tokmi.

3. Odpady

Súčasný stav

Mesto Turany má vypracovaný „Program odpadového hospodárstva mesta Turany na roky 2011 – 2015“, ktorý je základným programovým dokumentom pre nakladanie s odpadmi na území mesta.

Systém zberu zmesového komunálneho odpadu a zberu vytriedených zložiek komunálneho odpadu v meste Turany je stanovený Všeobecne záväzným nariadením mesta Turany č. 6/2016 o nakladaní so zmesovým komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, ktoré vznikli na území mesta Turany, schváleného dňa 22. 6. 2016 uznesením č. 34/2016.

Na území mesta Turany sa nenachádza žiadna riadená skládka odpadov. Zneškodňovanie komunálneho odpadu realizuje firma Brantner Fatra s. r. o., Martin.

V meste je zavedený kontajnerový systém zberu odpadov a vrecový systém zberu. Obyvateľom sú k dispozícii zberné nádoby objemu 110 l, 120 l, 240 l a 1 100 l. Interval odvozu zmesového komunálneho odpadu je podľa stanoveného harmonogramu mesta Turany.

Zber objemového odpadu zabezpečuje mesto 2 x ročne v jarnom a jesennom období.

V meste Turany sa nachádza zberný dvor pre zber odpadov od obyvateľov:

- bioodpad - veľkokapacitné kontajnery - tráva, lístie, drevný odpad;
- plasty, kov, kompozitné obaly - žlté vrecia v rodinných domoch;
- výkup papier a lepenky spolu s výkupom jedlých olejov a tukov realizuje spoločnosť Brantner Fatra s. r. o.;
- zber elektroodpadov - systém zberu mobilným dopravným prostriedkom;
- zber šatstva - v meste sú rozmiestnené kontajnery na šatstvo.

Elektroodpad z domácností a odpad z domácností s obsahom škodlivín (NO) sa zbiera na zbernom dvore do špeciálnych nádob na to určených, podľa pokynov zberného dvora.

Mesto nemá zriadené na svojom území zariadenie na iné nakladanie s komunálnymi odpadmi a neplánuje vybudovať zariadenia na zhodnocovanie odpadov.

V riešenom území sa sporadicky vytvárajú nelegálne (divoké) skládky odpadov a rôzne výsypky, ktoré má za povinnosť odstraňovať vlastník pozemku.

Biologicky rozložiteľný odpad (ďalej len „BRO“) je každý vlastník zelenej plochy povinný kompostovať. Je zakázané BRO ukladať do zberných nádob a zberných vriec.

Obec má zavedený triedený zber týchto zložiek komunálneho odpadu:

sklo - zelená nádoba

plasty - žltá nádoba

papier – modrá nádoba (výkup 2 x ročne)

viacvrstvové kombinované materiály – oranžová nádoba

kovy a kovové obaly – červená nádoba

jedlé oleje a tuky (výkup 2x ročne)

Zberné nádoby na vytriedené zložky sú umiestnené na verejných priestranstvách tak, aby boli zohľadnené optimálne donáškové a prepravné vzdialenosti. Z rodinných domov je triedený zber organizovaný vrecovým systémom. Vytriedené zložky odpadu sa zberajú 1x mesačne.

Zber elektroodpadu z domácnosti a odpadu s obsahom škodlivín (NO) sa zabezpečuje na zbernom dvore, odkiaľ sa odváža prostredníctvom autorizovanej organizácie.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

- vybaviť domácnosti v meste kompostérmi vhodnými na domáce kompostovanie BRO z údržby záhrad alebo zriadiť obecnú kompostáreň, v ktorej by bol tento odpad zhodnocovaný;
- prostredníctvom webovej stránky mesta, letákov a článkov v mestských novinách informovať obyvateľov o správnom spôsobe nakladania s BRO, najmä o správnom postupe kompostovania BRO zo záhrad;
- dobudovať stojiska pre kontajnery na vytriedené zložky komunálneho odpadu;
- dostupnými prostriedkami motivovať obyvateľov k dôslednému triedeniu odpadov v mieste ich vzniku, zvyšovať zapojenie verejnosti do triedeného zberu informačnou, osvetovou a propagačnou činnosťou;
- informovať obyvateľov o označovaní obalov a o význame značiek na obaloch, ktorých cieľom je správne nakladanie s nimi po ich použití a ich správne triedenie v systéme triedeného zberu;
- edukatívnymi činnosťami zameranými na predchádzania vzniku odpadov a správne nakladanie s nimi vplývať na tvorbu a upevňovanie ekologických návykov u detí.

Realizácia niektorých z navrhovaných opatrení je finančne náročná, ich plnenie bude závisieť najmä od toho, či sa vedeniu obce podarí získať mimorozpočtové zdroje na tento účel (napr. dotácie z Environmentálneho fondu, Recyklačného fondu, fondov EÚ a ďalšie).

Zásady a regulatívy

- Dôsledne zabezpečiť v riešenom území realizáciu triedeného zberu odpadu, s cieľom zníženia odpadov vyvázaných na skládku odpadov. Zariadenia na recykláciu, zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadu naďalej riešiť mimo územia obce, podľa schváleného programu odpadového hospodárstva.
- Rešpektovať v území ustanovenia zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov.
- Mesto zabezpečí prostredníctvom zmluvne zabezpečenej odborne spôsobilej fyzickej alebo právnickej osoby:
 - zhodnocovanie BRO pre každú domácnosť v objektoch IBV, a jednotlivé areály s HBV, občianskou vybavenosťou a ostatné prevádzky v meste, s potenciálom produkcie BRO, kompostér pre uskladnenie tohto druhu odpadu a zabezpečí jeho pravidelný odvoz na zhodnotenie,
 - pravidelný odvoz, zhodnotenie vytriedených zložiek komunálnych odpadov a tiež drobných stavebných odpadov a nebezpečných odpadov.
- Riešiť postupnú sanáciu a rekultiváciu skládok odpadu a starých environmentálnych záťaží, prednostne skládky na plochách, kde bezprostredne ohrozujú zložky životného prostredia a prvky územného systému ekologickej stability a tiež zamedziť znečisťovaniu brehov tokov a iných priestorov odpadmi.
- Akceptovať Zberný dvor umiestnený na území mesta pre zber vytriedených komunálnych odpadov, drobného stavebného odpadu, nebezpečných zložiek komunálnych odpadov a elektroodpadov z domácností.

4. Hluk a vibrácie

Súčasný stav

Hluk a vibrácie sú v súčasnosti jedným z najväčších environmentálnych problémov v meste Turany, ktorý môže limitovať využitie územia najmä pre rekreačné a obytné účely. Najväčším zdrojom hluku v riešenom území je intenzívna cestná doprava po cestách I. triedy (I/18)

a III. triedy (III/2133, III/2135, III/2138) a železničná doprava (železničná trať č. 180), ktoré vedú zastavaným územím mesta Turany.

Po sprevádzkovaní úseku diaľnice D1 Dubná skala - Turany sa podstatná časť dopravy z cesty I/18 odvieďa na diaľnicu, čo má pozitívny vplyv na zníženie emisií hluku z dopravy v okolí cesty I/18. Zároveň sa však presunula produkcia hluku do lokalít, v ktorých sa doteraz tento jav neprejavoval. Podľa výsledkov hlukovej štúdie bude na základe predpokladanej intenzity dopravy dochádzať na D1 k prekračovaniu povolených hygienických limitov hluku v dennej aj nočnej dobe v niektorých lokalitách, najmä vo Vrútkach, Lipovci, Turčianskych Kláčanoch, Sučanoch a v Turanoch. Na elimináciu hlukovej záťaže sú navrhnuté protihlukové opatrenia v podobe protihlukových stien, ktorými by sa mala dosiahnuť úroveň hluku podľa platných predpisov.

Zaťaženie mesta hlukom a vibráciami zo železničnej trate č. 180 je veľmi výrazné. Vzhľadom na elimináciu hluku zo železničnej dopravy sa predpokladá, že ŽSR ako investor zabezpečí vypracovanie hlukovej štúdie v rámci plánovanej modernizácie železničnej trate č. 180 a na základe jej výsledkov zabezpečí realizáciu protihlukových opatrení v časti mesta Turany, kde sa nachádza alebo kde sa budú nachádzať obytné územia. Zdrojom vibrácií je rovnako ako pri hluku doprava, najmä nákladná doprava po cestných komunikáciách. Vibrácie z dopravy sa prejavujú najviac vo vzdialenosti niekoľko metrov od zdroja – cestnej komunikácie.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

- podmieniť umiestnenie výstavby v územiach so zvýšenou hladinou hluku v dostatočnej vzdialenosti od cesty 1/18 a železničnej trate č. 180 s technickými opatreniami na elimináciu negatívnych účinkov;
- realizovať izolačnú zeleň v dotyku s cestou 1/18 a železničnou traťou č. 180 pokiaľ to priestorové podmienky a súvisiace predpisy umožňujú;
- pri výstavbe D1 v úseku Turany - Hubová realizovať protihlukové opatrenia;
- neumiestňovať na výrobných plochách prevádzky s nepripustnými hladinami hluku a vibrácií s nepriaznivým vplyvom na obytné územie.

S rozvojom obytnej výstavby v dotyku so železničnou traťou sa neuvažuje. Súčasťou pripravovanej modernizácie železničnej trate č. 180 budú aj protihlukové opatrenia.

Zásady a regulatívy

- Pri prevádzkovaní telovýchovno-športových zariadení a rekreačných podujatí v meste na plochách športu a rekreácie regulovať a usmerňovať činnosť tak aby nepriaznivo neovplyvňovala okolie, najmä obytnú zástavbu hlukom, prachom alebo svetlom (§ 22, ods. 2, zákona č.355/2007 Z. z.).
- Pri realizácii nových komunikácií a rekonštrukciách ciest, železničných tratí postupovať v súlade s vyhláškou MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a požiadavkách na objektivizácii hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MZ SR č. 237/2009 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 549/2007 Z. z.
- V existujúcich a navrhovaných výrobných zónach neprekračovať stanovené limitné hodnoty hluku a vibrácií nad prípustnú mieru, tzn. dodržiavať príslušné ustanovenia zákona č. 355/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov.
- V prípade novej obytnej výstavby v rámci existujúcich zastavaných území (napr. výstavba v prielukách, prestavby domov a pod.) spadajúcich do ochranného pásma cesty I. triedy musia investori vykonať na svojich stavbách také opatrenia, ktoré budú zabezpečovať hygienickú ochranu pred hlukom. Voči správcovi ciest tak nebude možné uplatňovať požiadavku na realizáciu týchto opatrení, pretože negatívne účinky dopravy v čase realizácie sú známe.

5. Žiarenie a iné fyzikálne polia

Žiarenie

Súčasný stav

Podľa dostupných informácií sa na území mesta Turany v súčasnosti nenachádzajú také zariadenia, ktoré by boli významným zdrojom elektromagnetického, rádioaktívneho alebo iného žiarenia.

Podľa údajov Uranpresu sa zastavané územie mesta Turany a jej okolie nachádza v zóne nízkeho radónového rizika, len stredná a severná časť územia, mimo zastavaného územia mesta sa nachádza v zóne stredného radónového rizika.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

- v prípade potreby prijať príslušné opatrenia podľa vyhlášky MZ SR č. 528/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia.

Zásady a regulatívy

- Pred začatím prípravy bytovej výstavby posúdiť lokality na výstavbu domov na bývanie podľa vyhlášky MZ SR č. 528/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia.

Zápach

Súčasný stav

Zdrojom zápachu môže byť poľnohospodárska výroba (živočišna výroba, výroba kompostu, silážovanie, poľné hnojiská) a niektoré priemyselné činnosti. V riešenom území sa okrem areálu hospodárskeho dvora Turany AFG nenachádzajú objekty, ktoré by mohli výrazne ovplyvniť úroveň zápachu. V uvedenom hospodárskom dvore nie je v súčasnosti umiestnená živočišna výroba.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

- neumiestňovať v riešenom území prevádzky produkujúce zápach a exhaláty.

Zásady a regulatívy

- V prípade obnovenia veľkochovu hospodárskych zvierat v hospodárskom dvore AFG v kontakte s obytným územím akceptovať vzorec pre výpočtové limity stavov počtu jednotlivých druhov hospodárskych zvierat, ktorými je stanovené veterinárne ochranné pásmo, nezasahujúce do obytných a rekreačných území, vypočítané podľa zásad vydaných MPV SR „Zásady chovu hospodárskych zvierat v zastavanom území a mimo zastavaného územia obcí SR“.
- V riešenom území vo väzbe na obytné a rekreačné územie nebudovať poľné hnojiská ani iné prevádzky a zariadenia, ktoré by zápachom obťažovali uvedené územia.
- Pri umiestňovaní výrobných prevádzok, vrátane nových prevádzok v areáli pôvodnej Dreviny, dôsledne rešpektovať súvisiace právne predpisy v oblasti zápachu, ktorými sa zabezpečí ochrana okolitej obytnej zóny proti negatívnym účinkom zápachu.

6. Doplnujúce údaje

6.1. Významné terénne úpravy a zásahy do krajiny

Ochrana pred povodňami

Súčasný stav

Hydrografickú sieť širšieho územia tvoria vodné toky Váh, Krpelienský kanál a ich prítoky. Tieto toky sú charakteristické kolísaním hladiny a častým vylieváním z koryta. Váh spôsoboval v minulosti záplavy, preto bola vybudovaná tzv. Vážska kaskáda. V povodí rieky Váh sa po zrealizovaných úpravách pomery z hľadiska výskytu povodní zlepšili. Ako súčasť protipovodňových opatrení bol aj na toku Studenec vybudovaný polder a zrealizovaná úprava

koryta v rámci zastavaného územia. Nevyhovujúce odtokové pomery sú v starom koryte Váhu v úseku derivácie.

Mesto Turany nemá zriadenú povodňovú komisiu. Plnenie úloh na úseku ochrany pred povodňami počas povodňovej situácie zabezpečuje, podľa § 27 ods. 16 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami, krízový štáb. Podľa Metodického pokynu ObÚ Martin č. 3/2011, je pre tento účel vypracovaný „Povodňový plán záchranných prác obce“.

Podľa § 8, ods.10 zákona č. 7/2010 Z. z. mesto zabezpečuje vyznačenie všetkých záplavových čiar zobrazených na mapách povodňového ohrozenia do územného plánu mesta alebo územného plánu zóny. Pre územie mesta Turany nie je spracovaná mapa povodňového ohrozenia, ktorá orientačne zobrazuje rozsah povodne znázornený záplavovou čiarou (priesečnica hladiny vody záplavy s terénom). Podľa zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami § 6, ods. 8, mapu povodňového ohrozenia zabezpečí správca vodohospodársky významných vodných tokov.

Správca vodného toku Váh, Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., plánuje v rámci „Podnikového rozvojového programu investícií na roky 2016 - 2021“ investičnú akciu „Turany - pravá strana Váhu, km 287,000 - 289,000, ochrana intravilánu“. Jedná sa o viacročný program jednotlivých akcií, realizácia ktorých závisí od zabezpečenia finančných prostriedkov.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

- je akceptovaná a navrhovaná ochrana pred záplavami, ktoré môžu byť spôsobené vybrežovaním miestnych tokov;
- navrhujú sa opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia vodných tokov;
- nie je navrhovaná nová zástavba v inundačnom území miestnych tokov a urbanistickým riešením je zabezpečená adekvátne protipovodňová ochrana navrhovanej zástavby, ktorá negatívne neovplyvní odtokové pomery nižšie položených úsekov vodných tokov;
- navrhovaná je realizácia investičnej akcie „Turany - pravá strana Váhu, km 287,000 - 289,000, ochrana intravilánu“;
- akceptovaná je skutočnosť, že mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika nie sú súčasťou Povodňového plánu obce - z toho dôvodu nie sú zakreslené do návrhu ÚPN obce, odvádzanie dažďových vôd je riešené zadržaním povrchového odtoku v území tak, aby odtok z daného územia do recipientu nebol zvýšený voči stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby.

V záujme zabezpečenia ochrany pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade so zákonom č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami najmä podľa § 20 ods.6,7 je v inundačnom území vodných tokov zakázané umiestňovať bytové budovy iné stavby, objekty alebo zariadenia, ktoré by mohla voda počas povodne odplaviť.

V plánoch manažmentu povodňového rizika je potrebné realizovať opatrenia na zníženie objemu odtoku prostredníctvom zásahov do povodia a do koryt vodných tokov:

- optimalizovať spôsob obrábania pôdy a spôsoby a druhy skladby výsadby pre spomalenie prívalového odtoku vody z povodia;
- realizovať úpravy a opatrenia v lesoch aj mimo lesov podporujúce prirodzenú akumuláciu vody;
- permanentne udržiavať v dobrom stave systémy kanálov na zachytávanie a odvádzanie povrchovej vody v zastavanom území obcí. Systematicky venovať pozornosť udržiavaniu prietokovej kapacity vodných tokov, odstraňovať nánosy z koryt a nevhodné porasty z brehov (opatrenia na ochranu pred povodňami podľa § 4 ods. 2 písm. e) zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami);
- v rámci povodňových prehliadok vykonávaných podľa § 13 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami sústavne venovať pozornosť objektom, ktoré obmedzujú plynulé prúdenie vody a zachytávajú vodou unášané predmety, čo máva za následok vytváranie bariér a vylievania vody na územia vedľa vodných tokov;

- je nevyhnutné realizovať organizačné, agrotechnické, biologické a technické opatrenia na obmedzenie splavovania humusového horizontu z poľnohospodárskej a lesnej pôdy náchylnej k vodnej erózii a to nielen z dôvodu ochrany pred povodňami;
- najlacnejším a najjednoduchším opatrením na ochranu pred povodňami je prevencia založená v zastavení výstavby na miestach, o ktorých je známe, že sú ohrozované povodňami. Tento cieľ je možné dosiahnuť najmä nástrojmi racionálneho územného plánovania.

Zásady a regulatívy

- Komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózného účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriamiam tokov.
- Rešpektovať vodné plochy, ktoré sa vytvorili pri ťažbe štrku a využiť ich na rekreačné účely.
- Realizovať plánovanú investičnú akciu „Turany - pravá strana Váhu, km 287,000 -289,000, ochrana intravilánu“;
- Realizovať pravidelnú údržbu vodných tokov, súčasťou ktorých bude aj revitalizácia korýt.
- Akúkoľvek výstavbu umiestňovať mimo vymedzených území ohrozovaných 50 ročnou, resp. 100-ročnou vodou. Pre územie mesta Turany nie je spracovaná mapa povodňového ohrozenia, ktorá orientačne zobrazuje rozsah povodne znázornený záplavovou čiarou (priesečnica hladiny vody záplavy s terénom). Podľa zákona č.7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami § 6, ods. 8, mapu povodňového ohrozenia zabezpečí správca vodohospodársky významných vodných tokov do 22. 12. 2013. Podľa § 8, ods.10 zákona č. 7/2010 Z. z. mesto následne zabezpečí vyznačenie všetkých záplavových čiar zobrazených na mapách povodňového ohrozenia do územného plánu obce.
- V záujme zabezpečenia ochrany pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade s ustanoveniami zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pod povodňami v znení neskorších predpisov.

Terénne úpravy

Terénne úpravy väčšieho rozsahu súvisiace s realizáciou nových činností vyplývajúcich z posudzovaného strategického dokumentu sa nepredpokladajú

Odstraňovanie environmentálnych záťaží

Environmentálne záťaže sú evidované v Registri environmentálnych záťaží, ktorý obsahuje údaje z celého územia Slovenska. Environmentálne záťaže sú zoradené podľa ich relatívnej rizikovosti na život a zdravie obyvateľov a na biodiverzitu a prírodu.

Register je členený takto:

REZ - časť A (pravdepodobné environmentálne záťaže),

REZ - časť B (environmentálne záťaže),

REZ - časť C (sanované a rekultivované lokality).

V registri je zaevidovaná jedna lokalita environmentálnej záťaže v registri A, patriaca do riešeného územia mesta Turany.

Identifikátor EZ: SK/EZ/MT/514

Názov lokality: skládka PO a TKO Drevina

Druh činnosti: ochrana a spracovanie dreva

Stupeň priority: EZ s nízkou prioritou (K<35)

Registrovaná ako: (A) Pravdepodobná environmentálna záťaž

Ide o bývalú skládku priemyselného odpadu, ktorý vznikol činnosťou podniku Drevina a nachádza sa v jej areáli.

Na území obce sa nachádza viacero divokých skládok odpadov a menšie množstvo výsypiek pri vodných tokoch, na bočných cestách a v roklinách pri osadách v krovínach, na okraji zastavaného územia a pod., ktoré je potrebné postupne odstrániť.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

- odstrániť pravdepodobnú environmentálnu záťaž v areáli bývalej Dreviny, po sanácii lokality zriadiť v území plochu verejnej zelene;
- zabrániť na sanovanom území umiestneniu prevádzky s potenciálnym ohrozením environmentálnou záťažou,
- zabezpečiť pravidelný monitoring sanovanej lokality.

Zásady a regulatívy

- Riešiť postupnú sanáciu a rekultiváciu skládok odpadu a starých environmentálnych záťaží, prednostne skládky v územiach, kde bezprostredne ohrozujú zložky životného prostredia a prvky miestneho systému ekologickej stability a tiež zamedziť znečisťovaniu brehov tokov a iných priestorov odpadmi.

6.2. Riešenie nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy

V koncepte ÚPN-M Turany je zohľadnená stratégia vyplývajúca z Metodického usmernenie MDVRR SR odboru územného plánovania k zabezpečeniu plnenia uznesenia vlády SR č. 148/2014 z 26.3.2014 k Stratégii adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy:

Opatrenia voči častejším a intenzívnejším vlnám horúčav

- koncipovať urbanistickú štruktúru obce tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu;
- zabezpečiť zvyšovanie podielu vegetácie a vodných prvkov v obci;
- zabezpečiť a podporovať zamedzovaniu prehrievania stavieb napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou a tienením transparentných výplní;
- podporovať a využívať vegetáciu, svetlé a odrazové povrchy na budovách a v dopravnej infraštruktúre;
- zabezpečiť a podporovať, aby boli dopravné a energetické technológie, materiály a infraštruktúra prispôbené meniacim sa klimatickým podmienkam;
- vytvárať a podporovať vhodnú mikroklimu pre chodcov a cyklistov v mestách;
- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v sídlach;
- zabezpečiť prispôbenie výberu drevín pre výsadbu v obci meniacim sa klimatickým podmienkam;
- vytvárať komplexný systém plôch zelene v obci v prepojení od kontaktných hraníc obce do priľahlej krajiny.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu silných vetrov a víchric

- zabezpečiť a podporovať výsadbu lesa, alebo spoločenstiev drevín v mimo zastavaného územia obce;
- zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability stromovej vegetácie;
- zabezpečiť dostatočnú odstupovú vzdialenosť stromovej vegetácie v blízkosti elektrického vedenia;
- zabezpečiť a podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii, napríklad výsadbou vetrolamov, živých plotov, aplikáciou prenosných zábran.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha

- podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody;
- zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach;
- v menších obciach a samostatných miestnych častiach podporovať výstavbu domových čistiarní odpadových vôd;
- v prípade, že samospráva je vlastníkom lesov, zabezpečiť opatrenia voči riziku lesných požiarov;
- podporovať a zabezpečovať zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov;
- v súlade s návrhom územného plánu podporovať budovanie vodných plôch na území obce.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu intenzívnych zrážok

- v prípade že samospráva je vlastníkom lesov, zabezpečiť udržiavanie a rozširovanie plôch s vegetáciou lesných spoločenstiev;
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení navrhnutých ohľaduplne k životnému prostrediu;
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajinej pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov v mimo zastavaného územia obce a minimalizovaním podielu nepriepustných povrchov na urbanizovaných plochách v zastavané územie obce;
- zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržiavanie a infiltráciu dažďových vôd v obci;
- zabezpečiť a podporovať renaturáciu a ochranu tokov a mokradí;
- v prípade že samospráva vlastní lesy, zabezpečiť udržiavanie siete lesných ciest s účinnou protipovodňovou ochranou a rozrušovať nepotrebné lesné cesty;
- usmerniť odtokové pomery pomocou drobných hydrotechnických opatrení;
- zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

6.2. Riešenie otázok civilnej ochrany obyvateľstva

Zásady a regulatívy

- Pri spracovaní projektovej dokumentácie navrhovaných stavieb v zmysle zámerov ÚPN-M riešiť spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva mesta podľa § 4 ods. 3, a § 15 ods. 1, písm. e) zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany.
- Pri spracovaní PD navrhovaných stavieb v zmysle zámerov ÚPN-M riešiť spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb podľa § 4 ods. 3 a § 16 ods. 1 písm. e), resp. § 16 ods. 12 zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany.
- V meste vytvoriť podmienky pre zabezpečenie ochrany obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok pri mimoriadnej udalosti spojených s ich únikom v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z. z. o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok, ktoré sa prepravujú po ceste I. triedy I/18, diaľnice D1 a po medzinárodnej železničnej trati č. 180.
- V meste vytvoriť podmienky pre zabezpečenie materiálom civilnej ochrany a humanitnej pomoci v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č. 314/1998 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečovanie hospodárenia s materiálom civilnej ochrany.
- V obci riešiť a vytvoriť podmienky ktoré umožnia zabezpečenie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č. 388/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany.
- V nasledujúcich stupňoch projektovej dokumentácie riešiť spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva mesta podľa § 4 ods. 3 a § 15 ods. 1 písm. e) zákona č. 42/1994 Z. z. a § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z. z.
- V nasledujúcich stupňoch projektovej dokumentácie spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb riešiť podľa § 4 ods. 3 a § 16 ods. 1 písm. e) resp. § 16 ods. 12 zákona č. 42/1994 Z. z. a § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z. z.

C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. VYMEDZENIE HRANÍC DOTKNUTÉHO ÚZEMIA

Riešené územie mesta Turany s celkovou rozlohou 4 675 ha je vymedzené hranicami katastrálneho územia Turany.

Mesto Turany sa nachádza v dolnom Turci, východne od okresného mesta Martin (cca 11 km) medzi novým a starým korytom Váhu.

II. CHARAKTERISTIKA SÚČASNÉHO STAVU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA

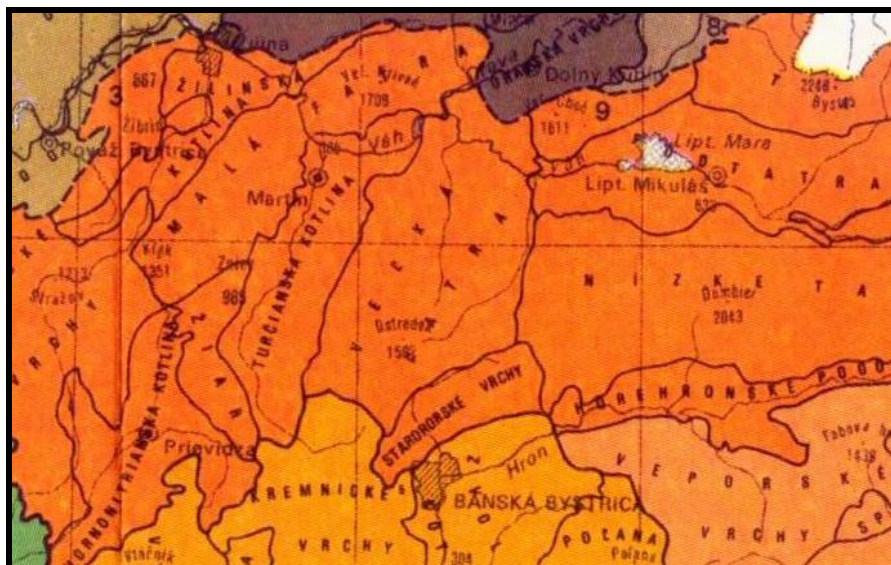
1. Horninové prostredie

1.1. Geomorfologické pomery

Podľa geomorfologického členenia Slovenska (Mazúr, E., Lukniš, M., in *Atlas krajiny SR*, 2002) patrí riešene územie do geomorfologických jednotiek, ktoré sú uvedené v tabuľke č. 9.

Tabuľka č. 9: Geomorfologické členenie riešeného územia

Sústava	Alpsko-himalajská	
Podsústava	Karpaty	
Provincia	Západné Karpaty	
Subprovincia	Vnútorne Západné Karpaty	
Oblasť	Fatransko-taranská	
Celok	Turčianska kotlina	Malá Fatra
Podcelok	Turčianske nivy Šútovské podhorie	Krivánska Fatra

Zastavané územie mesta Turany leží v geomorfologickom celku Turčianska kotlina a severná časť územia mesta v celku Malá Fatra. Zastavané územie mesta sa nachádza v geomorfologickom Turčianske nivy.

Turčianska kotlina je tektonická depresia obklopená vyššími geomorfologickými celkami – na severe a západe Malou Fatrou, na východe Veľkou Fatrou, na juhu Kremnickými vrchmi a na juhozápade až západe pohorím Žiar. Je odvodňovaná riekou Turiec. Najvyšším bodom je Hlásna skala (680,3 m n. m.). Má kotlinový reliéf, ktorý tvorí fluvialna rovina, malo členitá hladko modelovaná rovina až kotlinová eroznodenundačne členená pahorkatina.

Malá Fatra je typické jadrové pohorie s reliéfom eroznodenundačnej vrchoviny až hornatiny, prevažne hladko modelovaná, bez výskytu bralných foriem na substráte paleogénnych kryštallických hornín.

Prevažná časť zastavaného územia mesta je rovina so sklonom menej ako 1°. Nadmorská výška územia mesta sa pohybuje od cca 397 m n. m. (Turčianske nivy) do cca 1 709 m n. m. (Malá Fatra – Veľký Kriváň).

1.2. Geologické pomery

Geologická stavba územia

Podľa regionálno-geologického členenia Západných Karpát (VASS et. Al. 1988) je územie navrhovanej činnosti zaradené takto:

Zastavané územie (južná časť riešeného územia)

Jednotka I. radu (oblasť , pásma)	vnútrohorské panvy a kotliny
Jednotka II rádu (podoblasť, zóna)	vnútorné kotliny
Jednotka III rádu	Turčianska kotlina
Jednotka IV rádu	turčiansky paleogén

Stredná a severná časť územia

Jednotka I. radu (oblasť , pásma)	jadrové pohoria
Jednotka II rádu (podoblasť, zóna)	Malá Fatra
Jednotka III rádu	Krivánska Fatra

Geologickú stavbu územia tvoria sedimenty neogénu a kvartéru

Južná časť

Kvartér (holocén), fluvialne nivné humózne hliny, hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny dolinných nív a nivných kužeľov.

Stredná časť

Neogén – kvartér (pliocén – pleistocén) - podstránske vrstvy: zlepenca a štrky s materiálom z kryštalinika (pleistocén – roman). Deluviálne sedimenty vcelku – hlinité, hlinito-piesčité, hlinito-kamnité až balvanovité svahoviny a sutiny

Severná časť

Krištalinikum tatrika (mezohercýnske kolízne granitoidy) - biotické tonality až granodiority. Bližšie geneticky nerozlíšené sedimenty – nečlenené predkvartérne podložie s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín.

Inžinierskogeologická charakteristika

Podľa regionálnej inžinierskogeologickej rajonizácie Slovenska (M. Matula, 1985) patrí záujmové územie do

- rajónu kvartérnych sedimentov, inžinierskogeologického rajónu údolných riečnych náplavov (zastavané územie mesta a jeho okolie);
- rajónu kvartérnych sedimentov, inžinierskogeologického rajónu deluviálnych sedimentov (severne od zastavaného územia);

- rajónu predkvartérnych sedimentov, inžinierskogeologického rajónu flyšoidných hornín (stredná časť územia mesta);
- rajónu predkvartérnych sedimentov, inžinierskogeologického rajónu magmatických intruzívnych hornín.

Geodynamické javy

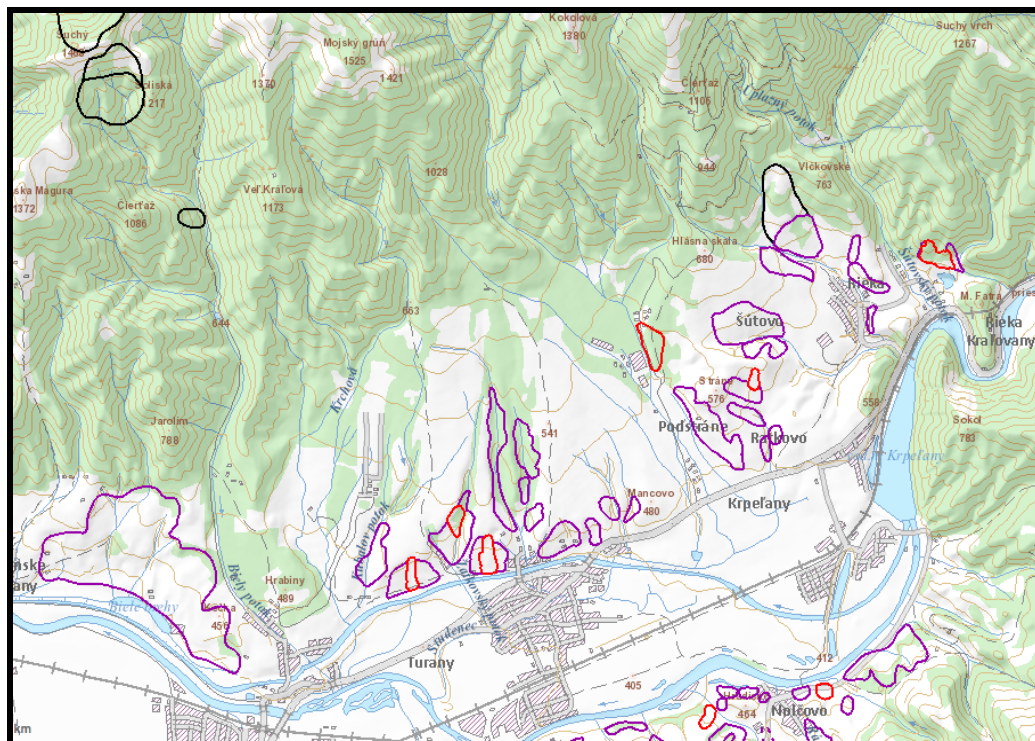
Geodynamické javy (napr. zosuvy, erózia, seizmicita, tektonika) spôsobujú zmeny štruktúry horninového prostredia, pôd, reliéfu a hydrologických pomerov, ako aj celkovú zmenu kvality životného prostredia. Môžu ohrozovať, obmedzovať, prípadne až znemožňovať využívanie územia. Mnohé z nich môžu byť vyvolané alebo aktivizované činnosťou človeka, najmä budovanie líniových ciest a iných stavieb v hornatom teréne, prípadne na úpätí svahov, čo má za následok podkopanie, resp. narezanie svahov, a tým aktivizáciu stabilizovaných alebo potenciálnych zosuvov a erózie.

Zosuvy

Na území mesta Turany sa územia náchylné na svahové pohyby – najmä zosuvy vyskytujú severne od zastavaného územia, severne od vážskeho kanála. Aktivizácia svahových deformácií je možná vplyvom prírodných pomerov alebo negatívnymi antropogénnymi faktormi, resp. ich kombináciou.

V riešenom území sa evidujú:

- aktívne zosuvy (5 lokalít) - výrazný aktívny zosuv v lokalite Trusalová na ľavom brehu potoka Studenec, dva sú v lokalite Dechtenica a jeden v lokalite Kubiancovo nad kanálom, jeden v lokalite Pod Stráne;
 - potenciálne zosuvy (21 lokalít) - nachádzajú sa prevažne nad kanálom na podhorí - Kubiancovo, Černík, pod Mancovom a v lokalite Stráne;
 - stabilizované zosuvy (3 lokality) - pod vrcholom Malého Kriváňa a na svahoch Pekelníka.
- Zastavané územie mesta nie je ohrozené svahovými pohybmi ani deformáciami.

Zdroj: mapserver SGUDS

Seizmicita územia

Z hľadiska seizmických účinkov dotknuté územie leží podľa STN 0036/07 v pásme charakterizovanom intenzitou 6 – 7° podľa stupnice MKS-64, kategórie B s priradeným

základným seizmickým zrýchlením $a_r = 0,1 - 0,25 \text{ m. s}^2$. Riziko zemetrasenia je nízke, výstavba v regióne si nevyžaduje špeciálne opatrenia na zabezpečenie funkčnosti a bezpečnosti stavieb.

Erózia

Pôdy východne a západne od zastavaného územia mesta Turany sú bez ohrozenia vodnou eróziou, severne v nadväznosti na zastavané územie sú pôdy ohrozené silnou a lokálne aj extrémnou eróziou, severnejšie sa nachádzajú pôdy so strednou eróziou. Pôdy extrémne ohrozené vodnou eróziou sa nachádzajú i na severe územia mesta.

Ohrozenosť veternou eróziou sa v riešenom území nepredpokladá – žiadna až slabá veterná erózia.

Tektonika

Podľa tektonickej mapy Slovenskej republiky (V. Bezák et al., 2004) je riešene územie členené takto:

Južná časť územia mesta (zastavané územie)

Základné tektonické členenie	VNÚTORNÉ ZÁPADNÉ KARPATY
Tektonická etapa	NEOALPÍNSKE TEKTONICKÉ ŠTRUKTÚRY ZÁPADNÝCH KARPÁT
Skupiny naložených formácií	Formácie vnútorných Západných Karpát naložené na paleoalpínsku príkrovovú sústavu
Naložené formácie	Sedimentárne panvy s paleogénnou a vrchnokriedovou výplňou
Typy naložených formácií	vnútrokarpatské extenzné panvy v tyle subdukčnej zóny
Popis	vnútrokarpatské extenzné panvy v tyle subdukčnej zóny (stredný eocén – spodný miocén): hlbokovodné sedimenty vonkajšieho šelfu, svahu a oceánskych plošín

Stredná časť územia mesta

Základné tektonické členenie	VNÚTORNÉ ZÁPADNÉ KARPATY
Tektonická etapa	PALEOALPÍNSKE TEKTONICKÉ JEDNOTKY VNÚTORNÝCH ZÁPADNÝCH KARPÁT
Skupiny tektonických jednotiek	Kôrové tektonické jednotky
Tektonické jednotky	TATRIKUM a VEPORIKUM
Členenie tektonickej jednotky	hercýnske granitoidy
Popis	suita granitoidov typu I (kôrovo-plášťové granitoidy s prevahou granodioritov a tonalitov, devón – spodný karbón)

Severná časť územia

Základné tektonické členenie	VNÚTORNÉ ZÁPADNÉ KARPATY
Tektonická etapa	PALEOALPÍNSKE TEKTONICKÉ JEDNOTKY VNÚTORNÝCH ZÁPADNÝCH KARPÁT
Skupiny tektonických jednotiek	Kôrové tektonické jednotky
Tektonické jednotky	TATRIKUM a VEPORIKUM
Členenie tektonickej jednotky	hercýnske granitoidy
Hercýnske granitoidy	Mezohercýnske kolízne granitoidy
Popis	suita granitoidov typu S: kôrové granitoidy s prevahou granodioritov a granitov (devón – spodný karbón);

Radónové riziko

Podľa údajov Uranpresu sa zastavané územie mesta Turany a jej okolie nachádza v zóne nízkeho radónového rizika, len stredná a severná časť územia, mimo zastavaného územia mesta sa nachádza v zóne stredného radónového rizika.

Ložiská nerastných surovín

Na území okresu Martin OBÚ v Banskej Bystrici eviduje 5 chránených ložiskových území vyhradených nerastov, 5 dobývacích priestorov a 5 ložísk nevyhradených nerastov.

Tabuľka č. 10: Chránené ložiskové územia na území okresu Martin

Por. č.	Názov dobývacieho priestoru	Nerast
1.	Martin	tehliarske suroviny
2.	Sučany	štrkopiesky
3.	Vrícko	vápenec na výrobu kameniva
4.	Vrútky	žula
5.	Vrútky-Lipovec	štrkopiesky

Zdroj: OBÚ v Banskej Bystrici

Tabuľka č. 11: Dobývacie priestory na území okresu Martin

Por. č.	Názov dobývacieho priestoru	Nerast
1.	Martin	tehliarske suroviny
2.	Sučany	štrkopiesky
3.	Vrícko	vápenec na výrobu kameniva
4.	Vrútky – Dubná Skala	žula
5.	Vrútky-Lipovec	štrkopiesky

Zdroj: OBÚ v Banskej Bystrici

Tabuľka č. 12: Ložiska nevyhradených nerastov na území okresu Martin

Por. č.	Názov dobývacieho priestoru	Nerast
1.	Kláštor pod Znievom	dolomit
2.	Vrútky – Dubná Skala	stavebný kameň
3.	Sučany	štrkopiesky a piesky
4.	Turany I - Drevina	štrkopiesky a piesky
5.	Turany	štrkopiesky a piesky
6.	Turany - Záblatie	štrkopiesky a piesky
7.	Vrútky-Lipovec	štrkopiesky a piesky

Zdroj: OBÚ v Banskej Bystrici

Na území mesta Turany sa nachádza jedno ložisko nevyhradených nerastov Turany I – Drevina a dve menšie ložiska nevyhradených nerastov so zastavenou ťažbou (štrkopiesky a piesky). Chránené ložiskové územia a dobývacie priestory vyhradených nerastov sa na riešenom území nenachádzajú.

2. Klimatické pomery

Podľa klimatického členenia Slovenska (*Atlas krajiny SR, 2002*) patrí riešené územie do dvoch klimatických oblastí

- mierne teplej (M) klimatickej oblasti - okrsok, mierne teplý, mierne vlhký, s miernou zimou pahorkatinový; okrsok mierne teplý, vlhký s chladnou až studenou zimou, dolinový/kotlinový;
- chladnej (C) klimatickej oblasti – okrsok mierne chladný, veľmi vlhký; okrsok chladný, horský, veľmi vlhký; okrsok studený horský

Tabuľka č. 13: Vybrané klimatické charakteristiky širšieho územia

Ukazovateľ	M. j.	Hodnota
Priemerná ročná teplota vzduchu	°C	2 - 7
Priemerná teplota v januári	°C	-2 až - 7
Priemerná teplota v júli	°C	16 - 18
Priemerný ročný úhrn zrážok	mm	700 – 1 200
Priemerný počet letných dní (t max. $\geq 25^{\circ}\text{C}$)	deň	30 - 45
Priemerný počet mrazových dní (t min. $\leq - 0,1^{\circ}\text{C}$)	deň	121
Počet dní so snehovou pokrývkou	deň	60 - 120
Počet vykurovacích dní	deň	240 - 280
Výskyt hmiel	deň	40 - 50

V hodnotenom území sa najvyššie priemerné mesačné teploty vyskytujú v mesiacoch jún – august, najchladnejšie mesiace sú december až február. Priemerná ročná teplota je 7,7 °C.

Tabuľka č. 14: Teploty vzduchu v °C – stanica Martin (1979 - 2008)

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Rok
-3,0	-1,4	2,8	7,8	13,3	15,8	17,5	17,1	12,7	8,3	2,8	-1,5	7,7

Zdroj: SHMÚ

Zrážkové údaje namerané na meteorologickej stanici Martin sú uvedené v tabuľke č. 12. Najvyššie úhrny zrážok je v mesiacoch jún - august.

Tabuľka č. 15: Úhrny zrážok (mm) na stanici Martin (1979 – 2008)

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Rok
48	40	47	47	74	87	96	75	65	53	55	58	736

Zdroj: SHMÚ

Smer prevládajúcich vetrov je južný a juhozápadný, priemerná rýchlosť vetrov sa pohybuje od 1,1 do 2,0 m/s.

Tabuľka č. 16: Početnosť smerov vetra – stanica Martin (%)

S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	bezvetrie
20,54	9,95	5,68	3,7	18,78	7,14	5,42	3,71	25,8

Zdroj: SHMÚ

Tabuľka č. 17: Rýchlosť vetra (m.s^{-1}) na stanici Martin (1979 – 2008)

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Rok
1,8	2,0	2,0	1,7	1,7	1,5	1,3	1,1	1,2	1,3	1,5	1,6	1,6

Zdroj: SHMÚ

3. Ovzdušie

Kvalitu ovzdušia vo všeobecnosti určuje obsah znečisťujúcich látok vo vonkajšom ovzduší. Hodnotenie kvality ovzdušia je ustanovené v § 7 zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší. Kritériá kvality ovzdušia sú ustanovené vo vyhláske MŽP SR č. 244/2016 Z. z. o kvalite ovzdušia. Základným východiskom pre hodnotenie kvality ovzdušia na Slovensku sú výsledky meraní koncentrácií znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré realizuje Slovenský hydrometeorologický ústav (ďalej len „SHMÚ“) na staniciach Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia.

Tabuľka č. 18: Emisie zo stacionárnych zdrojov – okres Martin v rokoch 2012 - 2016

Názov znečisťujúcej látky	Množstvo ZL(t) za rok 2013	Množstvo ZL(t) za rok 2014	Množstvo ZL(t) za rok 2015	Množstvo ZL(t) za rok 2016
Tuhé znečisťujúce látky	25,450	22,103	23,931	27,401
Oxidy síry (SO ₂)	559,167	419,288	458,441	523,891
Oxidy dusíka (NO ₂)	282,098	253,464	261,660	302,270
Oxid uhoľnatý (CO)	132,937	105,502	110,689	118,844
Organické látky – celkový organický uhlík (COU)	72,600	73,538	70,963	59,552

Zdroj: NEIS

Tabuľka č. 19: Najväčší znečisťovatelia ovzdušia v okrese Martin v roku 2016

Prevádzkovateľ	Znečisťujúca látka			
	TZL	SO ₂	NO _x	CO
Martinská teplárenská, a. s.	10,64	445,40	261,49	-
ŽOS Vrútky a. s.	-	68,22	-	54,08
ZDROJ MT, spol. s . o.	-	7,33	-	-

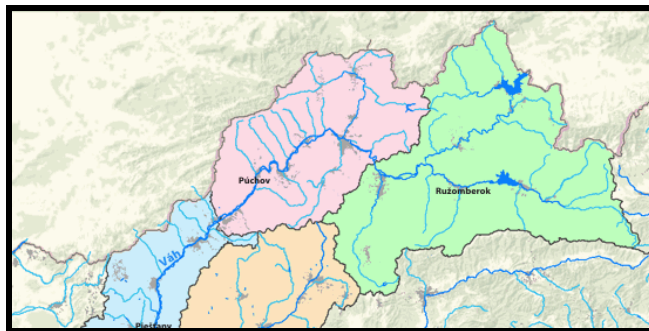
Zdroj: NEIS

4. Hydrologické pomery

4.1. Povrchové vody

4.1.1. Vodné toky

Záujmové územie patrí hydrograficky do hlavného povodia rieky Dunaj, čiastkového povodia Váh (Stredný Váh).

Váh (4-21-05) je najdlhšia slovenská rieka s dĺžkou 403 km (na území okresu Martin dĺžka 20,8 km) a plochou povodia 10 540 km². Vzniká sútokom dvoch menších riek - Bieleho a Čierneho. Biely Váh pramení na svahoch Kriváňa vo Vysokých Tatrách, Čierny Váh pramení pod Kráľovou hoľou v Nízkych Tatrách. Váh sa vlieva do Dunaja v Komárne (106,5 m n. m.). Váh spôsoboval v minulosti mnohé záplavy, preto bola vybudovaná tzv. vážska kaskáda — systém 22 priehrad a vodných elektrární.

Tabuľka č. 20: Priemerné mesačne a extrémne prietoky na toku Váh v m³.s⁻¹ (2010)

Stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Tok: Váh				Stanica: Hubová				Riečny kilometer: 308,60					
Qm	31,69	30,09	34,47	32,85	99,22	101,0	49,40	77,99	91,86	47,39	43,03	35,97	56,35
Qmax 2010	291,2						Qmin 2010						17,96
Qmax 1921 - 2009	840,0						Qmin 1921 - 2009						7,700

Zdroj: SHMÚ

Spracovateľ:
ENPRO Consult, s. r. o.,
Martinengova 4, 811 02 Bratislava
Tel. č.: 0910 400 239; 0918 249 863

Ďalšími vodnými tokmi na území mesta Turany sú potok Studenec a Krpeliansky kanál. Studenec (4-21-05-008) – tok III. radu, je pravostranným prítokom rieky Váh. Má dĺžku 9,0 km. Pramení v Malej Fatre v podcelku Krivánska Fatra pod hlavným hrebeňom pohoria medzi vrchmi Malý Kriváň (1 670,9 m n. m.) a Veľký Kriváň (1708,7 m n. m.), pod sedlom Bublen (1 510 m n. m.), v nadmorskej výške cca 1 490 m n. m. Preteká rekreačnou osadou Trusalová. sprava priberá prítok z juhovýchodného úpätia Mojského grúňa (1 525,0 m n. m.) a vo výške cca 423 m n. m. ústi do jazera na pravom brehu Váhu, v priestore Turčianskych nív. Tok v strednom úseku bol upravený s niekoľkými stabilizačnými stupňami, nad kanálom je vybudovaný polder. Preteká popod Krpeliansky kanál, ďalej centrom mesta Turany, kde bola zrealizovaná úprava koryta v rámci zastavaného územia a vlieva sa do Váhu.

Krpelianský kanál (4-21-05-004) – pod VN Krpeľany sa rieka Váh rozdeľuje na dva toky – staré koryto, ktoré tečie južnejšou trasou cez Sučany a Vrútky a Krpeliansky vodný kanál, ktorý severným okrajom mesta Turany privádza vodu k vodným dielam Sučany a Lipovec. Výstavba na kaskáde - prírodný kanál od elektrárne v Krpeľanoch po elektrárne v Sučanoch sa realizovala v rokoch 1951 - 1956. Pravostranným derivačným kanálom Váhu sa odvádza voda z Váhu pre energetické využitie na dĺžke km 17,2 km cez energetickú sústavu Krpeľany - Sučany - Lipovec. Je to umelý vodný útvar lichobežníkového profilu s prietokom $210 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Medzi menšie vodné toky na území mesta Turany patria napr. Zat'kovský potok (1,7 km), Čierník (2,8 km), Kubalov potok (3,2 km) a ďalšie menšie miestne prítoky.

4.1.2. Vodné plochy

V riešenom území významnejšie vodné plochy nenachádzajú. Vodné plochy na území mesta Turany predstavujú vytážené jamy – štrkoviská, z ktorých staršie vodné plochy sukcesiou nadobúdajú poloprírodný charakter a využívajú sa najmä ako rybárske revíry napr.:

- Štrkovisko) Turniansky most (10 ha)
- Štrkovisko Chrenkova pláň (1 ha)
- Štrkovisko Bôr (3 ha)
- OR Pôtovo (1 ha)

V rámci výstavby diaľnice D1 vytvorili nové rozsiahle vodné plochy v dôsledku ťažby štrku v lokalitách Záblatie a Brvence – Važiská. V súvislosti s pokračovaním výstavby diaľnice D1 bude pokračovať ťažba štrkopieskov v lokalite Na Močiari.

4.2. Podzemné vody

Podľa hydrogeologickej rajonizácie Slovenska (J. Šuba a kol., 1984) patrí riešené územie do dvoch hydrogeologických rajónov:

- Q-P 033 Paleogén, neogén a kvartér Turčianskej kotliny (zastavané územie), typ priepustnosti medzizrnová, využiteľné množstvo podzemných vôd v roku 2016 bolo $901,65 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$, odber $54,08 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$, čo znamená dobrý bilančný stav (SHMÚ 2016);
- MG 027 Mezozoikum a kryštalikum Krivánskej Fatry (severná časť územia mesta), typ priepustnosti krasová a krasovo-puklinová, využiteľné množstvo podzemných vôd v roku 2016 v rajóne MG 027 bolo $303,98 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$, odber v tom istom čase predstavoval $18,05 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$, čo predstavuje dobrý bilančný stav.

Hydrogeologické pomery

Hydrogeologické pomery sú podmienené morfológiou reliéfu, geologickou stavbou, litologickým charakterom hornín a klimatickými pomermi.

Zastavané územie (južná časť riešeného územia)

Typ zvodnenca 1	Zvodnenec s prevažne medzizrnovým typom priepustnosti (prevažne nespevnené sedimenty); Štrky; Fluviálne
Typ zvodnenca 2	Rozsiahle a hydrogeologicky vysoko produktívne zvodnenec
Litogeochemia	Štrky

Sedimentačné prostredie	Fluviálne
Popis	štrk a piesčitý štrk poriečnej nivy, prekrytý povodňovými hlinami; priepustnosť pórová, hladina podz. vody väčšinou voľná, podz. voda je obvykle v hydraulikkej spojitosti s povrchovým tokom

Stredná časť územia mesta

Typ zvodnenca 1	Menšie zvodnenca s medzizrnovým alebo puklinovým typom priepustnosti alebo oblasti s takmer žiadnymi množstvami podzemnej vody; Pieskovce; Nerozlíšené
Typ zvodnenca 2	Oblasti s takmer žiadnymi množstvami podzemných vôd
Litogeochemia	Pieskovce
Sedimentačné prostredie	nerozlíšené
Popis	pieskovcovo-ílovcové súvrstvie, ílovce v prevahe alebo v rovnováhe s pieskovcami; obmedzená puklinová priepustnosť pieskovcov

Severná časť územia mesta

Typ zvodnenca 1	Menšie zvodnenca s medzizrnovým alebo puklinovým typom priepustnosti alebo oblasti s takmer žiadnymi množstvami podzemnej vody; Kyslé plutonity; Nerozlíšené
Typ zvodnenca 2	Menšie zvodnenca s obmedzenými množstvami podzemných vôd miestneho významu
Litogeochemia	Kyslé plutonity
Sedimentačné prostredie	Nerozlíšené
Popis	granity, granodiority; priepustnosť puklinová

4.2.1. Pramene termálnych a minerálnych vôd

Širšie územie navrhovanej činnosti je súčasťou Turčianskej kotliny ktorá je známa rozsiahlou štruktúrou geotermálnych vôd a minerálnych prameňov.

Na území mesta Turany sa pramene minerálnych ani termálnych vôd nenachádzajú.

4.3. Odtokové pomery

Toky na území mesta Turany sa vyznačujú nerovnakými prietokmi počas roka. Podzemné vody sú dopĺňané len zo zrážok (pohoria). Podľa režimu odtoku patrí riešené územie do vrchovinné-nížinskej oblasti s typom režimu odtoku dažďovo-snehovým s akumuláciou vody november až február, vysokou vodnosťou marec až maj, s najvyššími prietokmi v marci, najnižšími prietokmi v novembri, podružné zvýšenie vodnosti koncom jesene a začiatkom zimy je výrazné.

4.4. Vodohospodársky chránené územia

Riešené územie je súčasťou chránenej vodohospodárskej oblasti Beskydy a Javorníky.

5. Pôdne pomery

Pôda je nezastupiteľná zložka životného prostredia a nenahraditeľný prírodný zdroj.

Vývoj pôd je výrazne ovplyvňovaný všetkými prvkami fyzicko-geografického prostredia (substrátom, reliéfom, klímou, vodou, rastlinstvom a živočíštvom) sprevádzaný zložitými chemickými, fyzikálnymi a biologickými procesmi ale aj antropogénnymi zásahmi do pôdy.

Výmera a štruktúra pôdy

Výmera a štruktúra pôdy v okrese Martin a v meste Turany k 31. 12. 2017 sú uvedené v tabuľke č. 21.

Tabuľka č. 21: Štruktúra a výmera pôdy (ha) v okrese Martin a v meste Turany (2017) v ha)

Okres/obec	Pol'nohosp. pôda	Lesné pozemky	Vodné plochy	Zastavané plochy	Ostatné plochy	Celkom
Okres Martin	24 085	43 019	962	3 372	2 133	73 571
Turany	1 759	2 245	132	258	281	4 675

Zdroj: ŠÚ SR

Na území mesta Turany majú najväčšie zastúpenie lesné pozemky – 48,02 % z celkovej výmery obce, poľnohospodárska pôda zaberá 37,56 % a zastavané plochy 5,52 % z celkovej výmery mesta.

Pôdne typy

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetickú i agronomickej kategorizácie pôd. Zahŕňa skupinu pôd charakterizovanú rovnakou stratigrafiou pôdneho profilu, tzn. určitou kombináciou diagnostických horizontov, ako výsledok kvalitatívne špecifického typu pôdotvorného procesu, ktorý sa vyvíjal a vyvíja v rovnakých hydrotermických podmienkach pod približne rovnakou vegetáciou.

Na území mesta Turany sa vyskytujú prevažne fluvizeme (západne a východne od zastavaného územia) a pseudogleje (severne od zastavaného územia) a lokálne na malých plochách luvizeme. V najsevernejšej časti územia sa vyskytujú i kambizeme.

Fluvizeme glejové sa vyskytujú v lokalitách Záblatie, Zábrehy a Pod kopcom. Fluvizeme kultizemné, sprievodne fluvizeme glejové, modálne a kultizemné ľahké, z nekarbonátových aluviálnych sedimentov zaberajú prevažnú časť nivy Váhu a potoka Studenec.

Kambizeme pseudoglejové kyslé pokrývajú nižšie polohy svahov Malej Fatry, kambizeme podzolové sa nachádzajú vo vyšších polohách, v podvrcholovej časti hrebeňa sa vyskytujú uplatňujú podzoly kambizemné, sprievodne rankre a litozeme, vo vrcholových častiach v najvyšších polohách hrebeňa Malej Fatry sa nachádzajú podzoly modálne a humusovo-železité, sprievodne podzoly organozemné, litozeme a rankre, z ľahších zvetralín kyslých hornín.

Fluvizeme - mladé, dvojhorizontové A-C pôdy, vyvinuté výlučne z holocénných fluviálnych, t.j. aluviálnych a proluviálnych silikátových a karbonátových sedimentov (alúviá tokov, náplavové kužele). Sú to pôdy v iníciačnom štádiu vývoja s pôdotvorným procesom slabšej tvorby a akumulácie humusu, pretože tento proces je, resp. v nedávnej minulosti bol narúšaný záplavami a aluviálnou akumuláciou. Pre fluvizeme je typická textúrna rozmanitosť, rôzna minerálna bohatosť a rôzne vysoká hladina podzemnej vody, s následným vplyvom na vývoj ďalšieho, glejového G-horizontu. Pôdy so svetlým, plytkým (tzv. ochrickým) Ao-horizontom zriedkavo presahujúcim hrúbku 0,3 m, ktorý prechádza cez tenký prechodný A/C-horizont priamo do litologicky zvrstveného pôdotvorného substrátu, C-horizontu.

V riešenom území sa nachádzajú subtypy fluvizemí: fluvizeme typické karbonátové, ľahké v celom profile, vysychavé (FMm^c); fluvizeme typické karbonátové, stredne ťažké (FMm^c); fluvizeme typické, ľahké v celom profile, vysychavé (FMm); fluvizeme glejové, stredne ťažké (FMG); fluvizeme (typ), stredne ťažké až ľahké, plytké (FM).

Pseudoglej (PG) - trojhorizontové A-B-C, alebo až štvorhorizontové A-E-B-C pôdy, vyvinuté z rôznych, prevažne nekarbonátových pôdotvorných substrátov v podmienkach premyvneho vodného režimu s prebytkom povrchových, najčastejšie svahových vôd. Z toho dôvodu ich najčastejší výskyt je v úpätných alebo inak zarovnaných partiách svahov, kde pôdotvornými substrátmi sú úpätné svahoviny (kolúviá), zvrstvené terciérne, fluvio-glaciálne a iné polygenetické sedimenty. Sú to pôdy na povrchu s tzv. ochrickým (plytkým, svetlým humusovým) Ao-horizontom, pod ktorým môže byť v dôsledku intenzívneho premyvu vyvinutý svetlejší (svetlosivý) eluviálny hydromorfný En-horizont.

V riešenom území sa nachádzajú subtypy: pseudogleje typické na sprašových a polygénnych hlinách, na povrchu stredne ťažké až ťažké (PGm); Pseudogleje typické na polygénnych hlinách so skeletom, stredne ťažké až ťažké (PGm).

Luvizem (LM) - štvorhorizontové A-E-B-C pôdy vyvinuté z rôznych, prevažne nekarbonátových pôdotvorných substrátov v podmienkach premyvneho vodného režimu. Na povrchu majú tzv. ochrický (svetlý humusový) horizont Ao. Pod ním sa nachádza dobre vyvinutý eluviálny E-horizont svetlejší ako nad a pod ním ležiace horizonty, ktorý vznikol vylúhovaním minerálnych a organických koloidov v dôsledku silného premývania povrchovými vodami.

V riešenom území sa nachádza subtyp: Luvizeme pseudoglejové a pseudogleje, erodované na výrazných svahoch 12 - 25 °, stredne ťažké, ťažké (LMg, PG).

Kambizeme (KM) - trojhorizontové A-B-C pôdy, vyvinuté zo zvetralín vyvretých, metamorfovaných a vulkanických hornín, prevažne nekarbonátových sedimentov paleogénu a neogénu, lokálne tiež z nespevnených sedimentov, napr. z viatych pieskov. Sú to pôdy s rôzne hrubým svetlým humusovým horizontom pod ktorým je B horizont zvetrávania skeletnatých substrátov s rôznym, väčšinou vyšším obsahom skeletu. Ich vlastnosťou je schopnosť zadržiavať a akumulovať zrážkové vody a majú tiež dobré filtračné vlastnosti.

V riešenom území sa nachádzajú subtypy kambizemi: kambizeme typické kyslé a kambizeme dystrické (veľmi kyslé) na zvetralinách hornín kryštalinika, stredne ťažké až ľahké (KMm, KMd); kambizeme (typ) plytké na horninách kryštalinika, stredne ťažké až ľahké (KM); kambizeme (typ) plytké na ostatných substrátoch, stredne ťažké až ľahké (KM); kambizeme (typ) na horninách kryštalinika, na výrazných svahoch 12 - 25°, stredne ťažké až ľahké (KM).

Pôdne druhy

Podľa percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na tzv. pôdne druhy. Pre vyjadrenie zrnitosti pôd sa u nás najviac používa Nováková klasifikácia, ktorá triedi pôdy na 7 druhov podľa obsahu hrubého ílu (frakcie pod 0,01 mm).

Na území mesta Turany sa z hľadiska druhového zloženia nachádzajú pôdy

- ľahké - piesočnaté (obsah častíc <0,01 mm 0 – 10 %) a hliniopiesočnaté (obsah častíc <0,01 mm 0 – 10 - 20 %)
- stredne ťažké – piesočnatohlinité (obsah častíc <0,01 mm 20 – 30 %) a hlinité (obsah častíc <0,01 mm 30 – 45 %)

Svahovitosť pôd

Svahovitosť pôd je dôležitým fyzikálnym parametrom, ktorý výrazným spôsobom ovplyvňuje kvalitu i spôsob využívania pôdy v danej lokalite.

Pre praktické účely i pre potreby poľnohospodárskej praxe sa používa nasledujúca stupnica kategorizácie svahov: 0 - 1° rovina bez prejavu plošnej erózie, 1 – 3° rovina s možnosťou prejavu plošnej vodnej erózie, 3 – 7° mierny svah, 7 – 12° stredný svah, 12 – 17° výrazný svah, 17 – 25° príkry svah, nad 25° zráz.

Územie mesta Turany je z hľadiska svahovitosti rôznorodé. Nachádzajú sa tu plochy so sklonitosťou 0 - 1° - rovina bez prejavu plošnej erózie (V a Z od zastavaného územia), 3 – 7° mierny svah (severne od zastavaného územia) a lokálne 7 - 12° - stredný svah, 12 - 17° - výrazný svah, ale i nad 25° zraz (S územia mesta).

Skeletovitosť

Podľa zrnitostného zloženia sa pôda sa člení na jemnozem (častice menšie ako 2 mm) a skelet (častice väčšie ako 2 mm). Skelet, tzn. štrk (2 - 50 mm) a kamene (50 - 250 mm) a balvany (>250 mm) sú súčasťou zrnitostného zloženia pôd vyvinutých na zvetralinách pevných hornín a na štrkových alúviách. Skelet vzhľadom na veľkosť jeho častíc neviaže na

svoj povrch žiadne látky, nevytvára kapilárne póry, neumožňuje kapilárny pohyb vody, nemá priamy podiel na prebiehajúcich pedochemických procesoch a na ich dynamike.

Pre praktické účely i potreby poľnohospodárskej praxe vyčleňuje bonitačný systém poľnohospodárskych pôd Slovenska nasledujúce kategórie skeletovitosti:

- pôdy bez skeletu (obsah skeletu do hĺbky 0,6 m pod 10 %),
- slabo skeletovité pôdy (obsah skeletu v povrchovom horizonte 5-25 %, v podpovrchovom horizonte 10 - 25 %),
- stredne skeletovité pôdy (obsah skeletu v povrchovom horizonte 25 - 50 %, v podpovrchovom horizonte 25 - 50 %),
- silne skeletovité pôdy (obsah skeletu v povrchovom horizonte 25 - 50 %, v podpovrchovom horizonte nad 50 %).

Pôdy na území mesta Turany sú prevažne - slabo skeletovité (S a Z od zastavaného územia), stredne skeletovité (V od zastavaného územia), silne skeletovité pôdy sa nachádzajú len v severnej časti územia mesta a pôdy bez skeletu západne od zastavaného územia.

Hĺbka pôdy

Hĺbka pôdy je dôležitý činiteľ určujúci produkčnú schopnosť pôdy. Od hĺbky závisí rozvoj koreňovej sústavy rastlín a ich pevné zakotvenie, akumulácia vody, vzduchu, živín a teploty. Hĺbka pôdy závisí od zvetratelnosti materskej horniny alebo od hrúbky premiestneného nespevneného pôdotvorného substrátu ako sú spraše, sprašové a svahové hliny, aluviálne náplavy, naviate piesky a pod.

V praxi je zaužívaná kategorizácia podľa tzv. celkovej hĺbky pôd (existuje aj fyziologická a genetická hĺbka). Celková hĺbka pôdy je hĺbka celého pôdneho profilu tzn. od povrchu pôdy až k zvetrávajúcej materskej hornine alebo k hladine podzemnej vody. Podľa celkovej hĺbky pôdy, ktorá môže mať hrúbku len niekoľko centimetrov až niekoľko metrov, možno rozdeliť pôdy na pôdy hlboké (0,6 m a viac), stredne hlboké (0,3 až 0,6 m) a plytké (do 0,3 m).

Pôdy na území mesta Turany sú prevažne hlboké (S a Z od zastavaného územia), stredne hlboké (V od zastavaného územia) a pôdy plytké (S územia mesta).

Stupeň kvality poľnohospodárskej pôdy

Podľa zákona č. 220/2004 Z. z. sú všetky poľnohospodárske pôdy podľa príslušnosti do BPEJ zaradené do 9 kategórií kvality pôdy. Najkvalitnejšie patria do 1. kategórie a najmenej kvalitné do 9. kategórie.

Charakteristika kódu BPEJ:

X X	X X	X	X	X		
					kód klimatického regiónu	00 - 10
					kód hlavnej pôdnej jednotky	00 - 99
					kód svahovitosti a expozície	0 - 9
					kód skeletovitosti a hĺbky pôdy	0 - 9
					kód zrnitosti pôdy	1 - 5

Pôdy na území mesta Turany patria do 5. 6. (V a Z. od zastavaného územia), 7. 8. (S od zastavaného územia) a 9. (S územie mesta) stupňa kvality.

Podľa prílohy č. 2 nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z. z o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy sa za najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy v k. ú. Turany považujú pôdy s kódom bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek (ďalej len „BPEJ“): 0701001, 0701041, 0702005, 0705041, 0706002, 0706005, 0706035, 0714062, 0714065, 0811015.

6. Fauna a flóra

6.1. Flóra

Podľa fyto geograficko-vegetačného členenia (*Plesník, P., 2002 in Atlas krajiny SR*) je riešené územie začlenené do:

- bukovej zóny, oblasti, kryštálicko-druhohornej, okresu Turčianska kotlina a podokresu južného (južná časť riešeného územia);
- bukovej zóny, oblasti, kryštálicko-druhohornej, okresu Malá Fatra, podokresu Krivánska Fatra, obvodu Krivánske veterné hole.

Potenciálna vegetácia

Potenciálna prirodzená vegetácia je vegetácia, ktorá by sa za daných klimatických pôdnych a hydrologických pomerov vyvinula na určitom mieste (biotope), keby vplyv ľudskej činnosti ihneď prestal. Je predstavovanou vegetáciou rekonštruovanou do súčasných klimatických a prírodných pomerov (*Michalko a kol. 1980,1986*).

Poznanie prirodzenej potenciálnej vegetácie územia je dôležité najmä z hľadiska rekonštrukcie, obnovy a ďalšieho prirodzeného vývoja vegetácie (lesnej i nelesnej) s cieľom jej priblíženia sa, či úplného prinavrátenia do prirodzeného stavu, aby sa tak zabezpečila ekologická stabilita územia.

Podľa mapy potenciálnej prirodzenej vegetácie (*Malgocký Š., Atlas krajiny SR 2002*) pôvodnú potenciálnu vegetáciu záujmového územia tvorili:

- *U - jaseňovo-brestovo-dubové lesy v povodiach veľkých riek* (tvrdé lužné lesy)- južná časť územia;
- *C - karpatské dubovo-hrabové lesy* – severne od zastavaného územia;
- *F, A - bukové a jedľovo-bukové lesy* – stredná časť územia;
- *FI - bukové lesy v horských polohách* – severná časť;
- *PA - jedľové a jedľovo-smrekové lesy* – v horských polohách;
- *P - smrekové lesy čučoriedkové*;
- *Ms - subalpínske kosodrevinové spoločenstvá na kyslých substrátoch*.

Reálna vegetácia

Reálna nelesná vegetácia je vegetácia, ktorá sa nachádza v súčasnosti na riešenom území je výsledkom zmien, ktoré sú odrazom vplyvu človeka na prírodné pomery tohto územia.

Súčasný stav vegetačného krytu posudzovaného územia je značne odlišný od potenciálneho prirodzeného prípadne rekonštruovaného stavu, najmä územie Turčianskej kotliny. Lesné spoločenstvá sa nachádzajú v severnej časti územia (Malá Fatra).

Lesné porasty

Lesné porasty na území mesta Turany tvoria listnaté a ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou listnatých lesov v ktorých má najväčšie zastúpenie (48,03 %) buk lesný (*Fagus sylvatica*). V ihličnatých lesoch má najväčšie zastúpenie (28,76 %) smrek obyčajný (*Picea eabies*). Z listnatých druhov sa na lesných pozemkoch vyskytujú okrem buka lesného napr. breza previsnutá (*Betula pendula*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*) topol' (*Populus, sp.*), jelša sivá (*Alnus incana*),

V ihličnatých a zmiešaných lesoch má z ihličnatých druhov okrem smreka obyčajného i napr. borovica lesná (*Pinus sylvestris*), jedľa biela (*Abies alba*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*). Osobitným druhom je kosodrevina, čo je vlastne poddruh borovice horskej, ktorá zaberá cca 9,2 %.

V brehových porastoch má prevahu jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), vrba biela (*Salix alba*) a vrba krehká (*Salix fragilis*). Prímesou býva. V krovinnom poschodí sa vyskytujú napr. vrba rakytová (*Salix caprea*), vrba ušatá (*Salix aurita*), ostružina malinová (*Rubus ideaus agg.*),

kalina obyčajná (*Viburnum opulus*) a baza čierna (*Sambucus nigra*). V bylinnom poschodí prevládajú hygrofilné a nitrofilné druhy.

Trvalé trávne porasty

Druhovú zloženie TTP je veľmi pestré a závisí od stanovišťa. Porasty sú zložené napr. z týchto druhov:

- trávy: timotejka lúčna (*Phleum pratense*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*), reznáčka laločnatá (*Dactylis glomerata*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), kostrava červená (*Festuca rubra*), kukučka lúčna (*Lychnis flos-cuculi*), tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*), trojštet žltkastý (*Trisetum flavescens*) bezkolenec rákosovitý (*Molinia arundinacea*), bezkolenec modrý (*Molinia caerulea*), škripina lesná (*Scirpus sylvaticus*), ostrica trsnatá (*Carex cespitosa*), ostrica Davallova (*Carex davalliana*), ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), psinček tenučký (*Agrostis capillaris*), trojštet žltkastý (*Trisetum flavescens*), ostrica bledá (*Carex pallescens*);
- byliny: alchemilka (*Alechemilla* sp), bedrovník väčší (*Pimpinella major*), bolševník borščový (*Heracleum sphondylium*), čerkáč obyčajný (*Lysimachia vulgaris*), čiernohlávk obyčajný (*Prunella vulgaris*), dúška materina (*Thymus serpyllum*), dúška vajcovitá (*Thymus pulegioides*), ďatelina plazivá (*Trifolium repens*), hlaváč žltkastý (*Scabiosa ochroleuca*), horčinka obyčajná (*Polygala vulgaris*), chrastavec roľný (*Knautia arvensis*), chlpaňa poľná (*Luzula campestris*), jesienka obyčajná (*Colchicum autumnale*), kosatec sibírsky (*Iris sibirica*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), iskerník hl'uznatý (*Ranunculus bulbosus*), iskerník plazivý (*Ranunculus repens*), iskerník klamný (*Ranunculus auricomus*), kozonoha hostcová (*Aegopodium podagraria*), kozobrada východná (*Tragopogon orientalis*), kruštík neskorý (*Epipactis albensis*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), kyslička obyčajná (*Oxalis acetosella*), lipkavec mäkký (*Galium mollugo*), lipkavec pravý (*Galium verum*), lucerna ďatelinová (*Medicago lupulina*), ľadenec rožkatý (*Lotus corniculatus*), ľubovník bodkovaný (*Hypericum perforatum*), ľubovník škvrnitý (*Hypericum maculatum*), margaréta biela (*Leucanthemum vulgare*), mäta dlholistá (*Mentha longifolia*), nátržník plazivý (*Potentilla reptans*), nátržník husí (*Potentilla anserina*), nevädzovec vyvýšený (*Jacea pseudophrygia*), prvosienka jarná (*Primula veris*), pichliač roľný (*Cirsium arvense*), pakost lúčny (*Geranium pratense*), pichliač potočný (*Cirsium rivulare*), pichliač močiarny (*Cirsium palustre*), podbeľ liečivý (*Tussilago farfara*), prvosienka jarná (*Primula veris*), prvosienka vyššia (*Primula elatior*), púpava lekárska (*Taraxacum officinale*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), rebríček obyčajný (*Achillea millefolium*), repík lekárske (*Agrimonia eupatoria*), rasca lúčna (*Carum carvi*), rebríček prostredný (*Achillea millefolium*), sedmokráska obyčajná (*Bellis perennis*), skorocel kopijovitý (*Plantago lanceolata*), skorocel prostredný (*Plantago media*), šalvia lúčna (*Salvia pratensis*), škarda dvojročná (*Crepis biennis*), štrkáč menší (*Rhinanthus minor*), štiav menší (*Rumex acetosella*), trebul'ka lesná (*Anthriscus sylvatica*), túžobník brestový (*Filipendula ulmaria*), valeriána dvojdomá (*Valeriana dioica*), vstavačovec strmolitý pravý (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *incarnata*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), veronika obyčajná (*Veronica chamaedrys*), zbehovec plazivý (*Ajuga reptans*), kopytník európsky (*Asarum europaeum*), záružlie močiarné (*Caltha palustris*), zubačka deväťlistá (*Dentaria enneaphyllos*), zubačka cibul'konosná (*Dentaria bulbifera*), zvonček konáristý (*Campanula patula*), žerušnica lúčna (*Cardamine pratensis*), žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*), a ďalšie.

Nelesná drevinová vegetácia

Nelesná drevinová vegetácia je viazaná prevažne na kotlinu. Bloky poľnohospodárskej pôdy sú oddelené pásmi vysokej vegetácie, najmä pozdĺž vodných tokov alebo na plochách menej prístupných pre ťažké mechanizmy. Často ide o úspešné lesy na nelesnej pôde, tvorené jelšovými a brezovými porastmi, v ktorých je hlavnou drevinou jelša lepkavá (*Alnus*

glutinosa), menej jelša sivá (*Alnus incana*), breza previsnutá (*Betula pendula*), topol' osikový (*Populus tremula*) a javor horský (*Acer pseudoplatanus*). Vznikajú tiež na miestach pôvodných dubových kotlinových lesov, kde len zriedkakedy majú pôvodné drevinové zloženie.

Zarastaním menej prístupných mezofilných svahov a medzí vznikli neprístupné porasty krovín tvorené slivkou trnkovou (*Prunus spinosa*), lieskou obyčajnou (*Corylus avellana*), kalinou obyčajnou (*Viburnum opulus*), svibom krvavým (*Swida sanguinea*) a i., ktoré sa v dôsledku absencie obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy postupne rozširujú. Na suchších stanovištiach s prevažne s južnou expozíciou sa v nich môžu vyskytovať druhy náročnejšie na teplo, napr. drieň obyčajný (*Cornus mas*) a javor poľný (*Acer campestre*).

Na poľnohospodárskej pôde i na ostatných plochách sa nachádza množstvo náletových drevín a krovín napr.: jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*) a slivka trnková (*Prunus spinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), malina ožinová (*Rubus caesius*), vrba rakyta (*Salix caprea*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*).

Sprievodná brehovú vegetáciu vodných tokov a mokradí

Okolo Váhu sa vyvinuli lužné spoločenstvá druhovým zložením zodpovedajúce jaseňovo – jelšovým podhorským lužným lesom, vrbovo-topol'ovým nížinným lužným lesom a porasty vrb na zaplavovaných brehoch riek a s nimi susediacich plochách.

Na naplaveninách sa každoročne obnovujú spoločenstvá tvorené chrastnicou trst'ovníkovitou (*Phalaroides arundinacea*) a ďalšími vysokobylinnými druhmi. Brehové porasty možno zaradiť prevažne k vrbovo-topol'ovým nížinným lužným lesom, jaseňovo-jelšovým podhorským lužným lesom, vrbovým krovinám, na zaplavovaných brehoch riek k vrbovým krovinám stojatých vôd a na vyvýšených stanovištiach k trnkovým a lieskovým krovinám.

Významnou zložkou z hľadiska biodiverzity sú rašeliniská a prameniská. Vyvinuli sa tu prechodné rašeliniská a slatiny s vysokým obsahom báz zväzu *Caricion davallianae*, v niektorých lokalitách dochádza k tvorbe penovcov. Na prechodných rašeliniskách dominujú druhy rodu rašeliník (*Sphagnum*), z ktorých patria k vzácnym a ohrozeným napr. *Sphagnum contortum* a *Sphagnum riparium*. Z ďalších druhov sa tu vyskytujú napr. fialka močiarna (*Viola palustris*), ostrica ježatá (*Carex echinata*), ostrica sivastá (*Carex canescens*), ostrica šupinatoplodá (*Carex lepidocarpa*), chránené druhy napr. všivec lesný (*Pedicularis sylvatica*) a rosička okrúhloolistá (*Drosera rotundifolia*) a i. Na slatinách sa nachádzajú napr. ostrica Davallova (*Carex davalliana*), ostrica prosová (*Carex panicea*), ostrica Hostova (*Carex hosteana*), ohrozená ostrica dvojdomá (*Carex dioica*), kriticky ohrozená ostrevka vápnomilná (*Sesleria cearulea*) a i. Na vysokú hladinu podzemnej vody sú viazané druhy národného významu, napr. vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), rosička anglická (*Drosera anglica*), prasličkovka pestrá (*Hippochaete variegata*), bahnička málokvetá (*Eleocharis quinqueflora*), kosatec sibírsky (*Iris sibirica*), všivec močiarny (*Pedicularis palustris*), tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), prvosienka pomúčená (*Primula farinosa*), vrba rozmarínolistá (*Salix rosmarinifolia*) a druhy čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*) napr. vstavačovec strmolistý pravý (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *Incarnata*), vstavačovec strmolistý krvavý (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *haematodes*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), vstavačovec laponský (*Dactylorhiza lapponica*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*), a i.

Rašeliniská nad hornou hranicou lesa majú reliktný charakter s výskytom páperníka pošvatého (*Eriophorum vaginatum*) a sitiny niťovitej (*Juncus filiformis*).

6.2. Fauna

Podľa zoogeografického členenia (*Atlas krajiny SR, 2002*) z hľadiska limnického biocyklu patrí živočíšstvo dotknutej oblasti do provincie pontokaspickej, okresu hornovažského. Z hľadiska terestrického biocyklu patrí živočíšstvo do provincie listnatých lesov, podkarpatského úseku a do provincie stredoeurópskych pohorí, podprovincie karpatských

pohorí, západokarpatského úseku.

Zloženie fauny širšieho riešeného územia je výsledkom pôsobenia zložitého komplexu prírodných činiteľov a zásahov človeka.

Na území mesta Turany a v jeho širšom území sa vyskytuje veľké množstvo živočíšnych druhov a biotopov, napr.:

Bezstavovce

- mniška (*Rosalia alpina*), bystrušky - rod *Carabus*, mniška obyčajná (*Lymantria monacha*), lišaj borovicový (*Hyloicus pinastri*), mlynárik kapustný (*Pieris brassicae*), žltáček rašetliakový (*Gonopteryx rhamni*), vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*), vidlochvost ovocný (*Iphiclides podalirius*), ostrôžkár brezový (*Thecla betulae*), včela medonosná (*Apis mellifera*), efeméry (*Ephemeroptera*), potočníky (*Trichoptera*), pošvatky (*Plecoptera*), vážky (*Odonata*).

Stavovce

- ryby – lipeň tymiánový (*Thymallus thymallus*), hlaváč bielooplutvý (*Cottus gobio*), pstruh potočný (*Salmo trutta morfa fario*), hlaváč pásoplutvý (*Cottus poecilopus*), hlaváč európsky (*Cottus gobio*), plotica červenooká (*Rutilus rutilus*), červenica ostrobruchá (*Scardinius erythrophthalmus*), belička európska (*Alburnus alburnus*), mieň sladkovodný (*Lota lota*) čerebl'a pestrá (*Phoxinus phoxinus*), jalec maloústy (*Leuciscus leuciscus*), jalec hlavatý (*Leuciscus cephalus*);
- obojživelníky – salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), mlok vrchovský (*Triturus alpestris*), mlok obyčajný (*Triturus vulgaris*), karpatský endemit mlok karpatský (*Triturus montandoni*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), ropucha obyčajná (*Bufo bufo*);
- plazy – jašterica obyčajná (*Lacerta agilis*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), slepúch lámavý (*Anguis fragilis*), vretenica obyčajná (*Vipera berus*), užovka obojková (*Natrix natrix*), užovka stromová (*Zamenis longissimus*);
- vtáky – beluša malá (*Egretta garzetta*), beluša veľká (*Ergetta alba*), bojovník bahenný (*Philomachus pugnax*), bučiak veľký (*Botaurus stellaris*), bučiačik močiarny (*Ixobrychus minutus*), cibík chocholatý (*Vanellus vanellus*), čajka striebřistá (*Larus argentatus*), čajka bielohlavá (*Larus cachinnans*), čajka žltónohá (*Larus michahellis*), čajka smeživá (*Larus ridibundus*), čajka sivá (*Larus canus*), čajka tmavá (*Larus fuscus*), čajka trojprstá (*Rissa tridactyla*), čajka čiernohlavá (*Larus melanocephalus*), labuť veľká (*Cygnus olor*), hrdzavka potápavá (*Netta rufina*), hus siatinná (*Anser fabalis*), hus bieločelá (*Anser albifrons*), hus divá (*Anser anser*), hus krátkozobá (*Anser brachyrhynchus*) *i* hus malá (*Anser erythropus*), hlaholka obyčajná (*Bucephala clangula*), chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*), chochlačka sivá (*Aythya ferina*), chochlačka bieloooká (*Aythya nyroca*), chochlačka morská (*Aythya marila*), chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*), chriašťel vodný (*Rallus aquaticus*), jarabica poľná (*Perdix perdix*), kačica divá (*Anas platyrhynchos*), kačica chrapka (*Anas crecca*), kačica chrapačka (*Anas querquedula*), kačica hvizdárka (*Anas penelope*), kačica chripl'avka (*Anas strepera*), kačica ostrochvostá (*Anas acuta*), kačica lyžičiarka, (*Anas clypeata*), kalužiak močiarny (*Tringa glareola*), kalužiak perlavý (*Tringa ochropus*), kalužiak tmavý (*Tringa erythropus*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), kalužiak sivý (*Tringa nebularia*), kulík zlatý (*Pluvialis apricaria*), kulík piesočný (*Charadrius hiaticula*), kukučka jarabá (*Cuculus canorus*), ľadovka dlhochvostá (*Clangula hyemalis*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), močiarnica tichá (*Gallinago media*), močiarnička tichá (*Lymnocyrtus minimus*), krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*), myšiarka ušatá (*Asio otus*), potápka červenokrká (*Podiceps grisegena*), potápač malý (*Mergus albellus*) potápač prostredný (*Mergus serrator*), pobrežník obyčajný (*Calidris alpina*), pobrežník malý (*Calidris minuta*), pobrežník sivý (*Calidris temminckii*), prepelica

poľná (*Coturnix coturnix*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), trasochvost horský (*Motacilla cinerea*), turpan tmavý (*Melanitta fusca*), turpan čierny (*Melanitta nigra*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), vodnár potočný (*Cinclus cinclus*), žeriav popolavý (*Grus grus*), žlna zelená (*Picus viridis*), d'ateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuviček vrabčí (*Glaucidium passerinum*), jarabica poľná (*Perdix perdix*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), strakoš sivý (*Lanius excubitor*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), prhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), chriaštel' poľný (*Crex crex*), sokol myšiar (*Falco tinnunculus*), jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), straka obyčajná (*Pica pica*), drozd čviktavý (*Turdus pilaris*), drozd čierny (*Turdus merula*), stehlík konôpka (*Carduelis cannabina*), strnádka obyčajná (*Emberiza citrinella*), penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), kuvik obyčajný (*Athene noctua*), dážd'ovník obyčajný (*Apus apus*), plamienka driemavá (*Tyto alba*), lastovička obyčajná (*Hirundo rustica*), beloritka obyčajná (*Delichon urbica*), trasochvost biely (*Motacilla alba*), žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*), vrabec domový (*Passer domesticus*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), rybárik obyčajný (*Alcedo atthis*), vodnár obyčajný (*Cinclus cinclus*), svrčiak riečny (*Locustella fluviatilis*);

- cicavce – myšovka horská (*Sicista betulina*), plch lesný (*Dryomys nitedula*), kuna lesná (*Martes martes*), krt obyčajný (*Talpa europaea*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), zajac poľný (*Lepus europaeus*), bielozubka bielobruchá (*Crocidura leucodon*), jež východoeurópsky (*Erinaceus concolor*), píšik lieskový (*Muscardinus avellanarius*), bielozubka krpátá (*Crocidura suaveolens*), ryšavka žltohrdlá (*Apodemus lavicollis*), lasica obyčajná (*Mustela nivalis*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), myš domová (*Mus musculus*), potkan obyčajný (*Rattus norvegicus*), tchor obyčajný (*Putorius putorius*), kuna skalná (*Martes foina*), hryzec vodný (*Arvicola terrestris*), duloonica väčšia (*Neomys fodiens*), duloonica menšia (*Neomys anomalus*), jeleň obyčajný (*Cervus elaphus*), srnec lesný (*Capreolus capreolus*), vydra riečna (*Lutra lutra*), sviňa divá (*Sus scrofa*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk obyčajný (*Canis lupus*), liška obyčajná (*Vulpes vulpes*), medveď hnedý (*Ursus arctos*).

6.3. Chránené, vzácne a ohrozené druhy a biotopy flóry a fauny

V riešenom území sa nachádzajú viaceré chránené druhy flóry, fauny a ich biotopy. Podľa vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny sa priamo v riešenom území a jeho bezprostrednom okolí nachádzajú najmä tieto chránené druhy rastlín a živočíchov ani ich biotopy:

Chránené druhy flóry

- druhy európskeho významu – poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica* G. Reuss), poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica* Futák ex Goliašová);
- druhy národného významu – soldanelka karpatská (*Soldanella carpatica* Vierh.), iskerník alpský (*Ranunculus alpestris* L.), iskerník veľký (*Ranunculus lingua* L.), lomikameň trváci (*Saxifraga wahlenbergii* Ball), tučnica alpská (*Pinguicula alpina* L.), tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*.), vemenník zelenkastý (*Platanthera chlorantha* (Custer) Rchb.), prvosienka holá (*Primula auricula* L. subsp. *Hungarica*), prvosienka pomúčená (*Primula farinosa* L.), medvedica lekárska (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.)), zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata* (Kit. ex Schult.)), ostrica tŕňomilná (*Carex umbrosa* Host), plamienok alpský (*Clematis alpina* (L.) Mill.), vemenníček zelený (*Coeloglossum viride* (L.) Hartm.), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis* (Rchb.) P.F. Hunt et Summerh), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina* (L.) Soó), lykovec voňavý (*Daphne cneorum* L.), rosička anglická (*Drosera anglica* Huds), rosička okrúhloistá (*Drosera rotundifolia* L.), dryádka

osemlupienková (*Dryas octopetala* L.), jastrabník chlpatý (*Hieracium pilosum* Schleich. ex Froel.), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata* L.), plavúň obyčajný (*Lycopodium clavatum* L.), vrba rozmarínolistá (*Salix rosmarinifolia* L.).

Chránené druhy fauny

- druhy európskeho významu – hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), boleň dravý (*Aspius aspius*), mihul'a ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), d'ateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), chriaštel' poľný (*Crex crex*), výr skalný (*Bubo bubo*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvik vrabčí (*Glaucidium passerinum*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), bobor vodný (*Castor fiber*), vydra riečna (*Lutra lutra*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk dravý (*Canis lupus*), medveď hnedý (*Ursus arctos*);
- druhy národného významu – salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), mlok bodkovaný (*Triturus vulgaris*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), užovka hladká (*Coronela austriaca*), slepúch lámavý (*Anguis fragilis*), vretenica obyčajná (*Vipera berus*), užovka obyčajná (*Natrix natrix*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), škvránok poľný (*Alauda arvensis*), kačica divá (*Anas platyrhynchos*), prhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), myšovka horská (*Sicista betulina*), pich lesný (*Dryomys nitedula*), dulovnica väčšia (*Neomys fodiens*), dulovnica menšia (*Neomys anomalus*), a ďalšie.

Chránené biotopy

Biotopy európskeho a národného významu

3160 (Vo3) Prirodzené dystrofné stojaté vody

Biotop v plytkých zníženinách vyplnených vodou chudobnou na živiny s prítomnosťou bublinatiek a machorastov. Vyskytuje sa na bázických a minerálne bohatších slatinách a v travertínových jazierkach, niekedy sa vytvára v riedkych brezových lesoch ako súčasť slatín s nízkym obsahom uhličitánov a prechodných rašelinísk. Vyznačuje sa častým výskytom rias, chár a machorastov rodu kosáček. V rámci porastov slatín s bohatým výskytom báz, v ktorých sa mozaikovite vyskytujú, vynikajú prítomnosťou vzácných a ohrozených druhov rastlín a živočíchov. Bublinatka menšia sa viaže na plytké šlenky a vody s neutrálnou až bázickou reakciou. V minulosti sa mohli fragmenty spoločenstiev vyskytovať najmä na Borskej nížine v terénnych zníženinách s podloží z kyslých pieskov. V porastoch prevládajúceho ježohlava najmenšieho rastie zvyčajne aj vachta trojlístá.

4060 (AI9) Vresoviská a spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni

Dvojvrstvové kríčkovité spoločenstvá s dominujúcimi nízkymi až poliehavými kríčkami brusníc, vresu, borievky a šuchy; rozľahlé porasty brusnice čučoriedkovej. Rastú najmä na kyslých až extrémne kyslých, na živiny chudobných a skeletnatých pôdach na silikátovom podloží. Vyskytujú sa aj na bázickom substráte, na hlbších pôdach. Tvoria husté porasty na uvoľnených plochách medzi kosodrevinou, osídľujú hrany skalných hrebeňov, skalné rebrá, upevňujú morény, bazálne a bočné časti úsypových kužeľov. Sú to svetlomilné a suchomilné spoločenstvá, v zime prežívajú takmer bez snehovej pokrývky.

*4070 (Kr10) Kosodrevina

Krovinové porasty kosodreviny vo vysokých pohoriach Západných Karpát. Primárne spoločenstvá subalpínskeho stupňa vo výške 1 400 – 1 800 (1 900) m n. m. Nadväzujú na klimaxové spoločenstvá smrekového lesa, na hornej hranici prechádzajú do stupňa alpínskych holí. V závislosti od substrátu sa dajú rozlíšiť dve ekologické podskupiny porastov kosodreviny. Porasty na karbonátoch sú floristicky veľmi bohaté. Silikátový typ je druhovo

chudobnejší, vyvinutý na kyslých alebo neutrálnych pôdach. V bylinnom poschodí prevláda brusnica obyčajná a niektoré trávy, smľz chĺpkatý, horec luskáčovitý.

4080 (Kr4) Spoločenstvá subalpínskych krovin

Maloplošné, druhovo veľmi bohaté krovinovo-bylinné porasty s pestrou vnútornou štruktúrou. V subalpínskom stupni Západných Tatier v podraze vrby švajčiarskej rastú najmä druhy vysokobylinných nív a pramenísk. Porasty s vrbou švajčiarskou osídľujú bázy balvanitých sutinových kužeľov a svahy vlhkých, zatienených žľabov s dlhotrvajúcou snehovou pokrývkou alebo lemujú brehy vysokohorských plies a potokov. Pôdy sú humózne, vlhké, stredne až veľmi kyslé, s rôznym obsahom skeletu. V podraze vrby sliezskej rastú najmä druhy vysokobylinných nív. Optimálne vyvinuté sú vo vyššom horskom stupni Veľkej Fatry a Krivánskej Malej Fatry na odkryvoch slienitých druhohorných hornín na pôdach s dobrými vododržnými vlastnosťami. Vzácné rastú aj na vápencoch a dolomitoch vo vlhkých skalnatých žľaboch. K ich formovaniu významnou mierou prispelo pôsobenie snehových más (lavíny, plazivý sneh, preveje).

6170 (Al3) Alpínske a subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty

Vysokohorské až horské, druhovo bohaté spoločenstvá s výrazným zastúpením vankúšovito trsovitých bylín a nízkych poliehavých kríčkov, ktoré tvoria vegetačný kryt na plytkých skeletnatých pôdach s prevažne zásaditou a neutrálnou reakciou. Osídľujú strmé, v alpínskom stupni niekedy aj mierne, najmä severne orientované, vápencové a dolomitové svahy vystavené silným vetrom. Vyskytujú sa v nich niektoré kriticky ohrozené druhy, ako ostrička myšia a turička jednoduchá. Biotop sa nachádza v subalpínskom a alpínskom stupni najvyšších pohorí, ojedinele v inverzných polohách horského stupňa. V Západných Karpatoch sú pomerne vzácne druhovo bohaté spoločenstvá snehových výležísk. Nachádzajú sa na strmých výšlných a záveterných stanovištiach v najvyšších vápencových oblastiach. Význačné je spoločenstvo s endemickým lomikameňom trváci.

*6230 (Tr8) Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte

Primárne spoločenstvá psice tuhej v subalpínskom až alpínskom vegetačnom stupni. Druhotne prenikajú na odlesnené stanovišťa vo vyššom horskom stupni. Druhý typ porastov predstavujú sekundárne spoločenstvá pasienkov, prípadne lúk v podhorskom a horskom stupni na hlbokých, vlhkých, kyslých pôdach chudobných na živiny. Okrem psice tuhej v porastoch prevláda metľuška krivolaká. Tretí typ tvoria druhotné, zvyčajne maloplošné psicové porasty, ktoré osídľujú podmäčané stanovišťa s kyslými pôdami v oblastiach so suboceánskou klímou. Na ich floristickom zložení sa významnou mierou podieľajú rašeliníky. Môžu sa vyskytovať mozaikovite s biotopmi rašelinísk. Rozsiahle sekundárne psicové porasty nad súčasnou hornou hranicou lesa sa zachovali najmä vo Veľkej Fatre a Lúčanskej Malej Fatre.

6430 (Lk5) Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa

Biotop tvoria štyri podjednotky. Prvá zahŕňa vysokobylinné spoločenstvá na nivách v horskom až alpínskom stupni na rôznych geologických podložiach, od zásaditých a neutrálnych až po mierne kyslé. Druhú podjednotku tvoria husté, viacvrstvové príbrežné spoločenstvá s deväťsilmi alebo so štiavcom alpským. Vyskytujú sa na prirodzených, poloprirodzených až zaburinených stanovištiach na brehoch vodných tokov v horských oblastiach, menej na podsvahových prameniskách a v priekopách popri cestách. Tretia podjednotka osídľuje brehy väčších riek, dobre zásobených živinami, najmä v nížinách a pahorkatinách. Porasty sú vzhľadovo veľmi nejednotné, pretože sa v nich strieda viacero dominantných druhov. Sú schopné pomerne rýchlo obsadiť obnažené brehy. Štvrtá podjednotka predstavuje kvetnaté vysokobylinné lúky s prevahou širokolistých bylín na celoročne vlhkých až mokrých stanovištiach v alúviách vodných tokov, v terénnych depresiách a na svahových prameniskách. Porasty sa len občas alebo nepravidelne kosia.

6520 (Lk2) Horské kosné lúky

Často hnojené jedno- až dvojkosné hospodárske lúky v horských oblastiach a prirodzené nelesné spoločenstvá horských a vysokohorských nív s prevahou stredne vysokých tráv a širokolistých bylín. Vyskytujú sa na miestach s dlhotrvajúcou snehovou pokrývkou v zime a s vysokými zrážkami v lete časté sú na chladných severných svahoch. Biotop sa vyskytuje vzácné v podhorskom až horskom stupni pohorí Krivánska Malá Fatra, Veľká Fatra a inde

7140 (Ra3) Prechodné rašeliniská a trasoviská

Ostricovo-machové spoločenstvá, ktoré predstavujú prechod medzi slatinami a vrchoviskami, patria sem aj na živiny chudobné slatiny. Veľmi vzácnym typom prechodných rašelinísk sú trasoviská, ktoré tvoria koberce rašelinníkov a iných machov plávajúcich na vodnej hladine. V nich sú uchytené nízke ostrice. Ďalej sem patria iniciálne, prevažne machové spoločenstvá na kyslých substrátoch vo vyššom horskom až subalpínskom stupni Tatier. Vyžadujú veľké množstvo studenej okysličenej vody kyslej reakcie, chudobnej na živiny. Biotop sa vyskytuje v komplexe s prameniskami, viaže sa na okraje jazier chudobných na živiny a na okraje vrchovísk, a to v podhorských a horských polohách, v horských kotlinách.

8210 (Sk1) Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou

Pionierske spoločenstvá rastúce v skalných štrbinách a na skalných terasách vo vápencových oblastiach Karpát. Funkciu pionierskych rastlín plnia lišajníky a machorasty, z vyšších rastlín sú prítomné drobné skalné druhy, ktoré dobre znášajú špecifické klimatické a pôdne podmienky. Na skalách vo vyšších polohách Fatry sú nápadné najmä kvetnaté porasty s plesnivcom, astrou alpínskou a horcami. Aj spoločenstvá v nižších polohách sú významné a vzácné z hľadiska biodiverzity. Nápadné porasty vytvárajú najmä paprad'orasty so schopnosťou osídľovať plytké štrbiny vyplnené minimálnou vrstvičkou pôdy. Na zatienených vlhkých stenách a v hlbokých inverzných roklinách sa vytvárajú na skalách bohaté porasty vlhkomilných druhov. Na tieto sa viažu viaceré vzácné druhy flóry aj fauny, z endemitov najmä chudôbka vŕdzyzelená Beckerova, chudôbka drsnoplodá Klášterského, klinček lesklý, klinček včasný Lumnitzerov a klinček včasný pravý.

8220 (Sk2) Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou

Skalné biotopy s druhovo chudobnými spoločenstvami na žule, rule, kremenci, melafýre, vzácné aj na hadci. Vyskytujú sa od najvyšších polôh Tatier až po nižšie jadrové pohoria Karpát. Ide o biotop viacerých ohrozených a veľmi vzácných rastlinných druhov. Na melafýroch a hadcoch sa vzácné vyskytuje slezinník nepravý a vzácny slezinník hadcový. Na skalách prevládajú porasty machov a lišajníkov. Pre suché, výslnné andezitové skaly s južnou orientáciou je charakteristický výskyt niektorých lišajníkov, ako diskovka, pupkovka obyčajná, druhy rodu pertusária, trhanček chlpatý a zemepisník.

9110 (Ls5.2) Kyslomilné bukové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy

Nachádzajú sa na minerálne chudobných horninách (žuly, ruly, kremence, fylity, kryštallické bridlice, kyslé vulkanity, flyšové pieskovce a iné). V nižších polohách sú v nich stabilne primiešané duby, miestami aj jedle, kým vo vyšších polohách sú to nezmiešané bukové a zmiešané smrekovo-jedľovo-bukové lesy. V týchto polohách sa môžu vyskytovať aj na minerálne bohatších podložiach, na strmších svahoch, kde sa živiny z pôdy vyplavujú. Krovinové aj bylinné poschodie je chudobné na rastlinstvo, sú to druhy, ktoré znášajú zakyslenie pôdy. Kyslomilné bukové lesy rastú v podhorskom a horskom stupni vo výške 350 1 200 (1 400) m n. m., niekde ostrovčekovito, inde na veľkých plochách.

9140 (Ls5.3) Javorovo-bukové horské lesy

Vyskytujú sa vo vyšších horských polohách (900 až 1 300 m n. m.), zväčša vo vrcholových častiach a často na sutinách. Optimum majú tam, kde hornú hranicu lesa tvorí buk, kde niekedy tvoria javorovo-bukové porasty s obmedzeným vzrastom. Drevinová skladbu tvorí javor horský a buk lesný s prímiesami iných drevín (smrek, jedľa, jarabina vtáčia a iné). Oblubujú podložie bohatšie na živiny, čiže vápence, dolomity, vulkanity (andezity). Krovinové poschodie býva chudobné. Bylinná vrstva je bohatá, prevládajú v nej vysokobylinné druhy.

*9180 (Ls4) Lipovo-javorové sutinové lesy

Vyskytujú sa roztrúsene od pahorkatín až po vysokohorské polohy (150 - 200 m n. m.) na svahových, úžľabinových a roklinových sutinách so strmším sklonom svahu. Viazu sa na minerálne bohatšie podlažia (vápence, dolomity, andezity a pod.). Pôdy sú hlboké, bohaté na obsah dusíka a množstvo skeletu (kameňov). Rastlinné spoločenstvá týchto biotopov sú druhovo bohaté a vzhľadom na ich maloplošný výskyt často obohatené o prímiesy druhov z kontaktných biotopov. Krovinné poschodie je dobre vyvinuté, z bylín prevládajú druhy obľubujúce vyšší obsah dusíka.

9410 (Ls9.1, Ls9.2) Horské smrekové lesy

Pôvodné smrečiny horského a subalpínskeho stupňa, zvyčajne tvoria samostatný vegetačný stupeň pod hornou hranicou lesa. V porastoch dominuje smrek s prevahou väčšou ako 90 %. Na dolnej hranici smrekového stupňa je primiešaná jedľa, na hornej hranici jarabina vtáčia, kosodrevina, javor horský, smrekovec opadavý alebo borovica limbová. Prevahu majú porasty s druhovo veľmi chudobným bylinným poschodím podjednotky smrekových lesov čučoriedkových Ls9.1. V klasifikácii slovenských biotopov bol zaradený do tejto jednotky aj biotop dubovo-hrabových lesov lipových časť C, špecifická podjednotka kotlinových smrečín s borovicou lesnou a vtrúsenou lipou malolistou a jarabinou vtáčou. Nezaraďujú sa sem porasty smreka vzniknuté druhotne na nepôvodných stanovištiach.

*91E0 (Ls1.4) Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy

Prirodzené lesy, ktoré sa vyskytujú bezprostredne pri tokoch od nížin až po horské prameniská. Charakteristické sú pravidelné záplavy povrchovou vodou alebo zamokrenie podzemnou vodou. V alúviach väčších nížinných riek sa nachádzajú vrbovo-topoľové lesy (Ls1.1), tzv. mäkký lužný les. V stredných polohách pri menších tokoch na vrbovo-topoľové lesy nadväzujú jaseňovo-jelšové podhorské lesy (Ls1.3), ktoré tvoria jaseň štíhly a jelša lepkavá. V horských oblastiach na horných tokoch ubúda zastúpenie jaseňa štíhleho, jelšu lepkavú strieda jelša sivá. V klasifikácii slovenských biotopov sa táto jednotka nazýva horské jelšové lužné lesy (Ls1.4). V podrade prevládajú druhy znášajúce trvalé alebo prechodné zamokrenie.

*91D0 Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách

Rozvolnené, nezapojené porasty briez, borovic a smreka na rašelinových pôdach. Vyskytujú sa najmä na okrajoch rašelinísk, prípadne v terénnych zníženinách na oglejených pôdach, kde dochádza k tvorbe rašeliny. Bylinné poschodie je druhovo chudobné, špecifické v závislosti od typu rašeliniskových lesov. Prítomné sú nízke kríčky, predovšetkým v borovicových lesíkoch. Pokryvnosť machorastov je zvyčajne vyššia ako pokryvnosť bylín, pri rašeliniskových smrekových lesoch machorasty pokrývajú viac ako 90 % povrchu pôdy.

6.4. Významné migračné koridory živočíchov a genofondové lokality

Významné migračné biokoridory vedú najmä pozdĺž vodných tokov. V riešenom a širšom území sa podľa Krajinnoekologického plánu a RÚSES okres Martin (SAŽP, 2012) vedú tieto regionálne biokoridory:

Biokoridory

Nadregionálny biokoridor NRBk 1 Rieka Váh - hydrický biokoridor, patrí k najvýznamnejším nadregionálnym biokoridorom, plní funkciu kontinentálnej migračnej trasy. Do územia biokoridoru sa zahŕňa staré koryto rieky Váh s priľahlými plochami. Staré koryto Váhu má miestami zachovaný prírodný charakter, časť je regulovaná. Pozdĺž starého koryta Váhu sa zachoval komplex mokradí, tvorený vodnými plochami, vysokobylinovými a drevinovými porastmi. Paralelne so starým korytom je vybudovaný Krpeliensky kanál, ktorý v území pôsobí ako bariéra (lichobežníkový betónový profil, vyvýšené, ťažko prekonateľné hrádze).

Regionálny biokoridor RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry – terestrický biokoridor, vedie okrajom súvislých lesných porastov Krivánskej Fatry. Oddeluje územie s prevahou prírodných prvkov

od podhoria a kotliny s výraznými antropogénnymi vplyvmi. Biokoridor je charakteristický rozvolnenou štruktúrou, striedajú sa úseky krovinových lesných plášťov so širšími úsekmi lúk a pasienkov s bohatým zastúpením drevinovej vegetácie, ktoré poskytujú mimoriadne priaznivé prostredie pre migráciu, úkryt a potravné zdroje všetkým skupinám živočíchov. V riešenom území zasahuje na územie OP NP Malá Fatra, SKCHVU 013 Malá Fatra.

Regionálny biokoridor RBk 7 Trusalocá – Podhradie – terestrický biokoridor, ktorý prepája Malú a Veľkú Fatru. Nadväzuje na ekotónový biokoridor Malá Fatra (RBk6), vedie cez údolie Váhu medzi Turanmi a Krpeľanmi, ďalej cez staré koryto Váhu, pripája sa na biocentrum RBc 12 Hradisko pri Nolčove – Ráztoka – Majkrabovo a končí pripojením na ekotón Veľkej Fatry medzi Nolčovom a Podhradím. Slúži najmä pre veľké cicavce ako jeden z mála možných prechodov cez údolie Váhu. Územie biokoridoru tvoria malé lesíky, rozptýlené skupiny NDV v kombinácii s lúkami a pasienkami, ktoré podliehajú postupnej sukcesii. Významné sú aj menšie slatiniská, podmáčané lúky a brehové porasty tokov, ktoré zvyšujú biodiverzitu územia. Ornej pôdy je menej, len v blízkosti sídiel, biokoridor križuje množstvo línii infraštruktúry (cesty, železnica, elektrické vedenia, Krpeliansky kanál).

Regionálny biokoridor RBk 8 Černík – Rieka Váh - terestrický biokoridor, prepájajúci BBc1 Krivánska Fatra s NRBk1 Rieka Váh. Tvoria ho rozľahlé jelšové lesy okolo potoka Malý Černík spolu s priláhlým hrebienkom Kánovo, ďalej vedie do lúčnopasienkarskej krajiny, kde sú zachovalé lúčne terasy, oddelené širokými krovinatými medzami, sukcesné porasty krovin s ovocnými stromami, ktoré tvoria potravnú bázu pre živočíchy vrátane medveďa hnedého, zvyšky vlhkomilných porastov na alúviu Váhu odrezanom kanálom. Tvorí významnú migračnú trasu najmä pre medveďa hnedého, a iné druhy.

7. Krajina

Krajina je komplexný systém priestoru, polohy, georeliéfu a ostatných navzájom funkčne prepojených hmotných prirodzených a človekom pretvorených a vytvorených prvkov, najmä geologického podkladu a pôdotvorného substrátu, vodstva, pôdy, rastlínstva a živočíšstva, umelých objektov a prvkov využitia územia, ako aj ich väzieb vyplývajúcich so sociálno-ekonomických javov v krajine (Environmentalistika a právo – J. Klinda, 2000).

Podľa Európskeho dohovoru o krajine Článok 1 písm. a) „Krajina znamená časť územia, tak ako ju vnímajú ľudia, ktorej charakter je výsledkom činností a vzájomného pôsobenia prírodných a/alebo ľudských faktorov.

7.1. Krajinná štruktúra

Pod krajinnou štruktúrou sa rozumie horizontálne a vertikálne usporiadanie vlastností krajinných prvkov, ktoré sa pôsobením diferenciačných činiteľov špecificky kombinujú v určitom priestore, čím vytvárajú rôzny krajinnoeekologický potenciál pre využívanie.

Prvotná krajinná štruktúra predstavuje súbor prirodzených systémov tzn. jednotlivých prvkov krajinného systému napr. horninového prostredia, geomorfológie, ovzdušia, vody, prvkov ochrany prírody a pod.

Druhotná štruktúra krajiny predstavuje súbor prirodzených, človekom čiastočne alebo úplne zmenených prirodzených systémov alebo novovytvorených umelých prvkov krajinného systému a ich vzájomných väzieb.

Na súčasnej krajinnnej štruktúre vidieť, aký je aktuálny stav využitia zeme.

V záujmovom území a jeho širšom okolí boli mapované tieto prvky súčasnej krajinnnej štruktúry:

V riešenom území sa nachádzajú:

- lesné porasty;
- nelesná vegetácia (ochranná, sprievodná a izolačná zeleň);
- obytné plochy a plochy občianskej vybavenosti;
- poľnohospodárska pôda (trvalé trávne porasty, maloplošné orné pôdy, záhrady)

- vodné toky a vodné plochy (Váh, Krpelianský kanál, Studenec, VN Turniansky most, štrkoviska – Chrenková pláň, Bór, OR Pôtovo);
- dopravná infraštruktúra (diaľnica D1, cesty I/18, III/2138, III/2133, III/2135, miestne a účelové komunikácie, železničná trať č. 180);
- ostatná infraštruktúra (siete technickej infraštruktúry);
- športové plochy (futbalové ihrisko).

7.2. Scenéria krajiny

Krajina je účelovo rozdelená na krajinu lesnú, krajinu poľnohospodársku a krajinu urbanizovanú. Riešené územie patrí prevažne do poľnohospodárskej a lesnej krajiny.

Za pozitívne nosné prvky scenérie krajiny možno považovať lesné porasty, trvalé kultúry, nelesnú vegetáciu v poľnohospodárskej krajine, sprievodnú zeleň pri komunikáciách a tokoch a sídelnú zeleň.

Za negatívne prvky scenérie krajiny možno považovať sústavu nadzemných vedení inžinierskych sietí, cesty (najmä diaľnica D3), ostatné prvky dopravnej siete, sídla.

7.3. Krajinný obraz

Krajinný obraz vyjadruje vizuálne identifikovateľné vlastnosti krajiny. Obraz krajiny okrem estetického hodnotenia vlastnosti krajiny, odráža aj vnútorné vlastnosti krajiny – prírodnú, kultúrnu a historickú hodnotu.

Krajinný obraz každého územia je daný prírodnými, najmä reliéfovými pomermi a vytvorenými prvkami súčasnej krajinnej štruktúry. Reliéf predstavuje limit vo vizuálnom vnímaní krajiny, ktorý určuje, do akej miery je každá priestorová jednotka krajiny výhľadovým a súčasne videným priestorom. Prvky krajinnej štruktúry určujú estetický potenciál daného priestoru, resp. bariérovu (pozitívne aj negatívne) tento priestor ovplyvňujú.

Krajinný obraz riešeného a širšieho územia je pomerne pestrý, mozaikovitý, so striedaním lesov, lúk, polí a osád, prerušovaný technickými prvkami a dopravnými komunikáciami.

To čo dnes v krajine vidieť je výsledkom činnosti človeka a procesov, ktoré krajinu po celé desaťročia formovali.

7.4. Ochrana a stabilita krajiny

Podľa Európskeho dohovoru o krajine ochrana krajiny znamená činnosti smerujúce k zachovaniu a udržiavaniu významných alebo charakteristických črt krajiny vyplývajúcich z jej historického dedičstva a prírodného usporiadania a ľudskej aktivity a to je jednou zo základných funkcií aj územného plánovania.

Jednou z funkcií krajiny je poskytovať človeku priestor nevyhnutný pre jeho život, a preto krajinu je potrebné cieľavedome integrovať do územnoplánovacích koncepcií ako aj do ostatných koncepcií, ktoré môžu mať priamy alebo nepriamy vplyv na krajinu. Je nevyhnutné pritom prihliadať najmä na zachovanie riešenej lokality v prirodzenom stave, obmedzenie využívania prírodných zdrojov, sanáciu škôd spôsobených v krajine, prijateľnú mieru urbanizácie.

Problematika ekologickej stability krajiny je problém veľmi zložitý a jej definície i metódy jej stanovenia sú rôzne.

Hodnotenie ekologickej stability krajiny sa realizuje rôznym spôsobom. Napr. na základe prehodnotenia reálnej vegetácie, súčasnej krajinnej štruktúry a terciárnej krajinnej štruktúry, na porovnávaní prírodných podmienok a spôsobu využitia územia, na hodnotení vlastností krajiny podporujúcich, ochraňujúcich a znižujúcich jej ekologickú stabilitu, zhodnotením informácií o ohrození stability a biokomplexov, súčasného stavu využitia územia a jeho zaťaženia znečistením a ďalšie.

Únosnosť krajiny sa často chápe ako vhodnosť využívania územia, tzn. ako únosné využívanie krajiny, ktoré je ekologicky vhodné. Predmetom hodnotenia je krajina a jej prvky (abiotické, biotické a antropogénnej povahy), ktoré sú vo vzájomnej interakcii. Výsledkom hodnotenia únosnosti je stanovenie vplyvu človeka na krajinu, klasifikácia a vyčlenenie kategórií/stupňov únosnosti, z ktorej vyplýva návrh novej priestorovej organizácie územia – návrh ekologicky únosného využívania územia so zabezpečením bezkonfliktného fungovania vzťahov v krajine. Metodika ekologickej únosnosti krajiny – metodiky EÚK – vychádza zo základných postupov metodiky krajinnoekologického plánovania – metodiky LANDEP (Ružička, Miklós 1982).

Na zabezpečenie územného systému ekologickej stability sa vypracúvajú dokumentácie územného systému ekologickej stability na nadregionálnej, regionálnej a miestnej úrovni, ktorých obstaranie zabezpečuje orgán štátnej správy (regionálny ÚSES) a obec (MÚSES). Pre riešené územie bol vypracovaný RÚSES okresu Martin (SAŽP, 2012) a jeho výsledky boli zahrnuté do konceptu ÚPN-M Turany.

8. Chránené územia a ich ochranné pásma

Územia chránené podľa osobitných predpisov možno rozdeliť do dvoch základných skupín:

- územia chránené podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
- územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách.

8.1. Územia chránené podľa zákona č. 543/2002 Z. z.

Na území mesta Turany sa nachádzajú chránené územia európskej sústavy chránených území (Natura 2000) i chránené územia národnej sústavy chránených území.

8.1.1. Európska sústava chránených území Natura 2000

Sústavu Natura 2000 tvoria dva typy území:

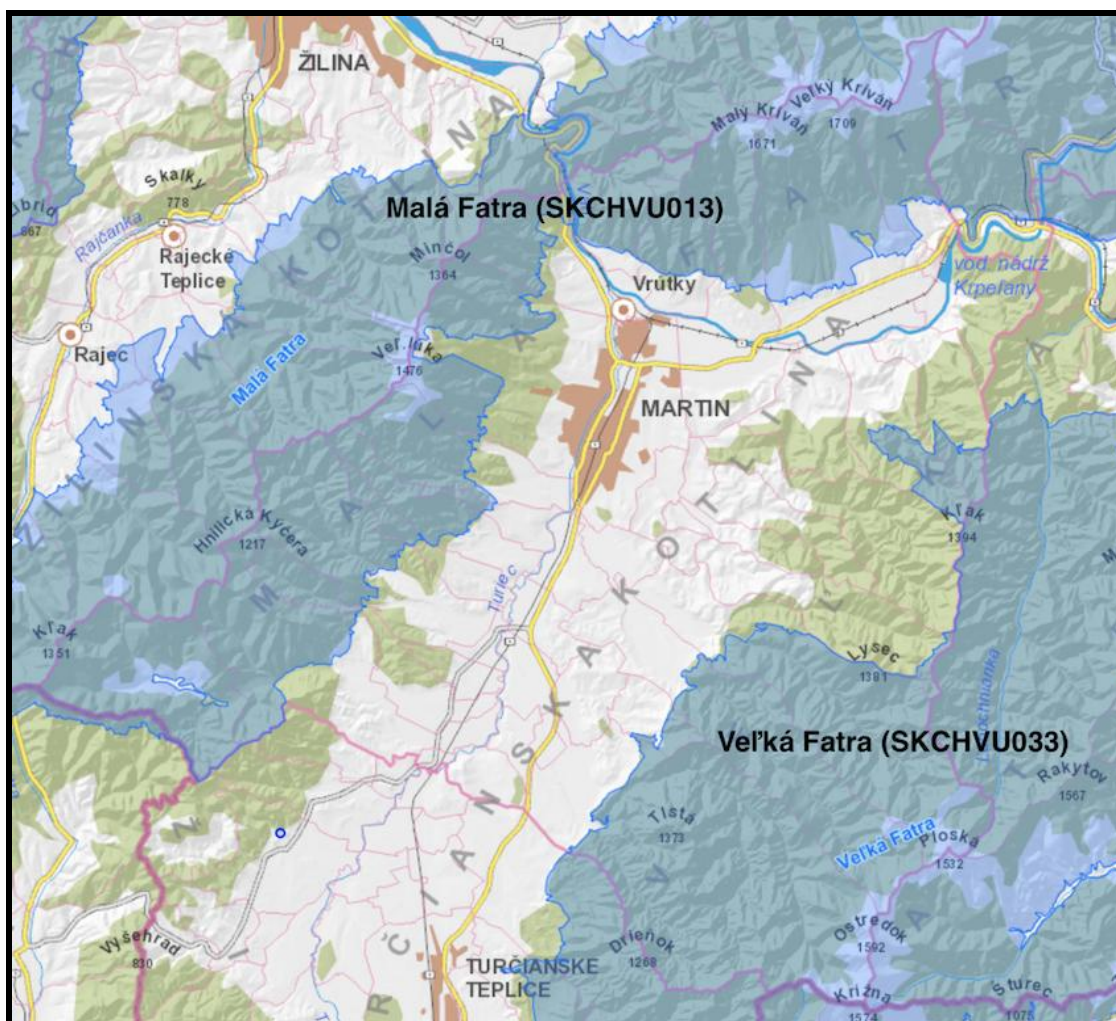
- chránené vtáčie územia (osobitne chránené územia (*Special Protection Areas, SPA*) – vyhlasované na základe smernice Rady EÚ o ochrane voľne žijúcich vtákov č. 79/409/EHS);
- chránené územia európskeho významu (osobitné územia ochrany (*Special Areas of Conservation, SAC*) – vyhlasované na základe smernice Rady EÚ o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín č. 92/43).

Chránené vtáčie územia (CHVÚ)

Na území okresu Martin sa nachádza jedno chránené vtáčie územie Malá Fatra.

Tabuľka č. 22: Chránené vtáčie územia na území okresu Martin

Názov územia	Označenie – Ident. číslo	Výmera v ha	Dotknuté katastrálne územie na území okresu Martin
Malá Fatra	SKCHVU013	66 228,06	Bystrica, Kláštor pod Znievom, Lazany, Lipovec, Martin, Priekopa, Slovany, Sučany, Šútovo, Trebstovo, Trnovo, Turany , Turčianske Kláčany, Turčiansky Peter, Valča, Vricko, Vrútky a Záturcie.

CHVÚ Malá Fatra zasahuje na územie dotknutej obce – mesta Turany (severná časť riešeného územia).

SKCHVU013 Malá Fatra

(vyhlásené vyhláškou MŽP SR č. 2/2010 Z. z.)

Rozloha: 66 228,06 ha

Okres: Dolný Kubín, **Martin**, Námestovo, Prievidza, Ružomberok, Žilina

Katastrálne územie v okrese Martin: Bystrica, Kláštor pod Znievom, Lazany, Lipovec, Martin, Priekopa, Slovany, Sučany, Šútovo, Trebostovo, Trnovo, **Turany**, Turčianske Kľačany, Turčiansky Peter, Valča, Vricko, Vrútky a Záturcie.

Účel ochrany: zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu orla skalného, sokola sťahovavého, výra skalného, žlny sivej, kuvika kapcavého, d'atľa bieločrptého, d'atľa čierneho, muchárika bielokrkeho, skaliara pestrého, rybárika riečného, bociana čierneho, včelára lesného, sovy dlhochvostej, lelka lesného, d'atľa hnedkavého, chriašťaľa poľného, kuvika vrabčieho, jariabka hôrneho, strakoša sivého, prepelice poľnej, žltouchvosta lesného, muchárika sivého, tetra hlučáňa, tetra hol'niaka, d'atľa trojprstého a muchárika červenohrdlého a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

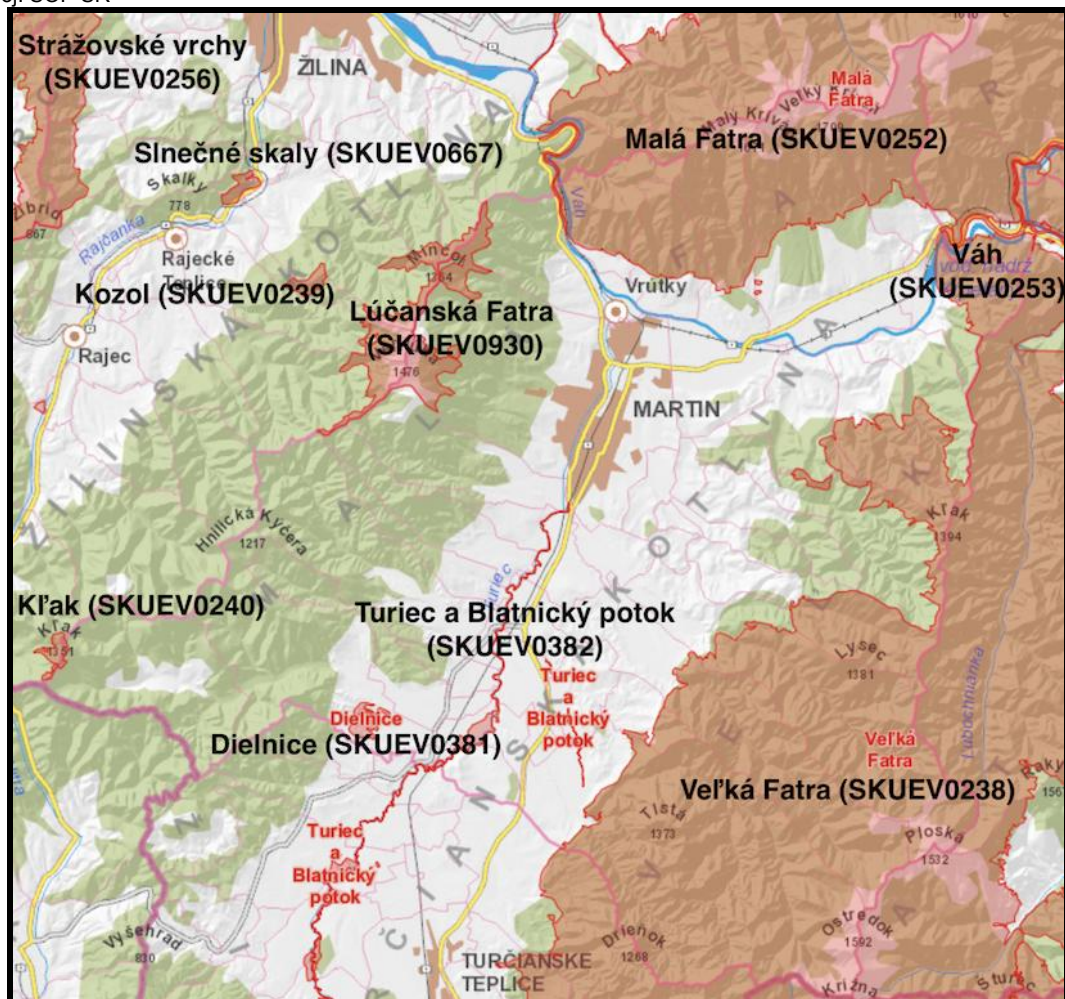
Územia európskeho významu (SKUEV)

Na území okresu Martin sa nachádza alebo zasahuje 7 lokalít chránených území európskeho významu.

Tabuľka č. 23: Územia európskeho významu na území okresu Martin

Názov	Kód územia	Rozloha v ha	Dotknuté k. ú. na území okresu Martin
Veľká Fatra	SKUEV0238	46 349,42	Belá, Krpeľany, Nolčovo, Podhradie nad Váhom, Sklabinský Podzámok, Turčianska Štiavnička, Turčianske Jaseno, Blatnica, Dulice, Folkušová,
Kľak	SKUEV0240	83,37	Vricko
Malá Fatra	SKUEV0252	22 253,17	Belá, Lipovec, Sučany, Šútovo, Turany , Turčianske Kľačany
Dielnice	SKUEV0381	104,82	Kláštôr pod Znievom
Turiec a Blatnický potok	SKUEV0382	264,2	Blatnica, Ďanová, Bystrička, Kláštôr pod Znievom, Košťany nad Turcom, Laskár, Martin, Príbovce, Rakovo, Socovce,
Uholníky	SKUEV0664	7,45	Turany
Strečianske meandre Váhu	SKUEV6651	67,7	Lipovec, Vrútky

Zdroj: ŠOP SR

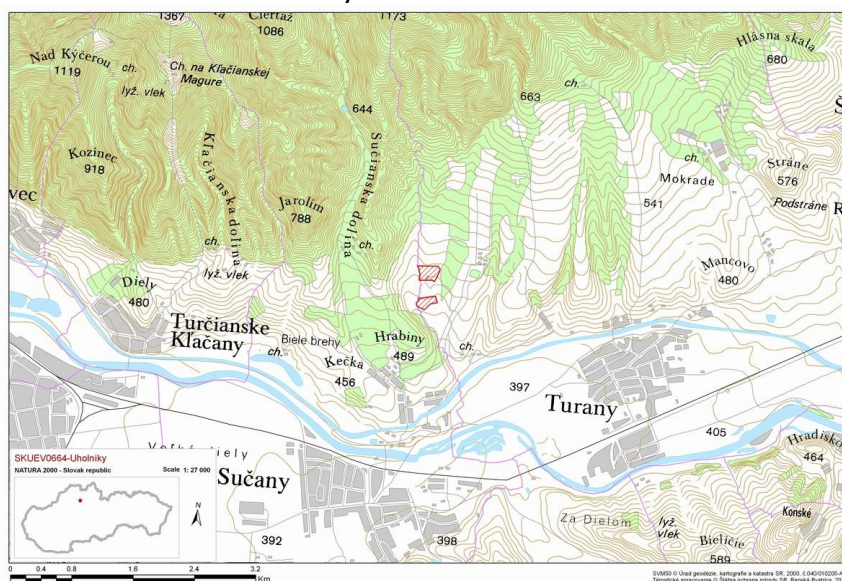
Na riešenom území sa nachádza jedno územie európskeho významu (SKUEV0664 Uholníky) a zasahuje jedno územie európskeho významu (SKUEV0252 Malá Fatra).

SKUEV0664 Uholníky

Rozloha: 7,594 ha

Okres: Martin

Katastrálne územie: Turany

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy

3160 Prirodzené dystrofné stojaté vody

7140 Prechodné rašeliniská a trasoviská

91D0 Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

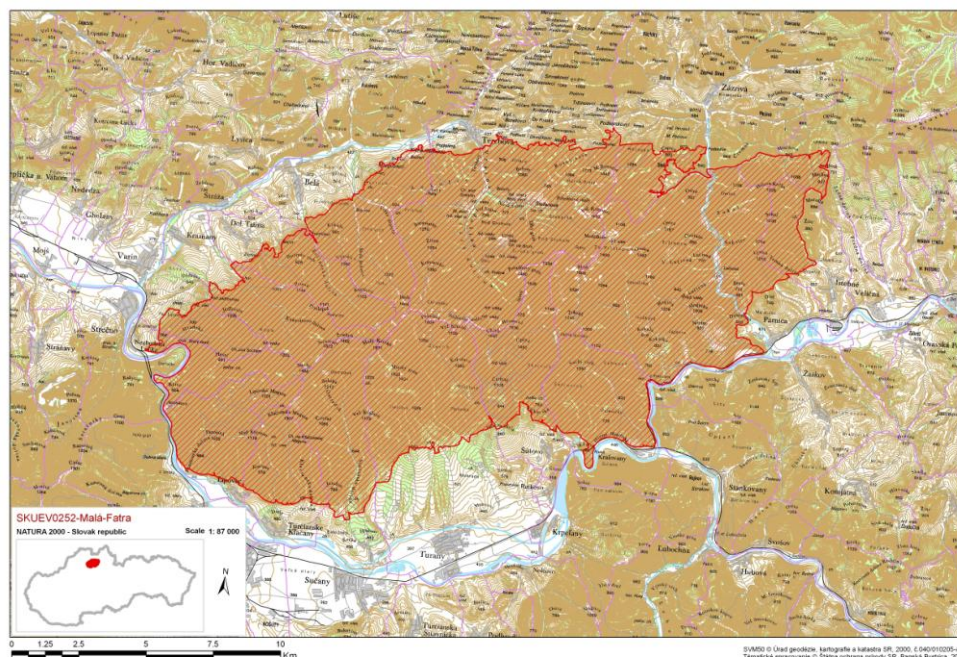
kunka žltobruchá (*Bombina variegata*)

SKUEV0252 Malá Fatra

Rozloha: 7,594 ha

Okres: Žilina, Martin, Dolný Kubín,

Katastrálne územie v okrese Martin: Turany, Sučany, Lipovec, Šútovo, Turčianske Kľačany

Spracovateľ:

ENPRO Consult, s. r. o.,
Martinengova 4, 811 02 Bratislava
Tel. č.: 0910 400 239; 0918 249 863

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

4080 Spoločenstvá subalpínskych krovín; 9140 Javorovo-bukové horské lesy; 8310 Nesprístupnené jaskynné útvary; 91Q0 Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy; 6210 Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae); 8210 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou; 3240 Horské vodné toky a ich drevinová vegetácia so *Salix eleagnos*; 8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou; 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy; 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky; 91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy; 7230 Slatiny s vysokým obsahom báz; 7220 Penovcové prameniská; 8160 Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa; 9150 Vápnomilné bukové lesy; 7140 Prechodné rašeliniská a trasoviská; 6520 Horské kosné lúky; 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa; 9410 Horské smrekové lesy; 4060 Vresoviská a spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni; 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy; 5130 Porasty borievky obyčajnej; 6170 Alpínske a subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty; 4070 Kosodrevina; 8120 Karbonátové skalné sutiny alpínskeho až montánneho stupňa; 9110 Kyslomilné bukové lesy; 6230 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte.

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), spriadač kostihojový (*Callimorpha quadripunctaria*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), fúzač karpatský (*Carabus zawadzki*), pimprlík mokradňový (*Vertigo angustior*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vydra riečna (*Lutra lutra*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), vlk dravý (*Canis lupus*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteinii*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), vrchovka alpínska (*Tozzia carpathica*), kyjanôcka zelená (*Buxbaumia viridis*), prílba tuhá moravská (*Aconitum firmum* ssp. *Moravicum*), klinček lesklý (*Dianthus nitidus*), klinček lesklý pravý (*Dianthus nitidus*), črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*), zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*).

8.1.2. Národná sústava chránených území

Ďalšou skupinou chránených území podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je národná sústava chránených území (§ 17 zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny).

Podľa tohto zákona je územie Slovenska rozdelené do 5 stupňov ochrany, rozsah obmedzení sa zväčšuje so zvyšujúcim sa stupňom ochrany. Na území, ktorému sa neposkytuje osobitná ochrana podľa uvedeného zákona, platí prvý stupeň ochrany.

Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. sú ustanovené tieto kategórie chránených území:

- chránená krajinná oblasť (2. stupeň ochrany),
- národný park (3. stupeň ochrany),
- chránený areál (3. až 5. stupeň ochrany),
- prírodná rezervácia a národná prírodná rezervácia (4. až 5. stupeň ochrany),
- prírodná pamiatka a národná prírodná pamiatka (4. až 5. stupeň ochrany),
- chránený krajinný prvok (2. až 5. stupeň ochrany).

Ochranné pásma národného parku, chráneného areálu, prírodnej rezervácie a prírodnej pamiatky majú primerane nižší stupeň ochrany. Uvedené stupne ochrany platia všeobecne, môžu sa však zmeniť vyhlásením zón chráneného územia. Chránené územie možno na základe stavu biotopov členiť najviac na štyri zóny podľa povahy prírodných hodnôt, a to v 2. až 5. stupni ochrany.

Veľkoplošné chránené územia (CHKO, NP)

Chránená krajinná oblasť (§ 18 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny)

Na územie okresu Martin zasahuje národný park Malá Fatra.

Národný park Malá Fatra

Vyhlásený Nariadením vlády SSR č. 24/1988 Zb. o národnom parku Malá Fatra.

Rozloha: 22 630 ha

Okresy: Žilina, Martin, Dolný Kubín

Obce v okrese Martin: Lipovec, Martin, Turčianske Kláčany, Sučany, Turany, Šútovo, Ratkovo

Národný park Malá Fatra sa nachádza v severozápadnej časti Západných Karpát. Územie národného parku zaberá krivánsku časť orografického celku Malej Fatry. V rámci karpatského oblúka je to najzápadnejší národný park a zároveň posledné západne položené územie s pomerne zachovalou karpatskou prírodou a ekosystémami, v ktorých sa ešte udržiavajú základné ekologické procesy. Toto postavenie je významné z dôvodu možného šírenia západokarpatských druhov (osobitne veľkých šeliem) do susedných území, najmä smerom na západ a severozápad, kde tieto druhy v dôsledku ľudskej činnosti ustúpili, alebo boli vyhubené.

Severná časť riešeného územia je súčasťou NP Malá Fatra, na ktorom platí tretí stupeň ochrany podľa § 14 zákona č. 543/2002 Z. z. a jeho ochranné pásmo na ktorom platí druhý stupeň ochrany podľa § 13 zákona č. 543/2002 Z. z.

Ostatné chránené územia prírody (maloplošné)

Na území okresu Martin je vyhlásených 22 maloplošných chránených území prírody, so stupňom ochrany 3. až 5. podľa zákona o ochrane prírody a krajiny a s určenou kategóriou (CHA - chránený areál, PP - prírodná pamiatka, PR - prírodná rezervácia, NPR - národná prírodná rezervácia, NPP - národná prírodná pamiatka).

Na území mesta Turany sa nachádzajú tri maloplošné chránené územia (Gol'ové mláky, Hrabinka, Chleb – časť).

Tabuľka č. 24: Maloplošné chránené územia na území mesta Turany

Názov	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera v m ²	Rok vyhl.	Katastr. územie	Predmet ochrany
Chleb	NPR	5.	4 128 700	1967	Terchová, Šútovo, Turany	Zachovalý komplex prírodz. rastlinných spoločenstiev pestrého zloženia podľa veget. stupňov a ekolog. radov vo veľkom výškovom rozpätí a na rozličnom geologickom podloží.
Gol'ové mláky	PR	4.	68 300	1988	Turany	Rašelinisko prechodného typu s chránenými a ohrozenými druhmi rastlín v Malej Fatre.
Hrabinka	PR	4.	4 000	1988	Turany	Typické slatinné rašelinisko, kde sa vyskytuje niekoľko spoločenstiev, ktoré vytvárajú pestrú mozaiku prechodných fytocenóz. Vyskytujú sa tu kriticky ohrozené druhy - rosička anglická a páperec nízky i ojedinelá ostrica oblasťná.

Zdroj: ŠOP SR

Chránené stromy

Podľa zákona č. 534/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny sa môžu za chránené vyhlásiť kultúrne, vedecky, ekologicky, krajinotvorne alebo esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny vrátane stromoradií. Za chránené stromy možno vyhlásiť aj stromy rastúce na lesnej pôde.

V okrese Martin sa nachádza 13 chránených stromov na 4 katastrálnych územiach.

Tabuľka č. 25: Chránené stromy na území okresu Martin

Názov	Počet	Obvod kmeňa (cm)	Výška (m)	Priemer koruny (m)	Vek (rok)	Katastrálne územie.
Memorandové lipy v Martine (lipa malolistá)	6	179 151 178 148 223 248	19 16 17 17 18 19	11 12 10 12 12 14	100 100 100 100 100 100	Martin
Lipa pred kláštorom (lipa malolistá)	1	529	24	24	150	Kláštor pod Znievom
Buk v kláštornej záhrade (buk lesný)	1	378	28	18	150	Kláštor pod Znievom
Brest v kláštornej záhrade (brest horský)		439	26	16	150	Kláštor pod Znievom
Lipy v doline (lipa veľkolistá)	2	540 385	28 25	15 15	250 250	Necpaly
Lipa v Starej Bôrovej (lipa veľkolistá)	1	563	30	25	250	Sklabinský Podzáмок
Lipa pri kostole (lipa malolistá)	1	480	23	14	150	Kláštor pod Znievom
Lipa v kláštornej záhrade (lipa malolistá)	1	401	26	18	150	Kláštor pod Znievom

Zdroj: ŠOP SR

Na riešenom území sa žiadne chránené stromy zapísané v zozname chránených stromov nenachádzajú.

Ramsarské lokality – mokrade

Slovenská republika je od 1. 1. 1993 riadnou zmluvnou stranou Dohovoru o mokradiach (ďalej len „Ramsarský dohovor“). Slovensko sa pristúpením k Ramsarskému dohovoru zaviazalo zachovávať a chrániť mokrade, ako regulátory vodných režimov a biotopy podporujúce charakteristickú flóru a faunu. Mokradami podľa Ramsarského dohovoru sú všetky „územia s močiarimi, slatinami a vodami prirodzenými alebo umelými, trvalými alebo dočasnými, stojatými aj tečúcimi.“

Na území okresu Martin sa nachádza:

- 5 mokradí národného významu
 - Konské 1 – JV od Konského (20 000 m²) - Podhradie
 - Selenec - alúvium potoka po Padvu (30 000 m²) – Blatnica
 - Blatnická dolina (80 000 m²) – Blatnica
 - Blatničianka (230 000 m²) – Blatnica, Ďanová, Rakovo, Príbovce
 - Kláštorské lúky (859 915 m²) – Kláštor pod Znievom

-
- -18 mokradí regionálneho významu
z toho na území mesta Turany
 - Goľové mláky ŠPR (68 300 m²) – Turany
 - Staré koryto Váhu od Krpelianskej priehrady (3 600 000 m²) – Krpel'any, Nolčovo, Turany
- 58 mokradí lokálneho významu
z toho na území mesta Turany
 - Sihot' 2 - JZ od Krpelian (18 500 m²) – Turany
 - Sihot' 3 JZ od Krpelian, pravý breh Váhu (15 000 m²) – Turany
 - Brvence Važiská (12 000 m²) – Turany
 - Uholníky (10 000 m²) – Turany
 - Ráztoka 2 – Z od Nolčova pod el. vedením (10 000 m²) – Nolčovo, Turany
 - Ráztoka 3 – JV od Turian pri záhradkárskej osade (10 000 m²) – Nolčovo, Turany
 - Hrabinka ChN (4 000 m²) - Turany

Na riešenom území sa nachádzajú dve mokrade regionálneho významu a 7 mokradí lokálneho významu.

8.2. Územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z.

8.2.1. Chránené vodohospodárske oblasti

Chránené vodohospodárske oblasti (ďalej len „CHVO“) predstavujú územia, v ktorých sa v dôsledku priaznivých prírodných podmienok vytvárajú prirodzené akumulácie povrchových a podzemných vôd.

V chránenej vodohospodárskej oblasti možno plánovať a vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových vôd a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásob.

Severnou časťou riešeného územia vedie južná hranica Chránenej vodohospodárskej oblasti Beskydy a Javorníky.

CHVO Beskydy a Javorníky

CHVO Beskydy a Javorníky bola vyhlásená nariadením vlády SSR č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd.

CHVO Beskydy a Javorníky má plochu 1 586 km², čo je cca 22,8 % z celkovej plochy CHVO na Slovensku a 3,8 % z celkovej plochy územia Slovenska. Využitelné množstvo vodných zdrojov: povrchové - 1,84 m³.s⁻¹, podzemné – 0,69 m³.s⁻¹.

8.2.2. Vodárenské vodné toky a vodohospodársky významné toky

Zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov je ustanovený vyhláškou MŽP SR č. 211/2005 Z. z.

Do zoznamu vodohospodársky významných tokov je na Slovensku zaradených 586 vodných tokov a do zoznamu vodárenských vodných tokov je zaradených 102 vodných tokov.

Riešeným územím pretekajú:

- *vodohospodársky významné toky*
 - Váh (4-21-01-038)
 - Studenec (4-21-05-008)
 - Krpeliansky kanál (4-21-05-004)
 - Kantorský potok (4-21-05-010)

Vodárenské vodné toky územím mesta Turany neprekajú.

8.2.3. Citlivé a zraniteľné oblasti

Podľa nariadenia vlády SR č. 174/2017 Z. z. ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti:

Citlivé oblasti podľa § 33 vodného zákona sú vodné útvary povrchových vôd v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiaducemu stavu kvality vôd, ktoré sú využívané ako vodárenské zdroje alebo sa môžu využívať ako vodárenské zdroje, ako aj tie, ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd.

Zraniteľné oblasti (§ 34 vodného zákona) sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých zrážkové vody odtekajú do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l^{-1} alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť.

Územie mesta Turany nie je zaradené medzi zraniteľné oblasti

8.2.4. Ochranné pásma vodárenských zdrojov

Ochranné pásma (OP) vodárenských zdrojov sa zriaďujú orgánmi štátnej vodnej správy, s cieľom ochrany ich výdatnosti, kvality a zdravotnej bezchybnosti.

Do severnej časti katastrálneho územia Turany zasahuje časť ochranného pásma II. stupňa vodárenského zdroja Krivánska Rizňa s výdatnosťou 20 l/s, ktorý je určený pre zásobovanie časti obce Terchová.

8.2.5. Územný systém ekologickej stability

Ekologická stabilita je schopnosť ekosystémov vyrovnávať zmeny spôsobené vonkajšími a vnútornými faktormi a zachovávať svoje prirodzené vlastnosti a funkcie.

Územný systém ekologickej stability (ďalej len „ÚSES“) predstavuje takú celopriestorovú štruktúru vzájomne prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine a vytvára predpoklady pre trvalo udržateľný rozvoj.

Základ tohto systému predstavujú: biocentrá, biokoridory a interakčné prvky.

ÚSES tvoria východisko pre ekologickú rehabilitáciu krajiny.

Projekty územného systému ekologickej stability sa realizujú na rôznych úrovniach – nadregionálnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Územný systém ekologickej stability krajiny sa v praxi hodnotí 5 stupňami ekologickej stability (Hrnčiarová 1999):

1. stupeň – veľmi nízka ekologická stabilita krajiny (územia s rôznou antropickou záťažou, bez chránených území, prípadne malým výskytom ochranných pásiem, krajinné prvky s devastovanou alebo umele vysadenou vegetáciou alebo bez vegetácie, s veľmi malou biodiverzitou, napr. priemyselné areály bez pozitívnych prvkov s vysokým podielom negatívnych prvkov).
2. stupeň – nízka ekologická stabilita krajiny (územia s rôznou antropickou záťažou, s ojedinelým výskytom ochranných pásiem, krajinné prvky s vegetáciou synantropného charakteru a poľnohospodárskymi monokultúrami, s malou biodiverzitou);
3. stupeň – stredne vysoká ekologická stabilita krajiny (územia s rôznou antropickou záťažou, s ojedinelým výskytom chránených území a ich ochranných pásiem, krajinné prvky s poloprirodzenou vegetáciou a poľnohospodárskymi plodinami, so stredne veľkou biodiverzitou);
4. stupeň – vysoká ekologická stabilita krajiny (územia s malou až strednou antropickou záťažou, s chránenými územiami a ich ochrannými pásmami, krajinné prvky s poloprirodzenou a prírode blízkou vegetáciou, s veľkou biodiverzitou);

5. stupeň – veľmi vysoká ekologická stabilita krajiny (územia s malou až strednou antropickou záťažou, s chránenými územiaми a ich ochrannými pásmami, krajinné prvky s prirodzenou a prírodne blízkou vegetáciou, s veľmi vysokou biodiverzitou). Regionálny územný systém ekologickej stability (ďalej len „RÚSES“) okresu Martin bol vypracovaný v roku 2012 (SAŽP).

Podľa RÚSES okresu Martin (SAŽP, 2012) sa na riešenom území mesta Turany nachádzajú alebo zasahujú prvky ÚSES uvedené v tabuľke č. 26.

Tabuľka č. 26: Prvky územného systému ekologickej stability mesta Turany

Názov	Rozloha v ha	Kat. územie	Charakteristika
Biocentra			
BBc 1 Krivánska Fatra	6 552	Lipovec Sučany Šútovo Turany Turč. Kľačany	Rozľahlé pohorie s pestrým geologickým podložím a členitým reliéfom, s bralnými, hôľnymi a lesnými ekosystémami, prirodzene lesné spoločenstva pralesového razu, jedľobučiny až smrečiny s prechodom do kosodreviny a subalpínskych luk, ohrozené druhy fauny a flóry.
RBc 8 Goľové mláky	12	Turany	Rozľahlé zachovalé slatinisko v podhorí Krivánskej Fatry.
RBc 9 Uholníky	31	Turany	Najzachovalejšie územie s výskytom lesných aj nelesných mokradňových biotopov v severnom Turci s vysokou druhovou diverzitou a výskytom ohrozených druhov rastlín. Najhodnotnejšie sú rašeliniskové plochy v mozaike s maloplošným biotopom Vo3 s výskytom kriticky ohrozeného druhu <i>Drosera anglica</i> , ktorý sa tu vyskytuje spolu s <i>Drosera rotundifolia</i> a s ich krížencom <i>Drosera x obovata</i> . Cenne sú aj plochy prirodzených slatinných jelšových lesov a rašeliniskové brezové lesíky. Najrozsiahlšie sa tu vyskytujú jelšové lesy s podmáčanými plochami a drobnými tokmi. Narastaním vrstvy rašelinníkov a ťažko sa rozkladajúcich zvyškov tráv dochádza k poklesu hladiny podzemnej vody. Vodný režim mohlo ovplyvniť aj vytázenie rašeliniska poniže hlavného náležíka. Na mieste vytáženého rašeliniska je jazierko, reprodukčná plocha pre obojživelníky.
RBc 12 Hradisko pri Nolčove - Ráztoka - Majkrabovo	71	Turčianska Štiavnička, Nolčovo, Podhradie, Turany	Zvyšky dvoch starých ramien Váhu a sukcesne pokročilého štrkoviska v komplexe vrbových lužných krovín s vodnou, litorálnou i slatinnou vegetáciou, sčasti narušene zahradkovou osadou. Nad starými ramenami na strmých ľavobrežných zrazoch sa nachádza starý zachovaný sutinový les s prevahou hrabu a lípy s pralesovitou priestorovou štruktúrou a so zodpovedajúcou bylinovou synfúziou s významnou pôdoochrannou a protizosuvnou funkciou, v odkryvoch hniezdi vzácny rybárik riečny. Vo východnej časti (Hradisko) sa nachádzajú teplomilne krovinné i travinobylinové fytocenózy s výskytom borievkových porastov. Cele územie sa vyznačuje vysokou biodiverzitou.
Biokoridory			
NRBk 1 Rieka Váh	20 km/ 421 ha	Lipovec Vrútky Martin Turčianske Kľačany Sučany Turany Ratkovo Krpel'any Nolčovo	Rieka Váh patri k najvýznamnejším nadregionálnym biokoridorom, plní funkciu kontinentálnej migračnej trasy. Do územia biokoridoru sa zahŕňa staré koryto rieky Váh s prilehlými plochami. Staré koryto Váhu ma miestami zachovaný prírodný charakter, časť je regulovaná. Pozdĺž starého riečišťa Váhu sa zachoval komplex mokradi, tvorený vodnými plochami, vysokobylinovými a drevinovými porastmi. Paralelne so starým korytom je vybudovaný Krpeliansky kanál, ktorý v území pôsobí ako bariéra (lichobežníkový betónový profil, vyvýšené, ťažko prekonateľné hrádze).
RBk 6 Ekotón	19,4 km/	Lipovec	Terestrický ekotónový biokoridor, vedúci okrajom

Krivánskej Fatry	396,5 ha	Vrútky Turčianske Kľačany Sučany Turany Šútovo	súvislých lesných porastov Krivánskej Fatry. Oddeľuje územie s prevahou prírodných prvkov od podhoria a kotliny s výraznými antropogénnymi vplyvmi. Biokoridor je charakteristicky rozvolnenou štruktúrou, striedajú sa úseky krovinových lesných plášťov so širšími úsekmi lúk a pasienkov s bohatým zastúpením drevinovej vegetácie, ktoré poskytujú mimoriadne priaznivé prostredie pre migráciu, úkryt a potravné zdroje všetkým skupinám živočíchov.
RBk 7 Trusalová - Podhradie	4,6 km/ 360 ha	Ratkovo Šútovo Turany Nolčovo	Terestrický biokoridor prepájajúci Malú a Veľkú Fatru. Nadväzuje na ekotónový biokoridor Malej Fatry (RBk5), vedie cez údolie Váhu v priestore medzi Turanmi a Krpel'anmi, pokračuje cez staré koryto Váhu, pripája sa na biocentrum RBc 12 Hradisko pri Nolčove – Ráztoka – Majkrabovo a končí pripojením na ekotón Veľkej Fatry medzi Nolčovom a Podhradím. Služi najmä pre veľké cicavce ako jeden z mala možných prechodov cez údolie Váhu. Územie biokoridoru tvoria malé lesíky, rozpálené skupiny NDV v kombinácii s lúkami a pasienkami, ktoré podliehajú postupnej sukcesii. Významné sú aj menšie slatiniska, podmáčané lúky a brehové porasty tokov, ktoré zvyšujú biodiverzitu územia. Ornej pôdy je menej, len v blízkosti sídiel, biokoridor križuje množstvo línii infraštruktúry (cesty, železnica, elektrické vedenia, Krpeliansky kanál).
RBk 8 Černík - Kubiancovo – Rieka Váh	4,5 km/ 302 ha	Sučany Turany	Terestrický biokoridor, prepájajúci BBc1 Krivánsku Fatru s nadregionálnym biokoridorom NRBk1 Rieka Váh. Tvoria ho rozľahlé jelšové lesy okolo potoka Malý Černík spolu s príľahlým hrebienkom Kanovo, ďalej vedie do lučnopasienkarskej krajiny, kde sú zachovalé lúčne terasy, oddelene širokými krovinatými medzami, sukcesne porasty krovin s ovocnými stromami, ktoré tvoria potravnú bázu pre živočíchy vrátane medveďa hnedého, zvyšky vlhkomilných porastov na alúviu Váhu odrezanom kanálom. Tvorí veľmi významu migračnú trasu najmä pre medveďa hnedého, ale i iné druhy.
Genofondové lokality			
GL 5 Mojský grúň Malý Kriváň			Komplex bučín, smrečín, kosodrevinových porastov a travnobylinových hôľných fytocenóz na mezozoických horninách a kryštaliniku. Rozľahlé kamenné moria.
GL 6 Pekelník		Turany	Významné hôľne a skalné biotopy na rozličných substrátoch, s výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín.
GL 7 Veľký Kriváň - Chleb		Turany Šútovo	Mozaika pôvodných kosodrevinových spoločenstiev na kyslom substráte, subalpinských, skalných a travnobylinových biotopov na rozličnom substráte, výskyt rašeliniskových biotopov, v Krivánskej Fatre ojedinelých. Geomorfologické javy – kamenné moria, suťoviska, skalné steny. NPR Chleb s 5 stupňom ochrany s pripojenými rašeliniskovými plochami v najjužnejšej časti. kde platí 3 stupeň ochrany.
32 Uholníky		Turany	Najzachovalejšie územie s výskytom lesných aj nelesných mokradových biotopov v severnom Turci s vysokou druhovou diverzitou a výskytom ohrozených druhov rastlín.
33 Kubiancovo		Turany	Lúčne terasy, oddelene medzami, sukcesne porasty krovin s ovocnými stromami, zvyšky vlhkomilných porastov na alúviu Váhu odrezanom kanálom, lúky, sčasti ovplyvnené dosievaním a rekultiváciami, avšak so zachovaným druhovým zložením s vysokou druhovou diverzitou.
34 Kánovo - Čierník		Turany	Rozľahlé jelšové lesy, pozdĺž potoka staršie jelše, miestami mohutné exempláre aj inde. Zvyšný priestor porastený mladším jelšovým lesom. Priestor spolu s príľahlým hrebienkom Kanovo a sústavou jelšín okolo potoka Malý Černík slúži ako významná migračná trasa živočíchov.

35 Goľové mláky		Turany	PR Goľové mláky, 4. stupeň ochrany. V území bolo zistených 136 druhov vyšších rastlín a 14 druhov machorastov. V súčasnosti sa tu nachádza 6 zákonom chránených druhov rastlín a 20 druhov z červenej knihy ohrozených druhov vyšších rastlín (Feraková et al. 2001). Zo živočíchov tu bol zaznamenaný výskyt motýľa <i>Buckleria paludum</i>, 71 druhov pavúkov. Z vtákov <i>Aegithalos caudatus</i>, <i>Carduelis carduelis</i>, <i>Certhia familiaris</i>, <i>Erithacus rubicola</i>, <i>Fringilla coelebs</i>, <i>Motacilla cinerea</i>, <i>Parus ater</i>, <i>Parus caeruleus</i>, <i>Parus cristatus</i>, <i>Parus major</i>, <i>Phylloscopus collybita</i>, <i>Sylvia atricapilla</i>, <i>Troglodytes troglodytes</i>. Z drobných zemných cicavcov bolo zistených 6 druhov. <u>Biotopy</u>: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšove lužne lesy, Ra3 Prechodne rašeliniska a trasoviska, Ls 5 Bukové a jedľovo bukové kvetnate lesy <u>Druhy európskeho významu</u>: <i>Ursus arctos</i>, <i>Canis lupus</i>. <u>Druhy národného významu</u>: <i>Drosera rotundifolia</i>, <i>Pedicularis sylvatica</i>, <i>Eleocharis quinqueflora</i>, <i>Dactylorhiza majalis</i>, <i>Dactylorhiza fuchsii</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Vipera berus</i>, <i>Neomys fodiens</i>, <i>Neomys anomalus</i>, <i>Sorex araneus</i>, <i>Sorex minutus</i>, <i>Rana temporaria</i>
36 Stráne		Turany	Podsvahové slatinisko s fytocenózami zväzu <i>Caricion davallianae</i> a s výskytom <i>Carex echinata</i>, <i>C. lepidocarpa</i>, <i>Eriophorum latifolium</i>, <i>Succisa pratensis</i>, <i>Triglochin palustre</i>, <i>Parnassia palustris</i>, <i>Epipactis palustris</i>, <i>Carex hosteana</i>, <i>Carex dioica</i>, <i>Menyanthes trifoliata</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>. <u>Biotopy</u>: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšove lužne lesy, Ra6 slatiny s vysokým obsahom báz. <u>Druhy národného významu</u>: <i>Drosera rotundifolia</i>, <i>Carex dioica</i>, <i>Eleocharis quinqueflora</i>, <i>Dactylorhiza majalis</i>, <i>Dactylorhiza fuchsii</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Menyanthes trifoliata</i>, <i>Epipactis palustris</i>.
37 Hrabinka		Turany	PR Hrabinka, 4. stupeň ochrany. Menšie slatinisko s výskytom <i>Carex diandra</i>, <i>Epilobium palustre</i>, <i>Viola palustris</i>, <i>Eriophorum latifolium</i>, <i>Carex echinata</i>, <i>Ranunculus auricomus</i> agg., <i>Carex davalliana</i>, <i>Parnassia palustris</i>, <i>Carex lepidocarpa</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Senecio subalpinus</i>, <i>Dactylorhiza majalis</i>, <i>Carex appropinquata</i>, <i>Epipactis palustris</i>, <i>Drosera anglica</i>, <i>Utricularia minor</i>. <u>Biotopy</u>: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšove lužne lesy, Ra6 slatiny s vysokým obsahom báz <u>Druhy národného významu</u>: <i>Eleocharis quinqueflora</i>, <i>Dactylorhiza majalis</i>, <i>Dactylorhiza fuchsii</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Epipactis palustris</i>, <i>Carex diandra</i>, <i>Hippochaete variegata</i>,
38 Turianske rovne		Turany	Pasienky s líniovou drevinovou vegetáciou vrb a jelši, miestami vlhké, s vysokou krajinou diverzitou a s hniezdením <i>Dendrocopos syriacus</i>, <i>Lullula arborea</i>, <i>Turdus pilaris</i>, <i>Lanius collurio</i>, <i>Oriolus oriolus</i>.
39 Hrabiny		Turany	Stagnujúci dolný tok potoka so širokými drevinovými lemami s prevahou jelši, s litorálnymi fytocenózami zväzu <i>Sparganio-Glycerion</i> a s hniezdením <i>Anas platyrhynchos</i>, <i>Gallinula chloropus</i>, <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>.
76 Odmúty		Sučany Turany	Mokradňové drevinové i trávinybylinové formácie na nive potoka Grchova <u>Biotopy</u>: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšove lužne lesy, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc
77 Sihot' pri Váhu		Sučany Turany	Mozaika vodných a brehových biotopov v širokom medzihradzovom priestore Váhu pri Sučanoch. Rieka v tomto priestore okrem vodného toku vytvára bočné a slepé ramena, doplnené plochami štrkovísk. Na vodne plochy sú viazane vodne biotopy Lemujú ich brehovú travinnú a bylinnú spoločnosť ovplyvňované zmenami vodnej hladiny. V priestore sa vyvinuli lužne lesy. Územie je významným refúgiom pre mnohé druhy živočíchov. Ide o hniezdiska, migračnú zastávku a zimovisko vtákov.
84 Dolný tok Kantorského potoka		Turany, Sučany,	Úsek so zachovanými vrbovými brehovými porastmi, s refúgiami viacerých druhov rýb s hniezdením <i>Remiz pendulinus</i>, <i>Turdus</i>

		Turč. Štiavnička	<i>pilaris.</i>
86 Turany - Dlhé		Turany	Značne synantropny a ťažbou štrku narušený zvyšok starého ramena Váhu s vodnou a litorálnou vegetáciou.
88 Turany - Brvná		Turany Podhradie	Vyvinutejší vrbový lužný les pozdĺž prúdejšieho úseku Váhu s viacerými väčšími mlákami s vodnou a litorálnou vegetáciou.
89 Brvence Važiská		Turany	Zvyšok starého ramena Váhu s lemom lužných krovín, s vyvinutou vodnou a litorálnou vegetáciou, s výskytom vážok, obojživelníkov a migrujúcich vodných vtákov.
90 Ráztoka		Turany	Zvyšky dvoch starých ramien Váhu a sukcesne pokročilého štrkoviska v komplexe vrbových lužných krovín s vodnou, litorálnou i slatinnou vegetáciou významné výskytom vážok,
92 Krpel'any – Sihot' III		Turany	Zvyšok menšieho starého ramena s vyvinutým starším Vrbovým lužným lesom, s vodnou a litorálnou vegetáciou s hniezdením <i>Gallinula chloropus</i> , <i>Remiz pendulinus</i> , <i>Oriolus oriolus</i> a migračným výskytom <i>Ardea purpurea</i> .
93 Váh pri Nolčove		Turany Nolčovo	Sukcesne pokročilé príbežne štrkovisko a pravý breh Váhu s krovitými vrbami, vodnou a litorálnou vegetáciou a s hniezdením <i>Actitis hypoleucos</i> , <i>Gallinula chloropus</i> , <i>Emberiza schoeniclus</i> .
94 Krpel'any – Sihot' II		Turany Nolčovo	Zvyšok starého ramena a malého štrkoviska s lemovými vrbami a s výskytom <i>Coelogeton pectinatus</i> , <i>Utricularia vulgaris</i> , <i>Typha angustifolia</i> , z obojživelníkov <i>Bufo viridis</i> , z vtákov <i>Anas querquedula</i> , <i>Ardea cinerea</i> , <i>Tringa nebularia</i> , <i>T. glareola</i> , <i>Alcedo atthis</i> .
94 Krpel'any – Sihot' I		Turany Krpel'any	Väčší zvyšok starého ramena Váhu s fragmentmi mokradovej travnobylinovej vegetácie, s hniezdením <i>Actitis hypoleucos</i> , <i>Gallinula chloropus</i> , <i>Fulica atra</i> a migračným výskytom <i>Philomachus pugnax</i> , <i>Gallinago media</i> , <i>Lymnocyrtes minimus</i> , <i>Calidris minuta</i> , <i>Ardea cinerea</i> , <i>Motacilla flava thunbergi</i> . Susedí s fragmentom xerothermofilnej vegetácie s výskytom vstavačovitých rastlín, zarastajúcim náletom borovice lesnej.

Zdroj: ÚSES okresu Martin (2012)

V grafickej i textovej časti posudzovaného konceptu, sú zapracované súvisiace krajinné ekologické výstupy z RÚSES a KEP Turany, zahŕňajúce biocentrá, biokoridory, priestory s vysokou krajinnou diverzitou, genofondové lokality a odporúčania optimálneho funkčného využívania územia, ktoré ovplyvnia budúci celkový rozvoj riešeného územia mesta Turany, hlavne v krajinnom priestore riešeného územia.

9. Obyvateľstvo

9.1. Obyvateľstvo a sídla

Mesto Turany

Mesto Turany s celkovou výmerou územia 4 675 ha leží v Žilinskom kraji, v okrese Martin na území dolného Turca, medzi pôvodným korytom rieky Váh a Vážskym kanálom vo výške 406 m n. m. (stred mesta). Dopravne je mesto spojené s krajským mestom Žilina, okresným

mestom Martin, okolitými obcami. Mesto Turany je vzdialené od krajského mesta Žilina cca 39 km a od okresného mesta Martin cca 12 km.

Územie mesta Turany hraničí s územiaми obcí:

- zo severu: Terchová, Belá;
- z východu: Šútovo, Ratkovo, Krpel'any;
- z juhu: Nolčovo, Podhradie, Turčianska Štiavnička;
- zo západu: Sučany.

Územie mesta je členené na tieto priestorovo a funkčne homogénne jednotky – urbanistické priestory:

A. Jadrová časť mesta (m. č.: Mesto I. (sever), Mesto II. (juh)

B. Urbanizované plochy (m. č.: Pod Mancovom, Černík, Pod kopcom, Zábrehy, Dielec,

C. Rekreačné priestory (m. č.: Trusalová, Ráztoka, Záblatie)

D. Koridory nadradenej dopravnej infraštruktúry

- diaľnica D1: úsek Dubná skala – Turany; úsek Turany – Hubová (územná rezerva),
- cesta I/18
- železničná trať č. 180 Žilina - Košice

E. Poľnohospodárska krajina (poľnohospodárske pozemky, menšie plochy lesných pozemkov, m. č. Strelnica MO SR)

F. Územie Národného parku Malá Fatra (súvislé plochy lesov a subalpínskych lúk)

História obce

Turany boli v minulosti jednou z najstarších turčianskych osád. Ich založenie možno zaradiť až do čias pred príchodom kresťanstva. Svedčia o tom niektoré miestne názvy: Mohýlka, Tibín, Hradiská,... Do roku 1339 bol celý Turiec súčasťou veľžupy Zvolenskej, ktorú spravoval Donč, verný prívrženec kráľa Karola Róberta.

Prvá písomná zmienka o obci je listina z 1. júla 1319 ktorou župan zvolenského domínia Donč osvedčil nadobudnutie majetku nachádzajúceho sa v Turanoch. Názov obce je pravdepodobne odvodený od pomenovania zvieratá - „tura“ alebo od keltského názvu „tur“ – veža.

13. júna 1397 dostali Turany od uhorského kráľa Žigmunda výsadné právo krupinské – tzn. neobmedzené právo postaviť a užívať vlastný mlyn, právo rybolovu a slobodne užívať lesy.

V roku 1530 patrili Turany pod vládu Révayovcov.

V roku 1557 bolo v Turanoch 48 domácností a 350 obyvateľov a v roku 1715 už 108 domov a cca 540 obyvateľov. V Turanoch bývali často požiare a povodne. Pri požiaroch v roku 1636 zhořela v Turanoch drevená fara a škola. Ľadová povodeň, ktorá narobila veľa škody bola 15. 2. 1795. Najväčšia povodeň bola v roku 1813. V rokoch 1825 – 1830 boli v Turanoch ďalšie veľké požiare. V roku 1831 vypukla v mestečku cholera v dôsledku ktorej zomrelo 218 obyvateľov.

Veľa škody narobil požiar 11. 3. 1796 keď vyhorela skoro celá obec. Vtedy zhořela strecha a veža gotického kostola. Oheň zničil aj evanjelický kostol a školu. V roku 1798 vznikol nový požiar keď zhořelo 40 domov. Najhroznejšia povodeň bola 25. 8. 1813. Na jar 1814 začali stavať novú evanjelickú školu a faru z dreva. Škola bola dokončená 30. 6. 1814.

Prvý vlak premával cez obec 8. decembra 1871.

Od roku 1887 začala pracovať na plnú prevádzku píla. V lete 1914 píla vyhorela. V roku 1919 ružomerská celulózka postavila drevársky závod. V roku 1940 sa začal na Plese budovať nový závod. Píla bola rekonštruovaná na štvorgátrovú.

Pôvodný názov obce bol „Turán“ a od roku 1906 bol prijatý názov Turany.

V roku 1910 bolo v Turanoch 392 domov a 1974 obyvateľov. Neskôr sa počet domov aj obyvateľov v dôsledku prvej svetovej vojny zmenšil, roku 1919 bolo tu len 373 domov a 1899 obyvateľov

Dobrovoľný hasičský zbor v Turanoch bol založený v roku 1919.

V rokoch 1929 až 1932 sa vybudovala elektrická sieť a zaviedlo sa pouličné osvetlenie.

Evanjelický kostol bol postavený v rokoch 1932 – 1934. Výstavba miestneho rozhlasu začala v roku 1949. V roku 1950 bola vybudovaná materská škola na ulici Krížna. Osvetová beseda, ktorá organizovala kultúrnu činnosť obce bola založená v roku 1952. V rokoch 1954 - 1958 bol vybudovaný vážsky kanál, ktorý bol po prvý krát napustený 19. júla 1958. 1. 9. 1960 bola otvorená nová škola. Zriadenie prvého zdravotného strediska a príchod lekára do Turany boli v roku 1961. Nová telefónna ústredňa a štadión boli vybudované v roku 1967. V závode Drevina bola v roku 1969 zriadená učňovská škola. Výstavba rekreačného zariadenia na Trusalovej (MARIAS) začala v roku 1971. V roku 1973 bola dokončená výstavba hlavného potrubia vodovodu v obci. Od 1. januára 2016 majú Turany štatút mesta.

Obyvateľstvo

Mesto Turany malo k 31. 12. 2017 celkom 4 275 obyvateľov, hustota osídlenia obyvateľstvom je 91,62 obyvateľov/km².

Tabuľka č. 27: Základné demografické ukazovatele mesta Turany (2017)

Ukazovateľ	Počet obyvateľov
Počet obyvateľov k 31. 12. spolu	4 275
muži	2 063
ženy	2 212

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 28: Vývoj počtu obyvateľstva v obci Turany

Rok	1993	1995	2000	2005	2010	2015	2017
Počet obyvateľov	4 598	4 602	4 477	4 407	4 345	4 269	4 275

Zdroj: ŠÚ SR

Národnostné zloženie obyvateľstva mesta Turany v roku 2011 je uvedené v tabuľke č. 29.

Tabuľka č. 29: Národnostné zloženie obyvateľstva v meste Turany

Národnosť	Počet obyvateľov	Percentuálne zastúpenie
slovenská	4 188	95,29
maďarská	2	0,04
rómska	1	0,02
česká	16	0,36
nemecká	4	0,09
poľská	1	0,02
moravská	1	0,02
bulharská	1	0,02
ostatné	3	0,06
nezistená	178	4,05

Zdroj: ŠÚ SR

Zloženie obyvateľstva podľa náboženského vyznania v meste Turany v roku 2011 je uvedené v tabuľke č. 30.

Tabuľka č. 30: Zloženie obyvateľstva podľa náboženského vyznania v meste Turany

Náboženské vyznanie	Počet obyvateľov	Percentuálne zastúpenie
	1 523	34,65
	13	0,29

Pravoslávna cirkev	5	0,11
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	1 902	43,28
Reformovaná kresťanská cirkev	1	0,02
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	1	0,02
Evanjelická cirkev metodistická	8	0,18
Kresťanské zbory	8	0,18
Apoštolská cirkev	1	0,02
Cirkev adventistov siedmeho dňa	9	0,20
Cirkev československá husitská	4	0,09
Bez vyznania	545	12,40
Ine	13	0,29
Nezistené	362	8,24

Zdroj: ŠÚ SR

Prehľad výsledkov sčítania obyvateľov (2011) bolo v meste 2 121 ekonomicky aktívnych obyvateľov, tzn. 48,33 % z celkového počtu obyvateľov. Mesto Turany patrí medzi mesta s mierou nezamestnanosti nižšou ako je celoslovenský a okresný priemer.

Prehľad počtu obyvateľov v meste Turany podľa stupňa najvyššieho dosiahnutého vzdelania za rok 2011 je uvedený v tabuľke č. 31.

Tabuľka č. 31: Prehľad počtu obyvateľov mesta Turany podľa stupňa vzdelania (2011)

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Počet obyvateľov
základné	635
učňovské (bez maturity)	699
stredné odborné (bez maturity)	444
úplné stredné učňovské (s maturitou)	191
úplné stredné odborné (s maturitou)	1 050
úplné stredné všeobecné	173
vyššie odborné vzdelanie	61
vysokoškolské bakalárske	102
vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	342
vysokoškolské doktorandské	3
vysokoškolské spolu	447
bez školského vzdelania	611
nezistené	84

Zdroj: ŠÚ SR

Bývanie

Bytový fond mesta Turany tvoria rodinné domy a bytové domy.

V roku 2011 (k termínu sčítanie obyvateľstva bytov a domov) bolo v meste Turany 912 domov z toho 912 obývaných, 112 neobývaných a 4 nezistené, v ktorých bolo celkove 1 566 bytov, z toho 1 412 trvalo obývaných a 154 neobývaných. Priemerná obložnosť bytov bola 2,8 obyvateľa/byt.

Navrhované riešenie

V koncepte ÚPN-M Turany je navrhovaný ďalší rozvoj obytnej funkcie predovšetkým vo forme IBV vo všetkých miestnych častiach, kde sa táto funkcia už v súčasnosti nachádza.

Bytová výstavba je navrhnutá v nadväznosti na súčasné obytné plochy. Obytná funkcia predstavuje ťažiskový rozvoj v koncepte ÚPN-M Turany. Rozvoj bytovej výstavby do roku

2035 sa v koncepte ÚPN-M Turany navrhuje v dvoch variantoch – Variant A (254 bytov) Variant B (264 bytov).

Rozvoj obytnej funkcie je riešený v troch rovinách:

- na ucelených plochách v priamej väzbe na súčasnú výstavbu,
- dostavbou v prielukách existujúcej štruktúry,
- v rámci polyfunkčných plôch (s existujúcou i navrhovanou výstavbou).

9.2. Aktivity obyvateľstva

Poľnohospodárska výroba

Územie okresu Martin a mesta Turany nepatrí medzi vysokoprodukčné poľnohospodárske oblasti Slovenska.

Poľnohospodárska výroba v okrese Martin ani v meste Turany nemá veľký ekonomický význam. Poľnohospodárska pôda zaberá 37,63 % z celkovej výmery mesta Turany. Prevažný podiel z výmery poľnohospodárskej pôdy na území mesta Turany majú trvalé trávne porasty (60,03 %). Orná pôda zaberá 36,55 % z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy.

Štruktúra a výmera poľnohospodárskej pôdy (v ha) v okrese Martin a na území mesta Turany je uvedená v tabuľke č. 32.

Tabuľka č. 32 : Štruktúra a výmera PP (v ha) v okrese Martin a v meste Turany (2016)

Okres/obec	Celková výmera PP	Orná pôda	Záhrady	Ovocné sady	Trvalé trávne porasty
Okres Martin	24 085	9 637	775	12	13 661
Turany	1 759	643	57	3	1 056

Zdroj: SÚ SR

Poľnohospodárska výroba na území obce je zameraná predovšetkým na obhospodarovanie lúk a pasienkov. Na poľnohospodárskych pozemkoch hospodári prevažne agropodnik AFG Turčianske Teplice. Na území mesta sa nachádza hospodársky dvor AFG - Turany. Poľnohospodárska výroba je zameraná predovšetkým na obhospodarovanie lúk a pasienkov a pôvodne aj na živočíšnu výrobu, ktorá sa v súčasnosti nerealizuje.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

PD bude naďalej plniť súčasné postavenie v portfóliu výroby v obci. V koncepte ÚPN-M Turany sa pripúšťa v budúcnosti obmedzené obnovenie živočíšnej výroby, pričom vyplývajúce veterinárne ochranné pásmo od ustajnenia nesmie zasiahnuť obytné plochy. Prevádzka hospodárskeho dvora poľnohospodárskej výroby sa považuje za stabilizovanú.

Lesné hospodárstvo

Lesné pozemky na území mesta Turany zaberali k 31. 12. 2017 celkom 2 245 ha, čo je 48,02 % z celkovej výmery územia mesta. Lesy na riešenom území patria z väčšej časti medzi ochranné lesy, hospodárske lesy tvoria cca 45 % z celkovej výmery. Na lesných pozemkoch, ktoré sú zaradené do LHC Jánošíkovo hospodári viacero subjektov (Urbár pozemkové spoločenstvo Turany; Komposesorát pozemkové spoločenstvo Turany; Pasienkové spoločenstvo, pozemkové spoločenstvo Turany; Turčianske regionálne združenie vlastníkov lesov a Lesné spoločenstvo Hlavatý a spol. Turany, p. s.). Hospodárske lesy sú obhospodarované, podľa schváleného programu starostlivosti o les.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Podľa konceptu ÚPN-M Turany sa hospodárenie na lesných pozemkoch neobmedzuje.

Priemyselná výroba

Rozhodujúcim subjektom v oblasti priemyselnej výroby na území mesta Turany bol v minulosti závod Drevina, ktorá je v súčasnosti v obmedzenej prevádzke.

Priemyselná výroba je v meste sústredená v dvoch lokalitách.

Najväčšiu plochu zaberá areál bývalej Dreviny, umiestnenej na južnom okraji mesta v rámci miestnej časti Mesto juh na hranici k. ú., v ktorej sa okrem spoločnosti Drevina – Turany, a. s. (drevovýroba) nachádzajú i ďalšie prevádzky ako napr. Chyžbet SK, s. r. o. (výroba betónových dielcov); Staton, s. r. o. (strojárská výroba), a ďalšie menšie výrobné prevádzky. Areál bývalej Dreviny je využívaný na cca 50 %.

Druhý rozvíjajúci sa areál sa nachádza pri ceste 1/18 v lokalite - miestnej časti Pod Mancovo, v ktorej sa v súčasnosti nachádza výrobná prevádzka TEAM INDUSTRIES, s. r. o. (strojárská výroba).

V oblasti dobývania nevyhradených nerastov (štrkopiesky a piesky) na území mesta pôsobia dva subjekty (Chyžbet SK, s. r. o., Váhostav – SK, a. s.)

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

V koncepte ÚPN-M sa rieši rozvoj priemyselnej výroby intenzifikáciou výroby v areáli bývalej Dreviny, rozvojovými plochami výroby a skladového hospodárstva pri ceste 1/18 a na menšej ploche v dotyku so železničnou traťou č.180 (prevzaté riešenie z pôvodného ÚPN-SÚ).

Aktuálna hospodárska základňa nezodpovedá postaveniu sídla - malého mesta. Pri ďalšom rozvoji mesta sa riešia plochy hlavne pre umiestnenie nových výrobných prevádzok a logistické centrá vo vymedzenom území pri ceste I/18 a vo väzbe na križovatku diaľnice D1 a cesty I/18 (plochy s najväčšími predpokladmi z hľadiska optimálnej polohy v dostupnosti dopravnej infraštruktúry bez negatívneho zaťaženia obytného územia mesta obsluhujúcou nákladnou dopravou).

V ÚPN-M je navrhovaný ďalší rozvoj výrobné funkcie a to:

- v areáli bývalej Dreviny využívaním existujúcej infraštruktúry a plôch;
- na novej rozvojovej ploche v lokalite Pod Mancovom pozdĺž cesty I/18 medzi cestou I/18, potokom Studenec, Vážskym kanálom a súčasným východným okrajom areálu firmy TTEAM INDUSTRIES, s.r.o. - priemysel a výrobné plochy;
- na novej rozvojovej ploche v lokalite Hrabiny medzi cestu I/18, diaľnicou D1, Vážskym kanálom a potokom Studenec - logistické centrá a výrobné plochy;
- na navrhovaných plochách riešených v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany, na ktorých ešte nebola realizovaná výstavba okrem plochy pri agropodniku AFG T. Teplice, menšej plochy pri mimoúrovňovom nadjazde ponad železničnú trať č. 180 a plochy pri vjazde do mesta z cesty 1/18 na západnom okraji mesta;
- na plochách s existujúcimi prevádzkami v rozptyle po území mesta.

Doprava

Cestná doprava

Územím mesta Turany vedú

- diaľnica D1
- cesty I. triedy:
 - I/18 Žilina – Ružomberok – Poprad – Prešov – Michalovce, ktorá je zároveň súčasťou cestnej siete medzinárodného významu s označeniami „E50“, „TEM“ (Transeurópska magistrála) a „TINA“ (Multimodálny koridor).
- cesty III. triedy
 - III/2138
 - III/2133

Cestnú dopravnú sieť na území mesta Turany dopĺňa sieť obslužných komunikácií - funkčnej triedy C3 a účelové komunikácie - poľné alebo lesné cesty.

Železničná doprava

Územím mesta Turany vedie železničná trať:

- trať č. 180 (Bratislava) Žilina – Poprad - Košice - dvojkoľajová elektrifikovaná železničná trať, ktorá je súčasťou multimodálneho koridoru Va.

Výhľadovo sa uvažuje s modernizáciou železničnej trate na rýchlosť 160 km.

Železničná trať č. 180 Žilina – Košice, ktorá má v meste železničnú zástavku a prostredníctvom železničnej vlečky vyvedenej zo železničnej stanice je pripojený priemyselný areál bývalej Dreviny, rozdeľuje zastavané územie mesta na dve časti, severnú a južnú časť.

Letecká doprava

Na území mesta Turany sa nenachádza žiadne letisko. Najbližšie letisko je letisko miestneho významu Martin – Tomčany, ktoré sa nachádza cca 13 km západne. Vo vzdialenosti cca 53 km sa nachádza verejné medzinárodné Letisko Žilina Dolný Hričov, ktoré sa využívané pre leteckú dopravu slovenských a zahraničných leteckých spoločností, lety firemných a súkromných lietadiel, letecký výcvik a športové lietanie, sanitné lety, špeciálne letecké práce a činnosť letectva Armády SR.

Vodná doprava

Na území obce sa v súčasnosti nenachádza žiadna vodná cesta. Podľa ÚPN VÚC Žilinského kraja sa uvažuje vo výhlade s trasovaním úseku Vážskej vodnej cesty. Jej výhládové vedenie je vyznačené v grafickej časti konceptu ÚPN-M Turany.

Hromadná doprava

Hromadná autobusová doprava mesta Turany je zabezpečená autobusovou a železničnou dopravou.

Linky diaľkovej autobusovej dopravy, ktoré vedú územím obce:

- linka č. 507514: Rabča - Námestovo - Dolný Kubín - Martin - Prievidza - Nitra
- linka č. 507513: Oravská Polhora - Námestovo - Dolný Kubín - Terchová/Vrútky - Žilina - Bratislava
- linka č. 507503 : Námestovo - Dolný Kubín - Vrútky - Žilina,
- linka č. 506502: Martin - Ružomberok - Liptovský Mikuláš - Poprad – Prešov,
- linka č. 102508: Bratislava - Bánovce nad Bebravou - Martin - Poprad - Svidník

Linky prímestskej dopravy, Linky prímestskej dopravy vedú územím mesta na smery: Martin, Šútovo, Krpeľany, Nolčovo, Dolný Kubín a Ružomberok.

V obci sa nachádzajú autobusové zastávky v dochádzkovej vzdialenosti do 500 m.

Cyklistická doprava

Územím mesta Turany vedú (<http://www.freemap.sk/>) tieto cykloturistické trasy:

- červená trasa ev. č. 032 Vrútky – Lipovec – Turčianske Kláčany – Sučany – Turčianska Štiavnička, Schádzaná – Sklabinský hrad...;
- modrá trasa ev. č. 2412 Turčianska Štiavnička, schádzana – Podhradie – Kónské – Nolčovo – Krpeľany – Sučany, Hrabiny;
- zelená trasa ev. č. 5420 Nolčovo – Veľká dolina;
- žltá trasa ev. č. 8424 Podhradie – Hlavná dolina.

V koncepte ÚPN-M Turany sa navrhuje vybudovanie cyklotrasy ako prepojenie Turany popri ceste I/18 okolo motorestu Autoalles smerom do obce Ratkovo.

Tiež sa navrhuje rozšírenie cyklotrasy v meste Turany o trasu Nolčovo - Ráztoka - Turany Juh, Turany - Trusalová, Turany- Podhradie - Turčianska Štiavnička (popod diaľnicu);

V súvislosti s vybudovaním rekreačno-športového areálu Turany v lokalite Záblatie, bude medzi cyklistické trasy zaradená navrhovaná cyklotrasa spájajúca areál s mestom Turany.

Statická doprava

Parkovanie a odstavovanie vozidiel v územiach s IBV je zabezpečené na vlastných pozemkoch v garážach alebo na spevnených plochách pod prístreškom alebo bez prístrešku. Parkovanie a odstavenie vozidiel bytových domov je riešené formou spevnených plôch, ktoré sú súčasťou uličného priestoru alebo formou radových garáží.

Parkovanie vozidiel pri objektoch občianskeho vybavenia je riešené formou spevnených plôch parkovísk alebo spevnených plôch, ktoré sú súčasťou uličného priestoru.

Ostatná infraštruktúra

Zásobovanie pitnou vodou

Mesto Turany je zásobovaná pitnou vodou z Martinského skupinového vodovodu. Zdrojom vody je prameň Dolina pri obci Podhradie s kapacitou 23,0 l/s. Voda je zo zdroja privádzaná do vodojemu Turany s objemom 650 m³. Druhá možnosť zásobovania je odber vody z prameňa Teplica v Krpel'anoch s kapacitou 20 l/s.

Zásobovanie plynom

Mesto Turany je zásobované plynom z dvoch regulačných staníc RS1 a RS2 prepojené STL sieťou o prevádzkovom tlaku do 100 kPa.

V súčasnosti je v meste pripojených na zemný plyn cca 1 073 bytov, tzn. 76 % domácností, objekty občianskej vybavenosti a miestne prevádzky sú zásobované plynom na cca 80 %.

Zásobovanie teplom

Zásobovanie teplom sa realizuje decentralizovaným spôsobom, tzn. z blokových kotolní (riešia potrebu tepla pre HBV a občiansku vybavenosť z objektových zdrojov tepla (výkon kotlov len pre daný objekt) a domových zdrojov UK (bytová zástavba RD).

Zdroj tepla v bývalej Drevine Turany je zlikvidovaný. Oblasť, ktorá bola zásobovaná teplom z tohto zdroja je v súčasnosti riešená samostatnými plynovými kotolňami.

Najväčší zdroj tepla s palivovou základňou ZPN je umiestnený v objekte SSOŠ o tepelnom výkone 2,30 + 1,86 MWt, ostatne sú umiestnené v objektoch vybavenosti (MŠ, ZŠ, MsÚ, Jednota, Zdravotné stredisko, Dom služieb) s kotolňami o tepelnom výkone od cca 50 do 550 kW, slúžiace len pre vlastnú potrebu objektov.

Zásobovanie elektrickou energiou

Zásobovanie riešeného územia elektrickou energiou je zabezpečované po VN č. 210 a s prebudovaného 110 kV vedenia na 22 kV systém s prípojom do linky č. 210. Jadrová zástavba v obci je zabezpečovaná z 26 transformačných staníc (murované, stožiarové, stĺpové, kioskové). Rekreačná zóna Trusalová je zásobovaná elektrickou energiou z 5 trafostaníc a priemyselný areál bývalej Dreviny z 5 trafostaníc (vstavané, stĺpové)

Kanalizácia a ČOV

V meste Turany je vybudovaná jednotná kanalizačná sieť profilu DN 300 s čistením splaškových odpadových vôd v ČOV Vrútky, ktorá je v správe TURVOD Martin a. s.

Celková dĺžka kanalizačnej siete je 15,4 km, z toho je 2,5 km výtlačné potrubie s 11 čerpacími stanicami. V roku 2015 bolo na kanalizáciu napojených 3 933 obyvateľov, čo predstavovalo pripojenie na kanalizáciu cca 92 % obyvateľov mesta. Rovnaké percento obyvateľov bolo pripojených aj na ČOV. Odvádzanie vôd z povrchového odtoku (zrážkových vôd) je riešené vsakovaním, resp. sú odvádzané rigolmi do miestnych vodných tokov.

Odpady

Mesto Turany má vypracovaný „Program odpadového hospodárstva mesta Turany na roky 2011 – 2015“, ktorý je základným programovým dokumentom pre nakladanie s odpadmi na území mesta. Riadená skládka odpadov sa na území mesta nenachádza. Komunálny odpad, ktorý vzniká na území mesta Turany odváža firma Brantner Fatra s. r. o.

Mesto má zriadený zberný dvor pre zber odpadov od obyvateľov. V meste je zavedený triedený zber odpadov.

S odpadmi sa nakladá takto:

- bioodpad (tráva, listie, drevný odpad) - veľkokapacitné kontajnery;

- plasty, kov, kompozitné obaly - žlté vrecia v rodinných domoch;
- výkup papiera a lepenky spolu s výkupom jedlých olejov a tukov sa realizuje prostredníctvom dopravného prostriedku, ktorý ich dopravuje do zberového zariadenia spoločnosti Brantner Fatra s. r. o., Martin;
- zber elektroodpadov - systém zberu prostredníctvom dopravného prostriedku;
- zber šatstva - v meste sú rozmiestnené kontajnery na šatstvo.

Mesto nemá na svojom území zariadenie na úpravu ani na zhodnocovanie komunálnych odpadov ani neplánuje takéto zariadenie vybudovať.

V území sa sporadicky vytvárajú nelegálne skládky odpadov a rôzne výsypky, ktoré má za povinnosť odstraňovať vlastník pozemku.

Telekomunikácie, TV a dátové rozvody

V meste Turany je zriadený MTO s hlavnou digitálnou ústredňou RSU, situovanou na ul. Komenského na ktorú sú pripojené ďalšie sídla spadajúce do telekomunikačného obvodu cez vedľajšie digitálne ústredne - Sučany, Krpeľany vrátane Ratkova, Šútovo, Nolčovo a Konské, kde v celom obvode MTO platí miestna telefónna prevádzka.

Riešeným územím vedú dvoma smermi trasy telekomunikačných káblov, jedna trasa vedie v súbehu s kanálom Váhu (DOK Vrútky - Sučany - Ružomberok a DK Vrútky Ružomberok), druhá trasa vedie v súbehu s cestou I/18 (DK Martin - Turany a OK Globtel Martin - Ružomberok).

Pokrytie územia základnými TV programami - STV1, STV2, Markíza, JOJ, DOMA, TA3 je zabezpečenie televíznym vykryvačom TVV Krížava. V meste sú zavedené aj televízne káblové rozvody, ktorými je daná možnosť rozšíreného príjmu satelitných programov. Služby mobilnej telefónnej siete sú v riešenom území zabezpečované operátormi ORANGE, T-COM, Telefonika, O2 s vykryvačmi GLOBTEL (Spojená škola), EUROTTEL (Trusalová).

Služby a záujmové združenia

Na území mesta Turany sa nachádza základná vybavenosť pre obyvateľov mesta – mestský úrad, dom služieb, cintorín, dom smútku, kaderníctvo, kozmetika, pošta s poštovou bankou, veľkosklad potravín, predajne potravinového tovaru (potraviny DONA, COOP Jednota,), nepotravinového tovaru (Unimart predajňa – drogeria a papiernictvo, predajňa suvenírov, predajňa kvetov, Stavebniny Pavelica, predaj reziva – Belholz, s.r.o., predajňa brikiet a palivového dreva, predaj ojazdených aut, darčkové predmety z dreva), Queen's Caffee, reštaurácia E 50, PIZZA CAFFE, Pizéria Turany, Reštaurácia Kriváň, reštaurácia u Grófa, čajovňa ESSO 396, kaviareň a výčap Tereza, reštaurácia Chrenovo, pohostinstva (hostinec Kriváň, pohostinstvo zástavka), motorest, autocamping, hasičská zbrojnica, strážnica, čerpacia stanica PHM, autoservis, stolárstvo, autoservis a ďalšie služby. V meste pôsobí i niekoľko záujmových a spoločenských organizácií a zväzov, napr. Urbár Turany, ZO Matica slovenská, Klub dôchodcov, Automotoklub Turany, Dobrovoľný hasičský zbor mesta Turany.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

V zastavanom území mesta sa pripúšťa umiestnenie aj malej remeselnej výroby a nezávadných výrobných služieb v rámci existujúcich a navrhovaných obytných a rekreačných území v súvislosti s predpokladaným rozvojom služieb a agroturistiky.

Školstvo

V meste Turany v oblasti školstva pôsobí:

- materská škola – Materská škola ul. Krížna, Materská škola Obchodná ul.
Existujúce predškolské zariadenia postačujú pre súčasné potreby a v budúcnosti je možná prípadná dostavba (nadstavba) pre pokrytie vyššej potreby umiestnenia detí v predškolských zariadeniach pre predškolskú výchovu, v prípade akcelerácie rozvoja obce.
- základná škola – Základná škola ul. Komenského (280 - 325 žiakov). ZŠ má 9 tried a školskú jedáleň. Súčasťou areálu ZŠ je vonkajšia spevnená plocha (využívaná aj ako

- ihrisko pre kolektívne hry) nepokrývajúca potreby športovej vybavenosti školy. Absentuje hlavne: 250 m atletická bežecká dráha, zariadenia ľahkoatletických disciplín (skoky, vrhy), univerzálna plocha pre kolektívne športy optimálne v rozsahu hádzanárskeho ihriska. Optimálna dostupnosť športového areálu umožňuje v súčasnosti i v budúcnosti doplnkovo využívať vybavenosť športového areálu na Štúrovej ul. aj pre potreby ZŠ. Disponibilný areál s umožňuje dostavbu samostatných pavilónov, či prístavby a nadstavby existujúcich objektov. Pre areál sú vytvorené priestorové podmienky pre prípadný rozvoj.
- spojená stredná odborná škola – stredoškolský areál so 17 triedami v súčasnosti mimo prevádzky. Súčasťou areálu je univerzálne ihrisko, 3 tenisové kurty a pôvodná, prevádzková budova v súčasnosti preštruktúrovaná na objekt nízkopodlažného bytového domu. Objekt a areál školy je v správe Žilinského samosprávneho kraja (ďalej len „ŽSK“). Školu v roku 2011 navštevovalo 322 študentov. S pribúdajúcimi rokmi počet žiakov klesal, čo súviselo aj so zmenami v študijných odboroch a zmenami v pôvodnom odbornom zameraní školy. Pokles záujmu o štúdium v nastavených študijných odboroch a študijnom zameraní školy, viedol v roku 2015 k prerušeniu prevádzky. V súčasnosti je škola mimo prevádzky. V pôvodnom areáli školy sa nekonceptne realizuje prestavba pôvodného prevádzkového objektu na nízkopodlažný bytový dom. Hlavný riešiteľ ÚPN-M Turany upozorňuje, že mesto Turany sa stáva významným centrom mikroregiónu so záujmovým územím do ktorého prirodzene urbanisticky spadá, okrem mesta Turany 7 obcí (Šútovo, Ratkovo, Krpeľany, Nolčovo, Konské, Podhradie, Turčianska Štiavnička). Pre takéto územie je optimálne mať v záujmovom území možnosť umiestnenia školskej vybavenosti so stredoškolským odborným vzdelávaním. V ÚPN-M Turany bude plocha areálu školy zachovaná pre prípadné funkčné využitie aj na opätovnú prevádzku pre stredné školstvo. V ÚPN-M je navrhované polyfunkčné využívanie areálu, čo pripúšťa využiť existujúcu plochu a infraštruktúru pre prípadné iné využitie (napr. HBV a občianska vybavenosť v oblasti obchodu služieb športu a kultúry). V prípade opätovného využívania existujúcej vybavenosti a infraštruktúry SSOŠ pre stredoškolské vzdelávanie, by bolo možné prostredníctvom zriaďovateľa reagovať na aktuálne potreby stredoškolského vzdelávania v odboroch, ktoré v súčasnosti v regióne absentujú a ktoré budú v mikroregióne potrebné.
 - základná umelecká škola - využíva priestory a infraštruktúru ZŠ. Súčasťou ZUŠ je hudobný, výtvarný a tanečný odbor. Prípadné etablovanie ďalších odborov sa nevylučuje, nakoľko existujúca vybavenosť ZŠ to umožňuje.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Disponibilný areál ZŠ s umiestnenými objektmi umožňuje dostavbu samostatných pavilónov, či prípadné prístavby a nadstavby existujúcich objektov. Pre areál sú vytvorené plošnopriestorové podmienky pre prípadný intenzívny rozvoj. Nové riešenia v oblasti školstva sa v koncepte ÚPN-M Turany nenavrhuje.

Zdravotníctvo a sociálne služby

V meste Turany sú v prevádzke tri zdravotné strediská v základnej starostlivosti pokrývajúce potreby obyvateľov mesta Turany a obyvateľov záujmového územia mikroregiónu. Jedno zdravotné stredisko je umiestnené v miestnej časti Mesto I. (sever) v samostatnom objekte na ul. Obchodnej, druhé na ul. Krížnej. V rámci existujúcich objektov sú vybudované a prevádzkované samostatné zariadenia ambulancii lekárov (3x praktická pre dospelých, 1x praktická pre deti, 1x stomatologická). Lekárne sú umiestnené v troch objektoch.

Lekárske ambulancie zabezpečujú každodennú lekársku starostlivosť. Vzhľadom na počet obyvateľov v meste i pravdepodobný nárast počtu obyvateľov, by bolo potrebné zriadenie minimálne druhej ambulancie praktického lekára pre deti a druhej ambulancie stomatológa. Disponibilné areály a objekty zdravotných stredísk umožňujú riešiť prípadnú výstavbu ďalšieho pavilónu, alebo nadstavbu a prístavbu existujúcich objektov.

Ústavnú zdravotnú starostlivosť a lekársku starostlivosť špecialistov zabezpečujú štátne a súkromné zdravotnícke zariadenia vybudované v okresnom meste Martin.

V meste Turany je v súčasnosti evidované, pre cca 100 rodín na území mesta, zabezpečovanie sociálnej starostlivosti rodinnými príslušníkmi, mesto zabezpečuje pre dôchodcov zabezpečuje.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Existujúce zdravotné strediská v základnej starostlivosti pokrývajú potreby obyvateľov mesta. Ich umiestnenie a disponibilita pozemkov umožňuje prípadné intenzívnejšie využívanie existujúcich areálov (prístavby, nadstavby).

Kultúra

V obci je v prevádzke Miestne kultúrne stredisko v Turanoch, ul. Krížna; Kultúrne centrum, ul. Budovateľská; Miestne múzeum, ul. Budovateľská; miestne kino.

V meste sa usporadúvajú rôzne kultúrne a spoločenské podujatia, napr. Deň mesta (oslavy úrody, chovateľstva a remesiel), Stavanie mája, Večer v múzeu, oslavy ku dňu matiek, súťaž „Moja záhradka“, a ďalšie.

V priestoroch Domu služieb je v prevádzke Miestna ľudová knižnica, ul. Komenského, ktorá má okrem ponuky kníh (10 478 zväzkov) a časopisov pre deti a dospelých k dispozícii aj prístup na internet.

Z miestnych informačných médií možno uviesť miestny rozhlas, webovú stránku mesta a Hlas Turian (vychádza štvrťročne).

V meste Turany pôsobí Folklórny súbor Kriváň, MO Matica slovenská, hudobná skupina NEKTÁR.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Spoločenské priestory a vybavenosť v kultúrnom centre sú optimálne. Vybavenosť mesta kultúrnymi zariadeniami je dostatočná a v meste sú vytvorené optimálne priestory pre kultúrnu činnosť a vyžitie občanov mesta i spádového (záujmového územia).

Cirkevné zariadenia

V obci sa nachádzajú tieto cirkevné zariadenia:

- rímskokatolícky kostol,
- evanjelický kostol,
- rímskokatolícky farský úrad,
- evanjelický farský úrad,
- Evanjelický cirkevný zbor v Turanoch
- Farnosť sv. Gala – r. k. cirkev

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Existujúce kostoly kapacitne i stavebno-technicky vyhovujú. Do budúcnosti nie je nutné uvažovať s výstavbou nového kostola.

Šport

Vybavenie mesta športovými zariadeniami je nekomplexné a vzhľadom na počet obyvateľov nepostačujúce.

V meste je k dispozícii:

- Športová strelnica
- Športový areál (ul. Štúrova)
- Športový areál (pri ceste I/18)

Obidva športové areály sa nachádzajú v miestnej časti Mesto sever, majú 400 m atletickú dráhu a futbalové ihrisko.

Nový športový areál pri SSOŠ má vybudované zariadenie aj pre ľahkoatletické disciplíny (skoky, vrhy).

Starší areál (pri ceste I/18) je v súčasnosti menej využívaný, najmä na tréningové účely.

Doplňkovú športovú vybavenosť športovo-rekreačného charakteru reprezentujú: ihriská pri HBV (univerzálne ihrisko); ihriská v areáli ZŠ; telocvičňa v areáli ZŠ; telocvičňa pri SSOŠ; multifunkčné ihrisko v areáli SSOŠ; tenisové kurty, v areáli SSOŠ; detské ihriská (v areáloch MŠ, na ul. Mierovej, ul. Obchodnej, ul. dve pri HBV v miestnej časti Mesto juh, pri ev.

kostole); ihriská v Autocampingu Trusalová (volejbal); sezónne bežecko-lyžiarske udržiavané stopy Trusalová; ihrisko - univerzálna športová plocha v rekreačnom areáli Trusalová.

K tradičným športovým podujatiam patria napr. Beh oslobodenia Turian, Výstup na Veľký Fatranský Kriváň, Beh na chatu pod Chlebom, vedomostné súťaže ...

V oblasti turistiky a športu pôsobí Futbalový klub Tatran Turany, dievčenské futbalové družstvo, Bežecký spolok Tatran Turany, florbalový klub FbK Turany, ZO technických športov Turany, šachový klub Šachmat Turany, SKIALP klub Kriváň.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

Športová vybavenosť v meste je nekomplexná. V koncepte ÚPN-M Turany sa navrhujú dostatočné plochy pre umiestnenie športovej vybavenosti v rozšírenom športovom areáli.

V ÚPN-M sa navrhuje rozvojová plocha priestorové podmienky pre postupnú realizáciu dokompletovanie komplexného športového areálu mesta ako rozvoj súčasného areálu na ulici Štúrova. Tento areál by sa stal centrálnym športovým stánkom v meste. Tiež by slúžil aj pre rekreačný šport a rekreačné zázemie obce. Na túto vybavenosť by bolo možné naviazať aj doplnkové ubytovacie, reštauračné, rekreačné a relaxačné služby.

Centrum halových športov - návrh

- univerzálna športová hala (univerzálna všesportová hala pre kolektívne športy), plaváreň s bazénom min. 4 dráhy dĺžky 25 m, prípadne nadväzujúci vonkajší plavecký bazén;
- zimný štadión (I. etapa - otvorený);
- areál otvorených ihrísk pre kolektívne loptové hry s jedným univerzálnym ihriskom (minifutbal, hádzaná, volejbal, basketbal, hokejbal, tenis, beachvolejbal, fitnes dráha), plaváreň (bazén min. 4 dráhy dĺžky 25 m).

V koncepte ÚPN-M Turany sa navrhuje zachovať plochu športového areálu pri ceste 1/18. Prioritne bude tento areál, s atletickou dráhou a futbalovým ihriskom, slúžiť pre tréningové účely, prípadne namiesto futbalového štadióna ako centrum pre ostatné kolektívne hry (volejbal, basketbal, beach volejbal, hádzaná, hokejbal, tenis a pod.).

Pre ďalšie doplnkové športovo-rekreačné zázemie a vybavenie sa v koncepte ÚPN-M Turany navrhuje doplniť sieť malých športovo-rekreačných ihrísk po celom meste (aj v rámci novej IBV), hlavne na rozvojových plochách v miestnych častiach Mesto I (sever) - lokalita Blažovo a Krátke, Mesto II. (juh) - lokalita Dolinky a tiež v odľahlejších miestnych častiach mesta Černík, Zábrehy a Dielec.

V rekreačnej lokalite m. č. Trusalová sa v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany navrhovali plochy pre umiestnenie športových zariadení. V koncepte ÚPN-M Turany sa akceptuje pôvodné riešenie v ÚPN-SÚ Turany.

V koncepte ÚPN-M Turany sa pripúšťa umiestnenie športovo-rekreačnej vybavenosti aj v rozvojovej rekreačnej lokalite regionálneho významu v m. č. Záblatie.

Rekreácia a cestovný ruch

Riešené územie mesta Turany patrí, z hľadiska priestorových jednotiek rekreácie a cestovného ruchu regionálneho a vyššieho významu, do Turčianskeho regiónu cestovného ruchu s nástupným centrom Martin, rekreačného územného celku okresu Martin s nástupným centrom Martin, rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra s východiskovým centrom Turany.

Turany sú východiskovým centrom rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra (ďalej len „RKC Krivánska Malá Fatra“) s rekreačnými priestormi a útvarmi:

- Stredisko vidieckeho turizmu Turany (ďalej len „SVT Turany“), regionálneho významu.
Poznámka: V ÚPN-VÚC Žilinského kraja je podľa hlavného riešiteľa ÚPN-M Turany nesprávne uvedený celoštátny význam,
- Stredisko rekreácie a turizmu Turany - Trusalová (ďalej len „SRT Turany - Trusalová“) celoštátného významu.

V meste sa v súčasnosti nachádzajú tieto ubytovacie zariadenia

- Autocamping Trusalová
- Ubytovňa u Grófa (reštaurácia, ubytovanie)
- Auto Alles s.r.o., motorest, reštaurácia

- Rekreačné zariadenie odborov Trusalová (OZ Lesy – Drevo)
- Penzión Janka
- Spojená stredná odborná škola (VÚC ŽK), internát
- Agromarko s.r.o., (penzión , wellnes) vo výstavbe
- Účelové zariadenie Turčan – Delta (vo výstavbe)
- Ubytovanie v súkromí

V rekreačnom území Trusalová je k dispozícii cca 220 lôžok. Ubytovacie zariadenia sú v súčasnosti umiestnené aj m. č. Mesto (cca 40 lôžok). Ubytovanie na internátoch SSOŠ nie je možné považovať za zariadenie viazaného cestovného ruchu (cca 253 lôžok).

Mesto má napriek uvedeným skutočnostiam nedostatok kvalitných zariadení rekreácie a cestovného ruchu. Existujúce stravovacie ani ubytovacie zariadenia nepokrývajú dostatočne potreby obyvateľov obce ani potenciálnych návštevníkov.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

V koncepte ÚPN-M Turany sa umožňuje budúca akceleráciu budovania zariadení s ubytovaním vo voľnom cestovnom ruchu. Rozvoj týchto zariadení bude prebiehať v týchto priestoroch mesta (uvedené kapacitné údaje treba považovať za smerné):

- vybudovanie, prípadne rekonštrukcia vhodných nevyužívaných objektov a prieluk v rámci územia mesta (ubytovanie na súkromí - polyfunkčné RD, penzióny, hotely, ubytovne (spolu s predpokladanou kapacitou cca 160 lôžok);
- výstavba na plochách OV (cca 70 lôžok);
- budovanie zariadení vo voľnom CR v uvažovaných rekreačných lokalitách - Trusalová (cca 200 lôžok), Záblatie (cca 160 lôžok);
- vybudovanie ubytovacieho zariadenia nižšej kategórie v rámci komplexného športového areálu (ubytovňa cca 100 lôžok - kapacita 2 autobusov)

Celková navrhovaná kapacita je cca 690 lôžok vo voľnom CR a spolu s existujúcimi by bola k navrhovému roku 2035 kapacita cca 950 lôžok.

Okrem umiestňovania zariadení vo voľnom CR v koncepte ÚPN-M sa predpokladá aj ďalší rozvoj zariadení vo viazanom cestovnom ruchu na báze chatárskej individuálnej rekreácie v lokalite Trusalová (cca 200 lôžok) a Rybníky (cca 320 lôžok). Celková uvažovaná kapacita by predstavovala návrh cca 520 lôžok a vo viazanom CR a spolu s existujúcimi by bola k navrhovému roku 2030 cca 800 lôžok.

10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti

Na území mesta Turany sa nachádzajú štyri nehnuteľné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok.

❖ Kostol sv. Gála s areálom

Doba vzniku – polovica 14. storočia

Prevládajúci sloh – gotika ranná

Rímsko-katolícky kostol postavený v roku 1300 alebo 1304 na zrúcaninách gotického kostolíka, z roku 1157 s nízkou vežou. Bol viac ráz opravovaný, prestavovaný a rozširovaný. V kostole sú vzácne staré maľby na krídlovom hlavnom oltári, ktoré čiastočne stratili na originalite v dôsledku reštaurovania.

❖ Kostol sv. Gála s areálom (zvonica)

Doba vzniku – 1636 - 1639

Prevládajúci sloh – renesancia

Zvonica bola pristavená ku kostolu v rámci obnovy kostola po požari v roku 1636.

❖ Kostol sv. Gála s areálom (príkostolný cintorín)

Doba vzniku – polovica 14. storočia

❖ Kostol sv. Gála s areálom (ohradný múr)

Doba vzniku – 1636 - 1639

Prevládajúci sloh – renesancia

Ohradný múr okolo kostola bol vybudovaný v rámci obnovy kostola po požari. Pozostáva z kamenného muriva husitského pôvodu.

Návrh riešenia podľa konceptu ÚPN-M Turany

V prípade akéhokoľvek zásahu do uvedených národných kultúrnych pamiatok je potrebné dodržiavať príslušné ustanovenia zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov, najmä § 27 ods. 2 a § 32 ods. 1 a 2 tohto zákona.

Zásady a regulatívy

- rešpektovať a zachovať Národnú kultúrnu pamiatku, r. k. kostol sv. Gála.

11. Archeologické náleziská

Súčasný stav

Podľa Centrálnej evidencie archeologických nálezísk na Slovensku (CEANS) sú na území mesta Turany evidované dve archeologické náleziská:

- ❖ Černík - sídlisko
- ❖ Na Mohylky – sídlisko púchovskej kultúry

Vzhľadom na existenciu archeologických lokalít možno na riešenom území predpokladať i výskyt ďalších archeologických nálezov a nálezísk.

Zásady a regulatívy

- V prípade náhodného odkrytia archeologického náleziska postupovať podľa ustanovení § 40 ods. 2 – 4 pamiatkového zákona v spojitosti s ustanoveniami § 127, ods. 1) a 2) stavebného zákona.
- Rešpektovať ustanovenia § 41 ods. 4) pamiatkového zákona na základe ktorých krajský pamiatkový úrad v spolupráci s príslušným stavebným úradom zabezpečuje podmienky archeologických nálezísk v územnom a stavebnom konaní.
- Podľa § 36 ods. 2 pamiatkového zákona pred začatím stavebnej činnosti alebo inej hospodárskej činnosti na evidovanom archeologickom nálezisku v CEANS je vlastníč, správca alebo stavebník povinný podať žiadosť o vyjadrenie k zámeru na Krajský pamiatkový úrad.
- V územnom a stavebnom konaní rešpektovať ustanovenia § 30 ods. 4 pamiatkového zákona o postavení krajského pamiatkového úradu v týchto konaniach. V opodstatnených prípadoch môže krajský pamiatkový úrad rozhodnúť o povinnosti vykonať archeologický výskum a o podmienkach jeho vykonávania podľa § 35 ods.7), § 36 ods. 2) a 3) a § 39 ods.1) pamiatkového zákona.

12. Paleontologické náleziská

Významné paleontologické náleziská a významné geologické lokality neboli v dotknutom území zaznamenané.

13. Iné zdroje znečistenia

Iné zdroje znečistenia životného prostredia ako tie, ktoré boli uvedené, neboli v riešenom území identifikované.

14. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov

Podľa environmentálnej regionalizácie Slovenskej republiky sa zaraďuje územie Slovenska z hľadiska stavu životného prostredia do 5 kvalitatívnych stupňov:

1. stupeň - prostredie vysokej úrovne
2. stupeň - prostredie vyhovujúce
3. stupeň - prostredie mierne narušené
4. stupeň - prostredie narušené
5. stupeň - prostredie silne narušené

Za územia ohrozených oblastí z hľadiska životného prostredia podľa aktualizovanej environmentálnej regionalizácie sa označujú tie územia, na ktoré sa viaže súčasne 4. a 5. stupeň kvality životného prostredia. Takéto územia tvoria vyše 12 % celkovej rozlohy Slovenska a žije v nich cca 43 % obyvateľov. Tieto územia predstavujú spravidla väčšie sídelné územné celky so sústredenými hospodárskymi aktivitami.

Podľa uvedených kritérií sa riešené územie mesta Turany ako celok zaraďuje do 2. stupňa úrovne životného prostredia – prostredie vyhovujúce.

Horninové prostredie

Znečistenie horninového prostredia závisí predovšetkým na samočistiacich vlastnostiach hornín a ich priepustnosti. V riešenom území nie sú k dispozícii žiadne informácie o nadlimitnom znečistení ani kontaminácii horninového prostredia.

Problémom v riešenom území sú geodynamické javy najmä zosuvy a vodná erózia.

Pôda

Kvalita pôdy je výsledkom dlhodobého prirodzeného vývoja ale aj činnosti človeka. Nadlimitné znečistenie pôdy v riešenom území nebolo zaznamenané. Podľa mapy *Kontaminácia pôdy* sú pôdy na riešenom území relatívne čisté a nekontaminované u ktorých geogénne podmienený obsah niektorých rizikových prvkov dosahuje limitné hodnoty A, Pôdy v južnej časti riešeného územia sú náchylné na acidifikáciu, v strednej časti územia sa nachádzajú pôdy prirodzene kyslé a v severnej časti územia pôdy veľmi kyslé na minerálne chudobných substrátoch, Kvalita poľnohospodárskej pôdy v riešenom území sa pohybuje od 5. do 9. stupňa kvality. Pôdy 1. – 4. stupňa kvality sa na riešenom území nevyskytujú.

Zdrojom znečistenia sú najmä skládky odpadov a environmentálne záťaž, ako i emisie z automobilovej dopravy. Lokálne kontaminácie hrozia v prípade havárií pri preprave nebezpečných látok a pri výstavbe a z činností v priemyselnej výrobe.

Ovzdušie

Územie mesta Turany nie je zaradené do oblasti riadenia kvality ovzdušia. Priamo na riešenom území sa nenachádzajú veľké stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia. Stredné a malé zdroje eviduje mestský úrad a patria tam najmä vykurovacie zdroje priemyselných podnikov a občianskej vybavenosti. Malé zdroje predstavujú lokálne kúreniská (vykurovanie rodinných domov tuhými palivami).

Kvalita ovzdušia v riešenom území je ovplyvňovaná aj existujúcimi veľkými, strednými a malými zdrojmi znečisťovania ovzdušia, ktoré sa nachádzajú v širšom okolí riešeného územia.

Mobilným zdrojom znečisťovania ovzdušia na území mesta Turany je automobilová doprava predovšetkým tranzitná automobilová doprava, ktorá vedie cez zastavané územie mesta a spôsobuje zvyšovanie množstva plyných emisií z výfukových plynov a sekundárnu prašnosť.

Voda

V riešenom území sa nenachádzajú významné zdroje znečistenia vôd. Hlavnými znečisťovateľmi vôd v riešenom území sú najmä bodové zdroje znečistenia, komunálne odpadové vody vypúšťané do tokov bez čistenia, staré environmentálne záťaže (divoké skládky odpadov v okolí tokov), z plošných zdrojov znečistená voda z povrchového odtoku, najmä z poľnohospodárskej činnosti, doprava (infiltrácia znečistenej vody z komunikácií).

Medzi lokálne zdroje znečistenia bude možno zaradiť splachy z cestných komunikácií, najmä v zimných mesiacoch a pri topení snehu, z dôvodu posypu vozovky môžu byť zvýšené hodnoty BSK₅, mineralizácie, obsahu dusičnanov, amoniaku, vápnika, železa, síranov. V prípade úniku ropných látok môžu byť prekročené limity mikropolutantov (NEL).

Hluk a vibrácie

Hluk je nežiaduci a škodlivý jav, ktorý nepriaznivo pôsobí na zdravotný stav obyvateľstva, najmä v oblasti zmyslového a nervového systému, ako aj na prírodné prostredie.

Zdrojom hluku v riešenom území je najmä automobilová doprava na diaľnici D1, ceste I/18, a železničná doprava.

Hluk a vibrácie sú v súčasnosti jedným z najväčších environmentálnych problémov v meste Turany.

Najväčším zdrojom hluku v riešenom území je intenzívna cestná doprava po cestách I. triedy (I/18) a III. triedy (III/2133, III/2135, III/2138) a železničná doprava (železničná trať č. 180), ktoré vedú zastavaným územím mesta Turany.

Odpady

Na území mesta Turany vznikajú najmä komunálne odpady. S odpadmi, ktoré vznikajú na území mesta sa nakladá podľa VZN mesta Turany č. 6/2016 o nakladaní so zmesovým komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi. V meste je zavedený triedený zber odpadov (papier, plasty, kov, tetrapaky, sklo, BRO).

Na území mesta Turany (najmä v okolí tokov) sa ešte stále nachádzajú a tvoria nelegálne, divoké skládky odpadov, ktoré sú významnými zdrojmi znečisťovania životného prostredia a jeho zložiek (napr. pôda, voda a ovzdušie), čo je jedným z problémom v riešenom území.

Infraštruktúra

Najzávažnejším problémom riešeného územia – územia mesta Turany, v oblasti životného prostredia, je zaťaženie zastavaného územia nadradenou dopravnou a technickou infraštruktúrou.

Riešeným územím vedú tieto koridory nadradenej technickej infraštruktúry:

Existujúce

- diaľnica D1
- cesta I/18 Žilina – Ružomberok – Poprad – Prešov – Michalovce, ktorá je súčasťou cestnej siete medzinárodného významu s označeniami „E50“, „TEM“ (Transeurópska magistrála) a „TINA“ (Multimodálny koridor).
- cesty III. triedy
 - III/2138 Turany – I/18
 - III/2133 Turany – železničná stanica
 - III/2135 Ratkovo - Krpeľany
- železničná trať č. 180 (Bratislava) Žilina – Poprad - Košice - dvojkoľajová elektrifikovaná železničná trať, ktorá je súčasťou multimodálneho koridoru Va.

V príprave

- výstavba úseku diaľnice D1 Turany – Hubová, ktorého časť vedie územím mesta
- rekonštrukcia železničnej trate č. 180

Vo výhľade

- koridor vodnej cesty

Environmentálne problémy relevantné z hľadiska strategického dokumentu možno charakterizovať pre jednotlivé zložky životného prostredia z týchto hľadísk:

- inžiniersko-geologické vlastnosti a geodynamické javy – zásah pri umiestňovaní nových stavieb súvisiacich s realizáciou strategického dokumentu, možná aktivácia geodynamických javov (zosuvy, erózia) pri neakceptovaní výsledkov hydrogeologického posúdenia;
- pôdne pomery - trvalý záber poľnohospodárskej pôdy pre umiestnenie nových objektov a súvisiacej infraštruktúry (napr. IBV, rekreačné domy, komunikácie, infraštruktúra, výroba)
- vodné pomery – navrhované úpravy rieky Váh, možný priamy zásah do brehových porastov;
- flóra a fauna – zásah až odstránenie vegetácie, likvidácia živočíchov;
- krajina – zmena štruktúry krajiny a zmena scenérie krajiny pri necitlivom umiestnení nových objektov a pri nesprávnej voľbe prvkov architektúry;
- zdravotný stav obyvateľstva – predpoklad zlepšenia zdravotného stavu ale i predpoklad negatívneho vplyvu najmä na miestne obyvateľstvo v dotknutom území.

Environmentálne problémy, ktoré sa môžu predpokladať v štádiu posudzovania strategického dokumentu budú podrobne zhodnotené v ďalšej etape procesu posudzovania navrhovaných činností (EIA) a spresnené v jednotlivých etapách povoľovania navrhovaných činností podľa osobitných predpisov. Zároveň budú v rozhodnutiach o povolení činnosti prijaté a následne realizované účinné opatrenia na elimináciu identifikovaných vplyvov.

III. HODNOTENIE PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV ÚZEMNO-PLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA A ODHAD ICH VÝZNAMNOSTI

Cieľom územného plánovania je vytvárať také podmienky pre využitie územia, aby bol zachovaný súlad všetkých prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt v území, najmä so zreteľom na starostlivosť o životné prostredie. Tento cieľ môže byť splniteľný len za podmienky, ak územie nebude zaťažované nad mieru únosného zaťaženia, čo je podľa § 5 zákona č. 17/1992 Zb. také zaťaženie územia ľudskou činnosťou, pri ktorom nedochádza k poškodzovaniu životného prostredia, najmä jeho zložiek, funkcií ekosystémov, alebo ekologickej stability. Únosné zaťaženie možno určiť medznými hodnotami zložiek životného prostredia, ustanovenými osobitnými predpismi s prihliadnutím na možné kumulatívne pôsobenie a synergický vzťah jednotlivých činností a znečisťujúcich látok.

Z uvedeného vyplýva, že územný plán je jedným zo základných nástrojov na zabezpečovanie trvalo udržateľného rozvoja.

Územnoplánovacia dokumentácia musí byť v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja, tzn. takého rozvoja, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov (§ 7 zákona č. 17/1992 Z. z.).

Podľa § 8 stavebného zákona územnoplánovacia dokumentácia komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, zosúladí záujmy a činnosti ovplyvňujúce územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú stabilitu a ustanovuje regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia. Z uvedeného vyplýva, že hodnotenie vplyvov na životné prostredie je súčasťou vypracovania územnoplánovacej dokumentácie a nie oddelený proces. Už pri jej vypracovaní sa musia brať do úvahy všetky aspekty súvisiace s ochranou a tvorbou životného prostredia v riešenom území. Spracovateľ konceptu ÚPN-M Turany v podstatnej miere túto skutočnosť akceptoval.

Navrhovaný strategický dokument nie je prvým územnoplánovacím dokumentom v ktorom sa rieši využívanie územia mesta Turany. Mesto Turany má v súčasnosti platný ÚPN-SÚ Turany vypracovaný v roku 1994 a schválený uznesením obecného zastupiteľstva v Turanoch č. 1/14/1994 zo 14. 11. 1994.

Návrhový rok ÚPN-SÚ Turany bol stanovený v dvoch etapách, do roku 2005 a do roku 2020. V roku 2010 bol vypracovaný ÚPN-SÚ Turany - Zmeny a doplnky č. 1 (ďalej len „ÚPN-SÚ Turany ZaD č. 1“) schválený uznesením obecného zastupiteľstva v Turanoch č. A/1 z 28. 04. 2010.

Územnoplánovacou dokumentáciou vyššieho stupňa pre mesto Turany je ÚPN VÚC Žilinského kraja.

Do nového ÚPN-M Turany budú okrem iného prevzaté a rešpektované:

- z ÚPN VÚC Žilinského kraja – súvisiace väzby a požiadavky vyplývajúce z riešenia a zo záväzných častí územného plánu regiónu, vrátane rešpektovania tras dopravnej a ostatnej infraštruktúry (napr. diaľnica D1, cesta I/18, železničná trať č. 180, vodná cesta – výhl'ad) a ostatnej infraštruktúry – táto povinnosť vyplýva z platných predpisov. ÚPN-M Turany musí byť bezpodmienečne v súlade so záväznou časťou ÚPN VÚC Žilinského kraja;
- z ÚPN-SÚ Turany – existujúce a schválené rozvojové plochy pre obytné územie (najmä IBV), pre šport a priemysel.

V rámci posudzovania vplyvov ÚPN-M Turany na životné prostredie boli zhodnotené predpokladané vplyvy jeho realizácie na životné prostredie vrátane zdravia, (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne i negatívne), ktoré bolo možné predpokladať v etape strategického environmentálneho hodnotenia.

Je potrebné zdôrazniť, že v rámci posudzovania vplyvov strategického dokumentu (koncept ÚPN-M Turany) nie je možné jednoznačne a detailne identifikovať vplyvy na životné prostredie v podrobnosti vplyvu konkrétnych stavieb a navrhovaných činností, nakoľko v etape ÚPN-M je navrhované iba funkčné a priestorové usporiadanie a využívanie územia, často bez podrobných technických parametrov konkrétnych činností.

Predpokladané vplyvy ÚPN-M Turany, ktoré bude potrebné zohľadniť v rámci prípravy a realizácie navrhovaných činností v rámci napĺňania cieľov strategického dokumentu sú uvedené v nasledujúcich podkapitolách. Podrobné hodnotenie navrhovaných činností, ktoré spĺňajú prahové hodnoty podľa prílohy č 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. bude predmetom posudzovania podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA).

1. Vplyvy na obyvateľstvo

V riešenom území žilo k 31. 12. 2017 celkom 4 275 obyvateľov, hustota osídlenia obyvateľstvom je 91,62 obyvateľov/km². V návrhovom roku 2035 sa podľa konceptu ÚPN-M Turany predpokladá, že na území mesta Turany bude žiť cca 4 450 – 4 600 obyvateľov.

Predložený koncept ÚPN-M Turany, ktorý je predmetom posudzovania obsahuje návrhy, ktoré majú zlepšiť kvalitu životného prostredia na území mesta Turany a zvýšiť pohodu a kvalitu života obyvateľom mesta a jeho návštevníkom. Sú to predovšetkým návrhy v oblasti bývania, dopravy, technickej infraštruktúry, environmentálnej infraštruktúry,

vytvorenia podmienok pre oddych, šport a rekreáciu a súbor návrhov na revitalizáciu urbanizovaného a krajinného prostredia.

V koncepte UPN-M Turany sa nenavrhujú také nové činnosti a riešenia, ktoré by vytvárali riziká ohrozenia zdravotného stavu obyvateľstva, ktoré by mali negatívne sociálno-ekonomické dopady alebo narušovali pohodu a kvalitu života resp. stav životného prostredia a to ani v kumulácii s existujúcimi a povolenými činnosťami v riešenom území.

Rozvoj plôch určených na bývanie bude mať jednoznačne pozitívny vplyv na obyvateľstvo - zvýšenie počtu bytov a zároveň skvalitnenie úrovne bývania.

Vytvorenie nových plôch pre priemysel a skladové hospodárstvo bude mať pozitívny vplyv na stabilizáciu obyvateľstva, ekonomickú činnosť v meste i v mikroregióne.

Jedným z najväčších environmentálnych problémov v zastavanom území mesta Turany v súčasnosti a pravdepodobne bude i v budúcnosti hluk a vibrácie, ktorý môže limitovať využitie územia najmä pre obytné a rekreačné účely.

Podľa ustanovení zákona č. 2/2005 Z. z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí v znení neskorších predpisov hluk vo vonkajšom prostredí je nežiaduci alebo škodlivý vonkajší zvuk vytvorený ľudskými činnosťami, najmä hluk z dopravy na cestných komunikáciách, zo železničnej dopravy, leteckej dopravy a priemyselnej činnosti.

Najväčšími zdrojmi hluku a vibrácií v riešenom území je intenzívna cestná doprava po cestách I. triedy (I/18) a III. triedy (III/2133, III/2135, III/2138) a železničná doprava (železničná trať č. 180), ktoré vedú priamo zastavaným územím mesta Turany.

Po sprevádzkovaní úseku diaľnice D1 Dubná skala - Turany sa podstatná časť dopravy z cesty I/18 odvieďa na diaľnicu, čo má pozitívny vplyv na zníženie emisií hluku z dopravy v okolí cesty I/18. Zároveň sa však presunula produkcia hluku do lokalít, v ktorých sa doteraz tento jav neprejavoval. Na elimináciu hlukovej záťaže boli navrhnuté protihlukové opatrenia v podobe protihlukových stien na obidvoch úsekoch diaľnice D1, ktoré vedú územím mesta Turany, ktorými by sa mala dosiahnuť úroveň hluku podľa platných predpisov. Tento predpoklad je potrebné overiť v rámci poprojektovej analýzy a v prípade, že sa nepotvrdia hodnoty, ktoré boli predpokladané v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie je potrebné požadovať zosúladenie s platnými právnymi predpismi.

Veľmi výrazné je zaťaženie mesta hlukom a vibráciami v dôsledku premávky na železničnej trati č. 180, ktorá vedie zastavaným územím mesta Turany. So zmenou trasovania uvedenej trate sa neuvažuje. Hluková situácia sa pravdepodobne zlepší až po vykonaní plánovanej rekonštrukcie na železničnej trati č. 180, súčasťou ktorej musia byť, rovnako ako u diaľnice D2 i protihlukové opatrenia.

Dostavba úseku diaľnice D1 Turany – Hubová a modernizácia železničnej trate č. 180 podliehajú posúdeniu vplyvov na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA) boli/budú podmienené realizáciou opatrení na zmiernenie, prípadne odstránenie predpokladaných negatívnych vplyvov okrem iného i na obyvateľstvo v dotknutom území. Preto bude potrebné okrem dôsledne sledovať a požadovať v etape posudzovania, povoľovania a výstavby realizáciu účinných opatrení súvisiacich s ochranou obyvateľstva pred účinkami hluku a vibrácií a splnenia požiadaviek vyplývajúcich z príslušných ustanovení vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí, u všetkých komunikácií, ktoré vedú zastavaným územím mesta Turany. Správca pozemnej komunikácie je povinný zabezpečiť vypracovanie strategickej hlukovej mapy pre väčšie pozemné komunikácie mimo aglomerácie, prevádzkovateľ železničnej dráhy pre väčšie železničné dráhy mimo aglomerácie, obec s najväčším počtom obyvateľov v aglomerácii pre územie aglomerácie. Aglomerácia je časť územia, ktorá má viac ako 100 000 obyvateľov. Pre aglomeráciu, súčasťou ktorej je mesto Turany strategická hluková mapa zatiaľ nie je k dispozícii.

Nové objekty bývania by sa podľa možnosti nemali navrhovať v dosahu nadlimitných hodnôt hluku, čo je v posudzovanom koncepte v maximálne možnej miere dodržané.

Z pohľadu kvality ovzdušia územie mesta Turany nie je zaradené medzi oblasti riadenia kvality ovzdušia. V širšom okolí je medzi oblasti riadenia kvality ovzdušia zaradené územie mesta Martin pre znečisťujúcu látku PM₁₀.

Mobilným zdrojom znečisťovania ovzdušia na území obce je automobilová doprava predovšetkým tranzitná automobilová doprava, ktorá vedie cez územie mesta a spôsobuje zvyšovanie množstva plynných emisií z výfukových plynov a sekundárnu prašnosť.

Na území mesta Turany sa v súčasnosti nenachádzajú veľké zdroje znečisťovania ovzdušia, ani v rámci navrhovaného rozvoja mesta podľa posudzovaného konceptu sa s vytváraním nových veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia neuvažuje.

Kvalitu ovzdušia v meste Turany ovplyvňujú tiež diaľkové prenosy znečisťujúcich látok zo vzdialených zdrojov v regióne vrátane cezhraničných. Malými stacionárnymi zdrojmi znečisťovania ovzdušia sú lokálne kúreniska. Hlavným vykurovacím médiom v nasledujúcom období bude zemný plyn a doplnkovým obnoviteľné zdroje energie.

Podľa zásad a regulatív uvedených v posudzovanom koncepte na území mesta Turany by sa nemali umiestňovať také prevádzky, ktoré by prašnosťou a produkciou škodlivých látok mohli nevhodne ovplyvniť kvalitu ovzdušia.

Rekonštrukcia existujúcich ciest (cesty I. triedy, miestne komunikácie, výstavba a rekonštrukcia odstavňových plôch), rekonštrukcia a výstavba účelových komunikácií, výstavba chodníkov cyklistických pozitívne prispieje k zlepšeniu kvality ovzdušia v riešenom území, hlukových pomerov ako i k zníženiu dopravného zaťaženia a zlepšeniu dopravnobezpečnostnej situácie, nepriamo i zdravia obyvateľstva v riešenom území.

Dobudovanie a rekonštrukcia športových zariadení a výstavba nových rekreačných zariadení bude mať pozitívny vplyv na zdravie obyvateľstva.

Navrhovaný rozvoj obytnej funkcie, prispieje ku skompaktneniu sídla, hlavne v okrajových polohách Jadrovej časti mesta a Urbanizovaných plôch s už existujúcou obytnou výstavbou.

V koncepte ÚPN-M Turany je navrhovaný ďalší rozvoj obytnej funkcie a to v miestnej časti

- Mesto I. (sever) - formou prieluk v existujúcej zástavbe, intenzifikáciou obytných plôch (záhrady), pokračovaním výstavby na východnom okraji, pokračovaním výstavby na západnom okraji, prehodnotením časti plochy navrhovanej na občianske vybavenie, resp. pre polyfunkčné využívanie územia (bývanie + občianske vybavenie);
- Mesto II. (juh) - formou prieluk v existujúcej zástavbe, intenzifikáciou obytných plôch (záhrady), pokračovaním výstavby na východnom okraji v lokalitách Prostredné hony a Brvná;
- Pod Mancovom - formou prieluk v existujúcej zástavbe;
- Černík - formou prieluk v existujúcej zástavbe, intenzifikáciou obytných plôch (záhrady), pokračovaním výstavby na východnom okraji;
- Zábrehy - formou prieluk v existujúcej zástavbe, intenzifikáciou súkromných plôch (záhrady, záhumienky);
- Dielec - formou prieluk v existujúcej zástavbe, intenzifikáciou obytných plôch (záhrady), na malej rozvojovej ploche na západnom (alt. aj východnom okraji tejto miestnej časti).

V navrhovaných obytných plochách, hlavne v m. č. zaradených do Urbanizovaných plôch (mimo Jadrovej časti mesta) sa predpokladá a pripúšťa zmiešané obytno-rekreačné využitie, hlavne v pôvodnej najstaršej obytnej výstavbe, kde môže dochádzať k postupnej prestavbe staršieho už aj často nevyužívaného bytového fondu na súkromné rekreačné objekty (chalupy a víkendové rodinné domy).

V rámci IBV sa pripúšťame polyfunkčné využívanie umiestňovaním neprevládajúcich prevádzok remeselnej výroby a služieb bez hygienicky negatívneho zaťaženia okolitého obytného územia. Pri takomto polyfunkčnom využití by mali prevládať funkcie a služby synergeticky pokrývajúce potreby mesta a tiež služby v súvislosti s rozvojom rekreácie, turizmu a cestovného ruchu. V tejto oblasti je potrebné dôsledné zhodnotiť prevádzky a činnosti, ktoré bude možné umiestniť v rámci IBV, aby tieto i nespôsobovali narušenie

pohody obyvateľov a aby sa nestali potenciálnym rizikom pre zdravie obyvateľov v ich dosahu.

Pri konkrétnom riešení jednotlivých rozvojových plôch navrhovaných v rámci konceptu ÚPN-M Turany je potrebné dôsledne dodržiavať všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré budú platné v čase realizácie jednotlivých konkrétnych projektov. V prípade zistenia nesúladu s platnými predpismi vykonať v prípade potreby príslušné zmeny a doplnenie ÚPN-M Turany. Verejnosť bola o strategickom dokumente informovaná i prostredníctvom oznámenia o strategickom dokumente podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Verejnosť bude mať ešte možnosť predloženia pripomienok ku konceptu v etape pripomienkovania správy o hodnotení.

Záver z procesu posudzovania v ktorom budú zohľadnené opodstatnené pripomienky verejnosti budú slúžiť ako podklad pre dopracovanie ÚPN-M Turany do konečného návrhu, ktorý bude predložený na schválenie.

Pri dodržaní navrhovaných opatrení a záväzných regulatívov sa závažné negatívne vplyvy ÚPN-M Turany na obyvateľstvo nepredpokladajú. Schválením a následnou realizáciou ÚPN-M Turany sa vytvoria podmienky na zlepšenie kvality zložiek životného prostredia, bezpečnosti obyvateľstva, pre rozvoj ľudských zdrojov, zlepšenie životných podmienok obyvateľov a kvality života v obci.

2. Vplyvy na horninové prostredie a geomorfologické pomery

Nové funkčné plochy navrhované v koncepte ÚPN-M Turany svojim charakterom, rozsahom a umiestnením by nemali ovplyvniť geomorfologické pomery ani súčasný charakter územia, pokiaľ budú pri ich realizácii dodržané limity a záväzné regulatívy stanovené v posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany.

Realizácia strategického dokumentu by mohla mať vplyv na horninové prostredie pri umiestňovaní objektov súvisiacich s napĺňaním jeho cieľov napr. ubytovacie zariadenia, súvisiaca infraštruktúra, nové priemyselné a športové zariadenia, čo je ale vzhľadom na predpokladaný charakter a rozsah navrhovaných činností málo pravdepodobné.

V posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany sa nenavrhujú také nové činnosti, u ktorých by bolo možné predpokladať závažné negatívne vplyvy na horninové prostredie.

Všetky zásahy do horninového prostredia a následné sanácie sa musia realizovať len na základe výsledkov podrobného inžiniersko-geologického a hydrogeologického prieskumu.

Pri umiestňovaní konkrétnych stavieb na navrhovaných funkčných plochách musia byť konkrétne podmienky geologických pomerov na záujmovej lokalite zisťované podrobným inžiniersko-geologickým a hydrogeologickým prieskumom a jeho výsledky je potrebné zohľadňovať pri umiestňovaní a zakladaní stavieb.

Vzhľadom na typ geologického podložia v riešenom území je potrebné zvýšenú pozornosť venovať najmä zosuvom, ktoré môžu byť aktivované dokonca i v dôsledku extrémnych zrážok.

Okrem prirodzených faktorov dôvodom pri aktivovaní svahových pohybov má aj činnosť človeka. Menšie zásahy do svahov pri výstavbe objektov a vrátane súvisiacej infraštruktúry môžu narušiť stabilitu svahu a môžu sa tvoriť maloplošné zosuvy resp. zemné prúdy.

V posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany sa s problémom zosuvov počíta a sú navrhnuté opatrenia a záväzné regulatívy.

Opatrenia súvisiace so zosuvmi a horninovým prostredím napr.:

- dodržať odporúčania užívania pôdy navrhované v Krajinnoekologickom pláne (KEP);
- podmieniť výstavbu v území s rizikom potenciálnych a stabilizovaných zosuvov podrobným inžinierskogeologickým prieskumom a akceptovaním opatrení súvisiacich so zakladaním stavieb v tomto území;
- neumiestňovať výstavbu do území aktívnymi zosuvmi.

Na predchádzanie predpokladaných vplyvov v oblasti ochrany horninového prostredia sa v návrhu záväzných regulatív uvádza:

- IBV umiestňovať mimo zosuvných území, respektíve podmieniť výstavbu v takýchto územiach podrobným geologickým prieskumom a riadením sa pri výstavbe v tomto území technickými podmienkami stanovenými z tohto geologického prieskumu.

Plochy novej výstavby sú v koncepte ÚPN-M Turany navrhované prevažne mimo plôch aktívnych zosuvov. Na rozvojových plochách IBV v m. č. Černík, do ktorých zasahujú potenciálne zosuvy, je bezpodmienečne potrebné vhodnosť výstavby rodinných domov posúdiť inžinierskogeologickým posudkom.

Podľa § 20 ods. 2 zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) MŽP SR ako dotknutý orgán štátnej správy sa vyjadruje pri prerokovaní územnoplánovacej dokumentácie formou stanoviska. Pri územiach so zložitou geologickou stavbou alebo s nepriaznivými inžinierskogeologickými pomermi, ktoré negatívne ovplyvňujú stavebné využitie územia, MŽP SR v stanovisku vymedzí riziká využitia tohto územia.

Na území mesta Turany sa nachádzajú ložiska štrkopieskov a pieskov, ktoré sa využívali a pravdepodobne sa budú využívať okrem iného i pri výstavbe diaľnice D1. Táto skutočnosť je v koncepte ÚPN-O Turany zohľadnená.

Chránené ložiskové územia ani dobývacie priestory vyhradených nerastov na území mesta Turany Obvodný banský úrad v Banskej Bystrici neeviduje.

Pri dodržaní navrhovaných opatrení a záväzných regulatívov sa významné negatívne vplyvy ÚPN-M Turany na geomorfologické pomery a horninové prostredie nepredpokladajú.

3. Vplyvy na klimatické pomery

V koncepte ÚPN-M Turany sa neuvažuje s umiestnením takých činností alebo prevádzok, ktoré by závažne ovplyvnili klimatické pomery v dotknutom území.

Negatívne vplyvy na mikroklimu dotknutého územia môže mať rozširovanie spevnených plôch najmä pri rozširovaní zastavaných plôch pre priemysel a skladové hospodárstvo. Tieto vplyvy bude možné znížiť rozšírením zelených plôch v rámci parkových a sadových úprav v zastavanom území s ktorými sa v koncepte ÚPN-M Turany uvažuje.

Navrhuje sa zachovanie a doplnenie plôch verejnej zelene v kontakte s ťažiskovým priestorom mesta a po jeho obvode v obytných plochách a na plochách občianskeho vybavenia. V kontakte s navrhovanými plochami výroby je riešená izolačná zeleň, plochy zelene sú doplnené s prihliadnutím na priestorové podmienky aj pri existujúcich areáloch výroby a skladového hospodárstva.

Pri vodných tokoch, tam kde to umožňujú priestorové pomery, je riešená obnova, doplnenie a rekonštrukcia brehových porastov. V krajinnom priestore je navrhované zachovanie solitérnej a skupinovej vzrastlej zelene. Otázka zelene je i súčasťou návrhu regulatív a záväzných častí ÚPN-M Turany.

V posudzovanom koncepte ÚPN-O Turany sa venuje pozornosť i možným nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy (kapitola B.13.5.16), kde sú uvedené všeobecné opatrenia vyplývajúce zo „Stratégie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“. Tieto opatrenia by bolo vhodné v návrhu ÚPN-M Turany konkretizovať na podmienky riešeného územia k. ú. Turany. Súčasťou návrhu záväznej časti (Článok 7 Zásady a regulatívy starostlivosti o životné prostredie) je v bode 7 uvedené že je potrebné akceptovať stratégiu vyplývajúcu z Metodického usmernenia MDVRR SR odboru územného plánovania k zabezpečeniu plnenia uznesenia vlády SR č. 148/2014 z 26. 3. 2014 k Stratégii adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.

Závažné negatívne vplyvy strategického dokumentu na klimatické pomery záujmového územia sa nepredpokladajú.

4. Vplyvy na ovzdušie

Na znečisťovanie ovzdušia v riešenom území sa v súčasnosti podieľa doprava (škodliviny z výfukových plynov – NO_x, CO, VOC, SO₂, sekundárna prašnosť) a lokálne kúreniska.

V etape posudzovania strategického dokumentu, ktorým je ÚPN-M Turany nemožno jednoznačne identifikovať konkrétne vplyvy jeho prijatia a realizácie na ovzdušie, nakoľko v etape ÚPN-M Turany je navrhované iba funkčné a priestorové usporiadanie územia, bez technických parametrov konkrétnych činností.

Čo sa týka nových činností, ktoré sa navrhujú v rámci konceptu ÚPN-M Turany v riešenom území nie sú takého charakteru, že by negatívne ovplyvnili kvalitu ovzdušia v dotknutom území. Naopak, ak sa budú realizovať v súlade s navrhovanými zásadami a regulatívmi, ktoré sú uvedené v koncepte ÚPN-M Turany, prispievajú k zlepšeniu kvality ovzdušia v riešenom území a jeho širšom okolí. V koncepte sa nevymedzujú plochy pre umiestnenie takých nových priemyselných ani poľnohospodárskych prevádzok, ktoré by mohli byť ďalšími zdrojmi znečisťovania ovzdušia, ani také, ktoré by mohli byť zdrojom obťažujúceho zápachu. Zabezpečovanie tepla sa navrhuje na báze zemného plynu a obnoviteľných zdrojov (napr. biomasa, teplo zeme, slnečná energia).

V posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany je otázka ochrany ovzdušia dostatočne riešená a premietnutá do návrhu regulatív a zásad.

Z navrhovaných regulatív možno uviesť napr.:

- neuvažovať s budovaním stredných a veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia;
- uvažovať so zemným plynom, ako hlavným vykurovacím médiom v meste Turany;
- všetky existujúce a navrhované komunikácie v zastavanom území riešiť so spevneným, bezprašným povrchom;
- na území mesta neumiestňovať také prevádzky, ktoré by prašnosťou a produkciou škodlivých látok mohli nevhodne ovplyvniť kvalitu ovzdušia;
- rešpektovať vplyv emisnej záťaže dopravy na okolitú obytnú a rekreačnú výstavbu, vplyv emisnej záťaže z dopravy korigovať výsadbou zelene na plochách izolačnej zelene pozdĺž týchto komunikácií v obytnom a rekreačnom území;
- pri umiestňovaní výrobných prevádzok, vrátane nových prevádzok v areáli pôvodnej Dreviny, dôsledne dodržiavať príslušné ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany ovzdušia čím sa zabezpečí ochrana okolitej obytnej zóny.
- potrebu tepla riešiť decentralizovaným systémom domovými zdrojmi tepla s palivovou základňou zemný plyn, v okrajových častiach použiť iné dostupne paliva (napr. na báze dreva);
- pri získavaní energie využívať aj slnečnú energiu a netradičné druhy (napr. teplo zeme - tepelné čerpadla).

V etape vypracovania a posudzovania strategického dokumentu nie sú k dispozícii konkrétne informácie o zdrojoch znečisťovania ovzdušia. V etape prípravy konkrétnych činností, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa zákona č. 24/2006 Z. z. budú i vplyvy na ovzdušie podrobne vyhodnocované vrátane vplyvov kumulatívnych.

Predpokladané negatívne vplyvy realizácie ÚPN-M Turany nie sú takého charakteru a dosahu, ktoré by boli v rozpore s platnými limitmi v oblasti ochrany ovzdušia.

5. Vplyvy na vodné pomery

Hlavnými znečisťovateľmi vôd v riešenom území sú v súčasnosti najmä bodové zdroje znečistenia, komunálne odpadové vody vypúšťané do tokov bez čistenia, staré environmentálne záťaže (napr. divoké skládky odpadov v okolí tokov), z plošných zdrojov znečistená voda z povrchového odtoku, najmä z poľnohospodárskej činnosti.

Ovplyvnenie kvality povrchových (najmä malých vodných tokov a vodných plôch) a podzemných vôd môže spôsobiť i absencia dostatočných plôch vymedzených pre statickú dopravu (živelné parkovanie) a umývanie vozidiel.

Koncepcia a záväzné regulatívy navrhované v koncepte ÚPN-M Turany by mali prispieť k zlepšeniu situácie v oblasti vodných pomerov v riešenom území.

Ochraňovanie povrchových a podzemných vôd sa v koncepte ÚPN-M Turany venuje dostatočná pozornosť.

Navrhuje sa riešenie v oblasti zásobovania pitnou vodou prostredníctvom verejného vodovodu, ale i z miestnych a individuálnych zdrojov. Pozornosť je zameraná na odvádzanie a zneškodňovanie splaškových odpadových vôd, ktoré predstavujú jeden z najväčších zdrojov znečisťovania vôd v riešenom území. Navrhuje sa i riešenie nakladania so splaškovými odpadovými vodami v miestnych častiach, ktoré nie sú v dosahu verejnej kanalizácie.

Prijatím a realizáciou ÚPN-M Turany sa predpokladá zníženie a zabránenie vypúšťania splaškových odpadových vôd do miestnych tokov a tým zníženie stupňa ich znečistenia a zlepšenia kvality vody vo Váhu.

Osobitnú pozornosť bude potrebné venovať novému potenciálnemu zdroju znečistenia vôd, ktorým budú splachy z diaľnice D1 najmä v zimných mesiacoch a pri topení snehu, z dôvodu posypov vozovky môžu byť zvýšené hodnoty znečisťujúcich látok (BSK5, mineralizácie, obsahu dusičnanov, amoniaku, vápnika, železa, síranov). V prípade úniku ropných látok môžu byť prekročené limity mikropolutantov (NEL).

Dôležitá je i pravidelná a údržba a revitalizácia ostatných úsekov vodných tokov a príľahlého územia týchto tokov, vrátane odstránenia a zabránenie ďalšieho vytvárania divokých skládok v okolí vodných tokov.

Osobitnú pozornosť je potrebné venovať protipovodňovej ochrane územia určeného na umiestnenie nových objektov v inundačnom území rieky Váh a ostatných miestnych tokov. Nové objekty a zariadenia sa nikdy nemajú umiestňovať v územiach, ktoré sú známe z hľadiska potenciálneho povodňového rizika, čo môže ohroziť bezpečnosť a život obyvateľov a zvierat.

Pri realizácii protipovodňových opatrení na vodných tokoch je potrebné prihliadať aby sa v maximálnej možnej miere zachovala pôvodná morfológia toku bez drastického zásahu do hydrologického režimu tokov a ochrana pôvodnej brehovej vegetácie tokov. Protipovodňové opatrenia je potrebné posúdiť z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. a pri ich realizácii úzko spolupracovať s príslušným orgánom ochrany prírody a krajiny. V plnom rozsahu je potrebné akceptovať opatrenia navrhované v KEP v súvislosti s vodnými tokmi v riešenom území.

V rámci ÚPN-M Turany sa nenavrhujú také nové činnosti ani zariadenia, ktoré by boli významným zdrojom znečistenia vôd (podzemných ani povrchových) ani ktoré by negatívne zasahovali do vodohospodárskych pomerov riešeného územia.

Významným zásahom do vodných pomerov na území mesta Turany môže byť v budúcnosti vodná cesta (zatiaľ vo výhlade), ktorá v každom prípade v rámci jej prípravy a pred jej povolením bude dôsledne posúdená z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa všeobecne záväzných právnych predpisov platných v čase jej prípravy a povoľovania.

Závažne negatívne vplyvy realizácie ÚPN-M Turany na vodné pomery s podmienkou dodržania a realizácie navrhovaných regulatív sa nepredpokladajú. Možno predpokladať, že schválením ÚPN-M Turany sa vytvoria podmienky pre zlepšenie situácie v oblasti vodných pomerov na území mesta Turany.

Negatívne vplyvy realizácie ÚPN-M Turany na povrchové a podzemné vody možno hodnotiť ako málo významné, ktoré je možné zmierniť alebo i odstrániť realizáciou účinných opatrení a rešpektovaním navrhovaných regulatív.

6. Vplyvy na pôdu

Najväčším negatívnym vplyvom realizácie ÚPN-M Turany na pôdu je návrh na použitie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely.

Navrhovaný rozvoj mesta Turany si vyžiada celkový trvalý záber poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely 82,86 ha (Variant A), prípadne 92,86 ha (Variant B) vrátane plôch, na ktoré bol daný súhlas v rámci v súčasnosti platného ÚPN-SU Turany. Z celkového záberu poľnohospodárskej pôdy je 72,48 ha (Variant A), prípadne 81,12 ha (Variant B) zaradená podľa prílohy č. 2 NV SR č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy medzi najkvalitnejšie pozemky na k. ú. Turany. Podľa BPEJ sú najkvalitnejšie pozemky na území mesta Turany zaradené do 5., 6. a 7. stupňa kvality. Najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy určené na záber sa v prevažnej miere nachádzajú v priamej nadväznosti na zastavané územie. Plochy záberov najkvalitnejších pôd sú prevažne malej výmery od 0,01 do 0,90 ha. Väčšie ucelené plochy záberu najkvalitnejších pôd sa navrhujú na účely výroby a skladového hospodárstva v lokalitách č. 9 Pod Mancovom a Hrabiny (36,39 ha – 7. stupeň kvality) v oboch variantoch (A,B) a na účely IBV v lokalite č. 12 (7,81 ha – 6. stupeň kvality).

Z pohľadu záberu poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely sa javí prijateľnejšia Variant A s menšou výmerou záberu (rozdiel cca 10 ha celkového záberu, ale vzhľadom na umiestnenie týchto pozemkov a ich kvalitu sú obidva varianty z hľadiska vplyvu na životné prostredie prijateľné. O konečnom variante môže rozhodnúť orgán ochrany pôdy. Zábery pre IBV je potrebné riešiť postupne, len po preukázaní skutočnej potreby výstavby novej IBV. Čo sa týka pozemkov navrhovaných na umiestnenie výroby a skladového hospodárstva navyše plochy vo Variante B (lokalita č. 20 – 8,46 ha) nepatria medzi najkvalitnejšie pôdy na území mesta Turany.

Návrh použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely je v koncepte spracovaný podľa zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy.

So záberom lesných pozemkov sa pri rozvoji mesta Turany neuvažuje

Čo sa týka znečistenia pôdy v koncepte sa nevyčleňujú plochy na také činnosti, ktoré by mohli byť zdrojom znečistenia a kontaminácie pôd.

Pri návrhu na využívanie územia na účely turistiky (napr. pešia turistika, cykloturistika, bežecké lyžovanie ...) je potrebné brať do úvahy možnosť aktivácie erózie pôdy spôsobená najmä v rámci živelne a neusmernenej letnej turistiky bez existencie značených turistických chodníkov a značených cykloturistických tras. Výstavbou značených turistických chodníkov a cyklotrás umiestnených na základe dôsledného odborného posúdenia je možné potenciálne riziko erózie pôdy podstatne znížiť ich nevhodné umiestnenie naopak môže prispieť k riziku aktivácii erózie pôdy.

Vplyvy realizácie strategického dokumentu na pôdu možno hodnotiť ako vplyvy významné, najmä z hľadiska trvalých záberov, ale v dôsledku potreby rozvoja mesta nevyhnutné.

7. Vplyvy na faunu flóru a ich biotopy

Akýkoľvek zásah do prírodného prostredia môže spôsobiť zmeny v biodiverzite priamo dotknutého územia. Dôkazom toho je i súčasný stav z pohľadu zloženia a kvality flóry a fauny a ich biotopov v riešenom území.

Negatívne vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy môžu byť priame i nepriame ako sú napr.: zničenie ekosystémov – strata stanovišť rastlinných a živočíšnych druhov v dôsledku výstavby; vyrušovanie živočíchov z dôvodu zvýšeného pohybu mechanizmov a ľudí, čo môže spôsobiť zmeny v správaní sa živočíšnych druhov; fragmentáciu a zmeny biotopov pôvodných druhov fauny a flóry; vytváranie bariéry pre migrujúce živočíchy; rozširovanie invázných druhov rastlín; zmeny vegetácie a živočíšnych biotopov v okolí dopravných komunikácií a ďalšie.

Výnimkou nie sú ani činnosti súvisiace s turistikou a športom, kedy na exponovaných miestach dochádza napr. k zašľapavaniu vegetácie; šíreniu rastlinných a živočíšnych druhov, ktoré sa v danom území nevyskytovali a boli do územia zavlečené činnosťou človeka; vedomé zavlečenie rastlinných a živočíšnych druhov do miestnych ekosystémov za účelom zvýšenia atraktívnosti miesta (záhrady, parkové úpravy, obory, umelé vodné plochy a pod.). V posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany sa ochrane prírody ako celku venuje dostatočná pozornosť. V rámci návrhov a regulatívov obsiahnutých v koncepte ÚPN-M Turany je snaha o revitalizáciu a zachovanie vzácných prírodných biotopov, pre ktoré má i riešené územie veľký potenciál.

Na území mesta Turany sa vyskytujú okrem bežných i vzácné a chránené druhy rastlín a živočíchov, a preto je potrebné rozvíjať aktivity obce s rešpektovaním pravidiel, podmienok a limitov ochrany prírody a tvorby krajiny.

Pri akomkoľvek kontakte s chránenými druhmi rastlín a živočíchov sa musí postupovať podľa príslušných ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky č. 24/2003 Z. z.

Z hľadiska zachovania alebo zvýšenia biologickej rozmanitosti v dotknutom území má kľúčový význam dôsledná ochrana prírodných biotopov na lokálnej, regionálnej i nadregionálnej úrovni.

V rámci obstarávania ÚPN-M Turany bol vypracovaný Krajinnoekologický plán (KEP) s konkrétnymi návrhmi na využitie a zmenu doterajšieho využitia územia tak, aby bola obnovená a následne zachovaná ekologická stabilita územia. Krajinnoekologické opatrenia sú v KEP stanovené pre jednotlivé vyčlenené krajinnoekologické komplexy a všeobecne z hľadiska ochrany prírody, ochrany poľnohospodárskej pôdy, ochrany abiotických zložiek, ochrany biotopov, rastlinstva a živočíšstva, ktoré sú aplikovateľné na všetky krajinnoekologické komplexy a celú krajinu. Závery a výstupy KEP boli zohľadnené pri vypracovaní konceptu ÚPN-M Turany.

Vzhľadom na navrhovaný charakter a rozsah rozvoja územia obce sa nepredpokladá závažné ohrozenie druhov rastlín a živočíchov, ktoré sa vyskytujú v dotknutom a širšom území, vrátane chránených druhov.

Nové lokality výstavby IBV a rekreačných domov sa navrhujú prevažne v priamej nadväznosti na existujúce zastavané lokality.

V rámci konceptu ÚPN-M Turany nie je možné určiť konkrétne negatívne alebo pozitívne vplyvy na flóru, faunu a ich biotopy, tieto vplyvy bude možné identifikovať v rámci posudzovania vplyvov jednotlivých stavieb, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z., prípadne u malých stavieb v rámci ich prípravy a povoľovania podľa osobitných predpisov na ktorom sa zúčastňujú i orgány ochrany prírody a krajiny.

Podľa § 6 ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, ak orgán ochrany prírody a krajiny vo vyjadrení podľa § 9 ods. 1 toho zákona upozorní, že činnosťou, ku ktorej sa dáva vyjadrenie, môže dôjsť k poškodeniu alebo zničeniu biotopu európskeho významu alebo biotopu národného významu, je na uskutočnenie tejto činnosti potrebný súhlas orgánu ochrany prírody, ktorý obsahuje okrem iného

- identifikáciu biotopu európskeho významu a biotopu národného významu,
- opis jeho stavu,
- mapové vymedzenie hranice biotopu,
- vymedzenie pozemkov, ak svojím umiestnením a využitím súvisia s realizáciou súboru opatrení potrebných na zachovanie alebo obnovu priaznivého stavu biotopu,
- určenie relatívnej plochy biotopu európskeho významu k výmere toho istého biotopu v rámci príslušného biogeografického regiónu na území SR.

V súvislosti s ochranou flóry, fauny a ich biotopov sú súčasťou záväznej časti konceptu ÚPN-M Turany nasledujúce zásady a regulatívy:

- Rešpektovať biotopy európskeho významu a genofondové lokality v riešenom území, ako aj územia s výskytom cenných druhov živočíchov a rastlín. V prípade nevyhnutnosti

vykonania obmedzených zásahov do územia biotopov postupovať podľa zákona č. 543/2002 Z. z.

- Na plochách, ktoré nie sú určené na zástavbu, vylúčiť devastácie zásahy, ktoré by mohli spôsobiť zhoršenie existenčných podmienok a biotickej integrity ekosystémov. Zabezpečiť monitoring a následný manažment pre udržanie prirodzeného charakteru jednotlivých ekosystémov systému ekologickej stability a odstraňovať invázne druhy rastlín.
- Inundačné pásma vodných tokov posilniť vegetačnými úpravami v rozsahu a zložení potenciálnych biotopov. Ponechať a chrániť existujúce fragmenty močiarnej a vlhkomilnej vegetácie v kontaktnej aluviálnej nive ako významné refúgia fauny a flóry.
- Chrániť existujúce a budovať nové plochy sídelnej zelene v zastavanom území mesta. Pri navrhovaných výsadbách verejnej zelene použiť autochtónne druhy drevín a rastlín. Pri zásahoch do verejnej zelene sa riadiť STN 83 7010 Ošetrovanie, udržiavanie a ochrana stromovej vegetácie.
- Nepripustiť v riešenom území možnosť umiestnenia fotovoltaiických elektrární.
- Podporovať doplnenie mimo lesnej drevinovej vegetácie a jej rovnomerné rozmiestnenie v krajine tak, aby umožňovala prepojenie jednotlivých významných krajinných prvkov a umožňovala migráciu živočíšnych druhov medzi nimi. Zachovať prirodzený charakter vodných tokov, chrániť existujúcu sprievodnú vegetáciu.

Všeobecne možno konštatovať, že predpokladané vplyvy nových aktivít, ktoré sú navrhované v rámci ÚPN-M Turany na faunu, flóru a ich biotopy v dotknutom území je možné návrhom a realizáciou vhodných kompenzačných a mitigačných opatrení v ich negatívnom pôsobení znížiť na environmentálne prijateľnú mieru.

8. Vplyvy na krajinu

V navrhovanej urbanistickej kompozícii mesta sa vychádza z pôvodnej urbanistickej štruktúry riešeného územia, ktorá sa len dopĺňa o nové prvky vo vzťahu k jeho priestorovému a funkčnému rozvoju.

Podporuje sa zachovanie špecifického razu krajiny ako rovnocenného typu sídelnej štruktúry so zohľadnením špecifického prírodného, krajinného a architektonicko-priestorové prostredia, tak ako to vyplýva i zo záväznej časti ÚPN VÚC Žilinského kraja.

Navrhovaná koncepcia rozvoja mesta Turany uvedená v posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany by nemala spôsobiť závažný negatívne ovplyvnenie krajinskej scenérie a krajinného obrazu. Podstatná časť nových objektov sa umiestňuje na rovinatom teréne tzn. že nebudú viditeľné z väčšej vzdialenosti.

V ÚPN-M Turany sa venuje zvýšená pozornosť vytvoreniu optimálnych životných podmienok pre bývanie a rekreáciu obyvateľov vrátane súvisiacej infraštruktúry. Nové plochy bývania (IBV, HBV) sa umiestňujú prevažne v nadväznosti na existujúce zastavané územie bez závažných negatívnych vplyvov na okolie a nevytvárajú sa nové zastavané celky v riešenom území, ktoré by negatívne vplývali na krajinnú scenériu a krajinný obraz.

V riešení ÚPN-M Turany má významné postavenie ochrana prírodných prvkov na území mesta a vytváranie optimálneho zastúpenia plôch verejnej zelene v jeho zastavanom území.

V koncepte sa prihliada na zachovanie existujúcich prírodných prvkov a zelene na území mesta, navrhujú sa nové plochy zelene a rekonštrukcia a doplnenie sprievodnej zelene vodných tokov a cestných komunikácií a sídelnej zelene v rámci zastavaného územia doplnenej o ďalšie plochy v rámci novej zástavby.

Pozitívne môžu krajinu ovplyvniť i citlivo zrealizované nové rekreačné plochy a areály navrhované v koncepte (napr. rekreačný a športový areál Záblatie Turany s využitím rekreačného potenciálu vodných plôch, ktoré vznikli po ťažbe štrkopieskov so zakomponovaním vzrastlej zelene).

Krajinný obraz môžu čiastočne negatívne ovplyvniť navrhované nové plochy výroby a skladového hospodárstva (Pod Mancovom a Hrabiny), ktoré sú z hľadiska celkovej súvislej

rozlohy najväčšie (Variant A – 38,55 ha, Variant B – 47,49 ha). Vzhľadom na ich umiestnenie budú viditeľné najmä z cesty I/18, ale najmä časť lokality Hrabiny bude umiestnená oproti vstupu do rekreačného územia Trusalová, a preto bude potrebné klásť veľký dôraz na architektonické stvárnenie priemyselných objektov, na sadové úpravy výrobných plôch a tiež na výber prevádzok, ktoré budú na týchto plochách umiestňované.

Bolo by potrebné v záväznej časti stanoviť limity pre výšku a plošný rozsah priemyselných objektov, aby sa v priemyselnom areáli predišlo výstavbe veľkorozmerných skladových hál, ktoré vzhľadom na prírodné danosti riešeného a širšieho územia do tohto prostredia nevhodné. Bolo by tiež potrebné stanoviť koeficient zelene najmä pre priemyselné areály umiestňované na území mesta Turany, vrátane existujúcich.

Osobitnú pozornosť bude potrebné venovať architektonickému riešeniu všetkých nových objektov, navrhovaných v rámci koncepcie rozvoja mesta, nakoľko nevhodná architektúra nových objektov by mohla spôsobiť vizuálne a štrukturálne zmeny krajinného rázu, čo nie je žiaduce.

Z hľadiska krajinej štruktúry dôjde z dôvodu realizácie nových navrhovaných objektov k nárastu podielu zastavaných plôch a technických prvkov na úkor poľnohospodárskej pôdy a krajiny zelene, čo je možné zmierniť náhradnou výsadbou zelene. Vzhľadom na charakter a rozsah nových činností nebude tento vplyv závažný.

Negatívne vplyvy realizácie ÚPN-M Turany na krajinu vzhľadom na charakter a rozsah navrhovaných nových činností možno hodnotiť ako málo významné.

9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma

Územia chránené podľa osobitných predpisov možno rozdeliť do dvoch základných skupín:

- územia chránené podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
- územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách.

9.1. Vplyvy na územia chránené podľa zákona č. 543/2002 Z. z.

V ÚPN-M Turany sa rieši územie na ktorom sa nachádzajú platí prvý až piaty stupeň územnej ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z.

Vplyvy na územia európskej sústavy chránených území (Natura 2000)

Na riešenom území mesta Turany sa nachádza jedno chránené vtáčie územie (SKCHVU013 Malá Fatra) a dve navrhované územia európskeho významu (SKUEV0252 Malá Fatra, SKUEV0664 Uholníky). Všetky chránené územia európskej sústavy chránených území (Natura 2000) sa nachádzajú v severnej časti riešeného územia.

Chránené vtáčie územia Malá Fatra zasahuje do severnej časti riešeného územia mesta Turany. V koncepte ÚPN-M Turany sa na CHVÚ, ktoré zasahuje do riešeného územia sa nenavrhujú také činnosti, ktoré sú zakázané podľa § 2 vyhlášky MŽP SR č. 2/2011, ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Malá Fatra, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany chráneného vtáčieho územia.

Rovnako sa v posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany nenavrhujú činnosti, ktoré by mohli negatívne vplývať na chránené územia európskeho významu.

Územiám Natura 2000 sa v riešenom území venuje dostatočná pozornosť v grafickej a textovej časti i v záväznej časti ÚPN-M Turany.

Závažné negatívne vplyvy strategického dokumentu na územia Natura 2000 sa nepredpokladajú.

Vplyvy na územia národnej sústavy chránených území

Z chránených území národnej sústavy chránených území sa na riešenom území nachádzajú alebo zasahujú :

- NP Malá Fatra (3. stupeň ochrany) a jeho ochranné pásmo (2. stupeň ochrany),
- NPR Chleb (5. stupeň ochrany),
- PR Gol'ové mláky (4. stupeň ochrany),
- PR Hrabinka (4. stupeň ochrany),
- mokrade – *regionálneho významu* (Gol'ové mláky, Staré koryto Váhu); *lokálneho významu* (Sihot' 2, Sihot' 3, Brvence, Uholníky, Ráztoka 2, Ráztoka 3, Hrabinka),
- prvky ÚSES – *biocentra*: BBc1 Krivánska Fatra, RBc 8 Gol'ové mláky, RBc 9 Uholníky, RBc 12 Hradisko pri Nolčove Ráztoka – Majkrabovo; *biokoridory*: NRBk 1 Rieka Váh, RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry, RBk 7 Trusalová - Podhradie, RBk Černík - Kubiancovo - Rieka Váh; *genofondové lokality*: GL 5 Mojský Grúň - Malý Kriváň, GL 6 Pekelník, GL 7 Veľký Kriváň - Chleb, GL 32 Uholníky, GL 33 Kubiancovo, GL 34 Kánovo - Černík, GL 35 Gol'ové mláky, GL 36 Stráne, GL 37 Hrabinka, GL 38 Turianske Rovne, GL 39 Hrabiny, GL 76 Odmúty, GL 77 Sihot' pri Váhu, GL 84 Dolný tok Kantorského potoka, GL 86 Turany - Dlhé, GL 88 Turany - Brvná, GL 89 Brvence Važiská, GL 90 Ráztoka, GL 92 Krpeľany Sihot' III, GL 93 Váh pri Nolčove, GL 94 Krpeľany Sihot' II a GL 95 Krpeľany Sihot' I.

Na riešenom území sa nenachádzajú žiadne chránené stromy vyhlásené podľa zákona č 543/2002 Z. z. a zapísané v zozname chránených stromov

Všetky uvedené chránené územia a spôsoby ich ochrany sú v koncepte ÚPN-M Turany zohľadnené - v grafickej časti, v textovej časti i v rámci záväzných regulatívov.

Vplyvy strategického dokumentu na územia národnej sústavy chránených území sa nepredpokladajú.

9.2. Vplyvy na územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z.

Vplyvy na CHVO

Severnou časťou riešeného územia vedie južná hranica Chránenej vodohospodárskej oblasti Beskydy a Javorníky.

Podľa § 31 ods. 4 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách sa na území CHVO zakazuje

a) stavať alebo rozširovať

- nové priemyselné zdroje alebo jestvujúce priemyselné zdroje, v ktorých sa vyrábajú alebo na výrobu používajú znečisťujúce látky, s výnimkou rozširovania a prestavby jestvujúcich priemyselných zdrojov, ktorými sa dosiahne účinnejšia ochrana vôd;
- nové priemyselné zdroje alebo jestvujúce priemyselné zdroje, ktoré produkujú priemyselné odpadové vody obsahujúce prioritné nebezpečné látky;
- ropovody a iné líniové produktovody na prepravu znečisťujúcich látok;
- sklady ropných látok s celkovou kapacitou väčšou ako 1 000 m³;
- veterinárne asanačné zariadenia a sanitárne bitúanky;
- stavby veľkokapacitných fariem alebo stavby sústredených menších fariem;
- stavby hromadnej rekreácie alebo individuálnej rekreácie bez zabezpečenia čistenia komunálnych odpadových vôd.

b) vykonávať leteckú aplikáciu hnojív a chemických látok na ochranu rastlín alebo na ničenie škodcov alebo buriny v blízkosti povrchových vôd a odkrytých podzemných vôd, kde môže dôjsť k znečisteniu vôd alebo k ohrozeniu kvality a zdravotnej bezchybnosti vôd;

c) vykonávať plošné odvodnenie lesných pozemkov v takom rozsahu, ktorým sa podstatne narušia vodné pomery v chránenej oblasti prirodzenej akumulácie vôd;

d) odvodňovať poľnohospodárske pozemky vo výmere väčšej ako 50 ha súvislej plochy;

e) ťažiť rašelinu v množstve väčšom ako 500 000 m³ na jednom mieste;

f) ťažiť nevyhradené nerasty povrchovým spôsobom alebo vykonávať iné zemné práce, ktorými môže dôjsť k odkrytiu súvislej hladiny podzemnej vody;

g) ukladať rádioaktívny odpad;

h) budovať skládky na nebezpečný odpad;

i) stavať alebo rozširovať stavby, ktoré si vyžadujú počas výstavby alebo prevádzky špeciálne ošetrovanie porastov znečisťujúcimi látkami uvedenými v Zozname prílohy č. 1 zákona o vodách.

V koncepte ÚPN-M Turany sa na území CHVO Beskydy a Javorníky, ktoré zasahuje do riešeného územia, nenavrhujú výstavba ani rozšírenie žiadnej z uvedených činností, ktoré sú na území CHVO zakázané. Nepredpokladá sa ani ovplyvnenie CHVO činnosťami, ktoré budú umiestňované na území mesta Turany, mimo tejto chránenej oblasti.

Vplyvy na ochranné pásma vodárenských zdrojov

Do severnej časti katastrálneho územia Turany zasahuje časť ochranného pásma II. stupňa vodárenského zdroja Krivánska Ríža s výdatnosťou 20 l/s, ktorý je určený pre zásobovanie časti obce Terchová.

V koncepte ÚPN-M Turany sa táto skutočnosť zohľadňuje a nenavrhujú sa na tomto území žiadne zásahy, ktoré by mohli negatívne vplyvať na ochranné pásmo vodárenského zdroja.

Vplyvy na vodárenské vodné toky a vodohospodársky významné toky

Riešeným územím pretekajú: *vodohospodársky významné toky*: Váh (4-21-01-038), Studenec (4-21-05-008), Krpeliansky kanál (4-21-05-004) a Kantorský potok (4-21-05-010). Vodárenské vodné toky územím mesta Turany nepretekajú.

Akokoľvek zásahy do vodohospodársky významného toku vrátane odberov vody povrchovej vody a vypúšťania odpadových vôd do povrchových vôd je potrebné oznámiť správcovi vodohospodársky významného toku podľa príslušných ustanovení zákona č. 364/2004 Z. z. Osobitnú pozornosť bude potrebné venovať zásahom do rieky Váh v rámci realizácie navrhovaných protipovodňových opatrení v rámci ochrany mesta pred povodňami (práva strana Váhu km 287,0 – 289,0).

Vplyvy strategického dokumentu na územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z. sa nepredpokladajú.

Závažné negatívne vplyvy ÚPN-M Turany na územia chránené podľa osobitných predpisov najmä zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách sa pri dodržaní príslušných zákonných ustanovení a navrhovaných regulatívov a zásad uvedených v posudzovanom koncepte a vzhľadom na charakter a rozsah činností, ktoré sa navrhujú na umiestnenie na riešenom území - nepredpokladajú.

10. Vplyvy na územný systém ekologickej stability

Na riešenom území sa podľa RÚSES okresu Martin nachádzajú tieto prvky ÚSES, prípadne ich časti:

Biocentra

- biosférické biocentrum (BBc 1 Krivánska Fatra);
- regionálne biocentrum (RBc 8 Goľové mláky, RBc 9 Uholníky, RBc 12 Hradisko pri Nolčove – Ráztoka – Majkrabovo);

Biokoridory

- nadregionálny biokoridor (NRBk 1 rieka Váh)
- regionálny biokoridor (RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry, RBk 7 Trusalová – Podhradie, RBk 8 Černík – Kubiancova – Rieka Váh)

Genofondové lokality

- GL5 Mojský grúň – Malý Kriváň, GL6 Pekelník, GL7 Veľký Kriváň – Chleb, 32 Uholníky, 33 Kubiancovo, 34 Kánovo – Černík, 35 Goľové mláky, 36 Stráne, 37 Hrabinka, 38 Turianske rovne, 39 Hrabiny, 76 Odmúty, 77 Sihot' pri Váhu, 84 Dolný tok Kantorského potoka, 86 Turany – Dlhé, 88 Turany – Brvná, 89 Brvence – Važiská, 90 Ráztoka, 92 Krpel'any Sihot' III, 93 Váh pri Nolčove, 94 Krpel'any Sihot' II

V koncepte sú v podstatnej miere rešpektované prvky ÚSES na všetkých úrovniach, od nadregionálnych cez regionálne až po miestne. Prvky ÚSES, ktoré sa nachádzajú na riešenom území sú zakreslené v grafickej časti konceptu. Nepredpokladajú sa závažné negatívne vplyvy na ekosystémy, biotopy a genofondové lokality riešeného územia a navrhujú sa opatrenia na ich revitalizáciu, prípadne udržanie v priaznivom stave.

Osobitnú pozornosť bude potrebné venovať pri realizácii protipovodňových opatrení na Váhu a ostatných miestnych tokoch najmä vo vzťahu ku genofondovým lokalitám, ktoré sa na týchto tokoch a v ich dosahu nachádzajú.

Závažné negatívne vplyvy ÚPN-M Turany na prvky ÚSES sa pri akceptovaní navrhovaných opatrení a regulatív nepredpokladajú.

11. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky

Na území mesta Turany sa nachádzajú štyri nehnuteľné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok (kostol sv. Gala s areálom - kostol, kostol sv. Gala s areálom – zvonica, kostol sv. Gala s areálom – prikostolný cintorín, kostol sv. Gala s areálom – ohradný múr).

V posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany je zahrnutá i ochrana kultúrnych pamiatok a kultúrnych hodnôt na území mesta s upozornením na povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.

V súvislosti s urbanistickou kompozíciou riešeného územia sú v záväznej časti konceptu uvedené tieto zásady:

- Hlavnou kompozičnou osou mesta v Jadrovom území je ulica Osloboditeľov, v ťažisku zastavaného intenzívne urbanizovaného územia podporená súbežným tokom potoka Studenec.
- Hlavným ťažiskovým priestorom mesta je priestor vymedzený ulicami Malý Riadok, Komenského, Kollárova a Osloboditeľov s rímskokatolíckym kostolom, evanjelickým kostolom a MsÚ. Ústredným priestorom v rámci ťažiskového priestoru mesta je považovaný priestor medzi Mestským úradom na ulici Osloboditeľov a potokom Studenec s navrhovaným námestím.

Dôležitá je tiež potreba zachovania pôvodného charakteru architektúry kultúrnohistorických priestorov s prvkami ľudovej architektúry (architektonické prvky, materiál, úprava okolia objektov i celého sídla), najmä pri rozvoji individuálnej chalupárskej rekreácie.

S podmienkou dodržiavania navrhovaných zásad a regulatívov sa negatívne vplyvy realizácie strategického dokumentu na kultúrne a historické pamiatky nepredpokladajú.

12. Vplyvy na archeologické náleziská

Podľa Centrálnej evidencie archeologických nálezísk na Slovensku (CEANS) sú na území mesta Turany evidované dve archeologické náleziská:

- ❖ Černík - sídlisko
- ❖ Na Mohylky – sídlisko púchovskej kultúry

Vzhľadom na historické hodnoty riešeného územia je reálny predpoklad nálezov kultúrnych vrstiev pod terénom, najmä pri zakladaní nových stavieb.

Z uvedeného dôvodu, územie dotknuté konkrétnymi stavbami, bude podliehať príslušným ustanoveniam zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a § 127 zákona 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov, čím bude zabezpečený odborný dohľad nad prípadnými archeologickými, či paleontologickými nálezmi. Tieto skutočnosti sú v koncepte v jeho záväznej časti – Zásady a regulatívy zohľadnené (článok 6, bod 14. b), c), d).

Negatívne vplyvy realizácie strategického dokumentu na archeologické náleziska sa predbežne nepredpokladajú.

13. Vplyvy na paleontologické náleziská

Na území, ktoré je predmetom riešenia ÚPN-M Turany neboli v čase posudzovania známe ani identifikované žiadne paleontologické náleziská, ani nálezy. Jednoznačne však nemožno vylúčiť paleontologické nálezy v sedimentoch na miestach novej výstavby. V prípade ich výskytu je potrebné postupovať podľa príslušných ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (§ 38).

Negatívne vplyvy strategického dokumentu na paleontologické náleziská sa predbežne nepredpokladajú.

14. Iné vplyvy

Iné vplyvy ÚPN-M Turany na dotknuté územia, ako tie čo boli uvedené v predchádzajúcich kapitolách sa v etape strategického hodnotenia nepredpokladajú.

15. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi

V rámci konceptu UPN-M Turany sa navrhujú nové investičné zámery, ktoré sú zamerané na dobudovanie funkčného a priestorového využívania územia. Ich realizácia môže mať pozitívne alebo negatívne vplyvy; priame, nepriame a kumulatívne vplyvy na životné prostredie, najmä na miestnej ale aj regionálnej úrovni.

Vplyvy realizácie strategického dokumentu a ich mieru v etape ÚPN-M Turany nie je možné presne určiť. Každá navrhovaná činnosť, ktorá bude spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 zákona č. 24/2006 Z. z. bude podliehať komplexnému posudzovaniu podľa tretej časti tohto zákona. Prehľad predpokladaných vplyvov nových verejnoprospešných stavieb pre umiestnenie ktorých sa určuje územie v ÚPN-M Turany sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 33: Prehľad predpokladaných vplyvov nových verejnoprospešných stavieb

Číslo	Názov skupiny stavieb	Predpokladané vybrané vplyvy	
		pozitívne	negatívne
1.	Rekonštrukcia existujúcich ciest (cesty I. triedy, miestne komunikácie, výstavba a rekonštrukcia odstavných plôch), rekonštrukcia a výstavba účelových komunikácií na navrhovanú funkčnú triedu a kategóriu.	– zlepšenie kvality ovzdušia – zlepšenie hlukovej situácie – zlepšenie bezpečnosti – nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– záber pôdy – vplyvy počas výstavby
2.	Výstavba nadradenej dopravnej infraštruktúry (diaľnica D1, vrátane súvisiacich objektov).	– zlepšenie kvality ovzdušia – zlepšenie hlukovej situácie – zlepšenie bezpečnosti – nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– záber pôdy – vplyvy počas výstavby – vplyvy na krajinu
3.	Modernizácia žel. trate č. 180 vrátane súvisiacich objektov	– zlepšenie hlukovej situácie – nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– vplyvy počas výstavby
4.	Výstavba chodníkov pre chodcov a pre cyklistov popri exist. komunikáciách	– zlepšenie bezpečnosti – nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– vplyvy počas výstavby
5.	Rozšírenie existujúceho vodojemu (650 m ³)	– zlepšenie podmienok	– vplyvy počas

	o ďalších 650 m ³	v zásobovaní obyvateľov pitnou vodou – nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	výstavby
6.	Rozšírenie rozvodnej vodovodnej siete do nových lokalít územného rozvoja	– zlepšenie podmienok v zásobovaní obyvateľov pitnou vodou – nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– vplyvy počas výstavby
7.	Rozšírenie splaškovej kanalizácie do nových lokalít územného rozvoja	– vplyvy na zdravie – zníženie znečisťovania vôd	– vplyvy počas výstavby
8.	Výstavba malých ČOV v lokalitách mimo dosahu verejnej splaškovej kanalizácie	– vplyvy na zdravie – zlepšenie kvality podzemných a povrchových vôd	– vplyvy počas výstavby
9.	Protipovodňové opatrenia na rieke Váh	– bezpečnosť obyvateľstva a ochrana majetku	– vplyvy počas výstavby – možný zásah do brehových porastov a genofond. lokalít
10.	Okružný VN kábel v trase: – VN – T34 – T35 – T37 – T2 – T17 – dĺžka cca 2,0 km, – VN – T36 – T5 – T22 – dĺžka cca 1,1 km, – T1 – T18 – T21 – T3 – T10 – T26 – T25 – VN – dĺžka cca 2,3 km.	– zlepšenie podmienok v zásobovaní el. energiou	– bez závažných vplyvov
11.	Výstavba trafostaníc – v jadrovej časti mesta T17, T18, T20, T21, T22, T25, T26, T34, T35, T36, T37, T39; – v ostatných urbanizovaných plochách mesta T23, T24, T40, T41, – v rekreačnom území mesta Trusalová T42 – TS4, TS5, TS6;	– zlepšenie podmienok v zásobovaní el. energiou	– vplyvy počas výstavby – záber pôdy
12.	Rekonštrukcia súčasných trafostaníc: T1, T3, T4, T5 s osadením väčších transformátorov.	– zlepšenie podmienok v zásobovaní el. energiou	– bez závažných vplyvov
13.	Výstavba NN káblovej a vzdušnej siete	– vplyvy na zdravie obyvateľov – vplyvy na vtáky – vplyvy na krajinu	– vplyvy počas výstavby – záber pôdy – vplyv na vtáky – vplyv na krajinu
14.	Výstavba VN káblov do rozvojových plôch priemyslu v dĺžke cca 0,9 km, výstavba VN prípojok k trafostaniciam	– zlepšenie podmienok v zásobovaní el. energiou	– vplyvy počas výstavby – záber pôdy

	T23 a T39.		
15.	Demontáž vzdušných VN vedení v území kde prechádzajú navrhovanej výstavbe v dĺžke cca 2,8 km.	– vplyvy na vtáky – vplyvy na krajinu	– vplyvy počas demontáže – odpady
16.	Rozšírenie STL plynovodnej siete do plôch novej výstavby v celkovej dĺžke cca 7 750 m.	– nepriamy vplyv na kvalitu ovzdušia	– vplyvy počas výstavby
17.	Rozšírenie STL siete do 0,4 MPa do plôch s navrhovanou priemyselnou výstavbou v dĺžke cca 1 550 m.	– nepriamy vplyv na kvalitu ovzdušia	– vplyvy počas výstavby
18.	Rozšírenie kapacity RSU na kapacitu 375 Pp.	– skvalitnenie životných podmienok	– vplyvy počas výstavby
19.	Výstavba káblvej m.t.s. do plôch s novou plánovanou zástavbou, a prestavba vzdušnej m.t.s. za káblvú v zemi.	– skvalitnenie životných podmienok	– vplyvy počas výstavby
20.	Modernizácia, resp. kompletná výmena signálu miestneho rozhlasu za signál šírený rádiovou sieťou.	– skvalitnenie životných podmienok	– vplyvy počas výstavby
21.	Výstavba optickej siete káblvej televízie.	– skvalitnenie životných podmienok	– vplyvy počas výstavby
22.	Dobudovanie hlavného športového areálu mesta (absentujúce verejné športové stavby halové objekty a vonkajšie ihriska a súvisiaca prevádzková a sociálna vybavenosť).	– nepriame vplyvy na zdravie obyvateľov	– vplyvy počas výstavby – záber pôdy
23.	Rekonštrukcia a modernizácia športového areálu pri ceste 1/18 s vonkajšími ihriskami pre kolektívne hry a súvisiacou prevádzkovou a sociálnou vybavenosťou.	– nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– vplyvy počas výstavby – záber pôdy
24.	Realizácia verejnej športovej vybavenosti v rekreačnom území strediska CR Trusalová.	– nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– vplyvy počas výstavby – záber pôdy
25.	Realizácia verejnej športovo-rekreačnej vybavenosti a detských ihrísk v rámci rozvojových obytných plôch mesta.	– nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– vplyvy počas výstavby – záber pôdy
26.	Revitalizácia verejných priestranstiev centra mesta.	– nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov	– bez vplyvu
27.	Zriadenie Zberného dvora pre odovzdávanie oddelených zložiek komunálnych odpadov, pre drobný stavebný odpad, pre zhromažďovanie nebezpečných odpadov a elektroodpadov z domácností.	– zlepšenie nakladania s odpadmi, zvýšenie triedeného zberu, – nepriamy vplyv na zdravie obyvateľov a kvalitu zložiek životného prostredia	– vplyvy počas výstavby
28.	Zriadenie nového cintorína	– zlepšenie podmienok pochovávaní	– záber pôdy

Realizáciou nových činností navrhovaných v rámci ÚPN-M Turany možno predpokladať predovšetkým pozitívne priame, nepriame a/alebo synergické a kumulatívne vplyvy na životné prostredie.

Realizovaním navrhovaných konkrétnych projektov dôjde na území mesta predovšetkým k významným pozitívnym vplyvom na kvalitu života a zdravotný stav obyvateľov, a to najmä zmenou v oblasti bývania dopravnej infraštruktúry a infraštruktúry životného prostredia, rekreácie a cestovného ruchu.

Predpokladá sa, že pri nedôslednom dodržiavaní stanovených regulatív a zásad lokálne môže dôjsť aj k dočasným alebo trvalým negatívnym vplyvom na faunu, flóru a biodiverzitu (napr. zvýšením fragmentácie biotopov alebo vytvorenie bariérových efektov), verejné zdravie, pôdu, vodu, ovzdušie, horninové prostredie, a preto bude potrebné už v etape prípravy a povoľovania nových činností prísne vyžadovať ich dodržiavanie ako podmienku pre povolenie nových projektov.

Navrhovaná výstavba IBV, rekreačných a športových zariadení môže pri necitlivom umiestnení a výstavba objektov nadradenej dopravnej infraštruktúry môže spôsobiť negatívne vizuálne vplyvy na obraz krajiny, zmenu využívania krajiny.

Negatívne vplyvy výstavby nových projektov možno charakterizovať skôr ako dočasné, pozitívne vplyvy možno jednoznačne považovať za trvalé.

Posúdenie navrhovaných opatrení a záväzných regulatív vo vzťahu k princípom a kritériám trvalo udržateľného rozvoja

Cieľom všetkých navrhovaných opatrení a záväzných regulatív je podľa filozofie územného plánovania posilniť smerovanie rozvoja mesta k trvalo udržateľnému rozvoju.

V tabuľke č. 30 je uvedený tzv. „kontrolný zoznam“ uznávaných princípov a kritérií trvalo udržateľného rozvoja. Ide o tzv. test „udržateľnosti“, ktorým bola posúdená očakávaná miera vplyvu realizácie návrhu ÚPN-M Turany na podporu vybraných princípov a kritérií.

Z tabuľky je zrejmé, že strategický dokument ako celok podporuje princípy a kritériá trvalo udržateľného rozvoja.

Tabuľka č. 34: Vyhodnotenie dodržiavania princípov TUR súvisiacich s ÚPN-M Turany

Princíp	Kritérium	Charakteristika a miera vplyvu ÚPN-M Turany
Princíp podpory rozvoja ľudských zdrojov	– ochrana zdravia	<u>Nepriamy významný pozitívny, kumulatívny a synergický</u> – zlepšenie kvality zložiek životného prostredia a bezpečnosti obyvateľstva; vytvorenie podmienok pre rozvoj ľudských zdrojov, zlepšenie životných podmienok obyvateľov, dobudovanie infraštruktúry, zlepšenie kvality života.
	– optimálny rozvoj ľudských zdrojov	
Princíp ekologický	– zachovanie a podpora biodiverzity, vitality a odolnosti ekosystémov	<u>Priamy významný pozitívny</u> – rekonštrukcia a doplnenie ekosystémov; zlepšenie kvality ovzdušia, zlepšenie hlukovej situácie, revitalizácia brehových porastov a verejnej zelene, využívanie obnoviteľných zdrojov energie (slnečná energia, biomasa, teplo zeme).
	– optimalizácia priestorového usporiadania a funkčného využívania krajiny a zabezpečenie jej stability	
	– zachovanie kvality zložiek životného prostredia – minimalizácia negatívnych vplyvov	
	– minimalizácia využívania neobnoviteľných zdrojov a využívanie obnoviteľných zdrojov	
Princíp	– uprednostňovanie	<u>Priamy významný pozitívny</u> – posudzovanie

preventívnej opatrnosti	preventívnych opatrení pred odstraňovaním nežiaducich následkov činností	vplyvov podľa zákona č. 24/2006 Z. z., návrh a realizácia preventívnych opatrení.
Princíp rešpektovania práv a potrieb budúcich generácií	– zachovanie možností využívania existujúcich zdrojov	<u>Priamy významný pozitívny kumulatívny a synergický</u> - zachovanie možností využívania existujúcich najmä prírodných zdrojov aj pre budúce generácie a zachovanie rovnosti.
	– zachovanie rovnakých práv	
Princíp kultúrnej a spoločenskej integrity	– zachovanie a obnova pozitívnych hodnôt krajiny, sociálnej a kultúrnej identity	<u>Priamy a nepriamy veľmi významný pozitívny</u> - zachovanie a obnova pozitívnych hodnôt krajiny, sociálnej a kultúrnej identity
	– podpora miestneho koloritu, ľudovej kultúry a duchovnej atmosféry	
	– oživenie tradičných aktivít s citlivým využitím moderných technológií	
Princíp emancipácie a participácie	– tvorba pracovných príležitostí a prístup k verejným statkom a službám	Priamy a nepriamy pozitívny – prístup k účasti na rozhodovaní a vytvorenie pracovných príležitostí pre obyvateľov obce.
	– účasť obyvateľov obce na rozhodovaní a verejnej kontrole	

Na základe výsledkov hodnotenia možno konštatovať, že akceptovaním regulatív a realizáciou opatrení navrhovaných v ÚPN-M Turany sa prispeje k zlepšeniu životného prostredia na území mesta Turany.

IV. NAVRHOVANÉ OPATRENIA NA PREVENCIU, ELIMINÁCIU, MINIMALIZÁCIU A KOMPENZÁCIU VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE

V posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany sú navrhované riešenia a záväzné regulatívy v rámci ktorých sa okrem iného vytvoria aj podmienky na zmiernenie alebo i odstránenie možných nepriaznivých vplyvov posudzovaného strategického dokumentu na životné prostredie.

Návrhy uvedené v koncepte ÚPN-M Turany dávajú predpoklad odstránenia resp. minimalizácie predpokladaných nepriaznivých vplyvov posudzovaného strategického dokumentu na životné prostredie a významnou mierou podporujú napĺňanie environmentálnych priorít a cieľov, ako aj princípov a kritérií udržateľného rozvoja.

Na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie sa odporúčajú najmä tieto opatrenia:

Opatrenia na odvrátenie, zníženie alebo zmiernenie prípadných závažných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie ÚPN-M Turany

- Zabezpečiť dôsledné uplatnenie posudzovania vplyvov na životné prostredie na úrovni konkrétnych činností (projektov) podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. tak, aby bola zabezpečená ich environmentálne prijateľná lokalizácia, technická a technologická

optimalizácia, výber najlepších dostupných technológií, ako aj vyváženosť environmentálnych, sociálnych a ekonomických aspektov.

- Pri rozhodovaní o výbere projektov
 - dôsledne sledovať aspekt trvalej udržateľnosti navrhovaných projektov (môže sa použiť aj test „udržateľnosti“);
 - sledovať vyváženosť environmentálnych, sociálnych a ekonomických vplyvov navrhovaných činností;
 - sledovať vyváženosť lokálnych a regionálnych vplyvov projektov s prihliadnutím na cezhraničné vplyvy;
 - zabezpečiť účasť obyvateľstva na príprave projektov a vytvoriť podmienky na dialóg medzi expertmi, zástupcami navrhovateľov projektov, samosprávou a verejnosťou;
 - dôsledne dodržiavať princípy ochrany prírody a krajiny;
 - sledovať možnosť dodržiavania štandardných platných technických, technologických, organizačných a bezpečnostných predpisov súvisiacich s navrhovanou aktivitou vrátane protipožiarneho opatrenia.

Na základe analýzy a zhodnotenia požiadaviek súvisiacich zásadných strategických dokumentov a všeobecne záväzných právnych predpisov sa navrhujú doplnujúce odporúčania pre realizáciu navrhovaných opatrení a podporovaných aktivít s cieľom posilniť ich pozitívne vplyvy a vytvoriť lepšie možnosti pre podporu smerovania rozvoja územia mesta Turany k trvalo udržateľnému rozvoju:

- Zabezpečiť priaznivý stav chránených častí prírody a krajiny vrátane chránených druhov prostredníctvom zapojenia vlastníkov a užívateľov pozemkov aj uplatnením stimulačného opatrenia (napr. finančný príspevok štátu).
- Zosúladiť prístup ochrany prírody, ochrany pred povodňami a ochrany vôd cez integrovaný manažment krajiny.
- Zachovať pôvodne druhy fauny a flóry a ich biotopy s osobitným dôrazom na zabránenie fragmentácie prirodzeného prostredia.
- Rekonštruovať existujúce plochy zelene a udržiavať ich v priaznivom stave.
- Vypracovať stratégiu proti rozširovaniu inváznych druhov a akčný plán, ako invázne druhy rastlín odstraňovať.
- Pri návrhu a realizácii protipovodňových opatrení na Váhu a miestnych tokoch prihliadať aby sa v maximálnej možnej miere zachovala pôvodná morfológia toku a ochrana pôvodnej brehovej vegetácie tokov a jej rekonštrukcia vrátane doplnenia brehových porastov. Protipovodňové opatrenia posúdiť z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z.
- Zabezpečiť zníženie znečistenia vody vo vodných tokoch splaškovými odpadovými vodami z miestnych zdrojov zvýšením pripojenia na verejnú kanalizáciu a doriešením nakladania s odpadovými vodami v lokalitách mimo dosahu verejnej kanalizácie.
- V rámci nového POH na obdobie 2016 – 2020 navrhnuť zlepšenie systému nakladania s odpadmi s cieľom zníženia produkcie odpadov/1 obyvateľa obce a zvýšenia podielu triedených odpadov.
- Pre umiestnenie nových objektov prednostne využiť hnedé a zastavané plochy a voľné priestranstva medzi existujúcimi objektmi v zastavanom území mesta.
- Pri výstavbe nových objektov podporiť zvyšovanie environmentálnej výkonnosti energeticky úsporných budov (napr. izolácia, využitie OZE, zelené strechy, pasívna/solárna konštrukcia, nízkoenergetické stavby a pod.).
- Navrhnuť a realizovať plán budovania náučných chodníkov, náučných lokalít a cyklotrás v riešenom území aby sa zabránilo živelnému rozvoju turistiky a cestovného ruchu.

- Podporovať realizáciu a využívanie cyklistických tras a cyklistickej dopravy i v zastavanom území obce za účelom dopravného spojenia medzi jednotlivými miestnymi časťami s prihliadaním na zlepšenie bezpečnostných parametrov.
- Brať ohľad najmä na najcitlivejších účastníkov dopravy (deti a starší obyvatelia), napr. znížením najvyššej prípustnej rýchlosti alebo vytvorením peších zón v zastavanom území mesta.
- Na území mesta neumiestňovať veľkokapacitné objekty (napr. ubytovacie zariadenia, obchodné prevádzky/hypermarkety; športové zariadenia priemyselné prevádzky a i.) ale zachovať vidiecky a prírode blízky charakter mesta, vzhľadom na jeho lokalizáciu medzi dvoma NP (NP Malá Fatra a NP Veľká Fatra).
- Osobitnú pozornosť zamerať na objem a architektonické riešenie nových objektov, najmä vo výrobnom a sladovom areáli (Pod Mancovom a Hrabiny) nakoľko nevhodná architektúra nových objektov by mohla spôsobiť vizuálne a štrukturálne zmeny krajinného rázu, čo v žiadnom prípade nie je žiaduce.
- Pri výstavbe nových energetických vedení prednostne využívať formu káblového vedenie v zemi z dôvodu zníženia negatívneho vplyvu najmä na obyvateľstvo, na vtákov a na krajinu.
- Doriešiť dostatočnú kapacitu a environmentálne prijateľnú statickú dopravu.
- Nepriaznivý vplyv budovania nových spevnených plôch na životné prostredie odstrániť alebo znížiť výsadbou zelene v rámci parkových a sadových úprav s použitím miestnych druhov.
- Pri trvalých záberoch poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely postupovať podľa príslušných ustanovení zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy.
- Pri umiestňovaní jednotlivých stavieb v riešenom území dôsledne dodržiavať požiadavky na ochranu obyvateľstva pred účinkami hluku a vibrácií vyplývajúce z vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí a v prípade potreby realizovať účinné protihlukové opatrenia.
- V rámci poprojektovej analýzy overiť účinnosť realizovaných protihlukových opatrení a v prípade nedodržania predpokladaných hodnôt, ktoré vyplývajú z procesu posudzovania podľa zákona č. 24/2006 Z. z. požadovať zosúladenie s platnými predpismi.
- Venovať osobitnú pozornosť využitiu turistického a rekreačného potenciálu riešeného územia a jeho okolia (najmä severnej časti územia mesta) a tieto aktivity uprednostniť pred inými aktivitami, napr. priemyselnými, prihliadať pritom na únosnosť územia.

Odporúčania na prepracovanie, dopracovanie, úpravu návrhu strategického dokumentu

Posudzovaný strategický dokument, koncept ÚPN-M Turany je z hľadiska obsahu vypracovaný na environmentálne prijateľnej úrovni. V koncepte sú zohľadnené výsledky prieskumov a rozborov, Krajinnoekologického plánu a opodstatnených požiadaviek predložených v rámci stanovísk dotknutých subjektov k oznámeniu.

Zásadné prepracovanie sa nevyžaduje.

V rámci vypracovania návrhu ÚPN-M Turany sa navrhuje a odporúča:

- Zohľadniť a zdôrazniť skutočnosť, že územie mesta Turany, najmä jeho severná časť, je súčasťou chránených území podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách.
- Územné plány zón určené v koncepte (ÚPN-Z IBV Turany- Krátke; ÚPN-Z IBV Turany – Blažovo; ÚPN-Z Stredisko rekreácie a turizmu Turany – Trusalová) posúdiť z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa druhej časti zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

- Do Článku 6. Bod 7 Zásad a regulatív v ktorom sa uvádza: *(7) Nepripustiť v riešenom území možnosť umiestnenia fotovoltaických elektrární*“ doplniť aj *veterné elektrárne*. Táto požiadavka sa zakladá na skutočnosti, že súčasťou riešeného územia je viacero chránených území vrátane chráneného vtáčieho územia a veterné turbíny negatívne vplyvajú nie len na vtákov, ktoré sú predmetom ochrany, ale tiež negatívne vplyvajú na vzácne prírodné scenérie, ktoré sú súčasťou riešeného územia.
- V záväznej časti stanoviť limity pre výšku, objem a plošný rozsah priemyselných objektov (najmä v lokalite Hrabiny), aby sa v priemyselnom areáli predišlo výstavbe veľkorozmerných skladových hál, ktoré vzhľadom na prírodné danosti riešeného územia a ich lokalizáciu (pri vstupe do Strediska cestovného ruchu Trusalová) sú v tomto prostredí nevhodné.
- V záväznej časti pre zastavané územie stanoviť koeficient zelene - podiel zastúpenia zelene podľa jednotlivých rozvojových plôch, najmä pre plochy určené na výrobu a skladového hospodárstvo (Pod Mancovom a Hrabiny).
- Odstrániť formálne chyby, ktoré sa nachádzajú v koncepte vrátane citovaných neaktuálnych všeobecne záväzných právnych predpisov.
- Pri vypracovaní návrhu ÚPN-M Turany zohľadniť výsledky procesu posudzovania uvedené v záverečnom stanovisku z posúdenia strategického dokumentu.

S „NÁVRHOM REGULATÍVOV ÚZEMNÉHO ROZVOJA, NÁVRHOM ZÁVAZNYCH ČASTÍ, ktoré sú súčasťou konceptu ÚPN-M Turany z pohľadu vplyvov na životné prostredie, možno s podmienkou zohľadnenia výsledkov posudzovania súhlasiť.

Pri príprave konkrétnych projektov je potrebné dodržať požiadavky všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia vrátane zdravia obyvateľov, ktoré budú platné v čase ich prípravy a realizácie, vrátane všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie.

V. POROVNANIE VARIANTOV

1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu

Výber optimálneho variantu ÚPN-M Turany predstavuje komplexnú kategóriu vyplývajúcu zo zhodnotenia viacerých vplyvov, dôsledkov či dopadov, ako sú:

- vplyvy na krajinu
- vplyvy na zdravie
- environmentálne dôsledky
- sociálno-ekonomické dôsledky
- územno-technické dopady.

Optimálny variant ÚPN-M Turany by mal vo všeobecnosti v prvom rade zlepšovať kvalitu životného prostredia miestnym občanom najmä čo sa týka zdravia a rovnako by mal zlepšovať stav jednotlivých častí krajiny, najmä jej biotickej časti, alebo tento stav minimálne nezhoršovať.

V ďalšom rade by mal sledovať rozvoj mesta Turany a to najmä po kvalitatívnej stránke rôznymi technickými, organizačnými, územnými a inými opatreniami rešpektujúc pritom socioekonomické postavenie občanov v nadväznosti na kultúrno-historické tradície.

Posudzovaný koncept ÚPN-M Turany uvedené kritériá v prevažnej miere spĺňa v oboch variantoch riešenia.

2. Porovnanie variantov

Podľa určeného rozsahu hodnotenia sa „pre ďalšie podrobnejšie hodnotenie sa neurčili okrem nulového variantu (stavu, ktorý by nastal, ak by sa strategický dokument neprijal) ďalšie varianty riešenia strategického dokumentu.“.

Nulový variant predstavuje stav využívania územia mesta Turany v rozsahu jeho zastavanej a nezastavanej časti podľa v súčasnosti platného ÚPN-SU Turany.

Z hľadiska životného prostredia bol v prieskumoch a rozboroch identifikovaný celý rad problémov a nedostatkov, ktoré viedli k obstaraniu novej ÚPN-M napr.:

- potreba zosúladenia s platnými všeobecne záväznými predpismi v oblasti územného plánovania a životného prostredia;
- potreba zosúladenia s územnoplánovacou dokumentáciou vyššieho stupňa - ÚPN VÚC Žilinského kraja v znení zmien a doplnkov.

V súčasnosti platný ÚPN-SÚ Turany nezodpovedá požiadavkám platných všeobecne záväzných právnych predpisov na úseku územného plánovania. Predovšetkým nie je spracovaný pre celé územie mesta tak, ako je to ustanovené v § 11 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii v znení neskorších predpisov. Okrem iného od doby vypracovania a schválenia ÚPN-SÚ Turany bola napr. upresnená trasa a dopravné riešenie diaľnice D1, ktorá vedie cez územie mesta Turany.

Na základe uvedených skutočností vrátane toho, že od schválenia ÚPN-SÚ v roku 1994 uplynulo 22 rokov, pristúpilo mesto Turany k obstaraniu nového územného plánu mesta z dôvodu jeho zosúladenie s platnými všeobecne záväznými predpismi v oblasti územného plánovania a so skutočným stavom a ďalším rozvojom územia mesta Turany.

Návrh ÚPN-M Turany bude vypracovaný v jednom variante riešenia.

Varianty riešenia strategického dokumentu

Aj napriek tomu, že to nebolo požadované v určenom rozsahu hodnotenia v koncepte ÚPN-M Turany, ktorý je predmetom posudzovania sa variantne rieši rozsah rozvoja:

- bývania - s väčším a menším rozvojom plôch bývania v m. č. Dielec (územie v kontakte s k. ú. Krpeľany spadajúce do urbanistického priestoru B - Urbanizované plochy);
- občianskej vybavenosti - s väčším a menším rozvojom plôch občianskej vybavenosti, resp. pri menšom rozvoji sa pripúšťa využívanie časti územia ako polyfunkčné v m. č. Mesto I. (sever) v lokalite Malé Ziemky (územie spadajúce do urbanistického priestoru A - Jadrová časť mesta);
- výroby a skladového hospodárstva - s väčším a menším rozvojom navrhovaných plôch v m. č. Pod Mancovom v lokalite Hrabiny (územie spadajúce do urbanistického priestoru B - Urbanizované plochy).

Posudzované varianty (Variant A, Variant B) ktoré sa líšia len veľkosťou záberu poľnohospodárskej pôdy u troch lokalít možno považovať z hľadiska vplyvov na životné za realizovateľné vzhľadom na veľkosť plôch záberu, kvalitu zaberaných pozemkov a ich lokalizáciu. O stanovení definitívneho variantu riešenia môže rozhodnúť mesto po zohľadnení podmienok súhlasu orgánu ochrany pôdy (OÚ Žilina).

Návrh riešenia územného rozvoja mesta Turany uvedený v posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany je z hľadiska vplyvu na životné prostredie prijateľný a odporúča sa schvaľujúcemu orgánu jeho schválenie v predloženej znení po zapracovaní navrhovaných opatrení uvedených v kapitole IV. a po zohľadnení opodstatnených pripomienok a požiadaviek účastníkov procesu posudzovania vyplývajúcich z písomných stanovísk k správe o hodnotení a konceptu ÚPN-M Turany, záverov z verejného prerokovania, ktoré budú súčasťou záverečného stanoviska z procesu posudzovania.

VI. METODY POUŽITÉ V PROCESE HODNOTENIA VPLYVOV ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE A SPOSOB A ZDROJE ZÍSKAVANIA ÚDAJOV O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Pri posudzovaní vplyvov konceptu ÚPN-M Turany na životné prostredie boli použité odborné metódy a odhady s použitím súvisiacich databáz, literatúry, výsledkov komplexných prieskumov a rozborov, Krajinnoekologického plánu, RÚSES, výsledkov hodnotenia vplyvov konkrétnych činností v riešenom území a ďalších materiálov, ktoré obsahovali analýzu stavu životného prostredia a problematiku ochrany prírody a tvorby krajiny záujmového územia. V rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie sa vykonala analýza pripomienok a požiadaviek zo stanovísk verejnosti a dotknutých orgánov predložených k oznámeniu a opodstatnené pripomienky sa zohľadnili pri formulovaní záverov posudzovania. Chýbajúce informácie boli doplnené vlastným terénnym prieskumom a konzultáciami s obstarávateľom a spracovateľom konceptu ÚPN-M Turany. Na základe dostupných informácií boli skoncipované údaje o vstupoch a výstupoch, charakteristika súčasného stavu životného prostredia a celkové zhodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie.

VII. NEDOSTATKY A NEURČITOSTI V POZNATKOCH, KTORÉ SA VYSKYTLI PRI VYPRACOVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ

Navrhované riešenie ďalšieho územného rozvoja mesta Turany podľa predloženého konceptu ÚPN-M Turany by nemalo závažne negatívne vplyvať na životné prostredie, pretože ide o plánovací dokument a jeho riešenie vychádza z princípov trvalo udržateľného rozvoja.

Pri posudzovaní vplyvov navrhovaného riešenia ÚPN-M Turany na životné prostredie bolo potrebné pre upresnenie predpokladaných vplyvov ďalšieho rozvoja mesta zamerať sa tiež na vplyvy vyplývajúce z realizácie opatrení a záväzných regulatív obsiahnutých v koncepte ÚPN-M Turany, nakoľko sa vo vzťahu k stupňu posudzovania a rozsahu riešenia v procese posudzovania tohto strategického dokumentu vyskytuje ešte veľa neurčitostí, najmä z dôvodu nedostatku vstupných informácií súvisiacich s očakávanými vplyvmi na životné prostredie, ktoré môžu nastať pri realizácii rozvojových zámerov na navrhovaných funkčných plochách a pri umiestňovaní konkrétnych činností a stavieb v území.

Na základe dostupných informácií v etape strategického environmentálneho hodnotenia je možné ďalší rozvoj mesta Turany navrhovaný v koncepte ÚPN-M Turany z hľadiska vplyvu na životné prostredie odporúčať. Vo viacerých aspektoch hodnotenia vplyvov na životné prostredie nie je možné v správe o hodnotení jednoznačne a detailne vyhodnotiť vplyvy realizácie cieľov rozvoja uvedených v koncepte na životné prostredie.

V tomto zmysle je potrebné správu o hodnotení a výsledky posudzovania vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie považovať ako dostatočný východiskový podklad pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie konkrétnych činností, stavieb a rozvojových zámerov, ktoré podliehajú posudzovaniu podľa III. časti zákona č. 24/2006 Z. z. v rámci ktorých budú predpokladané vplyvy ďalej upresňované a konkretizované, vrátane návrhu a realizácie opatrení na ich zníženie prípadne odstránenie.

VIII. VŠEOBECNE ZROZUMITEĽNÉ ZÁVEREČNÉ ZHRNUTIE

Predmetom posudzovania nie je prvý územný plán, ktorý rieši využívanie územia mesta Turany.

Mesto Turany má v súčasnosti platnú územnoplánovaciu dokumentáciu, Územný plán sídelného útvaru Turany (ďalej len „ÚPN-SÚ Turany“), vypracovaný v roku 1994 a schválený uznesením obecného zastupiteľstva v Turanoch č. 1/14/1994 zo 14. 11. 1994.

Návrhový rok ÚPN-SÚ Turany bol stanovený v dvoch etapách, do roku 2005 a do roku 2020. V roku 2010 bol vypracovaný ÚPN-SÚ Turany - Zmeny a doplnky č. 1 (ďalej len „ÚPN-SÚ Turany ZaD č. 1“) schválený uznesením obecného zastupiteľstva v Turanoch č. A/1 z 28. 04. 2010.

V súčasnosti platný ÚPN-SÚ Turany už nezodpovedá požiadavkám platných všeobecne záväzných právnych predpisov na úseku územného plánovania a preto sa mesto rozhodlo zabezpečiť obstaranie nového územného plánu obce.

Hlavným cieľom ÚPN-M Turany je riešiť optimálne možnosti rozvoja územia mesta Turany a jeho koordinovaného funkčného usporiadania na základe zhodnotenia súčasného stavu územia a známych výhľadov, požiadaviek a rozvojových tendencií z hľadiska urbanistického, krajinného, a z hľadiska ochrany a tvorby životného prostredia, vrátane priemetu legislatívnej ochrany.

Vo všeobecnej rovine sú v ÚPN-M Turany stanovené tieto ciele rozvoja územia:

- optimálny spôsob využitia a usporiadania územia v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja a únosnosti územia;
- odstránenie funkčných a priestorových disproporcií;
- koordinovanie záujmov v území;
- regulovanie a koordinovanie investičných činností a záujmov;
- skvalitnenie životného prostredia mesta;
- ochrana kultúrneho dedičstva a prírodných hodnôt;
- optimalizácia sociálneho zloženia obyvateľstva;
- dobudovanie verejnej dopravnej, občianskej a technickej vybavenosti mesta;
- stanovenie plochy pre verejnoprospešné stavby.

Okrem uvedených cieľov je v riešenom ÚPN-M Turany potrebné vytvoriť:

- predpoklady a podmienky pre rozvoj občianskeho vybavenia, budovanie verejných priestranstiev a realizáciu nových plôch verejnej zelene;
- predpoklady a stanoviť podmienky pre rozvoj výroby, intenzifikáciou existujúcich a návrhom nových plôch pre rozvoj uvedenej funkcie;
- predpoklady a podmienky pre rozvoj individuálnej bytovej výstavby intenzifikáciou zastavaného územia stanoveného k 1. 1. 1990, ako aj návrhom nových plôch mimo zastavaného územia mesta, vhodných pre rozvoj uvedenej funkcie, pri zohľadnení záujmov poľnohospodárskej výroby a ochrany poľnohospodárskej pôdy;
- predpoklady a podmienky pre rozvoj hromadnej bytovej výstavby návrhom nových plôch pre rozvoj uvedenej funkcie;
- predpoklady a podmienky pre rozvoj rekreácie a predpoklady pre využitie rekreačného potenciálu mesta;
- podmienky pre komplexné dobudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry v návrhovom období;
- podmienky pre fungovanie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva;
- podmienky pre komplexné dobudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry v návrhovom období.

Návrhové obdobie UPN-M Turany je stanovené do roku 2035.

Okrem uvedených cieľov je potrebné do ÚPN-M Turany:

- premietnuť do ÚPN-M Turany súvisiace zámery územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa – ÚPN VÚC Žilinského kraja,
- premietnuť do ÚPN-M Turany schválené zámery súčasne platného ÚPN-SÚ Turany.

Nový ÚPN-M Turany po jeho schválení bude základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie mesta Turany. Bude komplexne riešiť priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia mesta, súlad záujmov a činnosti ovplyvňujúcich územný rozvoj mesta, životné prostredie a ekologickú stabilitu a stanoví záväzné regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia.

Posudzovanie vplyvov ÚPN-M Turany na životné prostredie sa vykonáva podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Hodnotenie vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie sa vykonáva v etape vypracovania konceptu ÚPN-M Turany.

V priebehu posudzovania boli zhodnotené vplyvy realizácie ÚPN-M Turany na životné prostredie vrátane zdravia, (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne i negatívne), ktoré bolo možné predpokladať v etape strategického environmentálneho hodnotenia.

Posúdenie ÚPN-M Turany bolo vykonané podľa zákona č. 24/2006 Z. z. z hľadiska predpokladaných vplyvov na

- obyvateľstvo,
- zložky životného prostredia (horninové prostredie, pôdu, vodu, ovzdušie),
- prírodu a jej zložky (fauna, flóra a ich biotopy, biodiverzita),
- územia chránené podľa osobitných predpisov,
- krajinu vrátane prvkov ÚSES,
- kultúrne a historické pamiatky,
- archeologické náleziská, paleontologické náleziská a významné geologické lokality.

V rámci posudzovania strategického dokumentu neboli zistené také závažné negatívne vplyvy na životné prostredie, ktoré by bránili jeho schváleniu.

Návrh rozvoja riešeného územia uvedený v posudzovanom koncepte ÚPN-M Turany je z hľadiska vplyvu na životné prostredie prijateľný a odporúča sa schvaľujúcemu orgánu jeho schválenie v predloženej znení po zapracovaní navrhovaných opatrení uvedených v kapitole IV. správy o hodnotení a po zohľadnení opodstatnených pripomienok a požiadaviek účastníkov procesu posudzovania vyplývajúcich z písomných stanovísk k správe o hodnotení a ku konceptu ÚPN-M Turany a zo záverov z verejného prerokovania, ktoré budú súčasťou záverečného stanoviska z procesu posudzovania.

IX. ZOZNAM RIEŠITEĽOV A ORGANIZÁCIÍ, KTORÉ SA NA VYPRACOVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ PODIEĽALI

ENPRO Consult, s. r. o., Martinengova 4, Bratislava

X. ZOZNAM DOPLŇUJÚCICH ANALYTICKÝCH SPRÁV A ŠTÚDIÍ, KTORÉ SÚ K DISPOZÍCIÍ U OBSTARÁVATEĽA A KTORÉ BOLÍ PODKLADOM NA VYPRACOVANIE SPRÁVY O HODNOTENÍ

V procese hodnotenia vplyvov strategického dokumentu ÚPN-M Turany na životné prostredie boli použité ako zdroje informácií tieto dokumenty:

- Územný plán mesta Turany – oznámenie o strategickom dokumente, Ing. Ján Burian – Urbion sk, s.r.o. (2016)
- Územný plán mesta Turany – koncept riešenia, Ing. arch. Peter Nezval, autorizovaný architekt (04/2017)
- Prieskumy a rozbor pre ÚPN-M Turany, Ing. arch. Peter Nezval, autorizovaný architekt (2016)
- Zadanie pre ÚPN-M Turany, Ing. arch. Ján Burian - Urbion sk, s. r. o., (2016, schválené uznesením mestského zastupiteľstva mesta Turany - uznesenie č. 05/2017 z 08. 02. 2017)
- Krajinnoekologický plán mesta Turany, Agentúra EXTREM TOUR´s, Žilina, Ing. Peter Hájič (2016)
- ÚPN VÚC Žilinského kraja (1998) v znení zmien a doplnkov
- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Martin (SAŽP, 2013)
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Turany na roky 2015 – 2023 (2016)
- Atlas krajiny Slovenskej republiky, 1. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, Slovenská agentúra životného prostredia (2002)
- Fytogeografické členenie Slovenska. Slovenský úrad geodézie a kartografie, Futák J., SAV BA (1980)
- Hydrologická ročenka, SHMÚ (2010)
- Vodohospodárska bilancia množstva podzemnej vody za rok 2016 (SHMÚ 2017)
- Zoogeografické členenie. In: Mazúr, E., a kol.. Atlas SSR. Veda Bratislava (1980)
- Aktuálny prehľad chránených vtáčích území (2013)
- Obyvateľstvo v SR a krajoch SR, Vybrané výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 (ŠÚ SR)
- Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, Obyvateľstvo podľa národnosti (ŠÚ SR)
- Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, Obyvateľstvo podľa náboženského vyznania (ŠÚ SR)
- Katalóg biotopov Slovenska. DAPHNE - inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava, STANOVÁ, V., VALACHOVIČ, M.(EDS.), (2002)

Právne predpisy

- Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov
- Vyhláška MŽP SR č. 17/2003 Z. z., ktorou sa ustanovujú národné prírodné rezervácie a uverejňuje zoznam prírodných rezervácií
- Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády SSR č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd

- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 174/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti
- Nariadenie vlády SR č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd
- Vyhláška MŽP SR č. 397/2003 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o meraní množstva vody dodanej verejným vodovodom a množstva vypúšťaných vôd, o spôsobe výpočtu množstva vypúšťaných odpadových vôd a vôd z povrchového odtoku a o smerných číslach spotreby vody
- Vyhláška MŽP SR č. 29/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o určovaní ochranných pásiem vodárenských zdrojov, o opatreniach na ochranu vôd a o technických úpravách v ochranných pásmach vodárenských zdrojov
- Vyhláška MŽP SR č. 100/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zaobchádzaní s nebezpečnými látkami, o náležitostiach havarijného plánu a o postupe pri riešení mimoriadneho zhoršenia vôd
- Vyhláška MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov
- Zákon č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov
- Vyhláška MŽP SR č. 410/2012 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ovzduší v znení neskorších zákonov
- Vyhláška MŽP SR č. 244/2016 Z. z. o kvalite ovzdušia
- Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vyhláška MŽP SR č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov
- Zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vyhláška MZ SR č. 549/2007 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí
- Vyhláška MZ SR č. 534/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zdroje elektromagnetického žiarenia a na limity expozície obyvateľov elektromagnetickému žiareniu v životnom prostredí

Webové stránky

- www.enviro.gov.sk
- www.sazp.sk
- www.statistics.sk
- www.podnemapy.sk
- www.google.sk
- www.shmu.sk
- www.sopsr.sk
- www.sguds.sk
- www.air.sk
- www.sevak.sk
- www.turany.sk

**XI. DÁTUM A POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV PODPISOM
A PEČIATKOU OPRÁVNENÉHO ZÁSTUPCU SPRACOVATEĽA
SPRÁVY O HODNOTENÍ A OPRÁVNENÉHO ZÁSTUPCU
OBSTARÁVATEĽA**

Za spracovateľa správy o hodnotení: ENPRO Consult, s. r. o., Bratislava

V Bratislave 30. 10. 2018

.....
Ing. Viera H u s k o v á
konateľka

Za obstarávateľa: Mesto Turany

V Turanoch

.....
Ing. Miroslav B l a h u š i a k
primátor mesta Turany

PRÍLOHY